Št. 48 (1479) Leto XXVIII
NOVO MESTO, četrtek, 15. decembra 1977

13. februarja 1975 je bil list odlikovan z redom ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNIMI ŽARKI

DOLENJSKI LIST

YU ISSN 0416-2242

TISKOVNA KONFERENCA – Pogovora ob ponatisu knjige „Kartuzija Pleterje in partizani" so se udeležili predstavniki vseh pomembnejših slovenskih časnikov. Knjiga je izšla v 3000 izvodih; velik del naklade je že razprodan.

Knjiga človečnosti

Ponatis „Kartuzija Pleterje in partizani" je dragocen kamenček v mozaiku naše revolucije

Ob izidu ponatisa knjige „Kartuzija Pleterje in partizani" letos umrlega priorja Josipa Edgarja Leopolda–Lavova je založba Obzorja v sredo, 7. decembra, priredila v samostanu pod Gorjanci tiskovno konferenco.

Poleg direktorja tozd Matica pri Obzorjih Dušana Drolca in glavnega urednika založbe Hermana Vogla so bili med drugimi navzoči še Bojan Štih, ki je knjigi napisal spremni esej, član izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS Franc Šali in sedanji prior pleterske kartuzije Janez Drolc.

Vogel je opozoril, da je prva izdaja „Kartuzije Pleterje in partizani" iz leta 1953 že zdavnaj pošla, zdaj pa je priložnost, da se s kamenčkom iz mozaika revolucije na Slovenskem seznani tudi mladi rod. Bojan Štih je z izbranimi in toplimi besedami povedal, da je knjiga pisana sicer suho, zgodovinsko, da pa za slehernim podatkom čutimo srce, vero in zaupanje v človeški rod.

Na Štihove besede se je s krajšim nagovorom navezal prior Janez Drolc, ki je o pokojnem piscu spominov dejal, da je bil strasten iskalec resnice in hud nasprotnik krivice; oboje se zrcali tudi v napisanem. Franc Šali je pripomnil, da bi se morali s knjigo Leopolda Lavova seznaniti tudi drugi jugoslovanski narodi in narodnosti, ter zaključil, da vsebuje pisanje globoke resnice in izkušnje, potrebne vsakemu, ki se prizadeva za človečnost.

M. B.

Novi prostori, nova kakovost

Z jutrišnjo otvoritvijo novih gospodarskih objektov kmetijskega šolskega centra pod Trško goro se odpira nov list v zgodovini kmetijskega izobraževanja

IMV ob širitvi zaseda Grm, Kmetijski šolski center pa bo s financiranjem tovarne avtomobilov dobil nove prostore pod Trško goro. Tak sklep Občinske skupščine Novo mesto iz leta 1970 se zdaj uresničuje.

V novem kompleksu šolskega centra je goveji hlev za 40 krav in mlekarnica z opremo, hlev za 100 glav mlade živine s porodnišnico in dvema stolpnima silosoma. Zraven je še stolpni senik s 1000 m3 prostornine, svinjak za vzrejo 50 plemenskih svinj in 1000 pitancev, kurnica za 7000 brojlerjev, strojna remiza, garaža in delavnica ter štiristanovanjska vrstna hiša.

Vrednost vseh novih objektov znaša 30 milijonov dinarjev. Z njimi je šoli dana možnost za sodobno pedagoško in pospeševalno delo.

Odpira se tudi možnost veliko kvalitetnejšega skupinskega in pospeševalnega dela z raznimi skupnostmi in strokovnimi kadri. Poudariti pa je treba, da novim objektom še precej manjka, da bi bil uresničen celoten načrt. Predvsem je potrebna nova šola z internatom za 300 učencev, manjkajo rastlinjaki in kleti. Zaenkrat pomenijo doslej zgrajeni objekti polovično rešitev, za katero je želeti, da bi bila čimprej v celoti uresničena. Z dokončno izgradnjo kmetijskega šolskega kompleksa in nove mlekarne, predvidene v neposredni bližini, pa bo narejen največji korak k uresničitvi srednjeročnega programa kmetijstva na Dolenjskem.

JUTRI SPREVOD IN OTVORITEV

V petek, 16. decembra, bodo pod Trško goro odprli nove gospodarske objekte v sklopu Kmetijskega šolskega centra Grm. Dogodek, ki sodi v občinsko praznovanje, bo viden tudi v javnosti. Ob 10. uri bo sprevod kmetijcev krenil izpred grmske šole do novih objektov pri Bajnofu, tam pa bo ob 11. uri svečana otvoritev gospodarskih objektov.

V POSAVJU ZA DAN JLA

V cerkljanski garniziji in občinskih štabih teritorialne obrambe v Posavju pripravljajo bogat spored prireditev v počastitev dneva JLA. Športna tekmovanja se že vrstijo, vojaki iz najboljših enot pa bodo tekmovali še z ekipami teritorialne obrambe. Vojaki in oficirji JLA bodo skupaj s člani teritoralnih enot v teh dneh obiskali vse šole v pokrajini in na srečanjih z mladino spregovorili o razvoju ljudske obrambe. Na sam praznični dan, 22. decembra, bodo pripravili v Cerkljah sprejem za šolsko mladino in mlade teritorialce iz posavskih enot, ki se bodo ob tej priložnosti svečano zaobljubili.

PRILOGA

- Priti z jadralnim letalom pet kilometrov ali pa še več visoko, je svojevrsten podvig, ki se je doslej „posrečil" samo nekaj tisoč ljudem. Med njimi so po novem tudi trije Novomeščani: Jože Golob, Srečo Kotnik in Iztok Pekolj. Kako je tam, na začetku stratosfere, je v pogovoru z njimi (na zemlji seveda) zvedel Marjan Bauer.

- MALI PREDKONGRESNI RAPORT DOLENJSKE

Pod tem naslovom objavljamo zapis z novembrske okrogle mize v Novem mestu, kjer so udeleženci ocenili vsesplošni napredek dolenjskih občin in celotne regije med 7. in 8. kongresom slovenskih komunistov ter vlogo ZK pri tem. Kljub znatnim premikom naprej nikomur ne pride na misel, da bi se pretirano trkal na prsi, saj se vsi zavedajo, da najtežja naloga šele prihaja: dokončna presaditev zakona o združenem delu v življenje. Zapis je pripravil Ivan Zoran.

- MI, SENJSKI USKOKI

Visoko na Gorjancih leži Petričko Selo, v njem pa prebiva rod Delišimunovićev. Ti potomci senjskih Uskokov so najbrž edini kmetje pri nas, ki se lahko pohvalijo s plemiškimi naslovi. Vsi po vrsti. Kako je s tem plemstvom, je zvedela in napisala Jožica Teppey.

Kovačnica naprednih idej

Počastili devetdesetletnico novomeškega Sokola

Na pobudo Partizana so se Novomeščani 13. decembra lepo oddolžili novomeškemu Sokolu ob njegovi 90-letnici. V Domu JLA je bila popoldne odprta razstava odličij Leona Štuklja in mladih novomeških telovadk, zvečer pa je bila v športni dvorani še slavnostna akademija.

„Poleg telovadbe so v novomeškem Sokolu že na začetku razvijali in krepili kulturne in vzgojne dejavnosti, poudarjene z narodnostno in idejnopolitično izraznostjo," je v svojem govoru na otvoritvi razstave dejal Marijan Simič, predsednik novomeške občinske skupščine. V Sokolski knjižnici ustanovljena komunistična celica je bila tudi kraj za sestanke in delo ilegalne partijske tehnike. Ko pa je bila ustanovljena OF, se ji je novomeška sokolska župa v celoti pridružila, večina članov pa se je vključila v NOB.

Hkrati pa so telovadci novomeškega Sokola postali znani po domovini in vsem svetu. Med njimi je bil večkratni olimpijski zmagovalec Leon Štukelj in naš današnji častni občan.

Blesteče uspehe takratnih športnikov danes uspešno nadaljujejo mladi člani Partizana. Na večerni akademiji pa je bil slavnostni govornik Boris Gabrič, predsednik izvršnega odbora telesnokulturne skupnosti občine Novo mesto.

Ob tej priložnosti so v Novem mestu izdali tudi brošuro o dejavnosti novomeškega Sokola v letih 1887 – 1945, ki jo je napisal upravnik novomeške študijske knjižnice, Bogo Komelj.

KAKO UČINKUJEJO SKLEPI O ŠOLSTVU

Lojze Šterk, sekretar medobčinskega sveta ZK za Dolenjsko, je za torek, 20. decembra, sklical v Novem mestu regijski posvet o vzgoji in izobraževanju. Na posvetu bodo ocenili uresničevanje sklepov in stališč republiških partijskih teles o preosnovi vzgoje in izobraževanja, hkrati pa preverili, kako so na Dolenjskem upoštevali resolucije zadnjega slovenskega in jugoslovanskega partijskega kongresa o tempodročju. Na posvetu bodo poleg predstavnikov medobčinskih družbenopolitičnih organizacij in teles sodelovali tudi odgovorni za izobraževanje iz metliške Beti, semiške Iskre, trebanjskega Trima, novomeške IMV, Krke in Pionirja ter straškega Novolesa.

VREME

V drugi polovici tedna bo nestalno vreme z občasnimi snežnimi padavinami. Izboljšanje vremena bo v nedeljo in v začetku drugega tedna.

Posavski kmetje se združujejo

Premalo jasnih odgovorov, ker se povsod še lovijo in čakajo na nove zakone

Na seji medzadružnega sveta za Posavje, ki je bila minuli teden v Krškem, so poskušali oceniti, do kod je napredovala samoupravna organiziranost kmetov v treh posavskih občinah. Iz poročil predstavnikov kmetijskega kombinata Zasavje iz Sevnice, Agrokombinata iz Krškega in Agrarie iz Brežic povzemamo, da se povsod opredeljujejo za temeljne organizacije kooperantov na novih dohodkovnih osnovah.

Pri tem se poraja nič koliko težav, ker marsikje še ne morejo odgovoriti na bistvena vprašanja, ki jih zastavljajo kmetje. Ti na primer želijo vedeti, v čem se bo konkretno ločil položaj združenega in pogodbenega kmeta, kajti pravice bodo prav gotovo morale upoštevati, da se nekdo veže na temeljno organizacijo z vso proizvodnjo, drugi pa, recimo, samo za mleko. Povsod si obetajo, da bodo stvari bolj jasne, ko bodo sprejeti trije novi zakoni, na katere težko čakajo.

V Posavju se poskušajo približati kmetom s tem, da bodo v proizvodnih okoliših poskrbeli za pospeševalno službo, uredili hranilno-kreditno službo, skladišče in trgovine, zaživeli pa naj bi tudi aktivi kmečkihženskin mladih zadružnikov. V krški in sevniški občini kaže, da s temi okoliši ne bo težav, v brežiški pa ugotavljajo, da zaradi kadrovskih in prostorskih zagat teh služb ne bodo mogli prenesti iz centra na okoliše. Na posvetu ni bilo predstavnikov Gozdnega gospodarstva in Slovina – tozd Bizeljsko-Brežice, zato ni nihče poročal, kako so se lotili združevanja dela, sredstev in zemlje v teh delovnih organizacijah.

NALOŽBA ZA OTROKE – Otroci vseh šol v sevniški občini so se s pomočjo učiteljev z vso zagnanostjo pridružili pojasnjevanju o nujnosti uvedbe samoprispevka. Na sliki: del nagrajenih lepakov.

DOLENJSKI LIST – NAMESTO ČESTITK

Delavci ČZP Dolenjski list se bodo tudi letos odpovedali pošiljanju novoletnih čestitk: namesto njih bodo skladu za nakup dragih medicinskih inštrumentov pri Rdečem križu v Novem mestu podarili 15.000 dinarjev v obveznicah za cestno posojilo. To je polovica posojila, ki ga je vpisalo za ceste ČZP Dolenjski list; njegovi delavci znova sodijo, da bo od nakupa nujno potrebnih najsodobnejših medicinskih inštrumentov za pokrajinsko bolnišnico imelo korist veliko več ljudi od tistih, ki novoletne čestitke preberejo (ali pa tudi ne) in nato zavržejo.

Še vedno je čas, da takim zgledom sledijo tako delovne organizacije kot društva, združenja in najrazličnejše skupnosti. K temu jih ponovno vabi tudi Rdeči križ!

„MANEVRI" V BREŽICAH

Najboljša slovenska amaterska gledališka skupina iz Horjula bo nekoj gostovala v Brežicah. Uprizorila bo komedijo Jožeta Javorška „Manevri".

Sevniški tretji „ZA"?

Ugodno razpoloženje pred nedeljskim referendumom?

V nedeljo bodo delovni ljudje in občani sevniške občine tretjič v tem desetletju stopili pred glasovalne skrinjice in se izrekali, da solidarnostno prispevajo denar za reševanje perečih družbenih vprašanj.

V prvem samoprispevku so tako zgradili zdravstveni dom, v drugem novi šoli v Boštanju in na Blanci ter izvedli nekaj preureditev. Od iztekajočega se samoprispevka je bilo sicer zgrajenega manj, predvsem zato, ker so na samem začetku odpadla bančna posojila in posojila republiške izobraževalne skupnosti (razen za boštanjsko šolo).

V sosednjih občinah je dvoizmenski pouk že preteklost, toda v Sevnici in Tržišču vse učence že komaj razvrstijo v dve izmeni. V sevniški šoli se tačas stisakjo že 1.103 učenci. Za 50 oddelkov imajo na voljo le 15 učilnic, sicer se gnetejo po kleteh in še vedno tudi v odsluženi šoli pod gradom. V sedanji akciji za samoprispevek je treba posebej poudariti prizadevanje za usmerjeno izobraževanje v Sevnici. Gospodarstvo je to usmeritev podprlo.

Sevniška občina spada v vrh slovenskih občin po številu zaposlenih žena, po drugi strani pa je še vedno pri dnu po številu otrok, zajetih v otroškem varstvu. Trenutno ima sevniški vrtec 53 prošenj za sprejem otrok, vendar ne vedo, kam z njimi. Zato v tej akciji predvidevajo tudi gradnjo vrtcev v Sevnici in Krmelju.

A. ŽELEZNIK

PREHLAD IN KURJAVA – Da je vreme res datumu primerno, pričajo vrste pred lekarnami in vrvež pri črpalkah za gospodinjsko olje. Iz nosu kaplja, grlo je hripavo in ko čajčki in limone več ne pomagajo, se je pač treba zateči k apotekarjem. O gripi z Dolenjskega na srečo še ni poročil. Zima je tudi družinski čas, doba, ko smo več kot kdajkoli doma. Prijeten dom je samo topel dom. Peči so nenasitne in tudi „žejne", o čemer govori podatek, da so na eni sami novomeški črpalki v enem dnevu stočili kar 5000 litrov gospodinjskega olja. Vse kaže, da gredo stara dobra drva v pokoj, gorivo tega stoletja je nafta. (Foto: J. Pavlin)

ZUNANJEPOLITIČNI PREGLED

TOVARIŠ TITO PRIREDIL LOV

Predsednik republike Josip Broz Tito je priredil v Karadjordjevu tradicionalni lov za šefe diplomatskih misij, akreditiranih v Jugoslaviji. Na lovu so bili tudi nekateri ugledni jugoslovanski družbenopolitični delavci.

Po dolgem obotavljanju in negotovosti so naposled sklenili, da bo „predženevski sestanek" v Kairu začel svoje delo sredi tega tedna. Toda krog udeležencev bo silno ozek: Egipt, Izrael, Združene države Amerike in Združeni narodi bodo edini gostje hotela „Mena" nedaleč od slovitih piramid. Sovjetska zveza, Sirija, Jordanija, Libanon in palestinska osvobodilna organizacija se te konference ne bodo udeležili.

Konferenca pod piramidami

Za zdaj še ni znano, kako dolgo naj bi ta konferenca trajala, menijo pa, da bo brzkone razdeljena v dve ali več faz, od katerih naj bi prva trajala okroglo deset dni.

Kot to poročajo iz Kaira, naj bi na sestanku najprej proučili način in določili dnevni red delovanja konference, nato pa bi se poskusili z vsebinskimi temami.

Kairo se je posebej potrudil opozoriti, da to ni uraden sestanek in da ni vezan za Ženevo, marveč da je priprava zanjo. Prav tako poudarjajo, da bi kdaj kasneje na njem lahko sodelovali tudi zunanji ministri.

Čeprav je v tem trenutku že skoraj povsem zanesljivo, da Sovjetska zveza, Sirija, Jordanija, Libanon in palestinska osvobodilna organizacija na tej konferenci ne bodo sodelovale, pa je Egipt znova poudaril, da vabila tem deželam za prihod na konferenco še vedno veljajo.

Med tem pa opozarjajo na dva problema: kako daleč bo lahko šel Sadat brez širše podpore drugih arabskih dežel in koliko je Izrael voljan popustiti arabskim zahtevam v zameno za mir in varnost? Zdi se pomembno opozoriti na Carterjevo zadnjo izjavo, v kateri pričakuje, da bo Izrael odgovoril na egiptovsko pobudo z isto mero hrabrosti, kakršno je pokazal predsednik Sadat.

Prav tako opozarjajo, da Saudska Arabija, na katere pomoč Združene države Amerike veliko dajo, najbrž ne bo mogla (zanesljivo pa tudi ne bo želela) vplivati na arabske „radikalce", če Izrael ne bo privolil v vsebinske koncesije. Pri tem imajo v mislih predvsem Sirijo.

Rečeno drugače: če Izrael ne bo pokazal razum in zadovoljivo mero strpnosti pri svojih zahtevah, utegne to ne samo pokopati zadnje Sadatove pobude, marveč tudi njega samega.

Egiptovski predsednik je sicer v vrsti intervjujev minuli teden jasno povedal, da ne kani in ne želi skleniti ločenega mirovnega sporazuma z Izraelom in da si prizadeva za celovito rešitev bližnjevzhodne krize, toda s temi izjavami še zdaleč ni prepričal vseh Arabcev.

Bližnjevzhodna turneja ameriškega zunanjega ministra Vancea, ki skuša v arabskih prestolnicah izgladiti nezadovoljstvo Sirije, Jordanije in drugih s Sadatovo potjo v Jeruzalem, za zdaj nima pokazati še nič otipljivega.

V vsakem primeru bodo sedeži za mizo hotela „Mena", ki so rezervirani za predstavnike Sovjetske zveze, Sirije, Jordanije in palestinske osvobodilne organizacije po vsej verjetnosti še precej časa – če ne kar skozi – ostali prazni.

JANEZ ČUČEK

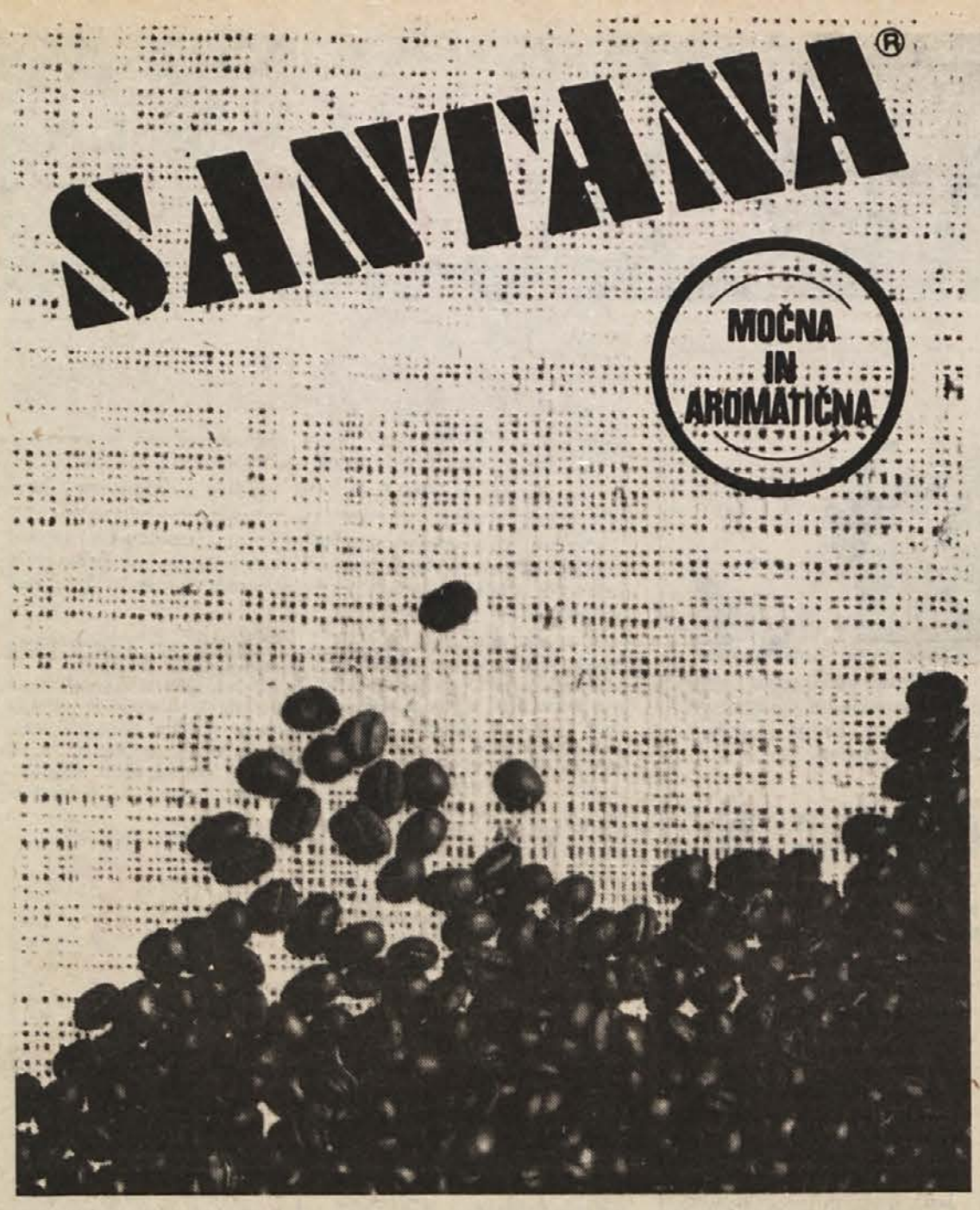

Žene kmetov niso enakopravne

Zakaj ne bi mogla imeti skupnega gospodinjstva delavec in kmetica?

V samoupravnih, družbeno-političnih in drugih organih, ki odločajo o gospodarskih in drugih za občane pomembnih stvareh, je premalo žena. Zlasti malo je kmečkih žena. Skoraj o vsem odločajo njihovi možje. Pri tem pustimo ob strani, koliko in kako se o tem pogovorijo v družini.

Pogosto slišimo negodovanje, češ da na kmetijah delajo žene, ker so njihovi možje zaposleni v tovarnah in drugod, člani kmetijske zadruge so pa le oni in ne one. Tudi razne pogodbe o kmetijstvu podpisujejo možje in o delu ne odločajo žene, ki delajo na kmetiji. Tudi žene kmetov niso enakopravne. Ker velja za kmetijo le ena starostna pokojnina, stopi žena na gospodarjevo mesto navadno šele takrat, ko ji mož umre.

Kmetica, ki ima zaposlenega moža, je zdravstveno in pokojninsko zavarovana le po njem kot gospodinja oziroma vzdrževana oseba. Sodeč po takem zavarovanju, njeno kmečko delo ne šteje več kot delo nezaposlene žene v delavski družini.

Kmetice se bodo jezile, zakaj jih primerjamo z nezaposlenimi delavskimi ženami, ki pospravljajo le svoje stanovanje in skrbijo za otroke. Rekel sem: sodeč po takem zavarovanju. Stvari pa so drugačne. Kmetova žena dela na polju, zlasti če je mož zaposlen, tako kot kmet. Lahko bi bila zavarovana kot kmet, saj ji pri starostnem zavarovanju ni v napotje mož, kot tam, kjer ni zaposlen. Za to pa se menda ne poteguje nobena – ali tega ne mara njen mož – ker bi potem morala prispevati tudi za starostno zavarovanje kmetov.

Imamo kmete in kmete-delavce. Zadnji so taki, ki se zaposlijo, stanujejo pa na svojem posestvu, ki jim daje pomembne dohodke za preživljanje. Po zakonu o pokojninskem zavarovanju delavcev so njihove žene zavarovane po njih kot nezaposlene.

Iz tega izvira predstava o tem, kdo naj bo član zadruge, sklepa kooperacijske pogodbe in zastopa družino. Verjetno bi bilo precej drugače, če bi rekli, da je zaposlen mož le delavec, na njegovem ali skupnem posestvu pa je kmetica njegova žena, oziroma tisti član družine, ki največ dela na njem, z vsemi pravicami in obveznostmi. Tako bi kmetice dobile javno priznanje, da so kmetice, ne le gospodinje. Odločilno za to, kdo naj bi se imenoval kmet in kdo ne, naj bi bilo, kaj dela on, ne njegova družina. Zakaj ne bi mogla imeti skupnega gospodinjstva delavec in kmetica?

Čudno zveni, da je nekdo takrat, ko gre za pokojninsko zavarovanje, le delavec, ko gre za posestvo, pa tudi kmet. To povzroča med kmečkimi ženami tudi veliko zmede. One se znojijo na poljih in pri živini pa jim ni priznano, da so kmetice. Nekateri menijo, da se na take formalnosti ne bi bilo treba ozirati. Žene naj bi bile bolj odločne v boju za svoje pravice. Kadar gre za gmotne stvari, pa niso le formalno, temveč tudi dejansko odvisne od svojih mož.

JOŽE PETEK

tedenski mozaik

VESOLJE JE DOBILO NOVA GOSTA s planeta Zemlje, ko sta v nedeljo sovjetska vesoljca Romanenko in Grecko z vesoljsko ladjo „Sojuz 26" poletela proti zvezdam. Kmalu po izstrelitvi, ki je potekala normalno, sta Romanenko in Grecko uspešno priključila „Sojuz 26" z vesoljskim laboratorijem „Saljut 6", ki je lebdel v vesolju že pred tem. Zapustila sta ladjo, s katero sta priletela z Zemlje in prestopila v „Saljut 6". V tej vesoljski ladji bosta poskusila popraviti nekaj okvar, ki so jih opazili kmalu po izstrelitvi 29. septembra letos. Razen tega bosta sovjetska vesoljca opravila še vrsto pomembnih znanstvenih raziskav... Skozi trnje do zvezd...

•

ČE PA SMO ŽE PRI VESOLJU, omenimo tudi novega gosta, ki je tja priletel iz Združenih držav Amerike. Američani so namreč iz svojega vesoljskega izstrelišča Cape Canaveral poslali v vesolje umetni satelit. Satelit je odnesla v vesolje raketa Atlas Agena, namenjen pa je za vohunjenje. Lebdel bo namreč 35.000 kilometrov nad Zemljo in od tam snemal delček zemeljske površine ter slike pošiljal v oporišče... Vohuni brez meja...

•

MEDTEM PA JE IZRAELSKA VLADA odločila, da ukine vse omejitve glede števila izraelskih novinarjev, ki bodo želeli priti v Egipt kot posebni poročevalci s kairske konference. Prvotno je izraelska vlada sklenila, da omeji število novinarjev, ki jim bo dovolila potovati v Egipt, nakar so nekateri predstavniki tiska zagrozili, da bodo vlado tožili na vrhovnem sodišču. Kljub temu pa vsi izraelski novinarji, ki bi želeli prisostvovati kairski konferenci, tega ne bodo mogli storiti, zakaj Egipt je obvestil Tel Aviv, da bo sprejel samo 50 izraelskih reporterjev... Za druge menda ni prostora...

NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

Študija Edvarda Kardelja „Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja" upravičeno budi veliko zanimanje v naši in svetovni javnosti.

Doma posvečamo temu delu, ki je hkrati najširša platforma za pripravo enajstega kongresa Zveze komunistov Jugoslavije, številna srečanja, o njej razpravljamo na različnih ravneh, a bomo zadeli žebljico na glavico, ko se bomo pričeli v smeri tako razgrnjenega marksističnega družbenega načrta ter akcije tudi ravnati.

Misel o sreči

Neka misel iz omenjene študije pa je še posebej prisotna v naših razmišljanjih. Tista namreč, ki govori o sreči. Takole pravi: „Sreče človeku ne morejo dati niti država niti sistem niti politična partija. Srečo si lahko človek ustvari samo sam".

Lahko bi dejali: lepo izražena misel, dobra metafora, celo reklo. Toda že površna analiza te misli razkriva pred nami vse svoje slovite razsežnosti, ki v nasprotju s preprostimi besedami, ki jo izražajo, izpoveduje njeno dvoplastno bistvo.

Najprej, da je polemična zoper vse, kar je skozi vso zgodovino človeštva samovoljno oklicalo skrbništvo nad človekovo srečo, najsi bo to institucionalizirana religija, politični sistem in državni aparat, politična partija, ali karkoli že. Vsem je namreč skupen interes, da bi osrečili človeka, da bi mu srečo prinesli na pladnju, vendar pod pogoji, da je poslušen državljan, vernik, delavec... Prav od tod tudi tista znana in mučna javna „zahvaljevanja" odtujenim sistemom, političnim strankam, partijam, ko se mora človek zahvaljevati za svoje bogato življenje, celo dobro letino, gospodarske dosežke in še marsikaj drugega.

Druga značilnost Kardeljeve globoke marksistične misli o sreči pa je izrazito graditeljska, konstruktivna. Preprosto zato, ker odpira vhod v resnično udejanjenje človekove sreče, vidi pa ga predvsem v človeku samem, v njegovem delu, v izborjeni pravici, da dela z združenimi sredstvi, kar pomeni, da svobodno in enakopravno z drugimi delavci v združenem delu – v medsebojni odvisnosti in ob vzajemni odgovornosti – upravlja svoje delo ter pogoje in rezultate svojega dela.

PRIČEVANJE

Pokojni priror kartuzije Pleterje dr. Leopold Lavov, velik humanist in domoljub, je v prvih letih po vojni napisal svoje spomine in jim dal naslov: „Kartuzija Pleterje in partizani".

Delo je nosilo ob izidu letnico 1953 in je bilo v kratkem času razprodano. Domala četrt stoletja po prvem izidu se je založba „Obzorij" iz Maribora odločila za ponatis. Knjigo je predstavila na tiskovni konferenci, ki je bila sklicana v kartuziji Pleterje.

Od kod tolikšno zanimanje za spomine pokojnega priorja?

Gre za izpoved človeka, ki je vse življenje iskal resnico, človeka ki se je zoperstavljal kakršnikoli obliki krivice, človeka, posvečenega, ki je v najbolj usodnih dneh naše novejše zgodovine na široko odprl vrata slovenskim partizanom, saj je spoznal, da se bojujejo za pošteno stvar, za svobodo in proti okupatorju.

Delo pokojnega priorja, pisano preprosto, vendar s poetsko močjo, je resnicoljubno pričevanje časa, kot ga je lahko doživel le resničen humanist, ki se je znal in hotel odločiti po vesti in ne tako, kot bi od njega terjali tedanji uradni slovenski cerkveni krogi.

MILAN MEDEN

Iz zadnjega Pavliha

– Od svežih specialitet imamo samo vedno sveže davke.

NOVO ...

INFORMACIJE: TEL. (061) 23–681 INT. 89

trgovska hiša maximarket

NOVI PIONIRJI – V soboto, 26. novembra, so v avli osnovne šole v Kočevju sprejeli v pionirsko organizacijo 142 učencev prvega razreda. Svečanosti so se poleg staršev in učiteljev udeležili tudi predstavniki občinskih družbenopolitičnih organizacij. (Foto: F. Brus)

VROČ ASFALT V MRZLIH DNEH – Krajani Regerče vasi so v decembru dobili toliko želeno asfaltno prevleko na glavni ter nekaterih stranskih ulicah. Delo sta zima in sneg za nekaj dni zavrla. Del sredstev za popravilo cest so krajani sami zbrali. (Foto: MiM)

IZVOZ V AMERIKO – Pretekli teden sta generalna direktorja NOVOTEKSA in JUGOEXPORTA iz Beograda Luka Dolenc in Slavko Čolić podpisala sporazum o dolgoročnem poslovnem sodelovanju. Novoteks si od tega sodelovanja obeta predvsem prodor na ameriško tržišče.

KNJIGE V METLIKO – Ob slovesni otvoritvi 3. slovenskega knjižnega sejma so slovenske založbe obdarile metliško Ljudsko knjižnico z okoli sto knjigami. To je veliko priznanje in pomoč knjižnici, ki jo vodi višja knjižničarka Lea Grabrijanova (na posnetku ob podelitvi). (Foto: Rustja)

POMOČ KRMELJSKI METALNI

Med izgubami delovnih organizacij v minulem tričetrtletju v sevniški občini najbolj zaskrbljuje v krmeljski Metalni tozd Tovarna lahkih konstrukcij. Po podatkih službe družbenega knjigovodstva je znašala izguba v prvih devetih mesecih letošnjega leta nad 7,9 milijona dinarjev. Izvršni svet občinske skupščine Sevnica je na seji v torek imenoval šestčlansko komisijo za pomoč pri odpravljanju težav.

Sejmišča

NOVO MESTO: Kljub hladnemu vremenu in burji je bil ponedeljkov sejem zelo dobro obiskan. Tudi cene so tokrat malo poskočile. Naprodaj je bilo 359 pujskov in 37 nad tri mesece starih prašičev, prodanih pa skupno 309. Pujski so bili po 550 do 850 din, starejši prašiči pa po 860 do 1.200 din.

BREŽICE: Na redni sobotni sejem so rejci pripeljali 497 pujskov in 24 starejših prašičev, prodali pa so jih skupno 349. Za pujske so prejeli po 32 do 33 din, za starejše prašiče pa 25 dinarjev za kilogram žive teže.

Krško prvo, Brežice zadnje

Človek ne živi samo od kruha, vendar pa le predvsem od njega. Zato se bo vedno vredno spraševati in ugotavljati, kako gospodarimo, kolikšno novo vrednost ustvarjamo, kakšen je narodni dohodek kot tisti med vsemi mogočimi merili še najbolj ustrezen znak uspešnosti gospodarjenja.

Čeprav republiški zavod za statistiko šele zdaj, proti koncu leta, prihaja na dan z izračuni narodnega dohodka za lansko leto, bo vseeno zanimivo primerjati nekatere številke, ki so svojevrstno zrcalo razvoja občin. Skupni slovenski narodni dohodek je znašal lani 85,58 milijarde dinarjev. Če to številko delimo s številom prebivalcev, z 1.819.276, dobimo narodni dohodek na prebivalca v znesku 47.043 din. V dolarjih znese to nad 2.600 din, kar pomeni, da se naša republika uvršča med srednje razvite industrijske dežele. Lani se je narodni dohodek povečal za 14 odst.

Presenetljive so nekatere uvrstitve slovenskih občin po velikosti naroga dohodka na prebivalca. Med devetimi občinami širše Dolenjske Novo mesto ni več na prvem mestu; prehitelo ga je Krško, ki se je med 60 slovenskimi občinami povzpelo za 5 mest in je lani zasedlo 13 mesto. K temu so prispevali dobro gospodarjenje in nove gospodarske naložbe. Prebivalec krške občine je lani ustvaril kar dvakrat večji narodni dohodek kot prebivalec sosednje brežiške občine, ki je s 46. mesta v letu 1975 padla lani na 53. mesto in pristala na zadnjem mestu med našimi občinami. Novo mesto je bilo lani 21. (leto poprej 16.), Kočevje 28. (27.), Metlika 29. (30.), Ribnica 35. (34.), Črnomelj 47. (47.), Trebnje 48. (54.) in Brežice 53. (46.). Kot je razvidno, se je Trebnje, še leta 1975 po narodnemu dohodku zadnja občina širše Dolenjske, prebilo kar za šest mest navzgor. To pomeni, da so prizadevanja za napredovanje te manj razvite občine in precejšnje gospodarske naložbe že začeli prinašati sadove.

M. L.

Zakon priganja

Od dolenjskih kmetijskih zadrug bo samo žužemberška še nadalje enovita delovna organizacija, vse druge bodo imele temeljne združene organizacije in tozde. To so povedali direktorji na seji medzadružnega sveta za Dolenjsko, ki je bila prejšnji teden v Novem mestu pod predsedstvom Franca Jevnikarja, kmeta iz trebanjske občine.

Prilagajanje organiziranosti kmetijskih zadrug zakonu o združenem delu je naporno opravilo. To še posebno vedo v zadrugah, ki imajo pomanjkljivo zasedene strokovne službe, zlasti pravno. Z akti kljub temu niso več na začetku, hitijo tudi s pripravljanjem osnov za delitev dohodkov in osebnih dohodkov.

Dokaj dobre dohodkovne odnose so do zdaj nakazali v pridelovanju vina in krompirja ter molži mleka. Mnogo nejasnosti pa je pri mesu in predelavi. Na prepočasno rojevanje samoupravnih sporazumov za meso prav gotovo vpliva nestabilnost cen na trgu.

Povezovanje dela in sredstev se je na kmetijskem področju premaknilo. Opravljeni so bili še zadnji referendumi o združevanju kmetijskih delovnih organizacij v SOZD KIT Ljubljana in povezovanju v Dolenjsko poslovno skupnost. Zlasti od slednje kmetijski proizvajalci veliko pričakujejo: bila naj bi jim v pomoč tako pri urejanju skupnih samoupravno-organizacijskih, kot številnih strokovnih zadev.

Nekajkrat je beseda na tem posvetu nanesla na cene kmetijskih pridelkov, pospeševalno službo, razdelitev proizvodnih območij, premije za mleko in podobna vprašanja. Pri tem so se zavzeli za nadaljno krepitev kmetijske hranilno-kreditne službe, kar bodo prav gotovo pozdravili zasebni kmetovalci – kooperanti.

I. Z.

Poenostavitev

Da bi odpravili pomanjkljivosti v delovanju delegatskega sistema v novomeški občini, so na skupin občinski konferenci SZDL in sindikatov sprejeli naslednje organizacijske spremembe.

V organizacijah, ki zaposlujejo več kot 150 delavcev, bodo imeli še po 5 delegacij, in sicer: delegacijo za zbor združenega dela in 4 za SIS; od tega delegacijo za področje kulture in telesne kulture, drugo za področje izobraževanja, otroškega varstva in raziskovalne dejavnosti, tretjo za zdravstveno skupnost in skupnost socialnega skrbstva, četrto pa za skupnost invalidsko-pokojninskega zavarovanja in skupnost za zaposlovanje.

V manjših kolektivih z 80 – 150 delavci bodo imeli po novem le tri delegacije: poleg občinske v zboru združenega dela še dve za interesne skupnosti. Delegacijo za telesnokulturno, kulturno, izobraževalno, raziskovalno in skupnost otroškega varstva, drugo pa za zdravstvo, socialno skrbstvo, invalidsko-pokojninsko zavarovanje in zaposlovanje.

Še več novosti bo za delovne organizacije s 30 do 80 zaposlenimi, ker bodo imele samo dve delegaciji: občinsko in skupno za vse samoupravne interesne skupnosti, štela pa bo najmanj 10 članov.

Spremembe bo potrebno upoštevati pri evidentiranju za nove volitve. Cenijo, da bi morali v večjih delovnih organizacijah za delegate evidentirati vsaj 50 možnih kandidatov.

R. B.

ŠE EN MOST ČEZ SAVO

Leto 1978 bo prebivalcem Brestaniško-Senovske doline prineslo dolgo zaželeno rekonstrukcijo ceste, ki bo odpravila nevarno ozko grlo in na široko odprla dostop do odmaknjenih krajev na Kozjanskem. Istočasno bodo začeli graditi most čez Savo, dokončana pa bo tudi obvoznica skozi Krško. Brestaniška elektrarna, ki potrebuje novo cesto za dovoz goriva, bo zgradila tudi pretakališče.

Kmetijski nasveti

Nad silažo ždi sovražnik

Menda bo že držalo, da se človek največ nauči iz lastnih napak. Na žalost so nekatere nepopravljive. Tako beremo v dnevnem tisku, da se je kmet te dni zadušil pri tako navadnem opravilu, kot je praznjenje stolpnega silosa, ker je naredil na videz malenkostno napako; ni se namreč prepričal, če je v njem smrtonosni ogljikov dvokis. Pa to ni bil edini primer.

Kmetijski strokovnjaki svetujejo takole. Za slovenske kmetije so zelo primerni stolpni silosi, narejeni iz betona ali pa lesa. V njih mnogo laže in zanesljiveje pripravimo dobro kisal kot pa v koritastih silosih, ki so tudi sicer bolj primerni za velike obrate in strojno delo. Betonski silosi naj bodo vsaj osem metrov visoki, premer pa naj imajo tri metre. Za polnjenje potrebujemo siloreznico s puhalom, praznjenje pa je lahko ročno, z grabežem ali z glodalko za zgornji odvzem.

Praznjenje je lahko ročno! Prav v tem pa je nevarnost za življenje, seveda če odpove previdnost. V zeleni masi, ki jo natlačimo v silos, se že čez nekaj ur začne fermentacija, vretje. Pri tem se izločijo velike količine ogljikovega dvokisa, plina, ki nastaja pri vsakem dihanju oziroma presnavljanju. Ogljikov dvokis napolni prostor nad silažo, zadržuje pa se tudi v njenem vrhnjem sloju. Posebno nevarno je potemtakem v ne povsem napolnjenem silosu, takih pa je glede na nihajoči pridelek zelene krme vedno dovolj.

Previdnosti ni nikoli preveč. Preden nameravamo silos prazniti, ga moramo dobro prezračiti. Že dan poprej je treba odpreti vrata in pokrov silosa. Nato sledi preizkus s svečo. Gorečo svečo pritrdimo na žico in previdno spustimo v silos. Če ugasne, človek ne sme v silos, saj v njem ni dovolj kisika za dihanje.

Pri odpiranju (za zastrupitev nevarnih) stolpnih silosov je vedno upoštevati še en nasvet: nikar tega ne počenjajte sami! Naj bo prisoten še kak človek, ki bo lahko pomagal ali vsaj poklical pomoč, če bo potrebna.

Inž. M. L.

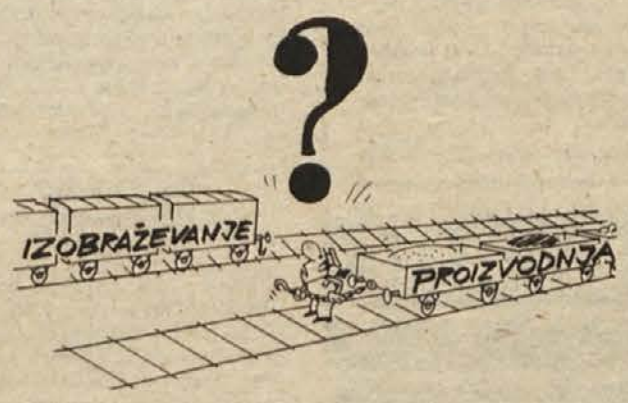

– Kako povezati ti dve kompoziciji?

(Marjan Bregar)

Delovna skupnost
osnovne šole 29. oktober
Šmarjeta,
Šmarješke Toplice

razpisuje
delovno mesto
UČITELJA ZA RAZREDNI POUK
za nedoločen čas.

Čas nastopa službe takoj.
Na razpis se lahko javi tudi absolvent PA (razredni pouk) za določen čas (do 30. VIII. 1978).
Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.
Ugodne avtobusne zveze z Novim mestom.

„NOVOTEHNA"
trgovsko podjetje na debelo in drobno p. o.
Novo mesto, Glavni trg 11
Odbor za medsebojna razmerja

objavlja
prosto delovno mesto

TAJNIKA ORGANOV SAMOUPRAVLJANJA

POGOJI:
administrativni ali ekonomski tehnik s 5 leti delovnih izkušenj na enakih delovnih mestih, poskusno delo traja 3 mesece.

Kandidati naj pošljejo prošnje na naslov podjetja v roku 10 dni po objavi.

LICITACIJA

„NOVOTEHNA"
trgovsko podjetje na debelo in drobno p. o.
Novo mesto, Glavni trg 11
Delavski svet

razpisuje
JAVNO LICITACIJO
za prodajo rabljenih vozil:

1. TOVORNI AVTOMOBIL TAM 5000, letnik 1971,
   cena s prometnim davkom 60.000 din;
2. DOSTAVNI AVTO Z-430 furgon, letnik 1974,
   cena s prometnim davkom 9.500 din;
3. DOSTAVNI AVTO Z-750 T, letnik 1973,
   cena s prometnim davkom 5.000 din.

Licitacija bo v soboto, dne 17. 12. 1977 ob 8. uri za družbeni sektor in ob 9. uri za zasebni sektor na avtomobilskem servisu „NOVOTEHNE" v Novem mestu (pri železniški postaji Kandija).
Ogled vozil je mogoč vsak dan od 11. do 13. ure na servisu „NOVOTEHNE".
Vsi interesenti morajo pred pričetkom licitacije položiti 10 % varščino od izklicne cene.
Vse dajatve v zvezi s prenosom in prometni davek plača kupec."

NOVO ZA ...

INFORMACIJE: TEL. (061) 23–681 INT. 89

trgovska hiša maximarket

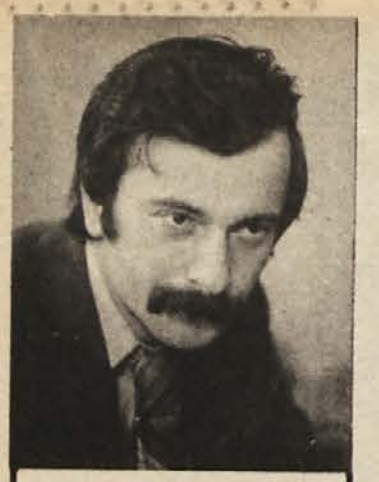

„Prvi" med mladimi

Govori novi predsednik MS ZSMS Tomaž Plazar

Medobčinski svet Zveze socialistične mladine za Dolenjsko – ustanovili so ga pred 9. kongresom ZSMS 1974 – je pred dobrim mesecem dobil novega predsednika. Mladinski področni ‚sedež' se je iz Novega mesta preselil v Trebnje. Na vprašanje, ali se bo delo sveta kaj spremenilo, je novi predsednik Tomaž Plazar, sekretar SZDL Trebnje, dejal:

„Ko smo pred tremi leti ustanavljali medobčinski svet, smo bili v republiki med prvimi, ki smo dobili nov mladinski politični organ. V začetku smo imeli precej težav. Nekaterim ni bilo pogodu predvsem to, da je svet vodil poklicni predsednik. Mladi iz črnomaljske, novomeške, metliške in trebanjske občine pa so se kmalu prepričali, da je bil svet še kako potreben. Tudi po mojem mnenju zahteva svet ‚celega' človeka, se pravi poklicnega predsednika. Na žalost pa širši koncept dela svetov še danes ni najbolj jasen. Zato bomo prvo sejo posvetili delovanju, vlogi, organizaciji in nalogam svetov. Kaj kmalu smo ugotovili, da je v napotkih marsikaj nejasnega, nepravilnega. Medobčinski svet, na primer, ni nadorgan občinskih konferenc."

Plazar trdi, da bo med najvažnejšimi nalogami sveta še naprej dobra povezava med štirimi občinskimi konferencami in republiško konferenco ZSMS. Mladi naj bi poslej še enotneje nastopali pri vseh akcijah, predvsem na področju vzgoje in izobraževanja, vključevanja mladih v samoupravne strukture, več vloge naj bi imeli mladi v krajevnih skupnostih, delovnih organizacijah ipd. Poslej bodo več pozornosti posvetili idejnopolitičnemu usposabljanju. Novi predsednik medobčinskega sveta ZSMS je namreč prepričan, da so najboljši družbenopolitični delavci tisti, ki so se s političnim delom spoznali prav v mladinski organizaciji.

„V minulih letih," je povzel Plazar, „smo veliko naredili za mladinske delovne akcije. Navzlic temu bodo še naprej med našimi prvimi nalogami. Ne smemo pozabiti okrepiti funkcije sveta, kajti šele potem bomo lahko razpravljali o najrazličnejših mladinskih težavah, in to precej bolj poglobljeno kot do sedaj. Jasno je, da se moramo vključiti na priprave X. kongresa ZSMS, pred nami so skupščinske volitve, ugotavljamo pa, da je evidentiranih malo mladih itd. Vsekakor pričakujemo tudi pomoč starejših tovarišev iz sindikatov, zveze komunistov in SZDL!

J. PEZELJ

ŠTUDIJSKO SREDIŠČE

Medobčinski svet Zveze komunistov Posavje je sprejel sklep o ustanovitvi medobčinskega študijskega središča politične šole CK ZKS v Brežicah. Skrbelo bo za idejnopolitično usposabljanje komunistov v regiji, kjer do sedaj ni bilo načrtnih izobraževalnih oblik. Novo izobraževalno središče bo v sodelovanju z občinskimi konferencami ZK spodbujalo nenehno izobraževanje članov ZK v občinskih in osnovnih organizacijah. Usmerjalo bo tudi idejnopolitično dejavnost v organizacijah združenega dela in v krajevnih skupnostih, pospeševalo ustanavljanje splošnoizobraževalnih knjižnic v regiji in spodbujalo organizirano samoizobraževanje komunistov.

O aktualnih problemih družbene prakse bo sklicevalo razprave in posvetovanja in sproti spremljalo vsa prizadevanja za usposabljanje članstva ZKS v regiji. O svojem delu bo poročalo vodstvu politične šole pri CK ZKS, medobčinskemu svetu in občinskim komitejem ZKS v regiji. Delovati bo začelo z januarjem 1978. Za predstojnika je medobčinski svet ZKS Posavje imenoval Miha Halerja, dosedanjega sekretarja komiteja občinske konference ZKS v Brežicah.

Slovo drobnjakarstvu

Turistična zveza Slovenije meni, da je čas za „prelevitev" v resnično družbeno organizacijo

V Šmarjeških Toplicah je bila prejšnjo sredo seja IO Turistične zveze Slovenije, na kateri so udeleženci potrdili ugotovitve in sklepe 12. občnega zbora, nato pa v večurnem razgovoru premlevali status in način financiranja turističnih društev. Seji je prisostval tudi predstavnik Republiške konference SZDL tov. Šiligoj.

Turistični delavci Slovenije – mimogrede povedano: pri nas imamo 223 turističnih društev, nad 30.000 članov in 17 regionalnih zvez – popolnoma upravičeno vztrajajo pri zahtevi, naj zvezi na osnovi ustavnih določil in posebnega zakona dajo naziv družbene organizacije. Takšna preobrazba (iz dosedanje društvene) bi bila nujna že zaradi vloge, ki jo ima turizem v razvoju našega političnega sistema, kot tudi zaradi nalog, ki jih mora turizem opravljati v okviru družbenoekonomskih odnosov. Z novo organiziranostjo bi turizem dobil vse lastnosti široke interesne in nacionalne organizacije, ki bi združevala vse zainteresirane gospodarske interese s točno opredeljenimi „turističnimi" nalogami.

Poglavje zase je financiranje. Turistična organizacija namreč z novim zakonom nima več lastnih dohodkov, hkrati pa so proračuni družbenopolitičnih skupnosti prenehali s financiranjem delovnih programov turističnih društev in organizacije. Udeleženci seje so bili mnenja, da morajo skupščine občin redno odstopati sredstva, zbrana s turistično takso (v SRS je to okoli 20.000.000 din na leto), svojim turističnim društvom. V današnjem položaju bi bil to verjetno edini sprejemljivi izhod.

B. B.

NOVO MESTO DOBI MARKSISTIČNI CENTER

V torek, 20. decembra, bodo na seji medobčinskega sveta ZK za Dolenjsko ustanovili medobčinsko študijsko središče politične šole CK ZKS. Sedež študijskega središča bo v Novem mestu. Za predstojnika je predlagan Boštjan Kovačič, do njegove vrnitve z odsluženja vojaškega roka pa bo začasno funkcijo predstojnika opravljal Slavko Dokl. Študijsko središče oziroma marksistični center ustanavljajo za potrebe izobraževanja in idejnopolitičnega usposabljanja komunistov na Dolenjskem. Več o namenu in pomenu tega centra bo slišati na seji medobčinskega sveta, ko bodo razpravljali tudi o poteku volilnih konferenc osnovnih organizacij ZK in o rezultatih devetmesečnega poslovanja delovnih organizacij na Dolenjskem.

DOPOLNILO

V poročilu o zbranih sredstvih za sklad za drage medicinske instrumente je pomotoma izostalo naslednje obvestilo:

Sredstva v gotovini: Derčarjevi – namesto venca za grob pok. Jerneju Derčarju din 2.000,–

Študij knjige in študij življenja

Miloš Prosenc in Tina Tomlje med kočevskim političnim aktivom

Kočevski politični aktiv je 2. decembra izvedel študij knjige Edvarda Kardelja in razpravo ob njej, pri čemer so nekateri opozorili tudi na dogajanja v občini in naloge v sedanjem obdobju.

Tako so ugotovili, da je treba posvetiti posebno pozornost odpravljanju „kratkih stikov" na poti: delovni ljudje in občani–delegat–delegacija–samoupravni organ in obratno ter med delegacijami in družbenopolitičnimi organizacijami.

Znotraj SZDL naj glavno delo sloni na sekcijah oziroma v bazi, medtem ko naj bi bila predsedstvo in konferenca bolj usklajevalec del. Tudi ZK naj deluje tam, kjer delujejo delovni ljudje in občani. Za boljše informiranje pa bo v občini le treba storiti več tudi za ustanovitev in delovanje indok centra.

V razpravi sta sodelovala tudi člana republiških vodstev ZK in SZDL Miloš Prosenc in Tina Tomlje.

PRIZNANJA – Ob 15-letnici Tovarne napajalnih naprav v Novem mestu so številnim delavcem podelili priznanja za dolgoletno delo v kolektivu. (Foto: Marko Klinc)

15 let Iskrine novomeške tovarne

Z nenehnim razvojem do proizvodnje, ki bo letos vredna blizu 120 milijonov dinarjev

15 let obstoja tovarne je dokaj dolga doba, če jo označuje tudi uspešen razvoj in uveljavitev na domačem in tujem tržišču.

Taka je Iskrina tovarna napajalnih naprav v Novem mestu, katere začetek sega v leto 1962, ko je narasla potreba po proizvodnji usmerniških naprav. Po dobrem letu delovanja je obrat prerasel v samostojno tovarno v okviru Združenega podjetja Iskra. Tovarna se je nenehno razvijala, prvo leto je bila vrednost proizvodnje le nekaj deset milijonov starih dinarjev, čez deset let že tri-deset milijonov, seveda novih, letošnji načrt pa predvideva proizvodnjo v vrednosti blizu sto dvajset milijonov dinarjev. Po srednjeročnem načrtu tovarne naj bi se obseg proizvodnje dvigal za 13 do 15 odst. na leto.

V skladu s srednjeročnim načrtom je tudi investicijska politika. Tako bodo v novo stavbo preselili kleparsko delavnico, v načrtu imajo gradnjo nove lakirnice ter druge proizvodne in skladiščne prostore, obrat družbene prehrane, nabavo opreme za izdelavo tiskanega vezja, nakup sodobne naprave za impregnacijo na podlagi poliestrov in podobno.

V bodoče bo težišče njihovega proizvodnega programa na napajalnih napravah za telefonijo, modulih za Metaconto, napajalnikih za elektronsko telefonijo in računalništvo, napajalnih enotah za elektroenergetiko in na brezprekinitvenih napajalnih sistemih. Veliko vlogo bo imel pri tem njihov razvojni sektor, ki se je v preteklih letih že izkazal z uspešnim delovanjem.

Na proslavi ob petnajstletnici tovarne je direktor inž. Marjan Recelj poudaril, da le odgovorno in z znanjem oplojeno delo lahko rojeva dobre rezultate. Ob tej priložnosti so številni delavci prejeli priznanja za dolgoletno delo v kolektivu, posebno priznanja pa je kolektiv izrekel tistim delavcem, ki so se izobraževali ob delu, zato da bi bil njihov prispevek k uspešnosti tovarne še večji.

Kdor hrano uživa, naj misli tudi na njeno pridelovanje

Porabniki hrane so tudi odgovorni za razširitev proizvodnih zmgoljivosti kmetijstva, pa tudi za to, da se pogoji poslovanja in oskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi ne bodo prehitro spreminjali. To so ugotovili na posvetu o kmetijstvu za ljubljansko območje, ki ga je sklical v Kočevju Medobčinski svet SZDL Ljubljana. Udeležil se ga je tudi republiški sekretar za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Milovan Zidar.

Nadalje so menili, naj bi se družbeni kmetijski obrati na širšem ljubljanskem območju preusmerili v mlečno proizvodnjo. Ker pa so mlečne farme preobremenjene s posojili in so zato trajno žarišče izgub, so predlagali, naj bi delno ali v celoti odpisali posojila, ki so jih dobile te farme do konca leta 1978. Naslednji predlog pa je bil, naj bi se tudi SIS družbenih dejavnosti ljubljanskega območja do konca srednjročnega obdobja odrekle prispevkom, ki jih plačujejo delavci mlečnih farm za financiranje teh dejavnosti.

O naložbah pa so predlagali, naj bi jih v kemtijstvu v bodoče usmerjali predvsem v prirejo svinjskega mesa, mleka, pridelovanje krme in semenskega krompirja. V živilski industriji naj bi vlagali v proizvodnjo margarine, predelavo mleka, predelavo drugih živil, gradnjo silosov, posodabljanje mlekarstva in izgradnjo tovarne sladkorja v Ormožu. Naložbe v zasebnem kmetijstvu pa naj bi bile usmerjene predvsem v govedorejo, posodobitev kmetij, kmečki turizem in pridelovanje zelenjave.

Vsi sklepi, ki jih bodo vnesli tudi v program o skupnih nalogah s področja agroživilstva v ljubljanski regiji, govore predvsem o nalogah, ki se nanašajo na povečanje produktivnosti in na rentabilnost kmetijske proizvodnje.

J. PRIMC

NOVO ZA STARO

INFORMACIJE: TEL. (061) 23–681 INT. 89

trgovska hiša maximarket

OB DNEVU JLA: ŠTIRI ODLIKOVANJA

Ob letošnjem dnevu JLA bodo v ponedeljek na slovesnosti v ljubljanskem Domu JLA podelili štiri visoka odlikovanja, ki jih bodo prejeli: Briško-beneški odred (red bratstva in enotnosti z zlatim vencem), Cankarjev bataljon (red partizanske zvezde z zlatim vencem), Kamniški bataljon (red zaslug za narod z zlato zvezdo) in Koroška grupa odredov (red partizanske zvezde z zlatim vencem).

ZA DAN JLA Z MITINGOM PO OBČINI

V počastitev dneva JLA bo v trebanjski občini več prireditev. Partizanski miting z nastopom mirenskega moškega pevskega zbora bodo že jutri izvedli na Mirni, v nedeljo, 18. decembra, pa to prireditev ponovili še v Dobrniču, Selih–Šumberku in na Čatežu pri Veliki Loki. Osrednja proslava bo v petek, 23. decembra, v Trebnjem. Na vseh prireditvah bodo sodelovali tudi vojaki.

Prispevki za instrumente

V zadnjem tednu novembra so podarili obveznice posojila za ceste v korist sklada za drage medicinske instrumente naslednji občani:

Z osnovne šole Katja Rupena – Novo mesto: Lukšič Marija – 100 din, Gostiša Irena – 500 din, Vovk Majda – 500 din, Rebernik Rada – 200 din, Oblak Milica – 500 din, Maznik Štefka – 500 din, Fabjan Jožica – 100 din, Pucelj Marjeta – 100 din, Avsec Marija – 100 din, Herič Jožica – 400 din, Canič Slavica – 100 din, Uhan Darinka – 400 din, Thorževskij Ana – 200 din, Cvelbar Jelka – 200 din, Bajc Marinka – 400 din, Smole Mira – 400 din, Šporar Vida – 1.400 din, Gunde Amalija – 1.000 din, Troha Danijela – 100 din, Kavčič Marjan – 100 din, Blažič Marjan – 200 din, Mislej Draga – 100 din, Gostič Nada – 1.400 din, Glonar Mara – 1.200 din, Leolen Fani – 600 din, Pivk Neva – 100 din, Hrovatič Nada – 400 din, Sinur Marija – 400 din.

Neimenovana tovarišica iz GG Novo mesto – 1.300 din, Škof dr. Franc, Jerebova – 3.000 din, Ravnikar Lucija, Partizanska 5, – 1.000 din.

SGP Pionir, TOZD Gradbeni sektor Novo mesto: Andoljšek Jaka – 700 din, Blagojevič Ilija – 300 din, Bučar Jože – 700 din, Bele Jože – 300 din, Ban Jože – 400 din, Bučar Jože – 500 din, Bukovec Franc – 400 din, Barbo Jože – 700 din, Blažič Jože – 700 din, Blatnik Alojzija – 200 din, Blažič Viktor – 400 din, Cigoj Vinko – 500 din, Cizelj Vlado – 300 din, Colarič Jože – 400 din, Dragan Janez – 500 din, Džurnič Franjo – 100 din, Dragan Ana – 200 din, Fehratbegović Esad – 100 din, Filipčič Marijan – 700 din, Frunzič Božidar – 300 din, Gašper Janez – 500 din, Gider Alojz – 700 din, Gril Jože – 700 din, Gašperič Francka – 200 din, Hasić Muriz – 300 din, Hrovat Albin – 1.400 din, Ilijanič Ivan – 300 din, Injac Mirko – 600 din, Jarc Leopold – 400 din, Juntez Franc, ml. – 300 din, Juntez Franc st. – 900 din, Jelenc Marijan – 300 din, Jankovič Anton – 700 din, Jenič Ivan – 200 din, Jožef Ivan – 400 din, Knavs Ludvik – 300 din, Krštinc Anton – 300 din, Komes Slavko – 400 din, Kocjan Anton – 400 din, Klobčar Milan – 400 din, Krivec Alojz – 400 din, Luzar Stane – 400 din, Medle Jože – 700 din, Maresič Ivan – 700 din, Milojevič Siniša – 700 din, Malenšek Lojzka – 500 din, Mavsar Stane – 400 din, Novakovič Jože – 200 din, Ogulin Marjan – 400 din, Opara Janez – 400 din, Pejič Grujo – 500 din, Preskar Jože 1.000 din, Primc Jože – 1.000 din, Posavec Vlado – 900 din, Palič Ibrahim – 300 din, Perše Jure – 700 din, Rupar Gregor – 900 din, Strnad Jope – 700 din, Spahić Meho – 1.000 din, Srakar Karel – 400 din, Saje Ana – 200 din, Štokič Ivo – 700 din, Turk Anton – 300 din, Turk Martin – 300 din, Udovč Jože – 700 din, Vertuš Milan – 300 din, Veljše Viktor – 300 din, Venta Marjan – 700 din, Vertuš Ivan 700 din, Vidmar Rudi – 400 din, Zupančič ing. Robert 900 din, Žučak Danijel – 400 din, Žagar Milka – 200 din.

Skupno je bilo do 23. 11. 1977 podarjenih za 603.070 din obveznic.

Sindikat in obrambna moč

Na 5. seji konference sindikalnih organizacij ljubljanskega armadnega območja ugotovili, da je sindikat pripomogel k bojni pripravljenosti enot JLA

9. decembra, je novomeški Dom JLA imel v gosteh več kot 150 sindikalnih delavcev in gostov iz vse Slovenije. Zbrali so se na petem razširjenem sestanku konference osnovnih organizacij sindikata ljubljanskega armadnega območja, ki so jo zelo vzorno pripravili domači sindikalni delavci.

Vsem so namreč preskrbeli med drugim občanov vodnik „Kaj, kje, kdo v novomeški občini 1977", prospekt o Dolenjski, na posebnem listu pa so gostom predstavili tudi narodnega heroja Milana Majcna in vojašnico, ki se po njem imenuje. Konferenca se je začela z dokaj zanimivim referatom Nova Petrušiča. Prisotne je seznanil z delom članov osnovnih organizacij in sindikalnih organov pri krepitvi bojne pripravljenosti. V iztekajočem se letu je sindikat v ljubljanskem območju dosegel lepe uspehe. Predvsem pri krepitvi bojne pripravljenosti naših enot v JLA. Veliko zaslug za uspehe gre nedvomno civilnim osebam, zaposlenim v JLA. Te delajo v skoraj 40 sindikalnih osnovnih organizacijah in dveh konferencah.

Vendar so delegati na petkovi konferenci menili, da z doseženim delom ne smejo biti zadovoljni. Nakazali so nekaj smernic, po katerih naj bi se ravnali v prihodnje. Preprečiti bo potrebno na primer forumsko delo nekaterih osnovnih organizacij, poskrbeti za boljše delo izvršnih odborov osnovnih organizacij, člani naj bi bili bolje obveščeni, bolje povezani med sabo in z organizacijami izven vojašnic, poskrbeti bodo morali za dobro idejnopolitično izobraževanje.

Po uspeli konferenci so delegati in gostje obiskali nekaj novomeških delovnih organizacij, si ogledali kulturno prireditev, ki so jo pripravili novomeški gimnazijci, folklorna skupina TRZ iz Bregane in upravo Doma JLA. Prav tako niso pozabili na spomenik padlim partizanom. Obiskala ga je njihova delegacija in položila venec.

J. P.

„KOVINARSKA", TOVARNA INDUSTRIJSKE OPREME IN KONSTRUKCIJ, KRŠKO,

objavlja naslednja prosta delovna mesta:

1. ASISTENTA GLAVNEGA DIREKTORJA – KONSTRUKTERJA
   Pogoji: visoka šola tehnične smeri, 10 let ustreznih delovnih izkušenj, aktivno znanje tujega jezika; prednost imajo delavci z opravljenim strokovnim izpitom.
2. OBRAČUNOVALCA DELOVNIH NALOGOV po elementih materiala in proizv. storitev, stroškov in akumulacije I. ali II.
   Pogoji: srednja šola ekonomske smeri, 3 oziroma 2 leti delovnih izkušenj.
3. VOZNIKA AVTODVIGALA
   Pogoji: poklicna šola za voznike motornih vozil, 3 leta ustreznih delovnih izkušenj, izpit iz varstva pri delu.
4. 20 KLJUČAVNIČARJEV za delo v proizvodnji
   Pogoji: VK ali KV poklicna šola kovinske smeri.

Delo na navedenih delovnih mestih je za nedoločen čas, s trimesečnim poskusnim rokom.

5. OBRAČUNOVALCA OSEBNEGA DOHODKA in prejemkov II
   Pogoji: srednja ali poklicna šola ekonomske smeri, 2 oziroma 4 leta ustreznih delovnih izkušenj.

Delo je za določen čas, nadomeščanje porodnice med porodniškim dopustom in trimesečnim poskusnim rokom.
Objava velja 8 dni po objavi.
Pismene ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo na naslov: „KOVINARSKA", Krško, Kadrovsko-organizacijska skužba.

emona novosti

Poleg rubrike Emonin kotiček uvajamo novo rubriko „Emona novosti", v kateri vas bomo seznanjali s tistimi vsakdanjimi drobnimi novostmi, ki gredo ponavadi mimo nas, če nas nihče ne opozori nanje.

Najbolje bo, da stopite z menoj v trgovsko hišo Maximarket v Ljubljani, Trg revolucije 1, kjer si bomo ogledali – pa najbrž ne samo ogledali – kaj vse lahko dobimo od kletnih prostorov pa tja do drugega nadstropja.

V KLETNIH PROSTORIH bomo začeli zato, ker bomo parkirali svojega železnega konjička v kletnih garažah, od koder imamo najkrajšo pot od avtomobila do trgovine in nazaj. Saj še niste pozabili, da vam pri blagajni vrnejo parkirnino, če kupite vsaj za 100 dinarjev blaga. In ne mučite se z raznimi mrežami in cekarji, do avtomobila z nakupovalnim vozičkom!

V SAMOPOSTREŽNEM DELU V KLETNIH PROSTORIH lahko kupimo na ODDELKIH POSEBNIH PRODAJ:
- USNJENE PODLOŽENE ROKAVICE, uvožene iz LR Kitajske:
- ženske po 124,50 din
- moške po 130,00 din

Ugodno lahko kupimo GARNITURE KOZARCEV iz kristalnega stekla steklarne Zaječar:
- za vino po 179 in 199 dinarjev
- za liker po 139 in 179 dinarjev
- za peneče se vino po 129,60 dinarjev
- za viski po 139 in 199 dinarjev.

OD 12. do 17. DECEMBRA 1977 prodajajo:
- moške nogavice iz 100-odstotnega bombaža po 21,20 dinarjev in nogavice iz DDR po 16,65 dinarjev
- ženske hlačne nogavice po 11,20 in 13,10 dinarjev,
- ženske in moške robčke iz LR Kitajske po 3,45 in 5,87 dinarjev,
- ASTIBO kravate v škotskem karu po 55 dinarjev.

DO 21. DECEMBRA 1977, veljajo novoletne znižane cene za:
- nougat kocke (200 g) 6,35 din (prej 8,40 din)
- mocca kocke (200 g) 6,35 din (prej 8,40 din)
- belo vino, liter 15,20 din
- sadne kocke (200 g) 5,90 din (prej 7,80 din)
- črno vino, liter 15,85 din
- special mešanica keksov (500 g) 17,65 din (prej 23,35 din)
- rdeče vino, liter 15,20 din
- jetrna pašteta (100 g) 3,05 din (prej 3,62 din)
- bakarska vodica (0,75 litra) 27,75 din (prej 32,55 din)
- in mesni narezek (150 g), 5,45 din (prej 6,47 din).

V PRITLIČJU boste v FOTO ODDELKU poleg drugega lahko kupili tudi FOTO ALBUME za razne priložnosti. Foto album je tudi dobrodošlo darilo na novo leto.

V oddelku papirnice je velika izbira OKRASKOV ZA NOVOLETNO JELKO in PLASTIČNIH NOVOLETNIH JELK. To je enkraten izdatek, ko vemo, koliko stanejo prave jelke, ki trajajo v sobi le nekaj dni. Z nabavo plastičnih jelk pa bomo prispevali še k varovanju našega že tako načetega okolja.

V PRVEM NADSTROPJU boste svoje malčke razveselili z nakupom otroških pelerin iz usnjenega velurja po 400 dinarjev.

V DRUGEM NADSTROPJU v posebnih oddelkih priporočam ugoden nakup namiznih garnitur (prti in serviete) z ročno vezenino, uvoženo iz LR Kitajske.

V istem nadstropju boste lahko kupili TAFTING TALNE OBLOGE domače proizvodnje. Najbolje je, da prinesete s seboj točne mere, da vam bodo odrezali potrebno velikost in vam po želji tudi zarobili.

Novo leto se naglo bliža, s tem pa tudi nakupovalna mrzlica. Upam, da sem vam dal kakšno idejo. Ne bo odveč, če si preberete še Emonina kotička v današnji številki.

Opozoriti vas moram, da se ne razburjajte, če se vam slučajno zgodi, da ne boste zadovoljni s postrežbo. V takem primeru se obrnite na dežurnega etaže (ime in priimek je naveden na tablici ob tekočih stopnicah), ki bo takoj uredil vaše trenutne težave.

MAXIMARKET daje potrošniška posojila. Plačujete pa lahko tudi s čeki s tekočega računa.

NE POZABITE! – MAXIMARKET je odprt tudi ob sobotah od pol osme ure zjutraj do dvajsete zvečer!

Obilo veselja pri nakupih vam želi vaš

JANEZ DOLENJSKI

PROSTA MESTA

RAZPISNA KOMISIJA UPRAVE SKUPŠČINE OBČINE METLIKA

RAZPISUJE
naslednja prosta delovna mesta:

1. REFERENT ZA PLAN, ANALIZE IN STATISTIKO
2. REFERENT ZA URBANIZEM, KOMUNALNE ZADEVE IN UREJANJE STAVBNIH ZEMLJIŠČ

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:

pod 1.
- **visoka izobrazba – ekonomske oz. komercialne smeri**
- **3 leta delovnih izkušenj v gospodarstvu**

pod 2.
- **višja šola gradbene smeri – strokovni izpit**
- **3 leta delovnih izkušenj na področju gospodarstva**

Prošnje, kolkovane z 2,00 din, naj kandidati dostavijo pristojni komisiji v 15 dneh po objavi razpisa.

MLADI DOPISNIK

BRANJE JE LJUBEZEN

To, da knjigo le bežno prebereš, še ne pomeni, da jo imaš tudi rad. Knjigi se moraš cel posvetiti, zaživeti moraš z njo. Tako počnem sama že veliko let, odkar sem prerasla slikanice in pravljice, ki mi jih je brala mama. Ne morem razumeti, zakaj bere danes tako malo ljudi. Saj branje pomeni tudi ljubezen do materinega jezika, do domovine. Pogosto se spomnim naslednjih Seliškarjevih besed: „Dobro knjigo prebereš, zlat cekin pobereš." Pa tudi na koroške Slovence, ki se borijo za materin jezik, se spomnim.

DARJA BRADAČ
lit.-nov. krožek
OŠ Grm, Novo mesto

POTREBUJEMO NOVO, VELIKO ŠOLO

Naša šola je premajhna. Zato potrebujemo novo. Veliko. Prosili bomo starše, naj v nedeljo glasujejo za novo veliko šolo. Če bomo imeli več prostora, se bomo laže učili.

RUDI AMERŠEK
1.a OŠ Savo Kladnik
Sevnica

Pionirji za dom

Tudi pionirji iz Strug v kočevski občini zbirajo denar za gradnjo pionirskega doma v Dolenjskih Toplicah. Skladu so nakazali že 2.640 din. Odred šteje okoli 45 pionirjev, kar pomeni, da so med prvimi v kočevski občini izpolnili že polovico svoje dveletne obveznosti.

V to akcijo so se vključili vsi pionirji Kočevske, saj bo ta dom dokaj blizu Kočevja in jim bo zato veliko koristil. Z obiski pionirskega doma v Dolenjskih Toplicah bodo lahko izrabili proste sobote, nedelje in državne praznike ter tako izpolnjevali proste dneve s pionirskimi aktivnostmi v športu in izobraževanju, spoznavali pa se bodo tudi z vrstniki iz drugih krajev. Dom bo v bližini Kočevskega Roga in Baze 20, zato jim bo tudi neposredna baza za spoznavanje zgodovine NOB in boja za slovenski narodni obstoj ter osvoboditev.

V domu bo tudi tabor „Sutjeska", kjer se bodo zbirali vrstniki iz vse Jugoslavije. Ker je bilo Kočevje zelo pomembno za NOB, bodo voditelji in organizatorji tega doma prav gotovo navezovali stike s Kočevjem, ki je znano predvsem zaradi zasedanja zbora odposlancev slovenskega naroda in sploh vloge, ko jo je to območje odigralo v NOB.

ZAKAJ ŠE NI NOVE ŠOLE?

Šolska stavba v Krmelju je stara in majhna. Hodnik je ozek, in če niso prižgane luči, teman. Razredi so tako majhni, da so v njih komaj lahko stlačene klopi, omare in stoli. Prostor za šolsko knjižnico in hranilnico tudi ne ustreza svojemu namenu, saj so knjižne police in pisalna miza kar v predsobi zbornice. Vrtec in prostor za malo šolo sta utesnjena. Šolska kuhinja je v kletnih prostorih.

Taka je naša šola. Šolo, kakršno bi morali imeti, pa si predstavljam drugače. Biti bi morala večja, sodobnejša. Ob šoli bi morala biti velika telovadnica in igrišča. Naši starši so začeli zbirati denar za tako šolo že pred petimi leti, o novi šoli se govori že dolgo, a je še zmeraj nimamo. Zakaj, se sprašujemo učenci, ki se moramo učiti v neprimerni stavbi.

BREDA ŠKOPORC
5. raz. OŠ Krmelj

OŠ GRM: PLESNI TEČAJ

Pred kratkim se je na naši šoli začel plesni tečaj za učence osmih razredov. Tov. Boris Vovk, ki vodi tečaj, nam je na začetku orisal zgodovino in značilnosti plesa, nato pa smo pričeli z učenjem stampa, modernega plesa, ki ga zdaj že obvladamo. Seveda se bomo učili še številne druge plese, tudi valček.

IRENA GRAHEK
lit.-nov. krožek
OŠ Grm, Novo mesto

PO VOJAŠKEM TEČAJU – Drugi z leve v tretji vrsti stoji tov. Suhi, deveti pa Stane Potočar.

Sokoli ne bodo pozabljeni

90 let novomeškega Sokola – Tale posnetek je nastal pozimi 1939/40 – Mnogi so padli med zadnjo vojno

Letos poteka 90 let od ustanovitve novomeškega Sokola, društva, v katerem so delovali številni Novomeščani, ki so veliko storili za napredno in revolucionarno usmerjenost mesta.

Eden od mnogih spominov na Sokola je tudi fotografija, ki je nastala pozimi 1939/40 ob zaključku vojaškega tečaja članov Sokola. Vsi tečajniki smo bili rojeni 1919. leta in smo imeli pozive za odslužitev kadrovskega roka v starojugoslovanski vojski. Na posnetku je tudi del društva enega vodstva. Drugi z leve sedi tov. Papež, starosta (predsednik) društva, četrti z leve pa sedi Lihard Romih, prednjak (trener) novomeškega Sokola.

Večji del zavednih članov Sokola se je že 1941 in 1942 priključilo partizanom. Tov. Suhi (stoji prvi z leve v četrti vrsti) je bil že 1942 komandant Dolenjskega odreda, tov. Stane Potočar (stoji deveti z leve v tretji vrsti) je isto leto postal komandant Gubčeve brigade. Nekateri člani Sokola s te fotografije so padli v boju z okupatorji in belogardisti. Po osvoboditvi so nekateri člani Sokola s pričujočega posnetka postali ugledni delavci v organih državne varnosti, v diplomatski službi in enotah JLA. Tako je Stane Potočar–Lazar generalpolkovnik in načelnik generalštaba.

Na člane novomeskega Sokola, revolucionarje in graditelje nove domovine, smo lahko ponosni.

KAREL JAKŠE

OBISK JE UTRDIL PRIJATELJSTVO

Učenci OŠ Jožeta Slaka–Silva v Trebnjem smo sklenili trdno prijateljstvo s sovrstniki z OŠ v Veliki Gorici na Hrvatskem. Predstavniki slednje so nas obiskali kmalu po pobratenju, prisostvovali so pionirski konferenci, si ogledali Trebnje in se z našimi učenci pomerili v košarki in rokometu. Ne dolgo zatem smo prejeli vabilo, da jih obiščemo in prisostvujemo sprejemu cicibanov v pionirsko organizacijo. Sedem učencev z naše šole se nas je odzvalo povabilu. Lepo so nas sprejeli v veliki in lepi šoli, navdušil nas je skrbno pripravljen kulturni program, po slovesnosti pa so nas gostitelji odpeljali na svoje domove. Nato smo si še enkrat ogledali šolo. Poslovili smo se s prepričanjem, da bo naše prijateljstvo odslej še trdnejše.

IRENA MRAZEK

pisma in odmevi

Kaj pa ostareli?

Pred kratkim so objavile občinske zdravstvene skupnosti Črnomelj, Metlika, Krško, Novo mesto in Trebnje osnutek samoupravnega sporazuma o pravicah in obveznostih zdravstvenega varstva. Moti me, ko piše v temeljnih določbah 71. člena: „Uporabniki zdravstvenega varstva, ki so upravičeni do otroškega dodatka, prispevajo s svojimi člani le 50 odst. prispevkov k stroškom za zdravstvene storitve in pripomočke."

To se mi zdi razumljivo in prav, vendar so bili pri teh olajšavah pozabljeni ostareli ljudje z majhnimi osebnimi dohodki. Taki ljudje so največkrat potrebni zdravniške pomoči in bi bilo prav, da bi bili tudi oni deležni popustov pri prispevkih za zdravstvene storitve in pripomočke.

Po mojem bi morali o tem spregovoriti še drugi prizadeti bralci Dolenjskega lista. Pripombe moramo dati zdaj, dokler je čas, kajti ko bo sporazum že sprejet, bo prepozno tarnati.

STANISLAV KRALJ
Dobliče 4
p. Črnomelj

JANKO POPOVIĆ – MAJS

Iz naših vrst je bolezen iztrgala še enega dobrega prijatelja in tovariša – umrl je Janko Popović–Majs. Že 1941 je bila Majsova hiša drugi dom za vse tiste, ki so se iz NDH umaknili pred ustaši. Pri Popovićevih so se dobivali slovenski in hrvaški kurirji, prvoborci, pri njem je okrevalo nešteto partizanov. Toda Janko jim ni samo nudil svoj dom, pač pa je tudi sam delal: zbiral je sanitetni material, bil je poslanec na Kočevskem zboru, vaški zaščitnik itd. Tudi po vojni je pomagal družbi in ljudje so ga imeli radi. Majs je umrl, za seboj pa je zapustil veliko spomenikov.

ZB NOV HRAST

NA CILJU POHODA – Crnomaljski srednješolci v zasneženih Gornjih Lazah, kjer je bila napadena belokranjska četa.

36 km dolg pohod

Črnomaljski srednješolci smo šli na Gornje Laze

V počastitev dneva republike smo dijaki črnomaljskega CSŠ zadnjo novembrsko soboto pripravili pohod na partizanske Gornje Laze.

Med potjo je dež prešel v sneg in po triinpol urni hoji precej premočeni in utrujeni prišli na cilj, kjer nas je že čakal tov. Franc Košir, eden od udeležencev bitke pred 36 leti. Pripovedoval nam je o dogodkih tiste pozne oktobrske noči 1941. leta, ko so po izdajstvu Italijani napadli počivajoče borce Belokranjske čete. Od 29 borcev jih je padlo sedemnajst.

Pred jesenskim snegom je Šobarjeva domačija nudila gostoljubje tudi nam, srednješolcem, ki smo se zatem polni vtisov vrnili domov po 18 kilometrov dolgi poti.

JOŽICA FORTUN

RAZVESELILI SO JIH – 11. decembra so pionirji z novomeške OŠ Katje Rupene in domači mladinci počastili dan starostnikov v krajevni skupnosti Mali Slatnik. Družabnega srečanja s kulturnim programom se je udeležilo nad 60 starostnikov, ki so bili zadovoljni, da so se mladi spomnili nanje. (Foto: Franci Bašelj, foto krožek OŠ Katje Rupene)

»Dolenjski list« tribuna bralcev

NOVO ZA STARO

NOVO ZA STARE SMUČI

INFORMACIJE: TEL. (061) 23-681 INT. 89

trgovska hiša maximarket

Dolenjska slikarska kolonija: kamenček v mozaiku umetnosti

Razstavo slikarskih del udeležencev letošnje dolenjske kolonije je v Dolenjski galeriji odprl Franc Šali

V Dolenjski galeriji, ki si je z dosedanjo, tudi kritiško preverjeno dejavnostjo z vso pravico prislužila naziv novomeškega hrama umetnosti, so od 25. novembra razgrnjeni sadovi letošnje 7. dolenjske slikarske kolonije. Na otvoritveni slovesnosti, ki jo je s svojim obiskom počastilo kakih 150 ljubiteljev likovne umetnosti, je imela krajši komentiran koncert znana slovenska harfistka Pavla Uršič. O razstavljenih delih in njihovih avtorjih je govoril ravnatelj Loškega muzeja prof. Andrej Pavlovec, stalni komisar kolonije, o razsežnostih same kolonije, njenem kulturnem in umetniškem poslanstvu ter vplivu samoupravnih in interesnih dejavnikov pri njeni nadaljnji rasti pa je tekla beseda članu izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS Francu Šaliju, ki je razstavo tudi odprl.

V 7. dolenjski slikarski koloniji, ki je bila v poletnih mesecih in jo je po tradiciji omogočil Novoteks, so ustvarjali Ive Šubic iz Škofje Loke, Janez Vidic iz Maribora, Oton Polak iz Maribora, Milan Rijavec iz Ljubljane, Lidija Starc iz Ljubljane, Polde Oblak z Bleda, Ždenko Huzjan iz Ljubljane, Martina Koritnik – Fajt iz Krškega, Zmago Jeraj iz Maribora in Veljko Toman iz Ljubljane. S čopiči, barvami in bloki so iskali tihe, še idilične kotičke dolenjske pokrajine od doline Mirne do Bele krajine, sicer pa je njihova pozornost veljala zemlji in človeku.

„V letošnji slikarski koloniji je bil izbor udeležencev posrečen in bi ga lahko označili za generacijskega," je že na začetku izjavil prof. Pavlovec. In res, v tej druščini „ljubiteljev zelene Dolenjske" so bili predstavniki najstarejše povojne generacije diplomantov ljubljanske akademije, nadalje srednji in mlajši že uveljavljeni rod in taki, ki so šele dodobra prestopili slikarski Rubikon. Lahko pa bi jih razdelili še kako drugače, denimo po stilu, hotenju in iskanju. Zato so se tudi izpolnila pričakovanja, da bo Dolenjska tokrat obdelana še bolj svojsko in da bo razstava ne samo mikavna, ampak tudi na moč pestra.

KAKO JO OCENJUJE KOMISAR PAVLOVEC

„Če začnem po abecednem redu razstavljajočih, bi za Zdenka Huzjana dejal, da sodi med tiste mlade slikarje, ki vztrajajo pri izročilih abstraktne umetnosti. Pripadnost ekspresivni figuraliki je za Huzjana značilna. Za Zmaga Jeraja pomenijo slikarstvo, grafika in fotografija enakovredne likovne medije pri izražanju doživljanja pustega, praznega, opustošenega in neprivlačnega okolja. Njegov motivni svet je tudi tu: senca tehnike na nekoč nedotakljivi jasi ali z odplako spenjeni vodi."

Polde Oblak, ki je sicer znan po svojem „fragmentističnem manifestu", je za razstavo prispeval krajine s faktografsko opisno zasnovo. Njegovo prvo srečanje z Dolenjsko so slikovite in čustvene krajine. Koritnikova je iz tradicije slovenskega krajinarstva prevzela barvitost, iz sodobnega snovanja pa opuščanje detajlov. „Barvni realist" Polak ni ostal zgolj pri odslikovanju narave, njegovi motivi so tenko občuteni in krajinsko prevrednoteni.

Kot zavzet kolorist se predstavlja tudi Oton Polak, čigar dela so sicer rezultat srečavanj daljnih odmevov ekspresionizma in kubizma in vnašanja nove vsebine. Iz širše zasnove novega realizma je izpeljano slikarstvo Lidije Starc.

Ive Šubic je zastopan s slikami, na katerih izstopajo kot iz kamna izklesani partizan, kmečka ženska in šentjernejski petelin. Zanj tako značilna izpovednost se je tokrat umaknila v ozadje prav zaradi enkratne in izkristalizirane kombinacije ploskev. Zelo značilna je tudi rjava barvna skala, s katero ustvarja slikar toplino Dolenjske.

Andrej Pavlovec

Franc Šali

Janeza Vidica privlači slikarsko prečiščen svet vaške idilike. Na videz je blizu naivi, vendar samo toliko, kolikor mu to pomeni poglabljanje v svet simbolike, kjer mu pomeni z ljudsko roko oblikovana lončena figurica v ospredju slike element, ki daje podobi nostalgično ubranost.

Tudi Veljko Toman je raziskovalec krajine. Njegove slike gozdov so osvetljene z nekakšno abstraktno lučjo. Značilen zanj pa je drzen slikarski prijem z izčiščevanjem likovnih vrednot in kombinacijo tonskih vrednot.

Obširneje so udeleženci 7. dolenjske slikarske kolonije in njihova dela predstavljeni v katalogu, ki pa do otvoritve razstave še ni izšel.

MOČ UMETNOSTI JE V NJENI RESNICI

7. dolenjsko slikarsko kolonijo je po tradiciji omogočil Novoteks. S tem dejstvom je na otvoritvi razstave del deseterice njenih udeležencev začel svoj govor tudi Franc Šali, član izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS, poudarjajoč, da je Dolenjska slikarska kolonija prav gotovo izraz tistih teženj delovnih ljudi Novoteksa in hkrati vse Dolenjske, ki pomenijo duhovno ustvarjalno razsežnost in prebujenost človeka. Poleg tega je droben, a dragocen kamenček v čedalje bogatejšem kulturnem mozaiku dežele in naroda, ki mu je ustvarjanje pomenilo pot k svobodi in človeški sreči, in je tudi sporočilo samih umetnikov o tistem delu slovenske zemlje, ki doživlja vidne urbane, socialne in druge spremembe in v katerem je vse težje ujeti na platna svet, ki nas spominja in opominja, da nismo le njegovi potomci, ampak tudi kulturno odgovorni dediči.

Po Šalijevem mnenju tudi Dolenjska slikarska kolonija še ni razvila in uveljavila vseh svojih družbenoekonomskih in kulturnih razsežnosti, poleg tega pa tudi še ni presegla mecensko-prosvetiteljske ravni. Dejal je, da bi lahko postala enota interesne skupnosti za likovništvo, če bi jo imeli, v njej pa bi bili združeni slikarji, kiparji in uporabniki, se pravi delegati iz OZD, krajevnih in drugih skupnosti. Sporazum bi ne le trdneje in trajneje zagotovil nadaljnji razvoj te kolonije ter odrešil skrbi pri odkupu v koloniji ustvarjenih umetniških dobrin, marveč bi sčasoma tudi povrzočil, da bi ne bilo več okolja, ki bi ne bilo potrebno likovne opreme.

„Ta in mnoge podobne likovne kolonije pa tudi dokazujejo, da je umetnost v naši družbi svobodna, kar velja tudi za sleherno drugo ustvarjalnost," je nadaljeval Šali. „Toda umetnost mora najti svoj smisel v življenju, v boju zoper vse, kar ni vredno človeka. Umetnost, ki je ni oplazil strup nihilizma in komercializma, ki se ne klanja ali udinja nikomur, torej umetnost, ki je znala ostati osvobodilna, je bila in bo ostala pomembna korenina narodne kulture in politične zavesti. Njena moč je v umetniški resnici, v načinu polaščanja človekove zavesti, v strašni sili, ki jo je sposobna predramiti, usmerjati in spodbujati v vsakomer, ki ni slep ali gluh za njeno govorico. Danes postaja čedalje bolj nepogrešljiva duhovna sestavina ljudi, prodrla je v domove, na knjižne police, v radijske in televizijske sprejemnike, se utelesila v prostoru.

Pasti pa so tudi tu, saj so v široki reki ustvarjalnosti tudi špekulanti, prodajalci kiča, plaže, šunda, med njimi tudi obsedenci s fiksno idejo, da so umetniki. Kako le-te spoznati in jih pregnati?

„Potrebno je več kulturne vzgoje, hitrejši razvoj samorastniške in amaterske dejavnosti, seveda ob skrbi za rast in uveljavljanje marksistične kritike.

Naša skrb mora veljati predvsem širjenju in poglabljanju kulturne aktivnosti v srednjem in visokem šolstvu, kjer so največje, često celo nepopravljive napake in pomanjkljivosti v kulturni vzgoji mladih. Velike obveznosti pri vsem tem ima tudi Zveza kulturnih organizacij, ki bo morala likovno in druge kulturno-umetniške dejavnosti poslej še bolj razvijati ob dejanskih interesih delovnih ljudi in mladine, kajpak upoštevaje smotre samoupravne kulturne politike."

I. ZORAN

NOVO ZA STARO

NOVO ZA STARE SMUČI

INFORMACIJE: TEL. (061) 23–681 INT. 89

trgovska hiša maximarket

Za temi vrati nisi bil človek

Vinko Avsenak iz Brestanice obuja spomine ob komemoraciji v nekdanjem taborišču v Dachau

Novomeško Gasilsko društvo je letos slavilo 100-letnico obstoja, toda v vrsti proslav in prireditev se je članom zdelo, da se niso dovolj oddolžili spominu žrtvam padlim, med zadnjo vojno. Tako se je med njimi rodila pobuda, da bi organizirali množično spominsko svečanost v nekdanjem nemškem taborišču Dachau, oddaljeno le dobrih sedem kilometrov od Muenchna.

Gasilsko pobudo so podprli sindikati, zanjo so pokazali zanimanje še drugi kolektivi. Tako je v organizaciji Kompasa odpotovalo konec novembra šest avtobusov Novomeščanov in drugih Dolenjcev na komemoracijo v Dachau. Toliko ljudi z organiziranim programom, s celotnim gasilskim pihalnim orkestrom, Šentjernejskim oktetom, recitatorji in govorniki iz naših krajev še ni bilo v tem strašnem kraju. Pobuda novomeških gasilcev je naletela na veliko zanimanje. In program, ki smo ga Dolenjci dali spominu žrtvam, je bil ganljiv. Prisluhnili so mu tudi prenekateri slučajni izletniki raznih narodnosti, ki so tudi tisti dan prišli gledat ostanke fašističnih zločinov.

VRATA, OD KODER NI POVRATKA – Vinko Avsenak pred glavnimi vhodnimi vrati nemškega taborišča Dachau, kjer je vkovan napis „Arbeit macht frei" – „Delo osvobaja". Za komer pa so se ta vrata zaprla, ni bil več človek.

Ko je sivolas možak z baretko brisal solzne oči med komemoracijo Novomeščanov v taborišču Dachau, je bilo slutiti, da je prizadet bolj kot ostali, čeravno so tudi mnoge ženske kar naprej odpirale torbice in iskale robčke.

Vinko Avsenak iz Brestanice 90 je bil res med taboriščniki in je šestnajst mesecev preživel v zloglasnem kraju Dachau. Pol živ, pol mrtev je tu dočakal osvoboditev.

Naenkr[illegible] okrog njega več po[illegible] kot pred ur[illegible] vodičem. „Tu doli, kjer so zdaj le temelji, so bile barake. Jaz sem bival v baraki številka 2. Tamle je bil ‚apelplatz', kjer smo ure in ure na snegu, v dežju ali žgočem soncu mimo stali in poslušali psovke stražarjev. In po tejle cesti so vsak dan vozili vozovi, naloženi s trupli . . ."

Pred Avsenakom so nenadoma vstali spomini, živi in žgoči, boleči in žalostni. Pravil je, kaj so doživljali, kako so jih mučili, kakšna ponižanja so morali prestajati. Čeprav je to vsakdo med nami že nič kolikokrat slišal, bral ali videl v filmih, je vse kaj drugega, če na kraju samem naš človek opisuje šestnajstmesečno golgoto.

Avsenaka so odpeljali iz Brestanice naravnost od dela. Mizar po poklicu, je imel v bližini sovražnika in ko si je ta z nemških prihodom dobil oblast, je Avsenaku mimo življenje odklenkalo.

„Ko so partizani napadli Senovo, so me Nemci iskali in me obtožili, da sem pomagal partizanom. Odpeljali so me najprej v Krško v zapore, potem v Maribor, nato na Dunaj in skozi Salzburg v Dachau. Ze pot in bivanje po teh zaporih je bila huda, vendar še vse skupaj ne tako strašno kot Dachau. Zapornik je bil tu manj kot nič. Ne človek, številka!"

Nekdanji taboriščnik nas je peljal naokrog. Pokazal je, kje je bila karantena, kamor so vsakega najprej pripeljali. Vrsto delavnic pa smo videli le z one strani jarka, kjer je bila nekoč voda, da ne bi komu prišel na misel pobeg.

„Kdor je znal ročno delati, si je lahko še za silo pomagal, inteligenca pa je v taborišču najbolj trpela. Ker sem bil mizar, so me vzeli v mizarsko delavnico. Delo je bilo resda naporno in so nas priganjali, ampak smo vedeli, da nas tudi potrebujejo. Delali smo v glavnem zaboje za transport."

Na vsak način pa je hotel Vinko Avsenak v spremstvu žene in sina do nekdanjih vhodnih vrat. Železna okovana vrata nosijo napis „Arbeit macht frei". Ravno ta napis si je želel internirance še enkrat videti. Če še stoji . . .

„Kdor je prišel skoz ta vrata, si je napis zapomnil za vselej, kajti manj kot za las je bilo upanja, da boš skozi ta vrata še kdaj prišel živ."

Postavil se je pred vrata in se želel ravno tu fotografirati. „Nisem mislil, da bom tako srečen, da se bom kot turist kdaj slikal pred to strahoto . . ."

Vse te doživljaje je Avsenak do podrobnosti že prej opisal ženi in odraslemu sinu, vedno si je želel z njima obiskati to mesto strahote. Zdaj se mu je ponudila priložnost.

Kakšen je bil konec dachauskega trpljenja? „Ko so prišli Amerikanci, so poklicali nemškega stražarja iz stolpa in ga pokosili z mitraljezom. Potem so našo stražo – paznike gnali skozi lager, Rusom pa je zavrela kri. Poleg Židov so nje najbolj mučili in črtili, zato so izpulili kole in z njimi zadnje Nemce – esesovce pobili. Niso se nam smilili. Bili smo na koncu svojih moči. Zadnji teden sploh ni bilo nobene hrane. Nemci so se umikali (še zase niso imeli jesti), osvoboditeljev ni bilo. Naši ljudje so množično umirali."

Z Avsenakom smo šli še v krematorij. Morda se nam je le zdelo, ampak čuden vonj je v tistih prostorih še dandanes. Sladkoben, zoprn vonj smo zaznali, ko smo ogledovali odprte peči, take, kot so bile takrat. Še kavlji so tam, s katerimi so trupla potiskali vanj, in nosila. In tudi prostor, ki ima na stropu in pri straneh več z rešetkami zakritih odprtin. Tu so spuščali med nagneteno množico smrtnonosni plin.

Nekdanji taboriščnik Avsenak tega kraja na srečo nikdar prej ni videl od blizu, zato si ga je zdaj toliko bolj pazljivo ogledoval. Samo slišal je, samo po opisu je poznal z rdečo opeko grajeno nizko poslopje z dimnikom.

Ko smo odhajali in se je družina Avsenak spravljala v lep in udoben avtobus, je nekdo rekel: „Glej, pred seboj imamo človeka, ki se je dvakrat rodil."

RIA BAČER

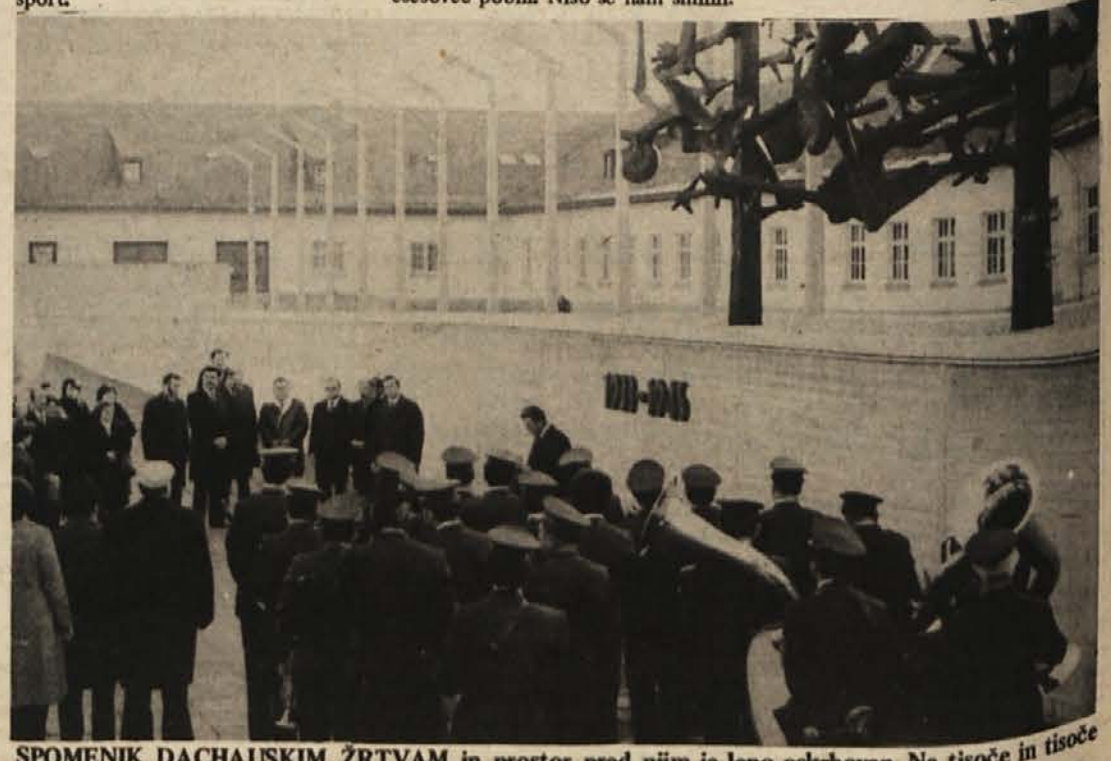

SPOMENIK DACHAUSKIM ŽRTVAM in prostor pred njim je lepo oskrbovan. Na tisoče in tisoče ljudi iz vsega sveta prihaja na ta kraj zločina. Posnetek je z novomeške spominske svečanosti.

„Kanadski Picasso"

Slovenski izseljenec Andrej Štritof je v Kanadi zelo cenjen umetnik

„Pa so možje – in tujina se diči z deli njihovih rok," je zapisal Oton Župančič. Andrej Štritof, v Kanado priseljeni Slovenec, prav gotovo sodi med take može. Postal je slikar, umetnik, tako dober, da mu poznavalci pravijo kar „kanadski Picasso". Že dolgo je, kar je Štritof član kanadskega združenja likovnih umetnikov.

Andrej Štritof s svojimi „otroki".

Njegova dela so v pravem pomenu moderna umetnost. Ljubezen, lepota narave, revščina, bogastvo, vesolje sijejo iz njih. So nekakšen potopis njega samega in njegovih razmišljanj. A ni bilo preprosto dokopati se do vsega tega. Vse njegovo življenje je v tem.

Rodil se je 9. aprila 1903 v Cajnarjih na Notranjskem. „Slabe družinske razmere, ki so nastopile po očetovi smrti, so me primorale, da sem zapustil domovino," pravi. V Kanado je prispel 13. aprila 1925 z ladjo Melita. Delal je kot tesar, rudar in krotilec mustangov.

„Moji najdražji prijatelji so bili tedaj Indijanci. Ko sem nekoč plaval čez reko s kanadske na ameriško stran – mislil sem, da mi bo v Združenih državah življenje laže – so me rešili smrti. Nekaj časa sem bil njihov gost. Sporazumevali smo se s kretnjami in risbami. Indijanci so vražji umetniki! S kanujem so me prepeljali, od koder sem prišel." Štritof se je potem selil iz mesta v mesto, risal z ogljem in s prstom v sneg. Leta 1941 se je stalno naselil v Hamiltonu.

Mnogo je ustvaril, veliko razstavljal, slik pa ne prodaja. „To so moji otroci," pravi v čisti slovenščini. Po toliko letih življenja in dela na tujih tleh in daleč od domovine še ni pozabil materine govorice. „Vzemi, no, tole sliko, Marjetka!" je dejal, ko sem zapuščala njegovo stanovanje v štirinajstnadstropni stolpnici.

MARJETA KASTELIC – BRKOPEC

KONCERT TREH OKTETOV – Dolenjski oktet je povabil v goste Gasilski oktet iz Gornje Radgone in Karlovški oktet ter z njima nastopil 10. decembra na enoinpolurnem koncertu v novomeškem Domu kulture. Vsak oktet se je predstavil s svojim programom.

kultura in izobraževanje

Ob Župančičevi stoletnici

Dr. Jože Mahnič iz Ljubljane 8. decembra predaval v Novem mestu o Župančičevi ustvarjalnosti

Čez dober mesec bo poteklo sto let, kar se je rodil pesnik, dramatik, prevajalec in dramaturg Oton Župančič, edini od velike četverice slovenske moderne, ki mu je bilo dano preživeti obe svetovni vojni in zapeti hvalnice partizanskim osvoboditeljem.

Rodno Belo krajino je Župančič nosil v srcu vse življenje, navdahnila mu je najlepše in najpretresljivejše pesmi, črtice, ep „Jerala" in dramo „Noč na verne duše." Pesnikovati je začel že v rosnih letih, prve objave pa je dočakal kot novomeški gimnazijec v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja. Le malo pozneje je Dragotin Kette v Novem mestu ustanovil „Zadrugo", v kateri so se zbirali k literarnemu ustvarjanju nagnjeni dijaki. Kasnejša literarna snovanja novomeškega dijaštva so se v nemajhni meri zgledovala in se oplajala v tradiciji, ki sta jo začela in utrdila prav oba poznejša „člana" moderne – Župančič kot nižješolec, Kette pa kot višješolec in zrel mož.

Slavistično društvo Dolenjske se je med prvimi v tem delu Slovenije odločilo proslaviti Župančičevo stoletnico. V ta namen je prejšnji teden priredilo dvoje zanimivih predavanj o Župančičevem življenju in delu: v Domu JLA o Župančičevi mladinski poeziji za novomeške srednješolce, popoldne pa v Študijski knjižnici Mirana Jarca o Župančičevi poeziji in njeni razsežnosti za svoje člane in druge vabljene. Obakrat je bil predavatelj dr. Jože Mahnič iz Ljubljane. Predavatelj, ki je sicer znan raziskovalec Župančičevega življenja in dela, je predavanje za odrasle obogatil z nekaterimi izvirnimi odkritji.

Slavistično društvo Dolenjske je sklenilo obe predavanji ponoviti na območjih belokranjskega in posavskega pododbora, medtem ko so se slavisti iz trebanjske občine udeležili predavanja že v Novem mestu. V Beli krajini bo dr. Mahnič predaval januarja, datum predavanj za Posavje pa bodo določili kasneje.

„Loški glas" Belokranjcem

11. decembra je na Vinici in v Semiču gostoval 34-članski rudarski pevski zbor Loški glas iz Lok pri Zagorju. S programom, sestavljenim iz dveh delov, je potrdil že znano glasovno kvaliteto, hkrati pa, da je kos tudi težji zborovski literaturi. Med zahtevnejše skladbe te vrste je treba vsekakor šteti pesem „Spak" Atnona Foersterja. Sporedu slovenskih umetnih pesmi je sledil izbor skladb, pisanih v narodnem duhu. Poznavalci štejejo za vrhunec zapeto rusko pesemm „Dvanajst razbojnikov", v kateri je pod taktirko Mirka Prašnikarja, ki je zbor ves čas zgledno in zanesljivo vodil, kot solist nastopil priznani operni basist Ladko Korošec.

Basist Korošec, ki je doma iz Zagorja in je svojo pevsko pot začel prav v Loškem glasu, je poslušalce navdušil že med odmorom, ko je ob spremljavi Silvestra Mihelčiča zapel arijo Bartola iz Rossinijevega „Seviljskega brivca" in dve ljudski šaljivi pesmi. S tem je prikazal lepoto slovenske pesmi, ki v Evropi prednjači in bo še dolgo kos najrazličnejšim poplavam glasbene plaže, ki k nam pljuskajo z Zahoda. Ladko Korošec je bil med obiskom v Beli krajini predstavljen tudi kot funkcionar, saj je že dalj časa podpredsednik Loškega glasa. Hkrati z njim je pevske rudarje med nastopi na Vinici in v Semiču spremljal tudi častni član Loškega glasu Leopold Krese, direktor Gospodarskega razstavišča iz Ljubljane, sicer dolenjski rojak iz Podgore pri Straži.

Naj na koncu omenimo le še to, da so gostovanje Loškega glasu v Beli krajini pripravili koncertna poslovalnica pri črnomaljski glasbeni šoli, črnomaljska kulturna skupnost, viniški obrat Novoteksa in KUD Jože Mihelčič iz Semiča.

Ni še razveseljivih premikov

Novo mesto: preobrazba srednjega šolstva in prehod na usmerjeno izobraževanje še prepočasna

V preobrazbi srednjega šolstva in prizadevanjih za prehod na usmerjeno izobraževanje je Dolenjska že daleč od prvih korakov. Tega ne dokazujejo le kupi gradiva in pogosti sestanki najrazličnejših odborov in komisij, marveč že tudi prve praktične rešitve. Kljub temu pa je iz poročil in ocen razvidno, da bo pravo zagonsko leto šele leto 1978.

Nedvomno imajo največ opravkov v zvezi s to nalogo Novomeščani s svojimi izobraževalnimi ustanovami, ki po pomenu in namenu presegajo občinske meje, hkrati pa so na tem območju nekatere delovne organizacije, ki s svojimi neposrednimi potrebami narekujejo izobraževalne usmeritve.

Korak bliže k preobrazbi srednjega šolstva in uvedbi usmerjenega izobraževanja pomenita center tehniških šol in skupnost usmerjenega izobraževanja za področje srednjih šol v Novem mestu. Slednja po oceni komisije za idejna vprašanja vzgoje, kulture in izobraževanja pri občinskem komiteju ZKS še ni zaživela, kar se vidi po delovnih oblikah (predstojniški sestanki) in po še premočni zaprtosti z njo zajetih šol.

Ovire, ki se postavljajo po robu hitrejši preobrazbi izobraževanja, niso nepoznane. Ena takih je precej močna težnja, da bi v Novem mestu ostali pri dosedanjih šolah in njihovi vsebini. Nepospeševalno deluje tudi premalo izražen interes združenega dela. V prizadevanja za usmerjeno izobraževanje so se premalo vključile tudi tiste delovne organizacije, ki jih poznamo kot nosilke akcij za ustanovitev posebnih izobraževalnih skupnosti. Slednjič se zatika tudi pri medobčinskem in medregijskem dogovarjanju, brez katerega usmerjenega izobraževanja in smotrov ni mogoče zadovoljivo uresničiti.

I. Z.

„KABINETNE OMARICE"

Od včeraj pa do sredine februarja si lahko obiskovalci v ljubljanskih Arkadah ogledajo zanimivo razstavo „Kabinetne omarice", ki jo je pripravil Narodni muzej iz Ljubljane v sodelovanju z Muzejem za umetnost in obrt iz Zagreba. Razstavo je strokovno pripravila dr. Vera Kružić–Uchytil, ki je tudi avtorica kataloga. Na rastavi je 22 kabinetnih omaric iz 16. do 19. stoletja.

OMARICA IZ ANTWERPNA, nastala v sredini 17. stoletja.

„Most" do izseljencev

‚Rodna gruda" in „Slovenski koledar" že 25 let prihajata k Slovencem po svetu – Izredna odzivnost

Z januarsko številko, ki je že natisnjena, stopa „Rodna gruda", revija za Slovence po svetu, v 25. leto izhajanja. Petindvajsetletnik je postal tudi „Slovenski koledar" (tokrat za 1978. leto); slednji ima častitljivega prednika, „Ameriški družinski koledar", ki je 36 let izhajal v Chicagu.

O obeh publikacijah, o njuni razširjenosti in pomenu za obujanje in utrjevanje slovenske narodne zavesti med izseljenci ter širjenje novic o razvoju slovenske družbe in za navezovanje stikov z domovino, so na posebnem tiskovnem sestanku govorili člani uredništva revije in predstavniki Slovenske izseljenske matice.

Publikaciji imata devet tisoč naročnikov v 46 državah po svetu. Njuna odzivnost je izredna, saj se domala vsak naročnik vsaj enkrat na leto oglasi uredništvu z željo po morebitni vsebinski dopolnitvi. Medtem ko revija iz meseca v mesec prinaša vrsto zanimivih prispevkov o dogajanjih doma, o življenju izseljencev in t.i. zdomcev, je koledar zelo pomemben tudi z zgodovinske plati: v „družinskem" in „Slovenskem koledarju" je bilo doslej objavljenih že precej nad tisoč tehtnih zapisov, ki bodo dragocen vir za tistega, ki se bo lotil pisanja zgodovine slovenskega izseljenstva.

Še večjo razširjenost omenjenih publikacij med Slovenci po svetu ovira denarna stiska, nikakor pa ni moč iti mimo dejstva, da starejše izseljence kosi smrt, potomci pa pogosto ne obvladajo slovenščine. Njihovo zanimanje za rodno domovino mater in očetov je vseeno precejšnje, zato so nekateri prispevki v publikacijah prevedeni tudi v angleščino, francoščino in španščino.

D. R.

HITREJE DO ZNANJA IN INFORMIRANJA

Pri ocenjevanju delegatskih odnosov v krški občinski skupščini so prišli do zaključka, da je nujno potrebno strokovno usposabljanje delegatov. Organizirali naj bi ga skupščina in občinska konferenca Socialistične zveze, izpeljala pa delavska univerza. V občini pogrešajo tudi informacijski center, vendar ga morajo šele ustanoviti. Dokler ga ni, priporočajo sestavljalcem gradiv, da pišejo za delegate v čimbolj razumljivem jeziku, kar naj bi postalo poslej stalna praksa.

614 NOVIH KNJIG

Število novih knjig v trebanjski matični knjižnici se je tudi letos povečalo, tokrat za 362 naslovov. V tem letu si je 12.465 obiskovalcev izposodilo 21.203 knjige. Letos je bila urejena knjižnica v Mokronogu, prihodnje leto je predviden Šentrupert. V matični knjižnici nastaja potreba po še enem knjižničarju.

BOREC 11

Novembrska številka revije Borec prinaša vrsto zanimivih sestavkov, ob katerih se ustavi bralčeva pozornost. Naj navedemo nekatere: Tone Čamernik – „Zločin italijanskega pravosodja", Drago Godina – „Spomini na oktobrsko revolucijo", Jože Martinčič „Končna postaja – Gonars", Emil Cesar – „O zadnjem koncertu Akademskega pevskega zbora", Florijan Lajmiš – „Nepotrebna vojna v Afriki". Pesmi so prispevali Peter Hribar, Miro Kocjan, Fani Okič in Benjamin Gracer. Na naslovni strani je lesorez „Pokop padlega tovariša", ki ga je 1963 ustvaril Ivan Seljak–Čopič.

V TREBNJEM OŽIVLJA LUTKOVNA DEJAVNOST

Jutri se začenja v Trebnjem lutkovni seminar. Udeleženci bodo dobili napotke, kako pripraviti lutkovno skupino, izdelati lutke in naštudirati predstavo. Na seminarju, ki bo trajal do 5. februarja, bodo teoretično znanje dopolnili z ogledom lutkovne predstave. Izobraževanje je namenjeno predvsem bodočim režiserjem lutkovnih skupin.

podčrtano

V Novem mestu je zadnje čase čedalje več kritičnih pripomb na račun premajnega prizadevanja pri uvajanju celodnevne šole. Resnica je namreč ta, da novega učno-vzgojnega procesa ni uvedla še nobena osnovna šola, čeprav je bilo, denimo, rečeno, da bodo Dolenjske Toplice že v minulem šolskem letu „prebile led"

COŠ še preveč odmaknjena

na tem področju. Tako so največjo dolenjsko občino prehitele že vse njene sosede, razen na zahodu, in se s prvimi izkušnjami celodnevne šole lahko pohvalita med drugim Semič in Suhor, Mokronog pa se jima bo kmalu pridružil.

Razen oblik podaljšanega bivanja na grmski šoli v novomeški občini niso naredili kakšnih vidnejših premikov. Potem, ko so osnovne šole že pred leti izdelale programe za prehod na celodnevno šolo, se je vse prizadevanje osredotočilo na razprave, koraka od besed k dejanjem pa ni. Ob tem je treba reči, da se tudi koordinacijski odbori za celodnevno osnovno šolo, ustanovljeni v krajevnih skupnostih in pri občinski konferenci SZDL, pri uresničevanju teh nalog niso posebno izkazali. Kot se je dalo izvedeti, se ponekod ti odbori sploh ne sestajajo in v celoti prepuščajo skrb za izvedbo koncepta celodnevne šole samim prosvetnim oziroma pedagoškim delavcem, kar pa ni sprejemljivo.

Po letu 1970 je bilo v novomeški občini zgrajenih več novih osnovnih šol: dve v Novem mestu, po ena pa v Šmarjeti, Škocjanu, Dolenjskih Toplicah, Mirni peči in letos tudi v Brusnicah. Drugi kraji bodo prišli na vrsto kasneje, ko bodo šole grajene po že znanem programu, sprejetem še v času, ko je bil v občini sprejet poseben samoprispevek za izgradnjo osnovnošolskega prostora. Povsem pravilna je zahteva, da bi na celodnevno šolo najprej prešle šole, ki so dobile nove zgradbe, za njimi pa še druge, ko se bodo preselile v nove prostore. Prostor, kader in sredstva so namreč pogoj, ki ga je predvsem treba izpolniti za celodnevno šolo.

V Novem mestu vztrajajo, da se prihodnje leto ne sme nadaljevati dosedanja praksa pri uvajanju celodnevne šole. Zato je pričakovati, da bo naslednje šolsko leto teklo šolsko delo po novem vsaj v Dolenjskih Toplicah in Brusnicah. Sicer pa sodi taka odločitev tudi med politične sklepe, ki naj bi jih sprejela januarska občinska partijska konferenca.

I. ZORAN

JEZIKOVNI NASVETI

IZRAŽANJE NAJ BO PREDVSEM RAZUMLJIVO

Za lepo pisanje ni dovolj, da znamo besede pravilno pisati, uporabljati veliko začetnico in ločila, kakor nas uči pravopis; tudi ni dovolj, da znamo pravilno tvoriti sklone in števila ter vezati besede med seboj, kakor nas uči slovnica; potrebno je marveč, da se znamo tudi *pravilno izražati.* Tega nas uči posebna veda, ki jo imenujemo *nauk o slogu ali stilu ali stilistika.*

Toda, prav izražanje dela ljudem veliko težav, zlasti takim, ki malo ali nič ne bero. Tako smo prepogosto žrtev ljudi, ki jih moramo brati ali poslušati, pa na koncu koncev ne vemo, kaj so pravzaprav hoteli povedati. Takih ljudi je veliko med nešolanimi, na žalost pa veliko, preveliko tudi med šolanimi, celo med takimi, ki se kitijo z zvenečimi naslovi in uglednimi diplomami... Lepega izražanja se namreč naučimo predvsem z branjem leposlovnih del, pa tudi znanstvenih, strokovnih in časnikarskih sestavkov, če njihovi avtorji obvladajo jezik, predvsem pa če se zavedajo, da je spoštovanje jezika velika dolžnost vseh, ki nastopajo v javnosti.

Stilistika pravi, da so temeljne zahteve dobrega sloga *razumljivost, jedrnatost, naravnost in ustreznost.* Zakaj na prvem mestu jasnost? Zato, ker če hočemo komu kaj ustno ali pismeno sporočiti, mu moramo povedati tako, da bo vedel, kaj sploh hočemo, ne da bi moral ugibati in si razbijati glavo ob naših zamotanih stavkih. Ne pravi zastonj ljudska modrost, da se samo v mlinu dvakrat pove!

Poglejmo si zdaj tale primer: „Ustavila sem se pri sliki, na kateri sta oče in mati odnesla edinega otroka v trugici na pokopališče." Avtorica je očitno bila na razstavi. Ustavila se je pri sliki s pretresljivo vsebino: na njej sta upodobljena mati in oče, ki odnašata *v trugici* (ne pa na sliki!) otroka na pokopališče. Zato bi bilo treba misel povedati takole: „Ustavila sem se pri sliki, *na kateri je upodobljeno,* kako oče in mati odnašata v trugici edinca na pokopališče."

Stavek je zdaj daljši, vendar jasen. *Jasnost pa je prva zahteva dobrega sloga, zato smo jo tudi navedli pred jedrnatostjo (kratkostjo)!*

B–r.

NOVO ZA STARO
NOVO ZA STARE SMUČI
INFORMACIJE: TEL. (061) 23–681 INT 89
trgovska hiša maximarket

Ei ELEKTRONSKA INDUSTRIJA - NIŠ

DELOVNA ORGANIZACIJA GOSPODINJSKIH APARATOV

S PRALNIMI STROJI Ei NIŠ JE PRANJE VEČ KOT ZADOVOLJSTVO

Ko praznuje letos Ei Niš tridesetletnico, ima zaposlenih 25000 delavcev, 7500 tehnikov in 2000 inženirjev. Za njimi je trideset let izkušenj na področju elektronike.

Pralni stroj Supermatik K 707 Bio

Danes vas želimo seznaniti z značilnostmi njihovih pralnih strojev. Ustavimo se le pri nekaterih: S-75 Bio, K 707 Bio in S 1001.

Vprašali smo se, kaj je javnosti neznanega o pralnih strojih Ei Niš. In kaj jim daje evropsko kvaliteto in jih dviguje iznad klasičnih strojev? Odkrili smo izvor nekaterih od teh prednosti.

Najprej si oglejmo pralni stroj S–75 Bio.

- Ima 19 programov, od tega 14 klasičnih, 4 dodatne Bio programe in 1 posebni program za volno.
- Mirno delovanje stroja omogoča 4 vzmeti in 2 hidravlična amortizerja, ki nosijo boben in protiutež iz litega železa, ki ne vpija vlage. S tem se preprečujejo motnje pri razmeščanju centrifugalnih sil. Videli smo da je cigareta med centrifugiranjem stala mirno pokonci.
- Ei pralni stroji so edini, ki imajo kad za kuhanje perila narejeno iz enega kosa pločevine, kar preprečuje rjavenje. Ker ni varov, ne more niti najmanjša pora ostati nezaščitena. Ne more rjaveti. Je praktično trajen.

Pralni stroji Ei čuvajo dobo trajanja tkanin, kot jo predvidi proizvajalec, ker pri pranju tkanine ne doživljajo kaljenja (temperaturnih šokov). To so dosegli s postopnim razhlajevanjem z dodajanjem mrzle vode. Ko je kuhanje pri 95 stopinjah Celzija končano, stroj ne izprazni vse količine vode naenkrat, ampak le del. Manjkajočo vodo nadomesti s hladno. Ta postopek traja, dokler stroj ne zamenja vrele vode s hladno.

Stroj ima dva nivoja vode. Nižji za kuhanje, ker s tem prihrahimo elektriko. Višji nivo pa je pri izpiranju zaradi popolne odstranitve pralnega praška. Na ta način je izključena možnost alergičnih obolenj zaradi pralnega praška.

S–75 Bio zagotavlja kvalitetno pranje perila tudi s tem, da zanesljivo segreva vodo na izbrano temperaturo ne glede na trenutno napetost električnega toka in temperaturo vhodne vode. Programator se premika temperaturno, ne pa časovno, kar pomeni, da se S–75 Bio prilagaja zunanjim vplivom.

Pralni stroj Supermatik

S–75 Bio

Vsi gumijasti deli so pričvrščeni mehansko in niso lepljeni. Zamenjava je enostavna in jo lahko opravi lastnik sam.

Motor ima vedno potrebno stalno hitrost obratov ne glede na obremenitev je jakost toka, ker je 18-polni (18/2). Zoper pregorevanje je motor zavarovan s toplotno varovalko.

Lastnike pralnih strojev moti para, ki izhaja pri kuhanju perila. Ne samo da je to neprijeten pojav, je tudi škodljiv zdravju. Da bi vse to preprečili, so konstruktorji Ei skonstruirali NOV PRALNI STROJ k 707 Bio, ki je že na tržišču.

Pralni stroj K 707 Bio je torej stroj sanj številnih gospodinj. Ne izpušča več pare in neprijetnih vonjev. Ne vlaži sten, pohištva in samega sebe. Ni več zdravju škodljivih pojavov.

Postavimo ga lahko v vsak prostor, ker KONDENZATOR PARE paro utekočinja in jo vrača v boben. Naj še dodamo, da stroj K 707 Bio izredno kvalitetno pere in varuje zdravje celotne družine.

Če je Ei s kvalitetno konstrukcijo že omogočila montažo stroja izven kopalnice, je smatrala za svojo dolžnost in obveznost, da ponudi tržišču stroj kar najlepše oblike. To so uresničili s pralnim strojem S 1001, ki bo na tržišču že v začetku leta 1978. Ta stroj je na beograjskem sejmu prejel diplomo za najlepši design.

Vsi tehnični prijemi so pri tem pralnem stroju v primerjavi z evropsko kvaliteto še izboljšani. Zato smo prepričani, da bo pralni stroj S 1001 ne samo izvrstno pral, ampak bo tudi okras v stanovanju.

Za pralne stroje daje Ei 24 mesecev garancije, kar je še en dokaz kakovosti.

Če se boste odločili za nakup pralnih strojev Ei, obiščite najbližjo trgovino z belo tehniko ali pa na prodajalno Ei v Ljubljani, Gregorčičeva 13, telefon (061) 24–988.

EPS DL

Pralni stroj S 1001

PRODANO VEČ KOT 250.000 PRIMERKOV

Izbrani recepti Dr. Oetkerja za kolače, deserte in druge sladice. Praktični nasveti z ilustracijami in številnimi fotografijami v barvah, po čemer je ta knjiga tako znana.

Knjigo »Kolači vaš ponos« lahko naročite po povzetju za ceno 15 din.

KNJIGA JE V SLOVENŠČINI!

Čitljivo izpolnite kupon in pošljite na naslov:

Podravka

43300 Koprivnica

DOLENJSKI LIST

Prosim, da mi pošljete po povzetju ..... kom. knjige »KOLAČI VAŠ PONOS« na naslov:

.....

.....

(ime, priimek

.....

(pošt. št., kraj)

.....

(ulica, št.)

TEDEN TOVARN „RADE KONČAR IN RADIOINDUSTRIJE ZAGREB"

emonin kotiček

V času od 19. do 24. decembra 1977 organizira Trgovska hiša MAXIMARKET iz Ljubljane, Trg revolucije 1, v II. NADSTROPJU „Teden tovarn Rade Končar in Radioindustrije Zagreb" z namenom, da omogoči stik med potrošniki, proizvajalci in trgovino. To pa pomeni novo kvaliteto v odnosih med trgovino in potrošniki.

Ko se potrošnik odloča, kaj kupiti, je navadno v dvomih. Vir informacij so mu ponavadi pomanjkljivi prospekti ali pa znanci, ki podobno napravo že imajo.

Da bi se izognili tem težavam, bodo poskrbeli strokovnjaki tovarn, ki bodo poleg strokovne razlage odgovarjali tudi na vprašanja potrošnikov.

Verjetno se boste strinjali z menoj, da je nakup izdelkov na ta način mnogo lažji. Tako boste poleg ostalih izdelkov bele tehnike tovarne „Rade Končar" kupili tudi zelo iskana in izpopolnjena pralna stroja C 75 in L 651. Hkrati pa bodo strokovnjaki še posebej razložili možnost uporabe pralnih strojev v hribovitih predelih glede na neustrezno napetost toka in dotoka vode.

Na razpolago vam bodo tudi kvalitetni barvni televizijski sprejemniki TELEFUNKEN, ki jih proizvaja Radioindustrija Zagreb.

Za nakupe vam bo Trgovska hiša MAXIMARKET odobrila potrošniška posojila.

Obisk „Tedna Rade Končar in RIZ" vam priporoča vaš JANEZ DOLENJSKI

LICITACIJA

GOZDNO GOSPODARSTVO NOVO MESTO

razpisuje
javno prodajo rabljenih osebnih sredstev

	Izklicna cena
1. TOVORNI AVTO OM–150 z nakladalno napravo HIAB 173 (vozen)	80.000,00
2. TOVORNI AVTO OM–TIGROTTO 5,5 t – vozen	30.000,00
3. ZGIBNI TRAKTOR CARARRO – TIGRONE 765 – nevozen	50.000,00
4. PRIKOLICA – kamionska 2-osna – 10t	40.000,00
5. KOMBI IMV–1600 – 3 kom.	6.000,00 – 10.000,00
6. VITEL „IGLAND" – 3 t za izvlek lesa	1.500,00 – 5.000,00
7. TRAKTORSKA ENOOSNA PRIKOLICA Kiper – 3t	5.000,00
8. PLATNENA KABINA za traktor IMT 533	1.000,00
9. BARAKA – pri pošti v Straži – za prestavitev	10.000,00
10. TRAČNA ŽAGA s poslopjem v Gradcu – za prestavitev	15.000,00
11. VEČJE ŠTEVILO RABLJENIH MOTORNIH ŽAG.	

Pričetek licitacije od 1. – 10. bo ob 8. uri, za motorne žage pa ob 10. uri dne 26. 12. 1977 na upravi Gozdnega gospodarstva Novo mesto, Gubčeva 15.
Na izlicitirano ceno se zaračuna še prometni davek.
Razen pod točko 11. se pred pričetkom položi 10 % varščine.
Ogled kamiona OM–150 v TOZD Črmošnjice, prikolice v TOZD Podturn, traktorja na „Agroservisu" v Žabji vasi, barake na navedenem kraju, vse ostalo pa 2 dni pred prodajo na upravi.

B4195

Tri zmage in poraz

V nadaljevanju I. b slovenske namiznoteniške lige zmagi Kočevja in polovičen uspeh Novomeščanov — Na območnem pionirskem prvenstvu najboljši Guštin, Kobetova, Švent in Majerletova

Igralci namiznega tenisa v I. republiški ligi so konec minulega tedna odigrali dve koli. Novomeščani (Dolenjska) so enkrat zmagali, Kočevci pa so bili obakrat boljši od svojih nasprotnikov in so po 6. kolu na drugem mestu. V Novem mestu je bil v nedeljo območni namiznoteniški turnir za pionirje in pionirke, na katerem so bili najboljši Novomeščani in igralke iz Starega trga ob Kolpi.

Namiznoteniški vrsti z Dolenjske sta v 5. in 6. kolu dosegli tri zmage. Kočevci so brez težav ugnali oslabljeno vrsto Kamnika in Domžal iz Žalec; Novomeščani so morali priznati premoč Žalčanov, tesno pa premagali Kamnik–Domžale. Za to vrsti z Dolenjskega je značilno, da nastopata z močno pomlajeno vrsto. Za Novomeščane navadno igra eden ob bolj izkušenih igralcev. Enkrat je nastopil Somrak, ki ima tudi največ zaslug za drugo ligaško zmago. Pionir Guštin je igral dokaj dobro, medtem ko se pri mladincu Žigante teju vidi, da ne vadi dovolj.

Povsem drugače je s kočevsko ekipo; je med najmlajšimi v ligi in je do sedaj doživela en sam poraz. Nedvomno je med najperspektivnejšimi in v kratkem bo sposobna nastopiti tudi na zahtevnejšem tekmovanju.

Rezultati: Kamnik–Domžale – Dolenjska 4:5 (Ručigaj – Žigante 1:2, Pirš – Guštin 2:1, Hribar – Somrak 1:2, Pirš – Žigante 2:1, Ručigaj – Somrak 0:2, Hribar – Guštin 2:0, Pirš – Somrak 0:2, Hribar – Žigante 2:1, Ručigaj – Guštin 1:2); Kamnik–Domžale – Kočevje 1:5 (Ručigaj – S. Pogorelec 1:2, Hribar – B. Pogorelec 2:0, Jeraj – Lapajne 1:2, Hribar – S. Pogorelec 0:2, Ručigaj – Lapajne 0:2, Jeraj – Pogorelec 0:2); Žalec – Kočevje 3:5 (Arzenšek – Lapajne 0:2, Potočnik – S. Pogorelec 2:0, Turk – Osterman 0:2, Potočnik – Lapajne 2:0, Arzenšek – Osterman 1:2, Turk – S. Pogorelec 2:0, Potočnik – Osterman 0:2 in Turk – Lapajne 0:2); Žalec – Dolenjska 5:2 – Arzenšek – Žigante 0:2, Potočnik – Guštin 2:0, Turk – Somrak 2:1, Potočnik – Žigante 2:0, Arzenšek – Somrak 0:2, Turk – Guštin 2:0, Potočnik – Somrak 2:0).

Kobetova in Guštin najboljša

Novomeški namiznoteniški klub je konec minulega tedna pripravil v športni dvorani območno namiznoteniško pionirsko prvenstvo. Udeležili so se ga najboljši igralci z občinskih prvenstev, in sicer iz črnomaljske, metliške in novomeške občine. Trebanjci so ponovno razočarali, kar da slutiti, da so v tej občini namizni tenis po osnovnih šolah zanemarili.

Najmlajši igralci namiznega tenisa so dokazali, da se najbolje dela v Novem mestu, Starem trgu ob Kolpi, Šmarjeti in Dolenjskih Toplicah, lepo pa napredujejo tudi igralke iz Mirne peči. Prvenstvo je dokazalo, da je med mladimi precej zanimanja za namizni tenis. Tako je samo v novomeški občini nastopilo blizu 300 pionirjev in pionirk, preden so lahko dobili najboljšo ekipo.

Vrstni red pri pionirjih: 1. Guštin (Novo mesto), 2. Kump (Dolenjske Toplice), 3. do 4. Švent (Novo mesto) in Kobe (Stari trg ob Kolpi); pionirke: 1. Kobe (Stari trg ob Kolpi), 2. Jeglič (Šmarjeta), 3. do 4. Majerle (Stari trg ob Kolpi) in Nahtigal (Mirna peč); dvojice–pionirji: 1. Guštin–Švent, 2. Robek–Grubja, 3. do 4. Zupančič–Ivanetič in Mikec–Robek; pionirke: 1. Majerle–Kobe, 2. Glavan–Jeglič, 3. do 4. Saje–Zajc in Nahtigal Kočevar.

Slovenskega pionirskega prvenstva v Ptuju se bodo udeležili Guštin, Kump, Kobetova, Jegličeva ter para Guštin–Švent in Majerletova–Kobetova.

BARTOLJ KLUBSKI PRVAK

Člani trebanjskega kegljaškega kluba Mercator so imeli zadnji nastop v okviru klubskega prvenstva na kegljišču Kutnar v Radohovi vasi. Tudi zadnja tekma je bila na moč zanimiva in kakovostna, zmagal pa je Janez Bartolj.

Končni vrstni red: 1. Bartolj 6492 podrtih kegljev, 2. Lavrič 6476, 3. Goleš 6405, 4. Gričar 6225 itd.

N. G.

JLA IN STARI GRAD

Tekmovalna komisija novomeške občinske lige v malem nogometu je na sestanku pregledala dosežene uspehe in jih tudi potrdila. Vrstni red v A skupini (11 moštev): 1. JLA 32 točk, 2. Smolenja vas 30, 3. Birčna vas 25, 4. Bela cerkev 22, 5. Mirna peč 19, 6. Kremen 19, 7. Češča vas 17. 8. Brusnice 16 itd; B skupina (14 ekip): 1. Stari grad 39, 2. Žabja vas 39, 3. Šmarjeta 37, 4. Dvor 35, 5. Gabrje 35, 6. Drska 29, 7. Udarnik 29, 8. Tabor 25 itd. V A skupino sta se uvrstila Stari grad in Žabja vas.

SEVNICA: ŽALEC IN ČEREPAN

Sevniški šahisti so pripravili tradicionalno medobčinsko tekmovanje invalidov. Med ekipami so zmagali Žalčani (osvojili so 7 točk), Sevničani so bili drugi (5) in igralci Laškega tretji (brez točke). Na turnirju posameznikov pa je bil najboljši Čerepan (Žalec) 8,5, za njim pa so se uvrstili: Maurer (Sevnica) 7,5, Černelič (Žalec) 7,5, Prosenik (Sevnica) 6,5 itd. Nastopilo je 11 šahistov.

B. D.

KOČEVJE: 1. IVIČ

Predstavniki kočevskega in ribniškega šahovskega kluba so pripravili tradicionalni medmestni šahovski turnir – peti po vrsti – na katerem je zmagal Slobodan Ivič. Zanimivost turnirja je bila v tem, da so prvih pet kol odigrali v Kočevju, drugih pet pa v Ribnici.

Vrstni red: Ivič 7,5, Cimer (oba Kočevje) 6, Golja (Ribnica) 6, Mazi (Kranj) 6, Žilevski 4, Kirasič (oba Kočevje) 4, Mestek (Kočevje) 3,5 itd.

Golja je s tretjim mestom in osvojenimi točkami postal mojstrski kandidat.

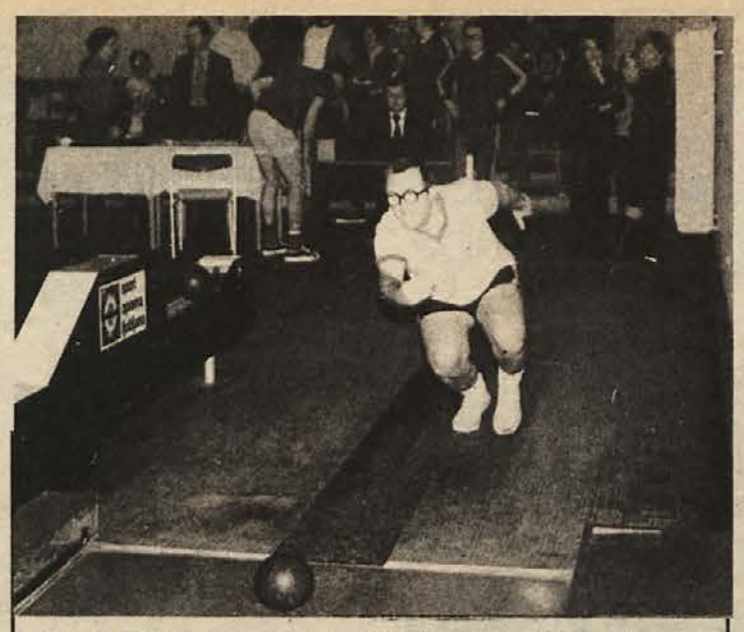

SLEPI PODIRALI KEGLJE – 10. decembra je bilo v Novem mestu republiško tekmovanje slepih in slabovidnih. Udeležilo se ga je 40 tekmovalcev. Med popolnoma slepimi je zmagal Ostrež iz Maribora, domačin Škrabec je bil drugi. Koprčan Mahne je bil prvi pri delno slepih, med slabovidnimi pa je bil najboljši Celjan Vodušek. Ekipno je zmagala vrsta iz Kranja, Novomeščani pa so bili sedmi. (Foto: J. Pavlin)

Žerjav „odletel" praznih rok

Novomeške odbojkarice so v zadnjem kolu II. zvezne lige pošteno namučile jesenske prvakinje — Moška vrsta dosegla drugo zmago v letošnjem prvenstvu

Minula odbojkarska nedelja je Novemu mestu prinesla dve zanimivi srečanji. Najprej so se domače igralke pomerile z Ravenčankami, v drugem prvenstvenem srečanju pa so domači premagali precej slabe Prevaljčane. Vrsta Krke je po jesenskem delu na 6. mestu, Novomeščani pa po sedmem kolu v sredini prvenstvene tabele.

KRKA – FUŽINAR 1 : 3 (-9, 12, -8, -6)

V zadnjem nastopu v jesenskem delu II. zvezne odbojkarske lige-zahod so igralke Krke gostile neporaženo Fužinarjeve odbojkarice. Prvi set je dokazal, da Mohorčičeva četa vse preveč spoštuje najboljše igralke v ligi. Domačinke so začele zelo slabo in prvi set hitro izgubile. V drugem so zaigrale povsem drugače: brez strahu, natančno in povedle 6 : 0, 9 : 1; ko pa je kazalo, da jih bodo gostje ujele, set zakjučile v svojo korist.

V tretjem nizu so domače zelo slabo servirale, še slabše servis sprejemale in izkušene gostje so hitro nabirale točke, z dobro igro nadaljevale v četrtem setu in zasluženo dobile igro. Tekma je pokazala, da domače igralke, predvsem Rajerjeva, Piličeva, Zevnikova, Finčeva pa tudi druge, niso prav nič slabše od najboljših igralk v ligi. Z boljšim servisom, boljšim sprejemanjem žoge in mirnejšo igro bi lahko v nadaljevanju prvenstva zbrale precej več prvenstvenih točk, kot so jih v prvem delu II. zvezne odbojkarske lige.

Krka: Rajer, Zevnik, Boh, Pilič, Gorjanc, Finc, Švent, Furlan, Suša, Potrč, Brajer.

NOVO MESTO – ŽERJAV 3 : 1 (12, 5, -13,9)

Blizu sto gledalcev je doživelo drugo zmago novomeških odbojkarjev. Že prvi set je pokazal vse slabe, pa tudi dobre strani gostujočih igralcev in le malokdo v dvorani je dvomil o zmagi domačih, zlasti po drugem setu, ki so ga domači dobili brez težav. V tretjem se je ponovila novomeška hiba, ki je bila toliko večja, ker so domači goste začeli nekoliko podcenjevati. Rezultat njihove igre v tretjem setu: 12 : 5 za goste. Ko so domači vrsto uredili, so rezultat izenačili – in celo povedli 13 : 12, vseeno pa so set prepustili borbenim gostom

Novo mesto: Goleš, Babnik I, Babnik II, Cotič, Primc, Vernig, Graberski.

NOVO MESTO S KAMNIKOM

Igralke v II. zvezni odbojkarski ligi so minulo soboto sklenile tekmovanje. Novomeška Krka gre sedaj k zasluženemu počitku, bržčas pa se bo kaj kmalu pričela pripravljati na spomladanski del prvenstva, zakaj vrsta bo morala nadoknaditi marsikaj zamujenega. V 1. spomladanskem kolu se bodo Novomeščanke pomerile z ljubljansko Enotnostjo. Doma so izgubile gladko s 3 : 0, utegne pa se zgoditi, da bo v Ljubljani rezultat precej drugačen.

Novomeščani so končno zabeležili drugo zmago v letošnjem prvenstvu, že v 8. kolu pa lahko dosežejo še nove prvenstvene točke, pa ne samo zavoljo domačega igrišča in domačih gledalcev, ki jih je v zadnjem času vse več, predvsem zaradi ekipe, ki je tik pred koncem prvenstva končno le v boljši formi. Sobotna tekma bo pokazala, kako igrajo, če jim teče voda v grlo.

V Zagrebu katastrofalen polom

V 7. kolu II. zvezne košarkarske lige-zahod so Novomeščani gostovali pri Industromontaži — Plečaševa vrsta je bila minulo soboto preveč razigrana

V svojem prvem nastopu v Zagrebu proti Industromontaži – k ekipi Novega Zagreba bodo morali še v spomladanskem delu – so igralci Novega mesta razočarali. Dokler so še imeli moči in se je lahko center Ljubo Munih kosal z nasprotnimi visokimi igralci, so Dolenjci uspešno držali razliko 15 košev, v drugem polčasu pa so popustili v obrambi in napadu. Novomeščani so s 4 točkami ostali na 10. mestu.

INDUSTROMONTAŽA – NOVO MESTO 112:66 (59:34)

Proti razigrani ekipi Nikole Plečaša, ki se bori za sam vrh lestvice, Novomeščani tokrat niso imeli kaj početi. Srečanje so sicer zelo dobro začeli in sta Munih in Slavko Kovačevič pobrala nekaj žog pod obema košema, mimo tega pa sta bila zelo dobra tudi v napadu. Gostje so rezultat v 4. minuti zadnjikrat izenačili na 8:8, nato pa so iniciativo prevzeli Zagrebčani. Do konca polčasa so se nekajkrat izkazali še Slavko Seničar, Ivančič ter Švinger, toda razlike 15 košev novinci niso mogli zmanjšati.

V nadaljevanju so domačini še vedno igrali z najmočnejšo postavo, s katero so hoteli zaradi razlike v koših čim izdatneje zmagati. To jim je tudi uspelo, saj so Dolenjci od 6. do 11. minute dosegli le 6 košev, Industromontaža pa kar 18! Ko so gostom pošle moči in je bila razlika že 40 košev, so se Zagrebčani skoraj malo preveč poigrali z nasprotniki, dosegli 100 košev in zasluženo zmagali.

Koše za Novo mesto so dali: Slavko Seničar 10, Munih 23, Slavko Kovačevič 8, Ivančič 8, Švinger 6, Peter Seničar 5, Beg 2 in Plantan 4.

M. GOŠNIK

PRIDE ILIRIJA-SLOVAN

V 8. kolu II. zvezne košarkarske lige-zahod pridejo v Novo mesto ljubljanski košarkarji, in iscer združena vrsta Ilirije in Slovana. Vodil jih bo Janez Drvarič in proti Ljubljančanom, ki so v ožjem krogu kandidatov za vrh, Dolenjci nimajo možnosti za presenečenje. Bržkone pa bo tekma vseeno zanimiva, zakaj igralci Novega mesta bi morali po dveh slabih igrah (proti Železničarju in Industromontaži) zaigrati precej boljše. Torej se v soboto zvečer obeta zanimiva košarkarska tekma med Novim mestom in združenimi Ljubljančani.

ŽUŽEMBERK PETI

Ljubljanski Partizan Narodni dom je v počastitev dneva JLA organiziral II. turnir ženskih ekip Partizanovih društev. Udeležile so se ga tudi igralke iz Žužemberka in se uvrstile na dobro peto mesto.

52 uspešnih izpitov

V Krškem počastili 30-letno delovanje domačega AMD in 20 let speedwaya — Pel Slovenski oktet

V nedeljo, 11. decembra, so člani krškega Avto-moto društva slovesno počastili 30-letnico delovanja društva in 20-letnico speedwaya. Na slovesni proslavi, ki je bila v dvorani Delavskega doma, je govoril tudi predsednik občinske konference SZDL Franc Rakar, ki je dejal med drugim:

„Trideset let uspešne dejavnosti AMD Krško, vtkanih v splošna prizadevanja občanov, je jubilej, na katerega ste lahko ponosni. Opravili ste pomembno poslanstvo in s športnimi in drugimi uspehi ponesli ime Krškega prek naših meja v svet. Z vključevanjem v nove odnose ste opravili pomembno nalogo, ki vam jo je zaupala družba, tudi na področju krepitve bratstva in enotnosti ter mednarodnega sodelovanja . . .“

Minulo nedeljo je bil Delavski dom premajhen za vse, ki so se želeli udeležiti ‚krškega‘ praznika. Predsednik izvršnega odbora AMD Edo Komočar je imel kar precej dela, preden je pozdravil vse goste. Proslave ob 30-letnici AMD in 20-letnici speedwaya so se namreč udeležili tudi zastopniki družbenopolitičnih organizacij in občinske skupščine, AMZS in AMZJ, pobratenih društev iz Gornje Radgone in italijanskega Loniga, prebral pa je tudi pozdravne brzojavke.

Slavnostni govornik je bil predsednik UO AMD Krško Simon Gregorčič. Prisotne je seznanil s potjo društva od 1947. leta dalje. Sedaj je društvo med najboljšimi v Jugoslaviji. Organizirano ima raznovrstno dejavnost, izkazalo pa se je na športnem področju, in sicer v speedwayu in organizacijah večjih mednarodnih tekem, ki jih je pripravilo doslej že 52.

Ob koncu proslave so podelili najzaslužnejšim članom priznanja. Podelila sta jih Simon Gregorčič in Franci Novak, nato pa je sledil kulturni program, ki sta ga izvedla Nela Eržišnik-Marica in Slovenski oktet.

ŠPORTNI KOMENTAR

Množičnost v nogometu

Z minulim sestankom tekmovalne komisije občinske lige v malem nogometu se je letošnja tekmovalna sezona nogometnih ekip iz novomeške občine tudi uradno zaključila.

Člani komisije so na sestanku ugotovili, da je nogomet med mladimi vse bolj priljubljen. To priča število ekip; v dveh skupinah je namreč nastopilo kar 25 moštev, pa ne začetniških; to je pokazalo predvsem nekaj tekem v jesenskem delu prvenstva. V A skupini so bili najboljši igralci JLA, Smolenje vasi in Birčne vasi, v drugi skupini pa vrsta Starega grada, Žabje vasi, Šmarjete, Dvora in Gabrja, ki je v jesenskem delu poskrbela za največje presenečenje: sploh ni doživela poraza.

Da je tekmovanje res množično, dokazujejo registracijski listi. Le malokateri šport na Dolenjskem lahko dokaže, da je v ‚knjigah‘ vpisanih nekaj več kot 1000 igralcev, od tega pa jih redno igra skoraj 600. Razen tega so bila srečanja dokaj dobro obiskana, predvsem v manjših krajih, tako da nogometaši tudi nevede počasi uresničujejo portoroške sklepe. Če bi sedaj prešteli še vse tiste, ki se z nogometom ukvarjajo tudi manj aktivno (sodniki, trenerji itd.), bi videli, da postaja novomeška občina vse bolj nogometna. Tekmovalna komisija je ob vseh uspehih že sedaj pripravila razpis, ki vabi k ‚rekreativnemu‘ nogometu ekipe iz krajevnih skupnosti, ki doslej niso nastopale, in moštva iz organizacij združenega dela.

In še nekaj pomanjkljivosti lige: nedvomno bodo morali organizatorji poslej v ligi poskrbeti za več discipline. Moštvom, kakršna so Pionirjevo, iz Uršnih sel, Brezovice in Novega mesta (Trik), naj bi poslej tekmovanje, tudi za ceno množičnosti, prepovedali. Zakaj, najbolje vedo sami in tekmovalna komisija. Sicer pa je pred vrati nova tekmovalna sezona in z njo možnosti, da se napake odpravijo.

J. PEZELJ

Šport

Ribničani že „polnijo baterije"

Več vzrokov je, da so se rokometaši ribniškega Inlesa že pričeli pripravljati za novo sezono. Najprej seveda turnir, ki bo od 18. do 20. decembra v Ribnici, pa bližnje zimsko prvenstvo, ne nazadnje pa tudi odločitev o reorganizaciji tekmovalnega sistema v zveznih ligah, ki žene Ribničane k še boljšim rezultatom.

Trener Radič je v preteklem jesenskem obdobju dal priložnost mlajšim igralcem, ki so jo tudi izkoristili. Morda bi lahko Ribničani dosegli še kaj več, če ne bi bilo tistega nesrečnega poraza na domačem igrišču z Jadranom, ki je v mlado ekipo prinesel precej negotovosti in razočaranja, pa tudi dragoceno spoznanje. Tedaj se je v mladi ekipi pojavil Radič tudi kot igralec. Njegov delež v preostalih srečanjih, posebno tisti s Kvarnerjem in Zametom, je bil neprecenljiv.

Ribničani v jesenskem delu prvenstva niso razočarali. Kako bo spomladi? Po več kot 14-dnevnih pripravah kaže, da bodo inlesovci še vnaprej trd oreh za vsakega nasprotnika. Še najverjetnejša prva postava ribniškega drugoligaša za spomlad: Gelze, Karpov, Ilc, Putre, Gabrijelčič, Abrahamsberg in Ambrožič.

M. GLAVONJIČ

KRMELJ: 1. SKOK

Krmeljčani so pripravili redni mesečni hitropotezni šahovski turnir. Za hitropoteznega prvaka za mesec december se je potegovalo enajst šahistov. Po zbranih točkah sodeč, je bilo tekmmovanje na moč izenačeno, zmagal pa je Škok, ki je zbral devet točk. Za njim so se uvrstili J. Zupan (8 točk), Prosenik (7), Šribar (6,5), Debelak (5,5), Pogačnik (5) itd.

B. D.

GLAVANOVA IN ŠVENT

Sredi minulega tedna je novomeški namiznoteniški klub pripravil občinsko pionirsko prvenstvo v namiznem tenisu. V predtekmovanjih je nastopilo blizu 300 najmlajših igralcev, prvaki pa so postali Guštin (OŠ Grm), Glavanova (OŠ Šmarjeta) in para Guštin–Švent in Glavanova–Jegličeva.

Turnirja za dan JLA

Dan Jugoslovanske ljudske armade bodo rokometaši in rokometašice na Dolenjskem počastili z dvema močnima turnirjema. Prvi, na katerem bodo nastopile štiri najboljše slovenske ženske ekipe, se bo začel v Novem mestu, in sicer ob 9. uri. Pomerili se bosta vrsti Krke in Alplesa, takoj za njimi pa še Olimpije in Preddvora. Po krajšem odmoru bo na vrsti drugo kolo, na katerem bodo v prvi tekmi igrale domače s Preddvorom, Olimpija pa z Alplesom. Ob 15. uri se bo začelo III. kolo: najprej se bosta za točki pomerili Alples in Preddvor, v zadnji tekmi zelo močnega turnirja pa še Olimpija in Krka.

Bržkone bo še bolj zanimivo v Ribnici, kjer bodo na tridnevnem turnirju nastopili najboljši jugoslovanski rokometaši, reprezentanca Slovenije, reprezentanca JLA in domači zvezni ligaš Inles. Da bodo srečanja zelo močna, dokazujejo imena nastopajočih. Za ekipo vojakov bodo namreč igrali reprezentanti, ki sedaj služijo kadrovski rok. Proti ekipi SFRJ bodo igrali Krivokapič, Nimš, Zorko, Fejzula, Miljak, Serderušič in še nekaj odličnih igralcev. Turnir – začel se bo 18. in končal 20. decembra – bo zanimiv tudi zato, ker bo od ribniških tekem odvisno, kdo bo nastopil v reprezentanci Jugoslavije, ki bo nastopila na svetovnem prvenstvu na Danskem.

M. G.

NOVO ZA STARO
NOVO ZA STARE SMUČI
INFORMACIJE: TEL. (061) 23-681 INT. 89
trgovska hiša maximarket

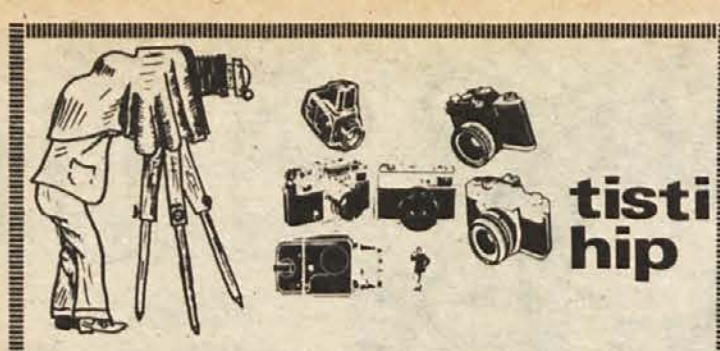

„GOOOOL!" – Janez Kovačič iz Kočevja se najbrž nič več ne čudi, ko vidi na nogometnih igriščih fotoreporterje z dolgimi objektivi, katerih goriščne razdalje segajo od 300 do 500 in celo 1000 mm. Le tako opremljeni so kos zahtevnim nalogam, da uredništvom priskrbijo dobre posnetke razburljivega dogajanja na igrišču. Janez Kovačič se je sam poskusil v tej zvrsti fotografije, čeprav v rokah ni imel tako močnih (pa tudi zelo dragih) teleobjektivov. Posledice so lepo vidne: dinamičen in razgiban trenutek pred golom je spretno ujel, vendar nadvse posrečena razvrstitev igralcev in vratarja ni dovolj učinkovita, ker se izgublja na posnetku. Sliko smo v uredništvu malo obrezali, vendar tudi to ne pripomore dovolj. Vsekakor je Kovačič s tem posnetkom zaslužil objavo v rubriki TISTI HIP, saj je ravno v pravem hipu pritisnil na sprožilo.

Dolenjski list pred 20 leti

Za most in elektriko

ČEPRAV JE bilo v občini Črnomelj po vojni mnogo vasi elektrificiranih, je še vedno brez elektrike okoli 30 vasi. To so najbolj oddaljene in najbolj pasivne vasi, ki pa so med vojno veliko žrtvovale za narodnoosvobodilni boj. Ker so vasi v dolini dobile elektriko skoraj zastonj ali pa zelo poceni, ne bi bilo prav, če bi prepustili preostale vasi same sebi glede napeljave elektrike. Politični problem je tudi dograditev ceste do mostu v Žuničih, ki ne terja večjih sredstev, pač pa nekoliko več razumevanja pri odločujočih činiteljih. Vaščani so za most, ki ga je gradila JLA, žrtvovali veliko lesa, voženj in dela ter dali brezplačno tudi svet, po katerem pelje cesta.

VINICA v Beli krajini je brez podjetij, čeprav je bil to včasih znan obrtniški kraj. Prav gotovo pa so tu dobri pogoji za nekaj obrtnih podjetij. Čeprav oddaljena od železnice, je Vinica pomembno središče, vendar v gospodarskem pogledu po vojni ni npravila niti koraka naprej.

PREJŠNJI TEDEN smo srečevali v mestu ljudi, ki so kritizirali, bentili in bili upravičeno slabe volje. To so bili lastniki psov iz oddaljenih vasi pod Gorjanci. Pse so pripeljali v Novo mesto na cepljenje, mnogi od njih po 10 do 15 km daleč. Ali ne bi bilo laže, ko bi šel cepilec v vasi, kot da je desetine ljudi vodilo pse ure in ure daleč do cepišča? Ljudje bi radi plačali še stroške za prevoz veterinarja.

POČASI, TODA nezadržno prehaja slovenska televizija preko začetnih težav. Prve poskusne oddaje, ki jih je prenašala zagrebška televizija, so dobro uspele. Zdaj pa posreduje TV oddelek radia Ljubljana obširen program na razstavi radia in telekomunikacij, ki je na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA
11. decembra 1957)

PO SVETU OKOLI

KUPČIJA Z BOGOM – Pridigar Don Stewart iz ZDA služi lepe denarce z molitvijo. Posel mu odlično cveti, saj ga je organiziral na sodoben način. Posamezniki lahko naročijo pridigarju, da moli zanje ali njihove svojce ali celo za čudežno ozdravljenje, za vse pa je določena tarifa, ki je za čudež kar precejšnja: 100 dolarjev je treba odšteti, da pridigar prosi zanj. Naročnik več molitev ima ustrezen popust. Zaenkrat podjetje z bogom za svoje izdelke še ne daje garancije niti ne daje kreditov.

STARA MODROST – Ko v nekem angleškem učbeniku za srednješolce vzgojitelji pišejo o spolnosti in kontracepciji, navajajo med drugim, da je najzanesljivejše kontracepcijsko sredstvo še vedno besedica „ne". Le o pravem času jo je potrebno izreči.

BOLEZNI OBILJA – Obilje v visoko razvitih državah je porodilo vrsto novih bolezni, med katere spadajo na prvo mesto bolezni srca in težave s prebavili. Vendar se s temi nezaželenimi posledicami preudobnega življenja ne srečujejo le ljudje, ampak tudi živali. Veterinarji poročajo, da je vse več mačk in psov predebelih, da bolehajo na srcu in imajo hude prebavne motnje.

ČLOVEKOLJUBA – V dom za ostarele v New Yorku sta prišla lepo oblečena in omikana gospoda. Prebivalci doma so pol ure kasneje opazili, da smehljaje peljeta eno od invalidnih stark na njenem vozičku; menili so, da verjetno malo na zrak. Ker pa starke ni bilo nazaj, so poslali nekoga pogledat, kje je. Našli so jo močno prestrašeno daleč na ulici. Šele kasneje je zmogla ubožica povedati, da sta jo prijazna gospoda na silo peljala na sprehod in da sta pod odejo na vozičku skrila električni pisalni stroj. Stroj seveda ni bil last teh človekoljubnih gospodov.

NI BIL MOZART – Angleško sodišče je lordu Harewoodu oprostilo kazen, ki bi jo sicer moral plačati, ker je pri vzvratni vožnji trčil v parkiran avtomobil. Lastnik parkiranega avtomobila je močno trobil, da bi nespretnega lorda opozoril nase, a zaman. Harewood je tisti čas po radiu poslušal Mozartovo simfonijo in je menil, da trobi orkester.

Čas ni nič prikril

Poldrugo tisočletje so veljala dognanja grškega matematika Klavdija Ptolomeja o dogajanju na nebu za nedotakljivo resnico. Mnogi so sicer podvomili, da je Zemlja v središču vesolja, nekateri so celo padli kot žrtve cerkve zaradi oporekanja Ptolomejevemu sistemu, vendar je Ptolomej veljal vse do Kopernika za najslavnejšega astronoma. Čeprav so njegova naziranja o vesolju že zdavnaj zavržena, pa se ga je naziv „kralj starih astronomov" še držal. Angleški fizik Robert R. Newton pa trdi, da je bil Ptolomej le spreten posnemovalec in goljuf.

Napad na moža, čigar avtoritete se tisočletje ni smel nihče dotakniti, je mladi Britanec zasnoval po osemletnem študiju Syntaxisa, zbirke nebesnih opazovanj v 13 delih. Obsežno delo je Robert Newton temeljito proučil in ugotovil, da je stari astronom zapisal nekatere ugotovitve, do katerih ni mogel priti s svojim načinom opazovanja. Ob primerjanju podatkov, ki so dostopni sodobni astronomiji, je Newton ugotovil tudi, da je Ptolomej zapisal nekaj opazovanj, katerih avtor ni mogel biti sam; bolj preprosto povedano, da je prepisal dognanja in opazovanja nekoga drugega ter se okitil s tujim perjem.

Kot najbolj značilen primer je navedel opazovanje jesenskega ekvinokcija 25. septembra 132. leta, o katerem je Ptolomej zapisal, da ga je opazoval „nadvse skrbno". Newton pa je izračunal, da bi tega leta opazovalec sončnega obrata v Aleksandriji, kjer je Ptolomej živel, lahko opazoval ta pojav en dan poprej, tj. 24. septembra.

Na novo odkrita domačnost. toplote od drv.

Drva so v modi

Pritisnil je mraz in iz vseh dimnikov se veselo kadi. Kjer je dim, je tudi ogenj, in kjer je ogenj, je tudi toplota. Tako nam v domovih preganjajo mraz radiatorji, plinske peči, električne peči, peči na olje, premog, v prenekaterem domu pa tudi še nenadomestljivo domača peč na drva. Teh peči je pri nas vse manj, medtem ko so v razvitem svetu skoraj povsem izginile. Toda dobrodušne starine se ne dajo tako zlahka vreči v kot.

Ko v svetu ljudje spremljajo dviganje cen nafte, zemeljskega plina, z njima pa gorilnega olja in električne energije, jim postaja vse bolj jasno, da bo treba za vsako stopinjo toplote v stanovanju odšteti nekaj več kot prej. In ko iščejo, kje bi bilo kaj cenejšega in primernejšega, se domislijo starih, dobrih drv.

Zaloge lesa so dejansko neizčrpne, ob pametnem izkoriščanju seveda. Američani so se naenkrat ogreli za drva. Letos so kar na lepem začeli spet kupovati peči na drva in so jih v kratkem prodali pol milijona. Do sedaj malo uspešni izdelovalci peči na drva so morali podvojiti proizvodnjo, hkrati pa se že pripravljajo na gradnjo novih obratov. Da ne gradijo na majajočih se temeljih, dovolj zgovorno pove podatek, da so v letošnjem oktobru prodali petkrat več peči na drva kot v lanskem, ko so za petkrat prekoračili prodajo še enega leta nazaj.

„Leseni bum", kot že govore temu svojevrstnemu pojavu, je obudil tudi stare ameriške kamine, oziroma odprta ognjišča. Z nekaterimi izboljšavami, ki omogočajo boljše izkoriščanje, postajajo vse pogostejši gost.

Kraljeve kosti v zlati šapi

Grški arheolog je našel grob Filipa Makedonskega

Že leta 1952 je Manolis Andronikos, profesor arheologije na solunski univerzi, z zanimanjem opazoval nekaj več kot 10 metrov visoko gomilo blizu grške vasice Vergina. Leto avgusta so v gomilo zasadili prve lopate, izkopali 20.000 ton zemlje in našli starodavni grob. Andronikos je pred kratkim odkril javnosti, da so izkopali grob kralja Filipa II. Makedonskega, očeta velikega osvajalca, Aleksandra Makedonskega. Najdbo so uvrstili med najpomembnejše arheološke najdbe tega desetletja.

Grob je ležal okrog 5 metrov pod površino. Ko so očistili zunanjost groba, so odkrili 5,18 metra dolgo fresko, na kateri je v živih barvah naslikan lovski prizor: skupina lovcev na konjih, med njimi je eden upodobljen s krono na glavi, lovi leva. Preprosto dejstvo, da so si nekdaj lahko privoščili lov na leve le kralji, je arheologe takoj popeljalo na sled. Med drugim so v enem od spremljevalcev kralja odkrili obraz, zelo podoben znanemu obrazu Aleksandra Mekedonskega.

Grob makedonskega kralja in risba Filipa Makedonskega.

V samem grobu so našli umetelno izdelane srebrne in bronaste vaze ter s slonovo kostjo in zlatom okrašeno oro žje. V srcu groba je stal sarkofag iz belega marmorja, v njem pa je bila zlata posoda v obliki levje šape. Na nji so bili vrezani kraljevski simboli Makedonce V žari so bile kosti ter zlat lovorov venec. Kosti so kot preostanek sežganega trupla po helenističnih običajih položili k počitku okoli leta 336 pred našim štetjem.

Arheolog Andronikos je prepričan, da gre za telesne ostanke slavnega Makedonca, ki je prvi združil sedanjo Grčijo ter Makedonijo ustvaril eno največjih starih držav, katere meje je njegov sin Aleksander razširil na rob takrat znanega sveta. Najdba še ni znanstveno vsestransko pretehtana in osvetljena, verjetno pa bo trditev, da gre za grob Filipa Makedonskega, obstala.

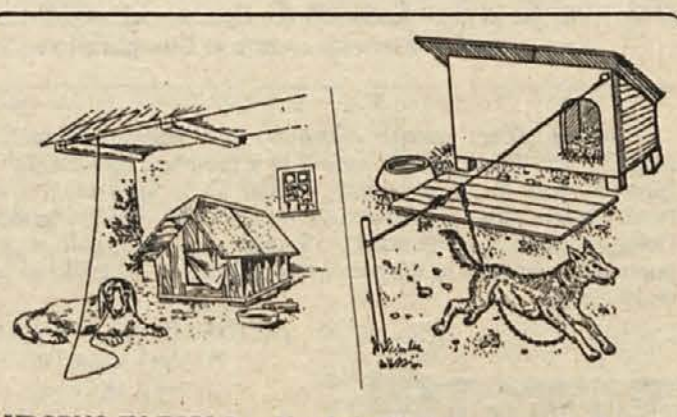

UDOBNO IN TOPLO – Na obeh slikah je nazorno prikazano dobro urejeno bivališče za psa čuvaja: primerna pasja uta, dovolj dolga veriga in posoda z vedno pripravljeno pitno vodo.

Pomislite kdaj tudi na psa!

Lord Byron je psu napisal celo pesem, v kateri slavi tega zvestega človekovega prijatelja. Preveč bi zahtevali, ko bi od vseh lastnikov psov pričakovali take izraze hvaležnosti, gotovo pa lahko od njih pričakujemo, da bodo znali vsaj malo prisluhniti potrebam štirinožnega prijatelja.

Nikar psa čuvaja ne puščajte brez strehe nad glavo, brez obilnega toplega obroka na dan ali celo brez pitne vode! Tudi na prekratko verigo naj ne bo priklenjen, saj je svoboda gibanja najbolj naravna potreba te živali. Tako ravnanje je kaznivo kot mučenje živali. Slovensko društvo proti mučenju živali bo po svojih terenskih delavcih zabeležilo posamezne primere, zato je zdaj trenutek, da morda, če že niste, poskrbite za psa čuvaja in mu oskrbite suho zavetje, dnevni obrok hrane in 3 do 4 metre dolgo verigo. Pozimi je še posebno važno suho in dovolj toplo zavetje za domačega psa.

Dobra pasja uta mora biti postavljena vsaj 10 cm nad tlemi, biti mora podolgovate oblike, imeti vhod, katerega je možno ob hujšem mrazu zagrniti z rabljenim kosom blaga. V uti je za ležišče zelo primeren otep slame; lastnik naj slamo po potrebi menja. Dobro je tudi, če ima pes pred uto položenih nekaj desk, na katerih lahko počiva, kadar je deževno vreme in veliko blata. Dobra uta bo tudi dovolj topla, hkrati pa je varno zavetje pred poletno vročino.

Pes je mesojeda žival, zato mora dobiti vsak dan dovolj sveže pitne vode. Za hrano je primerna drobovina, skuhana s polento, rižem ali testeninami. Strokovnjaki svare pred votlimi kostmi kokoši. Te kosti pokajo z ostrim robom ter se zato kaj lahko zarijejo psu v črevo, zato začne žival hirati in pogine.

Za zdravje psa ni težko skrbeti. Vsako leto je potrebno dati žival cepiti, znamkico pa ji privežite na ovratnico kot dokazilo. Dvakrat na leto psa dobro prekrtačite, morebitne klope pa odstranite z oljem. Klopov ne pulite, ker glave klopov lahko ostanejo v koži. Zajedalce namažite z oljem in bodo sami odpadli.

Neozdravljivo bolnega psa dajte ubit. Najbolje bo to naredil živinozdravnik, ki bo dal psu hitro delujočo injekcijo. Za zvestobo gotovo zasluži vsaj blago smrt.

Miki Muster
Janez Trnovc

259

Privezala sta čoln in stopila. Tudi Kuni jima je sledil in vsi nove neznance. Dečka poleg Poljaka in mu povedo samo o skrivnostnem selišču sujcev nista črhnila besede, komaj pobegnila, jih nista posled sta še vprašala, kaj so namenjeni.

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Grozni dogodki na trgu in ulicah

(P o l i c i j a) je le gledala, ni si upala poseči vmes. Nekega policista, ki je zgrabil enega dijaka, so podrli na tla ga zbili. Toda to je bil šele začetek. Neki delavec zapazi na oknu mestnega župnišča dva duhovnika. Zdivjana druhal nabere kamenja in pobije vsa okna. Nato se pridrvi vsa množica zopet na trg, toda tu se prikažejo vojaki Bošnjaki ter počno jih razganjati. Toda napadejo jih s kamenjem in opeko, ktere ostanki so še danes videti. Vojaki očistijo kmalu glavni trg in razženo vse v stranske ulice, kjer nastane pravi boj med delavci in vojaki. V Murski Soboti so bili primorani vojaki streljati, in so tudi jednega ustrelili, smrtno ranili jih pa več. Nekega mesarja prebodel je nek Bošnjak skozi prsa, da mu je šel bajonet zadej skozi.

(I z N o v e g a) mesta se nam poroča, da so gg. odvetniki in g. notar dovolili svojim uradnikom nedeljski počitek, ki se razteza tudi na praznike. Ta posnemanja vredna ženeroziteta priporoča se tudi za druge kraje.

(R a v n o) ko je imel vlak priti, peljal je čez tir gospodar iz Muhabera. Kaj se ve, kako je bilo! Konji prileteli so z raztrgano opravo domu, gospodarja pa so našli ubitega poleg tira. Soditi je, da je vlak le voz še vjel, gospodar pa je tako nesrečno iz voza odletel, da se je takoj ubil.

(V i n a) se je v Šempetru precej pridelalo. In ker je cena primerno visoka, vino pa se lahko prodaja, smemo reči, da je prišlo k nam več denarja nego v katero drugo župnijo. Da bi ga le ljudje prav rabili vselej in povsod – vsaj jim potreb ne manjka. Drugih reči se je pridelalo za sproti, tako da sile ne bode. Opomnil pa bi nekaj. Zadnja leta prodajate vino zelo drago. Ali nikar ne mislite, da bode vedno tako.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC
1. decembra 1897)

Rešitev prejšnje križanke

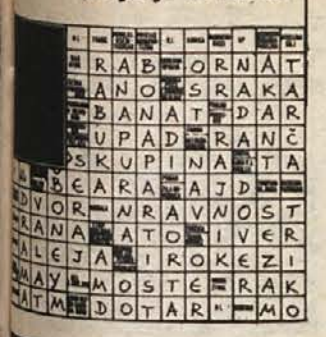

prgišče misli

Če je misel preslabotna, da bi ... preprosta, jo je treba zavre-

VAUVENARGUES

V mojih izkušnjah so ljudje ... pregreh tudi breh čed-

ABRAHAM LINCOLN

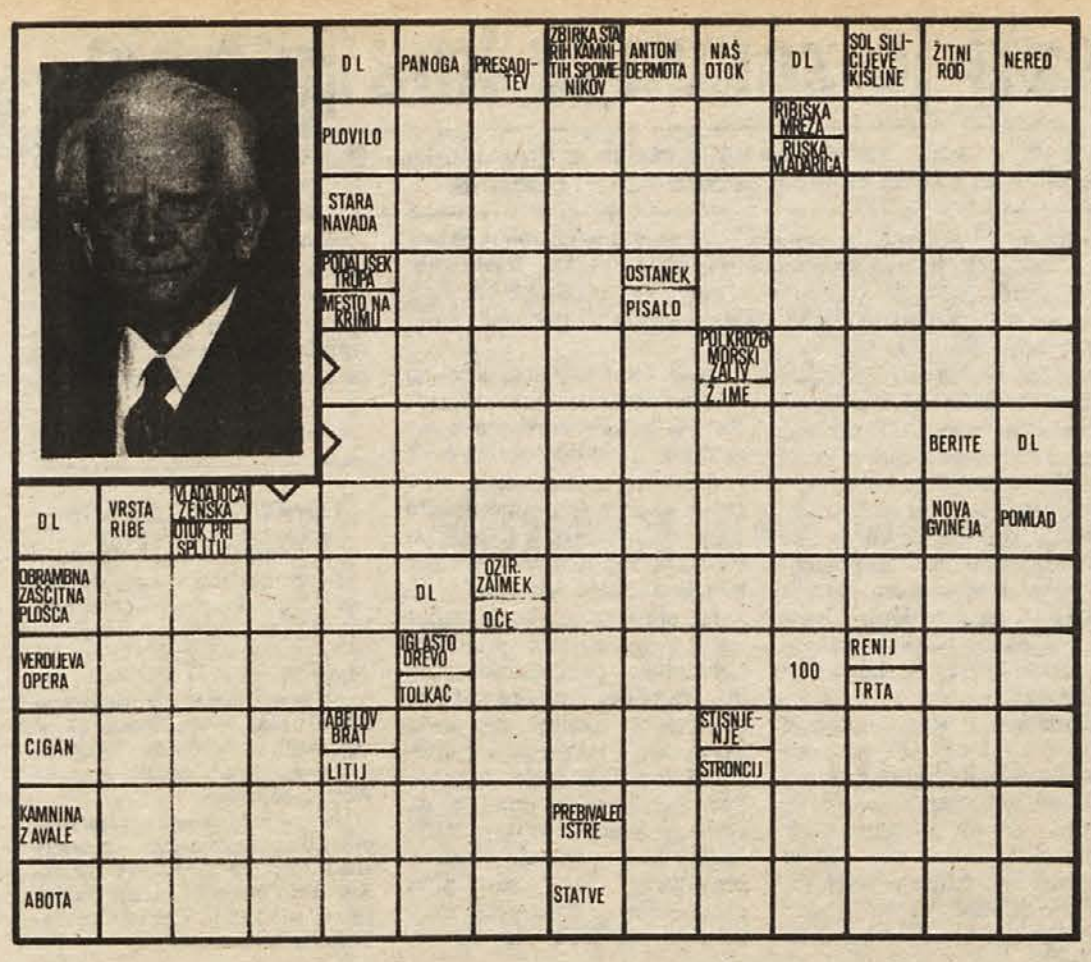

Ne ujame se v lastno past

Življenje pajkov je malo raziskano — Kar ponoči spredejo, podnevi požrejo — Pajki so dokazali, da so tudi mehke droge škodljive zdravju

Med gnusobo in golazen, do katere ljudje že od nekdaj ne goje nikakršnih simpatij, spadajo tudi pajki vseh vrst in oblik, od najnavadnejšega križevca do ptičjega pajka, strupenega velikana med njimi. Če jih postrani gledajo navadni smrtniki, ni to nič tako zelo hudega in neoprostljivega, manj pa je razumljivo, da se do njih tudi biologi ne vedejo dovolj spoštljivo in te zanimive vrste ne preučujejo s tolikšno pazljivostjo, skrbnostjo in ljubeznijo, kot, denimo, proučujejo sesalce ali ptice. Prav pajki predstavljajo čudovit košček živalskega sveta, v katerega se splača stopiti in ga podrobneje pogledati.

Arahnolog (strokovnjak za preučevanje pajkov) Herbert Levi s harvardske univerze pravi, da so pajki tako zapostavljeni, da za nekatere vrste niti imen nimamo. Znano je seveda število vrst, vendar so nekatere med njimi skoraj povsem neraziskane. Celo tako splošno znanega početja, kot je pletenje mrež, znanost še ni docela raziskala in pojasnila, čeprav plete mreže le okoli 10 odstotkov od znanih 35 000 vrst. Trikrat več je takih, ki love žrtve s svilenimi nitkami, ostalo pa so pravi lovci, ki pridejo do žrtve brez vsakih „pasti".

VOJNA V NARAVI TRAJA

Boj za obstanek je neusmiljen, posledice pa občutijo tako lovci, kot tudi plen. Šele nedolgo tega so strokovnjaki odkrili, da so nekatere žuželke razvile obrambne mehanizme proti pajkovim mrežam, hkrati pa so zabeležili, da so pajki na te spremembe spremenili del svoje taktike.

Najpomembnejše je odkritje Thomasa Eisnerja, ki je ugotovil, da luskice na krilih metuljev in moljev pomagajo tem žuželkam, kadar se zapletejo v pajkovo mrežo. Luskice onemogočajo, da bi lepljive niti živalco obdržale. Pomagajo jim, da se hitreje izmotajo iz niti ter odlete proč od smrtne zanke.

Presenetljivo je odkritje, da nekatere vrste pajkov molje in metulje love drugače kot ostale insekte. Medtem ko pajek ulovljeno žrtev najprej zamota ter šele nato ugrizne vanjo in spusti strup, ki notranjost žuželke kar raztopi, pa molja ali metulja „naprednejši" pajki najprej ugriznejo in s strupom ohromijo ter šele nato zavijejo v pajčevino. Nedvomno gre za odziv na spremembe, ali kot bi danes dejali, pajki so na protiorožje izbrali drugačno vojno taktiko.

ŠTIRINOŽNE PENELOPE

Mnogi pajki, ki pletejo mreže, ne puščajo svojih umotvorov prepihu in dnevni svetlobi. Plesti začnejo takoj, ko se zmrači, pred zoro pa mrežo skrbno požro. Ta navada je arahnologom povzročala veliko preglavic, saj niso mogli zadovoljivo popistati in razvrstiti v sistem vseh vrst pajkovih mrež.

Znano je, da vsi pajki — pletilci pletejo svoje mreže na enakem osnovnem načelu. Najprej spuste nit, ki jo rahel vzgib zraka prenese do „sidrišča" na drugi vejici ali drugem predmetu. Od te niti spuste navpično nit, ki jo prav tako „zasidrajo". Osnova bodoče mreže ima tako obliko črke Y. Nanjo pletejo potem pajki določene vzorce, požirajo posamezne nitke, druge spet ojačijo ipd. Tako nastale mreže so dostikrat prava čudesa arhitekture.

Kakor so vsa ta dejstva preprosta in jasna, pa ni zadovoljivega odgovora na celo tako preprosto vprašanje, kot je, denimo, vprašanje, zakaj se pajki ne lepijo na lastne niti. Ali je morda na njihovih nogah posebna tvarina, ki ni lepljiva, ali gre za posebno spretnost gibanja po mreži?

Herbert Levi je taka vprašanja zastavil, a nanje ni odgovoril, ker za odgovor niti on sam ne ve. Na neko drugo vprašanje, kako pajki „režejo" pajčevino, je odgovoril le hipotetično. Iz opazovanja je ugotovil, da pajek pajčevine ne prereže s čeljustmi, zato domneva, da igrajo v tem procesu odločilno vlogo encimi.

PAJKI — NARKOMANI

Če izvzamemo krvoločno vlogo, ki jo pajek črna vdova ali ptičji pajek — oba sta zelo strupena in človeku smrtno nevarna — igrata v bondovskih filmih in romanih, potem nam ostane le še malo slave za te živalce. Med narkomani in strokovnjaki za zatiranje narkomanije so pajki postali nadvse pomembni, ko so z njimi pri poskusih dokazovali, koliko so škodljive mehke droge, predvsem marihuana, o kateri so mnogi resni ljudje celo menili, da bi jo lahko legalno kadili kot cigarete.

Strokovnjaki so laboratorijskim pajkom dajali uživati marihuano, potem pa so opazovali, kako se živali obnašajo. Nesporno so dokazali, da marihuana in druga mamila uničujoče delujejo na živčni sistem pajkov. Pajki — narkomani so izgubili naravni dar pletenja lepih mrež: namesto zglednih oblik so napletli prave skaze, kakršnih bi se vsak navadni pajek močno sramoval. Mamila so namreč zelo načela orientacijski čut.

Navadna muha je zašla v pajkovo mrežo. Tresljaji kril so pajku sporočili, da ga čaka „pojedina". Za muho ni več rešitve.

ZA OČETOM

med taboreče. ...vedno ovoha- ... sedla na tla ...svojo zgodbo, ...ih Tavantin- ...prav sta jim ...la izdati. Na- ...delajo in kam.

260

»Tudi mi smo nabiralci kavčuka,« je povedal Poljak. »Ti trije so portugalski Brazilci, drugi pa domači Indijanci iz Manaosa ob Amazonki. Že poldrugo leto se klatimo po tej divjini. Siti smo je do grla, a zaslužek je zaslužek. Upam, da si bom s tem delom toliko prislužil, da se bom po vojni lahko vrnil v domovino, zakaj trdno verujem, da nacisti ne bodo ostali na Poljskem.«

261

Potem so govorili o drugih skupinah nabiralcev kavčuka. Poljak je povedal, da so oni najbolj zahodna skupina ob reki Purus. Če je kje njun oče, potem mora biti nekje niže doli. Nabiralci se ne oddaljujejo mnogo od reke, zato ga bosta gotovo našla, samo ustaviti se morata povsod tam, kjer opazita taborišče oziroma čoln. Morda srečata kje tudi ladjo, ki ju vzame na krov.

OBVESTILO

Gozdno gospodarstvo Novo mesto opozarja občane, da je v Uradnem listu št. 29/76 dne 17. 12. 1976 objavljen odlok o prevozu in prodaji novoletnih jelk.
Sečnjo in promet novoletnih jelk dovoljuje le gozdno gospodarstvo Novo mesto, ki z gozdovi gospodari.

NOVOLETNA JELKA, KI JE V PROMETU, MORA BITI OPREMLJENA S PLOMBO.

Občani, ki bodo prevažali ali prenašali novoletne jelke brez plomb, storijo prekršek, po katerem se kaznuje posameznik s 5.000 din in delovna organizacija s 50.000 din.
Da bi občanom in drugim zagotovili novoletne jelke, je gozdno gospodarstvo organiziralo prodajo novoletnih jelk v naslednjih krajih: v Novem mestu na tržnici, v Straži na TOZD, v Šentjerneju pri gozdarski hiši, v Žužemberku na trgu, v Dolenjskih Toplicah na parkirnem prostoru, v Črnomlju na TOZD, v Metliki na trgu, v Trebnjem na TOK in v Črmošnjicah na TOZD.
Prodaja se začne 19. decembra 1977.

TRIGLAV

„Delavski svet Zavarovalne skupnosti Triglav — Dolenjske območne skupnosti Novo mesto vabi k sodelovanju za nedoločen čas (redno delovno razmerje):

1. SODELAVCA za določanje najvišje verjetne škode in cenilca — likvidatorja večjih škod.
2. SODELAVCA v statistiki.
3. SODELAVCA za opravljanje vzdrževalno-skladiščnih del in del voznika motornega vozila.

Pogoji:
Ad 1) Visoka izobrazba ustrezne tehnične smeri (strojna, gradbena, elektro) in 5 let delovnih izkušenj.
Ad 2) Srednješolska izobrazba z znanjem strojepisja, 1 leto delovnih izkušenj.
Ad3) Poklicna šola, 2 leti delovnih izkušenj, vozniško dovoljenje za voznika motornega vozila B kategorije.

Pismene ponudbe z življenjepisom in dokazili o strokovni usposobljenosti naj kandidati predložé v roku 15 dni po objavi razpisa na naslov: Zavarovalna skupnost Triglav — Dolenjska območna skupnost Novo mesto, Glavni trg 24, z oznako „za razpis".

PROSTA MESTA

Odbor za medsebojna razmerja
trg. podjetja na debelo in drobno
MERCATOR—PRESKRBA Krško

objavlja
naslednja prosta delovna mesta:

1. REFERENTA ZA SPLOŠNE ZADEVE in tajnika organov upravljanja
POGOJI:
— srednja ekonomska ali administrativna šola ali gimnazija z najmanj tremi leti delovnih izkušenj
— znanje strojepisja
— poizkusno delo 60 delovnih dni
2. POSLOVODJA v prodajalni št. 25, Leskovec
POGOJI:
— visoko kvalificiran delavec ali poslovodska šola ali kvalificiran delavec s 15 leti prakse v trgovini. Poleg navedenega je potrebno poznavanje ekonomike v OZD in vodenje delovnega procesa v trgovini
— poizkusno delo 60 delovnih dni
3. PRODAJALCA v prodajalni št. 13, Market Kostanjevica
POGOJI:
— kvalificiran prodajalec živilske ali mešane stroke
— poizkusno delo 30 delovnih dni
4. PRODAJALCA (moški) v prodajalni št. 2, Železnina Krško
POGOJI:
— kvalificiran prodajalec železninske stroke
— poizkusno delo 30 delovnih dni.
5. PRODAJALCA v prodajalni št. 37, Market Krško, za določen čas — za eno leto
POGOJ: kvalificiran prodajalec živilske ali mešane stroke.
6. PRODAJALCA v prodajalni št. 38, Market Krško, za določen čas, najmanj tri mesece.
POGOJ: kvalificiran prodajalec živilske ali mešane stroke.

Kandidati naj pošljejo prijave s potrebnimi dokazili na gornji naslov v 8 dneh po objavi.
O izbiri bomo kandidate obvestili v 8 dneh po poteku prijavnega roka.

POTA IN STRANPOTA

§

Brez zavesti je zakon le kos papirja

Delamo programe in izdajamo zakone za večjo varnost na naših cestah, a brez učinka – Število nesreč v SRS se je v primerjavi z lanskim letom povečalo za 26,5 odstotka

Čas celoletnih obračunov, naj bodo takšni ali drugačni, je napočil. Le malokaj se bo spremenilo v teh dneh, ki nas še ločijo do „uradnega" zaključka leta. In spet se bomo učili na številkah, statistikah, ponovno bomo obljubljali in prisegali na boljše rezultate, da napak ne bomo več ponavljali itd. Tudi lani je bilo tako: delali smo programe za večjo varnost na naših cestah, govorili o „čudežni" moči varnostnih pasov, pa nas je ponovno razočarala statistika.

Število prometnih nesreč se je v letošnjem letu v primerjavi z lanskim povečalo za celih 26,5 odstotka. Naključje?

Govorili smo tudi o varnosti pešcev po mestih. Pa si oglejmo podatek, ki govori, da se v mestih zgodi kar 80 odstotkov vseh hujših prometnih nesreč.

Spomnimo se nekaj let nazaj, ko smo optimistično obljubljali večjo varnost po cestah, pa lanskega leta, ko smo se dogovorili, da bo leto 1977 pomenilo tudi uresničevanje vseh popisanih listov papirja. Pa nič od tega! Pravijo, da ni prave koordinacije in volje za delo, tako med sveti za preventivo in vzgojo v cestnem prometu kot med njegovimi člani. In priznajmo, prav tem svetom, katerih naloga je, da uresničujejo programe, dajemo premalo podpore. Obljubljamo, da bo drugo leto boljše?

Uvodoma smo omenili varnostne pasove. Z zakonom smo dosegli, da jih vgrajujejo v avtomobile, toda akta, ki bi govoril, da jih moramo tudi uporabljati, še do danes nimamo. Nič čudnega torej, če je pričakovani uspeh (beri: zmanjšano število žrtev na naših cestah) izostal. Trkali smo na zavest voznikov, a zaman. Kakšna je torej družbeno-samozaščitna zavest odgovornih oseb v delovnih organizacijah, ki v svojih aktih z eno samo besedo niso omenili, naj se voznik in sopotnik v službenem avtomobilu med vožnjo privežeta?

In prav na rovaš takšnega stanja gre povsem preprosta ugotovitev: polovičarsko delo in vztrajno, a največkrat neuspešno trkanje na našo zavest nista mogla dati boljših rezultatov. Pred nami je novih 365 dni. Za sedaj vemo le, da bodo prinesli novi republiški zakon, ki bo predvidel obvezno pripenjanje z varnostnimi pasovi, prav gotovo nekaj opozoril in odločb, le zavest, takšno, kot jo dandanes zahteva prometna situacija, si bomo morali sami skovati. Šele takrat bo vsak zakon postal del nas, obljube pa stvarnost. Vse dotlej pa si bomo metali pesek v oči.

B. BUDJA

Dežurni poročajo

PRETEPAL ŽENO IN OTROKE – Semiški miličniki so prejšnji torek zvečer pridržali do iztreznitve Antona Vidmarja iz Kašče 9 pri Semiču. Vidmar je doma razgrajal, pretepal ženo in otroke in jim grozil. Ker se ni hotel pomiriti, so ga odpeljali na „hladno".

KABINA JE GORELA – Istega dne zvečer je Velimir Pifar iz Rovinja parkiral tovornjak „Istre" z Reke na parkirnem prostoru pri bifeju Otočec in šel malicat. Ko se je vrnil, je v kabini opazil ogenj. Skupaj z delavci Petrola in novomeškimi gasilci so požar pogasili, vendar je ogenj uničil kabino, vredno 30.000 din. Tovor, ribja moka, je ostal nepoškodovan, vzrok požara pa še ugotavljajo.

NEVARNA IGRA – Stane Kovič iz Ivanje vasi je minuli torek opazil, da se otroci izgrajo z granato. Njegovi prisebnosti gre zahvala, da so pristojni organi granato, katere izvora ne vedo, tudi uničili. Še to: otroci so jo našli v gozdu nad Ivanjo vasjo.

VINJENA STA RAZGRAJALA – V soboto popoldne so trebanjski miličniki pridržali do izstreznitve 50-letnega Ernesta Sitarja iz Prelesja. Sitar je vinjen razgrajal v TRIMU, kjer je tudi zaposlen.

Istega dne zvečer pa so novomeški miličniki pridržali še Milorada Blagojevića, ki je prav tako vinjen razgrajal v stanovanju in pretepal svojo ženo. Oba bosta morala pred sodnika za prekrške.

RAZBIJAL STEKLENICE – Precej „živahnosti" v minuli vikend je prinesel še Branko Jovič iz Novega mesta. Prepiral se je, pretepal in razbijal steklenice v gostilni Zagorc v Dol. Stari vasi. Morali so poklicati šentjernejske miličnike, ki so srboriteža spravili na hladno.

LAŽJE, KOT SMO PRIČAKOVALI – Odločitev IS SO Novo mesto, da čez Glavni trg ponovno steče dvosmerni promet, je bila uresničena brez večjih zapletov. Ponovno je bilo namreč nekaj težav s postavitvijo prometnih znakov, posebno prvega dne. (Foto: Pavlin)

„Gorjancem" ni mar zime

V Novem mestu izločili 6 avtobusov – Veliko napak, ki lahko vodijo tudi v smrt

Tako nepomemben in neupoštevan se zdi ob akcijah, kakršno so prejšnji teden pripravili delavci posebne zaščitne enote milice pri RSNZ na Dolenjskem, tisti 5. člen zakona o temeljnih varnostih cestnega prometa, ki pravi med drugim:

„Organizacije, ki opravljajo javni prevoz, morajo nenehno opravljati nadzor, kontrolo nad voznikom, da izpolnjuje predpisane pogoje, nadalje kontrolirajo tehnično brezhibnost vozil in da se izpolnijo vsi drugi ukrepi za varnost cestnega prometa."

Komajda slabe tri ure je prejšnji teden trajala akcija, v kateri so miličniki pregledovali tehnično (ne)brezhibnost in (ne)opremljenost avtobusov. Rezultati so skrajno zaskrbljujoči, da ne rečemo vznemirjajoči! Na prostoru pred gasilskim domom v Ločni se je ustavilo 16 avtobusov in izmed vseh sta bila le dva brez napak (oba last ljubljanskega SAP), medtem ko so bili ostali – na vseh je stal napis „Gorjanci" – polni hib. Še posebno velja to za tistih šest vozil, ki so jih izločili iz prometa. Vzrok? V „out" je moral avtobus, ki je imel popolnoma zlizane vse štiri gume, pa eden, ki je imel večjo okvaro na zadnji premi (!), dva avtobusa sta imela pokvarjena avtomatska vrata (kakšna nesreča bi se lahko zgodila, če je tak avtobus poln potnikov!), zadnjo dvojko pa so izločili prav tako zaradi slabih gum. Z opozorili jo je odneslo osem voznikov.

Tem podatkom dodajmo še, da so ob podobnem pregledu tudi v Črnomlju izločili enega, v Metliki pa oba pregledana avtobusa. Vsaka beseda je odveč, če se spomnimo hib: slabe gume, pomanjkljive svetlobne naprave, tehnične okvare (vrata), večina avtobusov tudi ni imela naprav za močenje vetrobranskega stekla, kaj šele protizmrzovalna sredstva. In to sedaj, na pragu, da ne rečemo sredi zime!

BOJAN BUDJA

POTUJOČA NEVARNOST – Začne se pri slabih gumah, pomanjkljivih svetlobnih signalih in številnih drugih tehničnih pomanjkljivostih. Konec pa je lahko tudi takšen, kot ga kaže posnetek.

NOVO ZA STARO

NOVO ZA STARE SMUČI

INFORMACIJE: TEL. (061) 23-681 INT. 89

trgovska hiša maximarket

LONGARJU LETO IN 4 MESECE ZAPORA

Že pred kratkim smo poročali, da si je Zdenko Longar iz Žužemberka kot vodja prodajnega mesta trgovine „Slap" v času od aprila 1972 pa vse do septembra 1974 nezakonito prisvojil zaradi nevestnega poslovanja 99.000 din, neupravičeno pa si „sposodil" še 16.000 din. Longar je ta denar že vrnil, medtem ko prvo vsoto še odplačuje.

Na razpravi pred novomeškim okrožnim sodiščem minuli teden je senat pod predsedstvom Janeza Kramariča odmeril Longarju enotno kazen: eno leto in 4 mesece zapora. Sodba še ni pravnomočna.

Križišče „enakovrednih" cest

Prednost ima „stranska cesta"

Primer, ki kaže na neurejenost v prometu

Pravo humoresko današnjega prometnega kaosa bi lahko napisali z magistralne ceste Ljubljana–Kočevje. Opisani primer je ogledalo še dvajsetih podobnih. Pa pojdimo od začetka!

Nedolgo tega se je na magistralni cesti, ki vodi v Kočevje, zgodila prometna nesreča. Voznik osebnega avtomobila (ime ni pomembno) se je nič hudega sluteč, peljal po tej magistralni cesti, ko mu je z makadamske, da ne rečemo kolovozne poti, drugo vozilo zaprlo pot. Materialna škoda pri trčenju je bila precejšnja. In kot bi verjetno storil vsakdo izmed nas, je prvi voznik vložil pri zavarovalnici odškodninski zahtevek. Nemalo je bil presenečen nad odgovorom, v katerem ga sprašujejo, na kaj se opira v svojem zahtevku. Makadamska cesta, ki vodi na magistralno, namreč z nikakršnim prometnim znakom ni označena za stransko, vemo pa, da v takšnem primeru velja desno pravilo.

Vsakemu, pa tudi oškodovanemu vozniku se verjetno zdi nelogično, kako je lahko cesta, ki pripelje na magistralno, slednji enakovredna. Dokaz več, kako malo je nekaterim za varno vožnjo po naših cestah.

„Medvedje tace" za štiri milijone

Andrej Sajevic utemeljeno osumljen goljufije v novomeški „Krki"

Kriminalisti novomeške UJV so minuli teden prijavili okrožnemu javnemu tožilstvu 27-letnega Andreja Sajevca iz Ljubljane zaradi utemeljenega suma goljufije.

Sajevic, sicer priučen ključavničar brez zaposlitve, je 22. septembra letos prišel v „Krkin" tozd Zelišča, s seboj pa je prinesel na prodaj 26 kilogramov suhih zdravilnih zelišč, medvedovih tac. Potem ko se je predstavil za Janeza Klemenčiča, je, kakor je v navadi v „Krki", dobil prejemnico, na kateri je bila napisana vrednost blaga 1.300 din; z njo bi moral dvigniti znesek pri blagajni. Sajevic pa je še isti dan popravil v prejemnici napisani znesek na 41.300 din in potem na blagajni vsoto tudi dvignil. Obtožnica navaja, da si je tako Sajevic na nezakonit način prisvojil 40.000 din.

Dosedanja raziskava je zraven vsega tega pokazala, da je Sajevic doslej že trikrat prodajal zelišča v „Krki", vsakič pod drugim imenom. Nabirati je začel spomladi. Sprva mu je bilo to le v razvedrilo, pozneje, ko je pustil službo pri ljubljanskem Vodovodu, pa si je na ta način služil kruh. Sajevic dejanja ni zanikal, konec njegovih „dogodivščin" pa bo pred okrožnim sodiščem v Novem mestu.

Deveta obsodba Jeleniču

V dveh dneh je storil tri kazniva dejanja – 2 leti in 3 mesece zapora ter ukrep zdravljenja proti alkoholu

Senat okrožnega sodišča Novo mesto je minuli teden obsodil Vinka Jeleniča iz Vladislavcev pri Osijeku na 2 leti in 3 mesece zapora. Jelenič je v letošnjem aprilu vlomil v dve zidanici, 1. maja pa napadel še Ivana Vovčka in mu vzel 1.210 din.

Obtoženec je 30. aprila pripotoval v Brestanico obiskat prijatelja, s katerim sta se spoznala v zaporu. Bil je verjetno lačen in žejen, pa brez denarja, zato je še tega dne najprej vlomil v zidanico Ivana Špilarja na Libnem in odnesel tudi nekaj denarja, potem pa še v zidanico Rozalije Cesar v Žvikih. Potem, ko se je najedel slanine in popil nekaj slivovke, je sladko zaspal. Spečega je našla lastnica, vendar ga je iz strahu pustila, da je odšel. Noč je Jelenič prespal na železniški postaji v Brestanici, 1. maja pa se je v restavraciji srečal z iskanim prijateljem. Tukaj je opazil tudi Ivana Vovčka, ki je imel pri sebi večjo vsoto denarja. Ko je slednji zapuščal gostilno, mu je vinjen Jelenič sledil in ga pri skladiščih na postaji napadel. Vzel mu je 1.210 din. Miličniki so ga s pomočjo prometnika Martina Stoparja, ki je slišal vpitje, našli spečega za bližnjim grmom.

Na razpravi je obtoženec dejanje zanikal, toda preiskava je po zaslugi prstnih odtisov in prič nedvoumno pokazala njegovo krivdo. Jelenič je bil doslej največ zaradi podobnih kaznivih dejanj že osemkrat obsojen in verjetno bi bila izrečena kazen, 2 leti in 3 mesece zapora, še večja, če ne bi psihiater ugotovil pri njem zmanjšano prištevnost, omejene intelektualne sposobnosti, da je psihopat in kronični alkoholik. Prav zaradi tega mu je sodišče naložilo še ukrep obveznega zdravljenja proti alkoholu med časom prestajanja kazni in podaljšalo pripor do pravnomočnosti sodbe.

NEPREDVIDEN „ULOV"

V četrtek so v Brišljinu prijeli Omera Begonjića, doma iz okolice Cazina. Bekonjić je tega dne prišel v stanovanje Antona Novaka in nameraval ukrasti tranzistor, pri čemer ga je zalotil lastnik. Miličniki so kasneje ugotovili, da se Bekonjić že dalj časa klati iz kraja v kraj ter da ga s tiralico iščejo tudi Ljubljančani.

PO NESREČI POBEGNIL

Franc Mihalič s Potovega vrha je prejšnji ponedeljek zvečer šel peš od gostilne Antona Vovka na Ratežu proti domu. Šel je po desni strani cestišča, malce ga je tudi „zanašalo". Takrat pa je za njim pripeljal osebni avtomobil Z–750 in ga podrl. Mihaliča so z zlomljeno nogo in poškodbami po glavi odpeljali na zdravljenje v novomeško bolnišnico, medtem ko je voznik fička po nesreči odpeljal naprej. Miličniki so kmalu odkrili, da je avtomobil vozil 25-letni Anton Putiš z Male Cikave.

TRAGIČNE POSLEDICE

V soboto, malo pred peto uro zjutraj, se je pri Prilipah pri Brežicah zgodila hujša prometna nesreča, ki je razen ogromne materialne škode zahtevala tudi smrtno žrtev.

Voznik osebnega avtomobila celjske registracije Pavel Jelen iz Sotelskega je tega dne peljal iz Zagreba proti Ljubljani, v Prilipah pa iz nepojasnjenega vzroka ustavil in pustil vozilo na desni strani ceste neosvetljeno in brez varnostnega trikotnika. Malo zatem je za Jelenom pripeljal tovornjak švicarske registracije, ki je svoje vozilo še pravočasno ustavil, to pa ni uspelu koprskemu vlačilcu s prikolico, ki ga je vozil 22-letni Ivan Možina. Zapeljal je na levo stran cestišča, takrat pa je iz nasprotne smeri pripeljal kombi, ki ga je vozil Ajdini Izair, začasno stanujoč v Sevnici. Pri silovitem trčenju je Ajdini poškodbam podlegel že na kraju nesreče, nastalo pa je tudi za več kot 200.000 din gmotne škode.

KRONIKA NESREČ

Z AVTOM DO IZLOŽBE – Marija Žagar z Broda je prejšnji torek zvečer peljala osebni avtomobil z Glavnega trga proti Cesti komandanta Staneta. Na poledeneli cesti je avtomobil v ovinku zaneslo na desno, tako da je trčil v zid pod izložbo Alpine. Pri trčenju se je voznica laže poškodovala, gmotne škode pa je za 20.000 din.

NEPREVIDNO Z DVORIŠČA – Viljem Meglič iz Dol. Nemške vasi je 7. decembra vozil osebni avtomobil od Trebnjega proti domu. Ko je peljal mimo tovarne Trimo, je z dvorišča z osebnim avtomobilom zapeljal Branko Ivkovič. Avtomobila sta trčila, pri čemer sta se voznika laže poškodovala, gmotne škode pa je za 50.000 din.

PRVE ŽRTVE NOVE CESTE – Prejšnji torek dopoldne je Sadih Hamzić iz Ljubljane vozil avtomobil po novi cesti od Ločne proti Gotni vasi. V križišču v Žabji vasi mu je naproti pripeljal z neprednostne desne ceste Novomeščan Peter Zupanc in Hamziću zaprl pot. Pri trčenju sta se laže poškodovala Zupanc in njegov sopotnik Anton Zajc. Gmotno škodo cenijo na 65.000 din.

ČETRTKOV INTERVJU

Zakaj ni več takih izjem?

Ekonomistka Sonja Grein je direktorica enega izmed osmih Krkinih tozdov in hkrati edina direktorica gospodarske organizacije na širšem dolenjskem območju. Všteta je tudi med tistih 6 odst. redkih žena v državi, ki zasedajo direktorski stol gospodarske delovne organizacije. „Energična, sposobna in okretna," pravijo o njej v Krki, „odločna in razumevajoča" bi še pridali zaposleni v njenem tozdu. Sama pravi:

„Zelišča so Krkin tozd, ki posluje v Bršlinu in ima 70 zaposlenih. Izvažamo zelišča in plodove na konvertibilna področja. Izvoz nam daje na leto okrog 75 milijonov dinarjev. Prodaja finalnih zeliščnih proizvodov doma, kot so čaji, napitki in preparati široke potrošnje v prosti prodaji, pa navržejo še kakih 40 milijonov dinarjev prometa."

– Voditi gospodarsko organizacijo s tako velikim prometom je sila odgovorno delo. Kako ga zmagujete?

„Dnevni urnik je posebno zadnje čase resda skrajno

Sonja Grein: „Nimam nobenih težav zaradi tega, ker sem ženska in direktorica . ."

napet. Včasih ne vem, na kateri sestanek bi šla, ker na vse ne morem. Vseeno pa se z dobro voljo dajo težave premagati. Mi bomo do konca leta imeli potrebne samoupravne akte; to je trenutno najvažnejše."

Ko je ekonomistka Greinova prevzela pred štirimi leti direktorsko mesto, je bila to majhna enota za izvoz. Medtem so postali samostojen tozd, doživeli precejšen razvoj, promet pa se je desetkrat povečal. In že uresničujejo nove, obširne razvojne zamisli.

„Planiramo predvsem razvoj proizvodnje raznih preparatov, ki jih prodajajo brez receptov in delujejo preventivno. Tako smo pred kratkim dali na trg naš „Leciton", ena večjih novosti pa so ginseng kapsule, ki jih mnogi naši ljudje zdaj za drag denar kupujejo v tujini. Gre za preparat s korenino žen-šen, znane stare kitajske zdravilne rastline. Pred kratkim smo tudi v Svrljigu začeli graditi novo tovarno s 5.000 m 2 površine, ki bo delala v sklopu našega tozda."

– Kako vas kot žensko direktorico sprejemajo v Krki in kako v lastnem kolektivu?

„Zaradi spola res nimam nobenih kompleksov in ne težav na delovnem mestu. V „Krki" je precej žena na zelo odgovornih delovnih mestih. Pri nas intenzivno rešujemo vprašanja otroškega varstva, prehrane, zdaj si prizadevamo za celodnevno šolo. Vse to razbremenjuje ženske domačih opravil in jim omogoča sprejeti zahtevnejše dolžnosti. V našem kolektivu pa tudi gre brez težav. V ‚Zeliščih' je tudi v proizvodnji direktorica. In to zelo sposobna!"

– Zakaj pa po vašem ni več direktoric v gospodarstvu?

„Glede sposobnosti ni več nobenega dvoma, da je pri ženskah enaka kot pri moških. Pač pa je vsaka žena v današnjih razmerah doma še vedno bolj obremenjena kot moški. Potrebno je zlasti razumevanje in pomoč partnerja, sicer direktorica mati ne more brez skrbi na službena potovanja. Morda je prav to največja redkost."

R. BAČER

ŽAGA V SOTESKI: DO POLETJA BO NARED

Kakšna je in bo usoda požgane žage v Soteski, zanima širšo dolenjsko javnost. Kot je nedavno izjavil inž. Mirko Pečar iz Novolesa, računajo, da bodo obnovitvena dela končana do junija 1978. Obnova z nabavo potrebne opreme se je malce zavlekla, ker so čakali sklep delavskega sveta, ta pa na razčiščenje dohodkovnih odnosov med posameznimi tozdi. Sicer pa Novolesovci pohvalijo odgovorne na uradih, kjer so iskali razna soglasja. Povsod so hitro dobili „papirje".

PRESELJENI V BRŠLIN – Elektro se je iz hiše z levi na Cestni komandanta Staneta brez javnega pompa preselil v novo stavbo v Bršlin. Poslopje je sodobno grajeno in lepo, stoji pa blizu samopostrežnice. (Foto: R. Bačer)

Nimajo vsi pomisleki „teže"

V letu 1978 naj bi celodnevni pouk uvedli na šolah v Dol. Toplicah in v Brusnicah, šola Grm pa samo za učence nižjih razredov – Taki so predlogi

6. decembra je razširjeni koordinacijski odbor za uvajanje celodnevne osnovne šole v novomeški občini razpravljal o republiških stališčih in priporočilih, obenem pa preverjal uspeh akcije doma. Priznati je bilo treba, da je bilo doslej veliko razprav, oprejemljivih rezultatov pa malo. Nikjer še ni celodnevne šole, čeravno so ji mnogi oddelki podaljšanega bivanja zelo podobni.

Letos je v Sloveniji v 34 občinah 52 celodnevnih osnovnih šol s 393 oddelki in okrog 10.000 učenci. Samo v letošnjem letu je 11 osnovnih šol uvedlo celodnevni pouk, v novomeški občini pa kljub dosedanjim prizadevanjem nimamo niti ene celodnevne šole.

Šola v Dol. Toplicah je bila grajena s tem namenom, pa celodnevne šole nima, čeprav ima sicer bogato razvito dejavnost učencev in podaljšano bivanje. Šoli manjka predvsem kadrov, teh ni, ker ni stanovanj, in stanovanj ni, ker ni urbanističnih načrtov. Še dve leti v Dol. Toplicah ne bo mogoče graditi. Naj bi dotlej čakali tudi s celodnevno šolo? Nikakor ne, so menili na koordinacijskem odboru in predlagali, naj skušajo stanovanja za potreben strokovni kader vsaj začasno zagotoviti v Novem mestu ali Straži.

Šola v Brusnicah ima tudi prostorske pogoje za uvedbo celodnevnega pouka, pa ji prav tako manjkajo pedagogi. Vse to najbrž niso nepremostljive ovire in bi jih lahko premagali, če bi se zares zavzeli.

Možnost je še, da bi v več šolah, kjer imajo oddelke podaljšanega bivanja, ta oblika prerasla v celodnevno šolo. Predvsem so omenili grmsko šolo. V novomeški občini imamo trenutno 694 učencev v čistih oddelkih podaljšanega bivanja in 205 v kombiniranih oddelkih. Glede tega imajo strokovnjaki – pedagogi več pomislekov, med katerimi je najbolj tehten ta, da v zdajšnjih oddelkih podaljšanega bivanja nudijo otrokom v glavnem samo izobraževanje, ni pa razvedrila za otroke, zato postajajo živčno napeti itd. Nekaj nerazčiščenih vprašanj je glede financiranja, vendar so po mnenju odbora vse to ovire, s katerimi se je možno spoprijeti. Vsekakor pa bo treba od zgolj razpravljanja preiti h konkretnim akcijam.

R. B.

ASFALTIRANJE IN POPRAVILA

Za sredo, 14. decembra, je bil sklican svet krajevne skupnosti Novo mesto–Center. Na dnevnem redu je bila obravnava predračuna za asfaltiranje in popravila Šolske ulice, Detelove in Jenkove ulice, Dilančeve ter dela Germove ulice. Vse ulice so take, da obkrožajo Glavni trg, so pa v zelo slabem stanju. Razen tega so na seji razpravljali o urbanistični problematiki v občini in imenovali svoje člane v nekaj odborov in komisij.

SODELUJEMO V HERCEGNOVEM?

12. decembra je v Novem mestu zasedal svet za proučevanje družbenoekonomskega položaja žensk. Analizirali so evidentiranje žensk za spomladanske volitve, obravnavali predloge za republiška priznanja OF in tudi povabilo na sodelovanje na znani razstavi „Mimoza 78", ki bo v Hercegnovem. Gre za razstavo raznih ročnih del, ki naj bi zajela tudi dela občank novomeške občine, pobratene s Hercegnovim.

O LEPOTI JADRANA

Novomeško hortikulturno društvo organizira 21. decembra ob 17. uri v dvorani Sindikalnega doma zanimivo predavanje: prof. Šime Letinić bo govoril poslušalcem o „Sončnem Jadranu", predvsem o lepotah Kornatskih otokov. Predavanje bo spremljano z 250 barvnimi diapozitivi.

Da ne bo spet zamer...

S tem ko so delovne organizacije podpisale sporazum in dale po 50 din na zaposlenega za organizacijo dedka Mraza, so pokazale razumevanje za skupno akcijo, vendar ni pričakovati, da so s tem rešene vseh drugih dolžnosti v zvezi z novoletnim slavjem.

Občinski koordinacijski odbor intenzivno dela, sestankuje in organizira, vendar peščica ljudi brez širše pomoči ne more biti kos celotni organizaciji novoletnih prireditev v vsej občini.

Kar zadeva tridnevne prireditve in novoletni sejem v športni dvorani in okrasitev rotovža ter razdelitev sredstev na vse krajevne skupnosti in šole, je stvar osrednjega koordinacijskega odbora, prav tako organizacija enotnih darilnih paketov za 11.000 otrok. Organizacija prireditev po krajevnih skupnostih in šolah pa je stvar tamkajšnjih dejavnikov. Bati se je, da bi ravno tu lahko prišlo do kratkega stika in starih napak, če ne bo pravočasnega sodelovanja.

Za okrasitev in organizacijo internih novoletnih prireditev ter prihod dedka Mraza po vseh krajevnih skupnostih, kjer bodo obdarjeni predšolski otroci (tudi iz vrtcev!) so zagotovljena sredstva po 10 din na otroka. Zagotoviti primeren prostor in kratek program pa je dolžnost posameznih krajevnih skupnosti in tam živečih družbenih sil.

Stališče koordinacijskega odbora je, naj bodo prireditve organizirane tako, da bo dedek Mraz lahko vsakemu malčku izročil darilo, naj ne bo okrog njega preveč otrok naenkrat in naj obdari vse predšolske otroke, vendar ne malčkov iz vrtcev posebej. Tokrat naj bodo vsi enaki!

Delovne organizacije pa naj kakor vsako leto poskrbijo za dodatno okrasitev, le da je letos na voljo strokovna pomoč s cenenimi in učinkovitimi zamislimi. Prebiti pa je potrebno led s tem, da ne bo organiziral vsak po svoje, marveč vsi na območju ene krajevne skupnosti uskladeno.

A SE GREMO „MANCE"?

6. decembra je novomeška občinska skupnost socialnega skrbstva sprejela finančni načrt za leto 1977. Se pravi za tri tedne vnaprej, sicer pa je vse leto teklo poslovanje, kakor pač je: več kot pol leta na začasnem financiranju, potem smo usklajevali, v republiki in doma se dogovarjali, sprejemali akte. Socialno skrbstvo pa sploh ni izjema in tudi ne zadnja interesna skupnost, ki decembra sprejema finančni načrt za tekoče leto. In že zdaj se ve, da bo prihodnje leto vsaj prve tri mesece spet začasno financiranje . . .

SPET EN LEP VEČER

Dnevi starostnikov so se v Novem mestu izkazali za priljubljeno obliko srečanja občanov, starejših od 70 let. Ob takih priložnostih se pogovarjajo med seboj in s predstavniki javnega in družbenopolitičnega življenja ter socialne službe. Prvi dan starostnikov bo v letošnji sezoni jutri, 16. decembra, ob 16.30 v prostorih osnovne šole „Katja Rupena". Pričakujejo, da se bodo povabljeni odzvali, ker poleg skromne pogostitve pripravljajo tudi lep kulturni program.

OGENJ NAPRAVIL DESETMILIJONOSKO ŠKODO

Prejšnji torek okoli 10. ure je pričelo goreti na gospodarskem poslopju Franca Grudna v Družinski vasi 20. Požar je nastal zaradi pregretja pločevinastega dimnika, ki je vodil iz svinjske kuhinje skozi seno na podstrešju do strehe. Grudnovi so tega dne namreč kurili v kotlu. Lastnik je ogenj opazil, ko se je vnelo seno, skušal ga je sam pogasiti, vendar brez uspeha. Preden pa so prišli gasilci in požar dokončno pogasili, je ogenj uničil okoli tri tone sena, močno ožgano pa je tudi ostrešje hiše. Škodo cenijo kar na 100.000 din.

Ni več podpora, ampak pravica

Več možnosti je, da z denarjem lahko pomagamo pomoči potrebnim občanom

Skupnost socialnega skrbstva v novomeški občini ima letos na voljo malo manj kot 15 milijonov dinarjev, kar je za 58 odst. več kot prejšnje leto. Po novi zakonodaji in organiziranosti te službe pa je več novosti. Predvsem: družbena pomoč socialno ogroženim ni več podpora, ampak pravica občana. O tem so razpravljali na skupščini občinske skupnosti socialnega skrbstva v Novem mestu.

Vsa leta nazaj je bilo za socialno skrbstvo vedno manj denarja kot pa potreb, zato smo v novi način financiranja šli z nizko osnovo in to nas tepe. Letos bomo na primer dali za republiško solidarnost 1,5 milijona dinarjev več, kot bomo v Novem mestu prejeli. To se zdi kaj čudno, če vemo, da imamo kopico problemov doma, ki jih doslej nismo mogli finančno reševati.

Prav zato, da bi zajeli vse, ki imajo po novem sporazumu pravico do celotne družbene denarne pomoči (edini vir dohodka), ki znaša polovico varstvene pokojnine ali 856 dinarjev, ali pa tiste, ki prejmejo le razliko, delajo nove spiske upravičencev. Strokovne službe centra za socialno delo so dolžne, da s pomočjo SZDL in RK na terenu te spiske pripravijo, vedeti pa moramo, da na centru manjka polovico socialnih delavcev do polne strokovne zasedbe.

Doslej je v naši občini prejemalo družbeno podporo kot edini vir preživljanja samo 61 občanov, po novem računajo na najmanj 85 upravičencev, medtem ko se bo število upravičencev do izplačevanja stalnih razlik povečalo od 51 na 120. Skušali bodo zajeti tudi invalidne otroke ter duševno prizadete, ki so bili doslej zaradi prepičlih sredstev vedno odrivani od družbenih podpor.

Po mnenju delegatov na skupščini bo potrebno v letu 1978 zagotoviti tej dejavnosti še znatno več sredstev, sicer bodo nedavne podražitve oskrbnin v domovih pojedle tri četrtine vsega denarja za socialo.

Premagani hrup

Končno se je pred dnevi razbistrilo, kar je kalilo in oviralo začetek gradnje nove stanovanjske soseske na Cesti herojev v Novem mestu. Na širšem sestanku, na katerem so pretresali vse zadržke, so ugotovili, da je možno premagati tudi hrup, ki je bil nazadnje označen za glavnega krivca.

Kjer bi hrup presegal dovoljeno mejo, bodo projektanti in izvajalci poskrbeli za dodatno izolacijo v obliki barier med sosesko in cesto. V nekaterih stanovanjih bodo uredili umetno prezračevanje, okrepili bodo zvočno izolacijo na fasadi in na oknih. Da pa bo vsem formalnostim zadoščeno, bo potrebno sosesko še preimenovati iz stanovanjskega v prehodno industrijsko stanovanjsko območje.

Trenutno je volk sit in koza je cela, tako da za začetek gradnje, razen zim, ni več ovir. Pričakovati pa je, da ne bo šlo gladko, ko bodo bloki že stali. Potrebno bo namreč urediti zadevo pokopališče, kar pa ni tako preprosto kot premagati hrup.

Ura zamujena...

Do 29. septembra letos bi moral Dominvest po pogodbi izdelati načrte za gradnjo novega doma upokojencev v Novem mestu, pa smo sredi decembra in načrtov s potrebnimi soglasji še ni. Dokler ni tega, ni možno iskati dovoljenj za gradnjo. Denar pa čaka in številni osameli in bolehni ljudje tudi, ki bi radi čimprej v dom.

Delegati skupščine skupnosti socialnega skrbstva v Novem mestu so pred kratkim o tem spregovorili in zahtevali, naj Dominvest za zamudo plača penale. Obenem so menili, da taki primeri zahtevajo tudi družbeno kritiko. Ne gre samo za nekaj tednov zamude. Zavlačevanje z gradnjo stane veliko, ker cene rastejo. Zdaj je za gradnjo doma zagotovljenih prvotno predvidenih 39 milijonov dinarjev. Od kod vzeti, če bo namesto letos, v letu 1978 začeta gradnja zahtevala 5 milijonov več?

Novomeška kronika

ZAMUDA ZARADI POLEDICE – V torek, 6. decembra zvečer, in v sredo, 7. decembra zjutraj, je bila po neposutih in stranskih ulicah mesta taka poledica, da ljudje niso mogli iz hiš. V sredo zjutraj je na ta račun marsikdo zamudil službo. Bilo je tudi več padcev in nekaj poškodb.

SE NE VIDIŠ IZ SMETI – Okrog „železničarskega" bloka v Bršljinu (tik ob progi) je večkrat tako nastlano s smetmi in odpadki, da pade vsakomur v oči. Mar tam smetarji ne hodijo ali pa nič ne zaleže odvoz, ker sproti nasteljejo z novo pošiljko?

SPET PO STAREM – Od sobote, 11. decembra dalje, je Glavni trg spet odprt za promet z osebnimi avtomobili v obe smeri. Ker so bili vozniki vajeni nekajmesečne enosmerne vožnje samo mimo tržnice, jih je ob odprtju prometa po starem prvi dan le malo peljalo proti Glavnemu trgu. V nedeljo in ponedeljek pa so nekateri že „dirkali" kot poprej . . .

SE RES NIČ NE DA? – Prejšnji teden je spet več otrok iz novomeških vrtcev tožilo, da jih boli trebušček. Ker to ni prvi primer suma nad prehrano, pač pa ponoven primer po tem, ko so nanj opozorili starši na skupščini skupnosti otroškega varstva, se ljudje sprašujejo: mar kritika, nasveti in predlogi nič ne zaležejo?

ŠTIRJE DEČKI IN DVE DEKLICI – Minuli teden je v novomeški porodnišnici prišlo na svet 6 novih Novomeščanov: Lidija Špehek iz Drejčetovee poti 28 je rodila Boruta; Julka Novak s Ceste brigad 17 – dva dečka; Marica Graša iz Šolske 12 – Aleksandro, Jožica Savkov iz Šegove 16 – Gorana in Kristina Sevnik iz Zagrebške 15 – Nino.

RAZPRODAJA RAZGLEDNIC – Kljub mrazu in burji je bilo v ponedeljek na novomeški tržnici kar živahno. Razen dobro založenih stojnic s sadjem in zelenjavo so prodajali še volnene izdelke, konfekcijo, suhe rože in pa vsakovrstne novoletne razglednice po 2 din. Cene pridelkom so od prejšnjega tedna malo poskočile. Jajca se zde kupcem še vedno predraga, saj jih ženske na trgu ne dajo ceneje kot po 3 dinarje. Pomaranče so veljale 11,70 din, grozdje 16 din, jabolka okrog 10 din, paradižnik 22,60 din, mehka solata 30 din, endivija 14,50 din, mandarine 24,20 din, banane 11,70 din, karfijola 13,60 din in ananas 22,10 din.

Ena gospa je rekla, da ne bi bila rada na mestu mlade zdravnice v eni od mestnih obratnih ambulant. Primerilo se ji je, da je pacient zahteval bolniško na tak način, da si ni upala odkloniti . . .

MAKETA ČATEŠKIH TOPLIC – Osrednji objekt je hotel B kategorije s 300 ležišči, za katerega so to jesen položili temeljni kamen. V njegovem sklopu bodo zgradili še restavracije, aperitiv bar, prostore za zdravstveno in rekreativno dejavnost, mlečno restavracijo, posebej pa še igrišča, parkirišča in prostor za kampiranje. Predračunska vrednost je 188 milijonov dinarjev. (Foto: J. Pavlin)

Manj delavcev več naredi

Pravkar mineva leto, odkar so se v tovarni avtomobilskih prikolic IMV v Brežicah trdo spoprijeli z vzroki izgub. Podpisali so sporazum o sanaciji in sprejeli sanacijski program, katerega sestavni del je bila nova sistemizacija delovnih mest. Kovinski obrat s 40 delavci se je tedaj ločil od tovarne. Pokazalo se je, da je v njej polovico preveč režijskih delavcev in da jih je pretirano število tudi v proizvodnji, to pa je sprožilo oster poseg v zaposlenost.

Negotovost nadaljnjega obstoja je že sama po sebi povzročila odhajanje delavcev drugam. Nekaj ljudi iz režije so napotili v proizvodnjo, približno štiridesetim pa so ponudili delo v Novem mestu, vendar so jim obljubili, da se bodo po potrebi lahko spet vrnili v Brežice. Število zaposlenih se je zmanjšalo za 120, torej je bil poseg res korenit. Dela v Novem mestu niso vsi sprejeli; poiskali so si zaposlitev bliže, nekateri pa so spričo velike dnevne fluktuacije ostali kar v podjetju. Trenutno jih dela v Novem mestu samo še okoli pet.

Izgubo 11 milijonov dinarjev so po samoupravnem sporazumu pokrili drugi tozdi, v sanacijsko vsoto pa je iz svojih skladov prispeval delež tudi brežiški kolektiv.

Poslovanje se je hitro obrnilo na boljše in tako so že konec prvega trimesečja ustvarili 430 tisoč dinarjev ostanka dohodka. Za desetkrat so zmanjšali povprečno mesečno izgubo pri porabi materiala (manj poškodovanih delov in manjša poraba) v minulem letu in povečali storilnost za 25 do 28 odstotkov. Zraven moramo seveda prišteti še velik prihranek pri režiji.

Ob koncu polletja so ostanek dohodka povečali na okoli 800 tisoč dinarjev ob delnem pokritju skladov. Pri tej številki so ostali tudi v tretjem trimesečju, ko je zaradi novega programa proizvodnje prikolic prišlo do rahlega zastoja. Ta mesec se še posebej trudijo, da bi čimveč prikolic do kraja opremili, zato upajo, da bo tudi četrto trimesečje uspešno.

Vse, kar naredijo, gre takoj v izvoz. Pred tovarno stoji trenutno okoli 450 nekompletiranih prikolic, to pa zaradi pomanjkanja uvoznega materiala. Po dvanajst do petnajst pa jih kljub temu vsak dan odpošljejo na železniško postajo.

Delo je torej steklo tako, kot so pričakovali. Kolektiv se je ustalil in dokazal svojo zrelost s povečano storilnostjo in večjimi prihranki.

JOŽICA TRPPEY

Nagradimo vsak izum!

Da smo v naši državi in s tem tudi v Sloveniji na repu držav po številu izumov, tehničnih izboljšav in koristnih predlogov, je že vrsto let znano dejstvo. V posavski regiji je njihovo število še toliko manjše, morda tudi zato, ker tej dejavnosti doslej niso posvečali dovolj organizirane družbene skrbi.

Prav zato je toliko bolj pomemben osnutek sporazuma o tej dejavnosti, kot so ga naslovili njegovi sestavljalci, regionalni odbor za inovacijsko dejavnost, in ki so ga obravnavali te dni člani medobčinskega sveta Zveze sindikatov.

Merila, ki jih prinaša za nagrajevanje te dejavnosti, naj bi bila torej poslej enotna, zato naj bi bil sestavni del tega sporazuma še družbeni dogovor, ki bi ga morali po sklepu sindikatov podpisati v regiji. To gospodarsko in družbenopolitično pomembno stvar je treba urejati res enotno, saj sta bila doslej prav različen odnos in različno plačilo za izboljšave skoraj edini vzrok, da je marsikdo svoje znanje in dosežke raje in bolje vnovčil na tujem.

Osnutek, ki so ga sestavljalci pripravili za razpravo, bo, kot so poudarili na seji, vsem delovnim in drugim organizacijam zelo dobrodošel pripomoček pri sestavi njihovih lastnih pravilnikov o izumih, tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih, ki bi jih bilo treba čimprej narediti. In če so čas, ko sprejemajo v delovnih organizacijah vse splošne akte, za ta pravilnik že zamudili, z njim ne bi smeli odlašati, marveč bi ga morali sprejeti kot povsem samostojen akt.

Ž. Š.

PO VZORU VOJAŠKEGA ŽIVLJENJA

Zadnje vaje, ki jih je občinski štab za teritorialno obrambo organiziral za bodoče pripadnike teritorialnih enot v Pečicah, so mladincem pomagale do razumevanja in obvladovanja osnovnih nalog v splošnem ljudskem odporu. Med praktičnimi vajami na terenu so se učili uspešnega izkoriščanja naravnih zaklonišč, streljanja in pravilnega prodiranja, pri teoretičnem delu pa so se seznanili z idejnopolitičnimi osnovami sistema SLO. Pouk je potekal po vzoru vojaškega življenja, vendar je bilo vzdušje kljub disciplini prijetno in domače. Mladi se bodo zdaj lahko svečano zaobljubili in postali redni člani teritorialnih enot.

M. JAZBEC

Potujoči krvodajalec

Josip Dorić je svojevrsten rekorder: v knjižici ima črno na belem zapisano, da je do sedaj že 75-krat daroval kri. Pokazal je tudi diplomo, ki jo je pred štirimi leti prejel v Brežicah za več kot 50-kratno poklonjeno kri. To priznanje mu veliko pomeni, čeprav misli, da si je zaslužil kaj „višjega".

Dorić je po rodu iz Osijeka. Tam je pomagal rešiti življenje delovnemu tovarišu, zidarskemu delavcu, ki je padel z odra in so ga hudo ranjenega odpeljali v osiješko bolnišnico. Tam so zanj nujno potrebovali kri. Petnajst sodelavcev je prostovoljno ponudilo svojo pomoč, pa je imel samo Dorić iskano skupino krvi.

Po tistem se je Dorić uvrstil med redne krvodajalce. Na odvzem krvi pa ne prihaja le dvakrat, ampak po petkrat ali celo šestkrat na leto.

Zaposlen je bil po raznih krajih Jugoslavije, zato je tudi kri daroval vsakič v drugem mestu: zdaj v Skopju, zdaj v Bihaću pa v Poreču, Zagrebu, Novem mestu, Brežicah in drugod. Komaj mineta dva meseca, že se odpelje na prvo transfuzijsko postajo. V Brežicah živi osem let in se skoraj redno odzove, vendar je tam odvzem le dvakrat na leto. Po tem, da ga ne vabijo redno na izlete in sprejeme, sklepa, da ne upoštevajo njegovih humanih dejanj zunaj občine. In ker je neke vrste potujoči krvodajalec, se tudi v Zagrebu ne spomnijo nanj, kadar na primer najpožrtvovalnejšim krvodajalcem ponudijo tridnevno bivanje v Poreču ipd.

Za te stvari pa je Dorić zelo občutljiv. Denarja ne pričakuje, želi si pa priznanje v drugi obliki. Sicer pa pravi, da bo ostal krvodajalec, dokler bo zdrav, in da se bo približal še „višjim rekordom".

J. TEPPEY

NOVO V BREŽICAH

ŠE VEDNO IZJEME – Predlog za enotno obdaritev otrok za novo leto pri Kooperativi iz Garešnice ni našel odziva. Za obrat na Bizeljskem so vrnili občinski Zvezi prijateljev mladine nepodpisan sporazum o prispevku 80 dinarjev na zaposlenega. Sporočili so, da bodo otroci teh delavcev dobili darila od delovne organizacije.

PRIHODNJE LETO Z ODLOKOM – Nevarnost požarov v občini se z razvojem povečuje, gasilska društva pa niso dovolj opremljena za učinkovito akcijo. V mnogih krajih, kjer gradijo vodovode, ni hidrantov, stari vodnjaki pa so zapuščeni in tako je ob požarih nujno potreben dovoz vode s cisternami. Zato predlaga samoupravna interesna skupnost nakup gasilskih avto cistern z zmogljivostjo pet tisoč litrov vode. Financiranje programa protipožarnega varstva naj bi za prihodnje leto uredili še z odlokom, o čemer bo še pred koncem decembra sklepala občinska skupščina.

V PAPIRNICI ŽIVAHNO – Prednovoletno mrzlico zaznavajo že od prvega decembra dalje zlasti v papirnici in knjigarni, kjer so se nanjo pravočasno pripravili. Na zalogi imajo dovolj raznovrstnih čestitk, obeskov za novoletno jelko in drugih svetlečih se okraskov.

VRSTNI RED SE JE OBRNIL – Vsakoletno tekmovanje Društev prijateljev mladine se je tokrat končalo z uvrstitvijo Cerkelj na prvo mesto. Na drugem mestu je Velika Dolina, na tretjem pa Bizeljsko. Med Društvi prijateljev mladine, v katerih so samo podružnične šole ali pa še teh ni, so dosegli največ točk v Kapelah. Sledita Bušeča vas in Čatež. Tam, kjer imajo popolne osnovne šole, so dosegli s svojo dejavnostjo od 2.700 do 4.000 točk, drugod pa od 1000 do 3000. Točka je vredna 70 par. Več bo torej dobilo tisto društvo, ki je bilo bolj delavno.

BREŽIŠKE VESTI

Spodbude za večjo odzivnost

Izkušnje pri uveljavljanju delegatskih odnosov so kažipot za delo v novi mandatni dobi

Za izpopolnjevanje delegatskih razmerij v občinski skupščini in interesnih skupnostih bodo dosedanje izkušnje pri uveljavljanju delegatskega sistema dragoceno pomagalo. Po treh letih spoznavajo, da so uspešno zaorali v ledino, tam, kjer se še zatika, pa se bodo v prihodnje pogumno spoprijeli z ovirami in pomanjkljivostmi, ki so jih v oceni jasno opredelili. O tej oceni bodo prihodnji četrtek izrekli svoje mnenje tudi zbori občinske skupščine.

V temeljnih organizacijah združenega dela v krški občini je 51 delegacij s 354 delegati, v delovnih organizacijah z manj kot 30 zaposlenimi je 38 delegacij s 319 člani, v krajevnih skupnostih pa 13 delegacij s 133 delegati. Delegacije v tozdih in KS se resno lotevajo gradiva za seje občinske skupščine, kar se kaže v živahnejših sejah zborov, v vsebinski in delovni pripravljenosti delegatov. Res pa je, da se delegacije sestajajo izključno na predsednikov predlog in da do sedaj še niso zasledili, da bi to zahteval samoupravni organ ali družbenopolitična organizacija v delovnem kolektivu oziroma v krajevni skupnosti.

Zbori občinske skupščine so razpravljali o vseh pomembnejših zadevah družbenega gospodarskega življenja in ga usmerili s svojimi odločitvami. V občini pa kljub vsemu ugotavljajo, da niso izkoristili vseh možnosti za uveljavljanje interesov delavcev in občanov, pri čemer mislijo na angažiranost delegatov samoupravnih organov, strokovnih služb in družbenopolitičnih organizacij v vseh fazah nastajanja osnutkov in predlogov. Nadalje ugotavljajo, da ni bilo pravega odziva delovnih organizacij in krajevnih skupnosti za oblikovanje programa skupščine, čeprav bi ta moral izhajati iz interesov delovnih ljudi in občanov. Prav zaradi tega so zbori sprejemali program brez dopolnitev in spreminjevalnih predlogov in tudi brez razprave. Tu torej pričakujejo v prihodnje večjo odzivnost delegacij.

J. T.

PO 80 DENARJEV NA ZAPOSLENEGA

Občinska Zveza prijateljev mladine v Brežicah je pred kratkim poslala vsem tozdom in drugim delovnim skupnostim ter obrtnikom v podpis samoupravni sporazum, s katerim se obvezujejo, da bodo za enotno obdaritev otrok za novo leto prispevali po 80 dinarjev na zaposlenega. Zbrano vsoto bodo razdelili na predšolske in šolske otroke v občini. O tem bo zveza poročala najkasneje do 15. februarja, da bodo imeli vsi natančen pregled nad zbiranjem in delitvijo. Priznovanja bodo po vseh šolah oziroma krajevnih skupnostih, organizirajo jih pa društva prijateljev mladine.

Krški „srebrni" sadjarji

Agrokombinat ima že 243 ha nasadov sadnega drevja

Četudi je bila letošnja sadjarska letina ena najbolj skromnih, saj jo je pomladanska pozeba občutno zmanjšala, so v krškem „Agrokombinatu" četrt stoletja te dejavnosti proslavili v znamenju zadovoljstva z doslej doseženim in pomembnimi načrti za prihodnost.

Kljub temu da so bili na tem območju prvi strnjeni sadovnjaki že pred drugo svetovno vojno in da je bilo krško sadje, predvsem jabolka, znano tudi zunaj takratnih državnih meja, pa so temelje intenzivnemu družbenemu sadjarstvu postavili 1952. leta s 50 hektarji breskev, hrušk in jablan v Leskovcu. Izkušnje, ki so si jih tamkaj pridobili, so kasneje s pridom uporabili v večjem strnjenem kompleksu v Stari vasi, ki

so ga pričeli urejati 1964. Ta obsega danes okoli 166 hektarjev, med katerimi je tudi nekaj res najbolj sodobnih.

Ker se je tudi ta novost dobro obnesla, so pred dvema letoma na enak način uredili 30 ha jablan v Kostanjevici, pa to pomlad še 13, prav tako v Stari vasi. Vse to in še nekaj drugih novih površin daje danes skupno že 243 hektarjev nasadov v družbenem in 26 v zasebnem, oziroma 8,6 odst. vseh intenzivnih sadjarskih površinv naši republiki. Ob normalnih letinah dajejo rodni nasadi jablan in hrušk 2 do 4 vagone pridelka na hektar, pri breskvah 1,2 in pri jagodah do 1,5 vagona.

Obnova in urejanje novih sadovnjakov poteka ves čas skladno z razvojnim programom Agrokombinata, pa tudi z republiškim. V tem okviru naj bi to srednjeročno obdobje zaključili še s 54 hektarji novih nasadov, jablan breskev in lešnikov, s čimer naj bi bil program razvoja družbenega sadjarstva vsaj začasno zaključen.

Vzporedno s tem bodo uvedli še nekatere druge stvari, ki naj bi omogočile v prvi vrsti manjšo odvisnost od vremena (namakalno-oroševalni sistem), s „paletnim zabojem" pa bodo dosegli sodobnejše obiranje in hkrati nekaj novih skladiščnih zmogljivosti. In če poslej vremenske ujme ne bodo več tako neizprosne, potem bo krška občina dajala 1980. leta že do 500 vagonov jabolk, do 300 vagonov hrušk pa okoli 100 vagonov breskev in do 20 vagonov jagod.

Ž ŠEBEK

KAKO KRMARITI DO 1980?

Zbori občinske skupščine bodo danes sprejeli izhodišča za resolucijo o uresničevanju družbenega plana v obdobju 1976 – 1980 in v njih posebej opredelili naloge, ki jih čakajo v nastopajočem letu. Za temeljne razvojne naloge bodo določili nosilce za vsako gospodarsko in negospodarsko panogo posebej. To bo zagotovilo, da bodo izvajalci že zdaj začeli ukrepati in da se bodo bolje pripravili na dokončanje številnih investicij po delovnih organizacijah in v krajevnih oziroma interesnih skupnostih.

VZGOJA SADIK DOMA

Tozd Gozdnega gospodarstva Hortikultura prehaja postopoma na lastno vzgojo okrasnih sadik in bo v kratkem odprl novo prodajalno v kostanjeviškem gradu. Z dopolnjevanjem strojne opreme in mehanizacijo do sedaj ročno opravljenih del si obetajo naraščanje produktivnosti. Urejanje okolja bodo razširili na območje Zagreba in na vse tozde SGP Pionir.

BRESTANIŠKI GRAD, kulturnozgodovinski spomenik in muzej slovenskih izgnancev. Poživljajo ga razstave, nastopi pevskih zborov in drugih kulturnih skupin. (Foto: J. Teppey)

KRŠKE NOVICE

ZA DRUGO POLLETJE? – Urejanje malega pokritega bazena v osnovni šoli Milke Kerinove v Leskovcu hitro napreduje in prehaja v zaključni del. Po vsej verjetnosti ga bodo odprli že v začetku februarja in bo s svojo velikostjo 16,66 X 8 m doslej največji tovrstni objekt v občini. Prav zato bo zelo dobrodošel krškemu plavalnemu klubu, ki si bo prizadeval, da bi vsaj glavno zimsko vadbo prenesel vanj.

NA TV ŠE ENKRAT – Krški krajani niso bili zadovoljni, ker je RTV Ljubljana v zadnjem času skrčila kar dva prispevka: o osrednji proslavi 500-letnice mesta in o zborniku „Krško skozi čas" ter o delavskem domu. Za to so bili objektivni vzroki, zamujeno pa nameravajo popraviti še ta mesec, ko bodo na dvodnevnem snemanju pripravili daljšo reportažo o delavskem domu, o prispevkih delavcev zanj in tako naprej.

„STARI" IN „NOVI" – Mešani pevski zbor Viktor Parma iz Krškega je v petek s koncertnim nastopom v delavskem domu zaključil že četrto sezono. Program so tokrat izpopolnili še člani novega zabavnega pihalnega orkestra, ki ga je z nekaterimi člani godbe na pihala tovarne „Djuro Salaj" ustanovil njen dirigent Drago Gradišek.

DANES SEJA SKUPŠČINE – Obravnava izhodišč za resolucijo o politiki izvajanja občinskega družbenega plana do 1980. leta ter ocena delovanja delegatskega sistema sta najpomembnejši točki dnevnega reda današnjega zasedanja vseh treh zborov občinske skupščine. Delegati bodo na njej razpravljali še o uvedbi postopka za spremembo občinskega statuta in sklepali o soglasju s statutom samoupravne interesne skupnosti za varstvo pred požarom.

KRŠKI TEDNIK

Glas „ZA" – odločitev o bodočnosti

odno vzdušje pred nedeljskim referendumom za gradnjo šolskih in otroškovarstvenih objektov

V nedeljo bo po sevniški občini na običajnih mestih odprtih od do 19. ure 86 volišč, kjer se bodo občani in delovni ljudje očali o podaljšanju samoprispevka za gradnjo šol, otroškovar-nih ustanov in avtobusnih postajališč.

Javno razpravo o podaljšanju oprispevka je v jeseni začela činska konferenca SZDL, ki je posled posredovala občinski skupščini tudi predlog o razpisu referenduma. Te dni se je zvrstila tudi večina od 41 sklicanih zborov občanov po krajevnih skupnostih, mnogo razprav je bilo tudi po delovnih organizacijah. Če bo danes vreme le dopuščalo, se bo po sevniških ulicah v sprevodu zvrstilo nad tisoč otrok, ki si nabirajo učenost v tej pretesni šoli.

Kot je znano, se je v javni razpravi oblikoval sklep o tako imenovanem skupinskem prednostnem redu gradenj in adaptacij. Prvo, hkrati tudi najzahtevnejše obdobje (denarno je ovrednoteno na 44,8 milijonov dinarjev) vključuje dela do leta 1980. Tako v Krmelju, kot tudi v Tržišču naj bi bile zgrajene štiri učilnice za razredni pouk z večnamenskim prostorom in drugimi pritiklinami; vsaka stavba bo predvidoma veljala 5 milijonov dinarjev (v brošuri je tiskarski škrat „snedel" pri Tržišču eno ničlo, dejansko pa gre za enako vsoto kot pri Krmelju). Sevniško osnovno šolo naj bi nadzidali in dozidali za potrebe osnovnega šolstva in usmerjenega izobraževanja. Ob preurejenem samskem domu „Lisce" bo zrasel še en vrtec. Adaptirali naj bi tudi studensko šolo. Zadnji dve leti predvidenega samoprispevka naj bi uredili dva bivalna prostora za otroško varstvo v Krmelju, preuredili šentjanško šolo in podružnično šolo v Loki. V Sevnici bodo takrat odkupili zemljišče in pripravili dokumentacijo za novo šolo. Skupno z vsemi enajstimi krajevnimi skupnostmi na območju občine naj bi v tej akciji zgradili tudi 25 avtobusnih postajališč. Med krajevnimi skupnostmi je razpisano tekmovanje za najboljši izid referenduma. A. ŽELEZNIK

Čut za socialni položaj

Socialno ogroženi bodo oproščeni samoprispevka

Odlok za predvideni samoprispevek upošteva socialno šibkejše. Predvsem se samoprispevek ne plačuje od socialnih podpor, pokojnin z varstvenim dodatkom, priznavalnin, otroškega dodatka, štipendij in nagrad učencev v gospodarstvu ter regresa za letni dopust. Pomembno določilo je, naj bi bili oproščeni plačevanja samoprispevka tisti, ki prejemajo osebni dohodek iz delovnega razmerja ali pokojnine, ki ne presega določenega zajamčenega osebnega dohodka v republiki (trenutno znaša 2.162 dinarjev, valorizira se vsako leto sproti). Ravno tako naj bi bili oproščeni kmetje, če imajo manjši katastrski dohodek od 750 dinarjev in živijo od kmetijstva.

Upošteva se tudi davčna oprostitev za kmete in obrtnike. Ravno tako so lahko oproščeni plačevanja samoprispevka občani, ki z eno plačo živijo troje ali več oseb v skupnem gospodinjstvu. O takšni oprostitvi bo odločal na podlagi zahteve delovnih ljudi in občanov upravni odbor sklada.

DOBRA UDELEŽBA – Po šolah v sevniški občini se te dni vrstijo zbori staršev. Povsod poročajo o veliki udeležbi. Sevniška šola je v soboto priredila tak shod staršev v največjem razpoložljivem prostoru v kraju, v jedilnici Lisce. Zbrani starši podpirajo akcijo za nedeljski referendum. Na sliki: med zborom staršev v Sevnici. (Foto: Železnik)

PRIZADEVNOST – Šolarji so v celi vrsti šol sevniške občine tudi likovni pouk posvetili izdelavi prisrčnih del, namenjenih akciji za bližnji referendum. S svojimi deli so dodobra založili prostore tovarn in izložb. Z velikim številom svojih izdelkov so se odzvali tudi pozivu propagandne komisije pri občinski konferenci SZDL. Le-ta jim je na seji minuli petek prisodila tudi prvo nagrado. Druga je osnovna šola Boštanj, tretja pa sevniška posebna šola.

SEVNIŠKI VESTNIK

LEP PRIZIDEK – Novi prizidek pri mirenskem domu TVD Partizan – s ceste ga zakriva stari dom – je velik objekt. Skupaj z domom bo postal res pravo kulturno središče kraja. Minuli teden so delavci Dane, IMV in Kolinske nameščali ostrešje. (Foto: Železnik)

Napredek v kolektivu in kraju

Šentlovrenški „Hrast" gradi nove delovne prostore – Kako hitreje posodobljati ceste?

Trebanjski Tregrad gradi 430 kvadratnih metrov veliko proizvodno dvorano, doslej največjo naložbo šentlovrenškega Hrasta, tega malega, a marljivega kolektiva.

Stari prostori so bili zgrajeni kot svinjaki. Že zato, predvsem pa zaradi utesnjenosti delavci Hrasta težko čakajo mesec april, ko naj bi se vselili. Morda se jim bo ta želja uresničila celo prej. Zadnja leta so precej namenili za boljšo strojno opremo, uredili so odzračevanje in ogrevanje. Čeprav so letos zaradi gradnje tudi dodatno okrnjeni, se direktor Alojz Repovž ne boji, da do konca leta ne bi izpolnili proizvodnega načrta. Ob tem pa ne skriva skrbi. Ker gre pravzaprav za obrtno delavnico, se samo po sebi ponuja vprašanje o morebitnih ugodnostih, ki so jih polna razna gradiva, kadar je govora o malem gospodarstvu. „Nobenih ugodnosti ni," odgovori in brž pristavi, da je prej obratno. „Vse obveznosti, samoupravni akti in drugo, ravno tako tudi posojilo za novogradnjo, nas doletijo prav kakor veliko industrijo, samo številke so manjše."

Dosti bolj črnogled je, kar se tiče dela v krajevni skupnosti, kjer je predsednik. Z dodatnim krajevnim samoprispevkom za ceste skupaj z občinskim spadajo po obremenjenosti krajanov prav v vrh slovenskih krajevnih skupnosti. Vseeno je bilo zadnja leta narejeno več kot prej. Načrte, žal, delno ogroža predvsem skokovita rast cen. Za modernizacijo ceste Gornje Praproče – Mala Loka so bili predvideli 2,60 milijona dinarjev. Prva faza (v glavnem dela skozi Šentlovrenc) so veljala 1,50 milijona dinarjev, za nadaljevanje so nakazali za zemeljska dela že 250 tisočakov. Seveda so segli v žep še v kolektivih, ravno tako tudi mejaši. Zemeljska dela na cesti proti Mali Loki bodo veljala predvidoma 1,03 milijona dinarjev, asfalt pa najmanj 600.000 dinarjev. Cesto je treba utrditi povsem na novo, saj nekdaj ni bila drugo kot kolovoz. Vozila se že sedaj lažje srečujejo. Vsi težko pričakujejo nadaljevanje del spomladi.

A. ŽELEZNIK

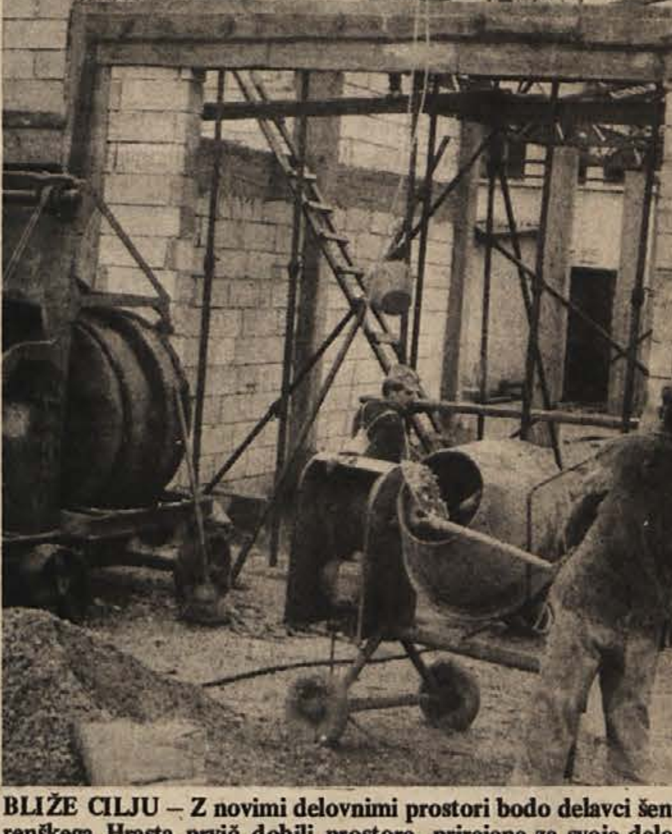

BLIŽE CILJU – Z novimi delovnimi prostori bodo delavci šentlovrenškega Hrasta prvič dobili prostore, prirejene za svoje delo. Na sliki: delavci Tregrada med gradnjo. Stavba je sedaj že pod streho. (Foto: Železnik)

Delavke – matere najboljše slušateljice

Center za izobraževanje v Trebnjem skuša prisluhniti kadrovskim potrebam

V republiki ugotavljajo, da se manjša zanimanje delavcev za izobraževanje ob delu. V Trebnjem se lahko še pohvalijo, da drži nasprotno: v oddelek kranjske visoke šole za organizacijo dela se je oktobra priglasilo 61 kandidatov!

Septembra so imeli v Trebnjem roje zrelostnih izpitov: po 13 slušatelji ekonomske srednje šole in prav toliko administrativne šole. 7. novembra so imeli prvi sestanek kandidatov za novi strojepisni tečaj. Ponovno je organizirana štiriletna ekonomska srednja šola, dveletna administrativna šola, tečeta dva letnika srednje tehnične šole strojne smeri, s kratkem se bo pričel pouk za šesti razred večerne osnovne šole. Začelo bo tudi družbenopolitično izobraževanje v tej sezoni. V kolektivih vlada precejšnje zanimanje za tečaje o higienskem minimumu. Edina redna oblika šolanja, ki ne poteka ob delu, je oddelek novomeške pedagoške gimnazije v Trebnjem, ki so letos ponovno odprli prvi letnik.

Dragica Grubiša, direktorica trebanjskega Centra v ustanavljanju, ne sprejema očitka, da usmerjajo ljudi večinoma le k pisarniškim opravilom. Res se s to namero marsikdo vpisuje v strojepisni tečaj, vendar je predvsem od delovnih organizacij odvisno, ali te ljudi usmerjajo v pisarne ali ne. V delovnih organizacijah se očitno še vedno premalo ukvarjajo s kadrovskimi načrti. Drugače si namreč ni mogoče razlagati popolnega molka kadrovskih služb na vprašalnik o potrebah po kadrih. Pred nedavnim je odgovorila le mokronoška Iskra – tozd Elektroliti. Pri trebanjskem centru bi radi prišli do seznama delavcev, do 40 let, ki nimajo vseh osmih razredov. Ugotavljajo, da je veliko več zanimanja za srednješolsko izobraževanje, pri tem pa je nepopolna osnovna šola največja ovira. Pregled študijskih uspehov postreže s še enim precej presenetljivim podatkom: najboljši uspeh dosegajo delavke – matere.

Vsa organizacija pri trebanjskem centru sloni na eni delavki in računovodju. Če upoštevamo še zunanje sodelavce za družbenopolitično izobraževanje, je vseh zunanjih sodelavcev 25. Bolj kot kadrovske težave opozarjajo pri centru na prostorsko stisko. Sami imajo še vedno le troje prostorov, zgrajenih bolj za garaže, kot izobraževanje. V najemu imajo dva prostora v trebanjski osnovni šoli. Edini prostor, kamor so lahko strpali slušatelje za organizacijo dela, je bila sejna soba občinske skupščine. Ker so vsi prostori ob popoldnevih in tudi sobotah zasedeni, postaja vse težje rešljivo, kam strpati družbenopolitično izobraževanje.

A. ŽELEZNIK

SPET ZADRUŽNO GLASILO

Novembra je pri trebanjski Kmetijski zadrugi izšla tretja (ciklostirana) številka drugega letnika lista „Zadružno glasilo". Namenjen je delavcem in kmetom. Med drugim prinaša zanimiv prispevek inž. Antona Kotarja o izdatnih prevzemih kmetijskih predelkov v zadrugi, kjer bo letos prevzem krompirja prav rekorden, kar, žal, ne bo veljalo za dohodek. Inž. Alojz Metelko svetuje smotrnejše gnojenje z umetnimi gnojili. Po porabi umetnih gnojil v trebanjski občini sicer že presegajo republiško poprečje, vendar bi bilo ekonomsko upravičeno še izdatnejše gnojenje. Direktor zadruge inž. Slavko Nemanič objavlja vtise z zanimivega strokovnega obiska pri makedonski Zadružni zvezi.

S predavanji v devet vasi

Pred rednim zimskim izobraževanjem kmetov

Trebanjska Kmetijska zadruga namerava tudi to zimo med svoje člane na vas s kmetijskimi predavanji. Na kraju bodo pripravili posebne teme za gospodinje.

Šolsko vzeto naj bi ta, prav gotovo najbolj iskana predavanja na vasi trajala dva dni po štiri ure. Inž. Alojz Metelko je zaradi rednosti teh oblik trdno prepričan o znanju kmetov, zato ne bo šlo toliko za predavanja, temveč bolj za strokovne razgovore in odgovore na nekatera najbolj pereča vprašanja. Zajeli bodo bistvene stvari o živinorejski in poljedelski proizvodnji. Novi zakon o varstvu pred kužnimi boleznimi prinaša nekatere novosti, med drugim bo namreč treba dati hleve pregledati in registrirati. Pogovarjati se nameravajo tudi o poslovni usmerjenosti zadruge, tekoči kmetijski politiki in v kakšne naložbe naj bi šli v naslednjih letih.

Pri organiziranju strojnih skupnosti so dosegli že lepe uspehe. Samo strojnih skupnosti za pridelovanje krompirja je 38, sodov za gnojevko pa nad 20. Novi pogoji za kreditiranje terjajo le še 20-odstotno kmetovo udeležbo, zato meni inž. Alojz Zupančič, da bodo še bolj razširili silokombajne in sode za gnojevko. Pridelovanje krompirja nameravajo zaokrožiti okrog tovarne tudi s sodelovanjem sosednih zadrug v Sevnici, površinah okrog Mirne peči in Gabrovke.

S prvimi razgovori nameravajo pričeti konec tedna na Trebelnem in Selih Šumberku. Nato se bodo zvrstili še ostali sedeži kmetijskogospodarskih odborov. Zaradi obsežnosti terena in številne udeležbe bodo v trebanjskem delu Suhe krajine pripravili predavanja v Dobrniču in Knežji vasi.

Darila na up?

Pričakovanje novega leta je posebno za najmlajše prežeto z dobršno mero pravljičnosti. Prihod dobrodušnega dedka Mraza zlasti starejšim neposrednim prirediteljem pa vsako leto prinaša tudi obliko skrbi. V trebanjski občini imajo za denarnico dedka Mraza sklenjen poseben samoupravni sporazum; del tega denarja dajejo tudi za nujno potrebna letovanja socialno ogroženih otrok. Lani je bil občinski odbor Zveze prijateljev mladine glede tega denarja (40 dinarjev na zaposlenega) v negotovosti do zadnjega trenutka, na kraju so morali iskati celo posojilo.

Ni se mogoče znebiti občutka, da ne bo letos prav nič bolje. Društvo prijateljev mladine je odstopilo dolg seznam podpisnikov samoupravnega sporazuma občinski konferenci SZDL. Med tistimi, ki so primaknili dogovorjeni denar, so predvsem manjše delovne organizacije: Treles, šentlovrenški Hrast, mirensko Gradbeno opekarsko podjetje, Dolenjka, Surovina, Gozdno gospodarstvo – tozd Trebnje, šole, samoupravne interesne skupnosti in družbenopolitične organizacije. Zanimivo je, da je med dolžniki celo občinska uprava, z izgovorom, da ji tega izdatka ne priznavajo pri republiški solidarnosti! V nekaterih kolektivih, kjer pravijo, da denarja nimajo, po drugi strani širijo govorice o posebnem obdarovanju otrok svojih delavcev.

TREBANJSKE IVERI

SREČEN, KDOR NASTREŽE VODO – V Trebnjem postaja vse bolj umetnost iz vodovodnih pip nastreči lonec vode. Cevi presihajo kot za stavo, tako hudo kot letos menda še ni bilo. Da je stvar resna, priča tudi že razpravljanje o negotovi preskrbi z vodo na sestanku trebanjske osnovne organizacije ZK. Nekateri menijo, da bi bilo treba sklicati javno tribuno in povabiti vse odgovorne. Ta hip pa verjetno niti tak shod ne bi dal kaj več vode. Nekaterim se že toži po trebanjskih vodnjakih, ki so jih po vojni, menda iz navdušenja nad sedanjim vodovodom, kratkomalo zasuli.

NI ZA LUKNJE? – Tregrad je v odgovoru na delegatsko vprašanje v občinski skupščini, kako je z luknjami v asfaltu, ki z dveh strani drži v Šentrupert, odgovoril, da jih pač niso mogli krpati, ker je bilo težko za asfalt. Asfaltne baze so bile to sezono res izredno obremenjene, kaj malega za krpanje lukenj pa bi se z malo dobre volje prav gotovo dobilo.

TUDI DROBNI USPEHI ŠTEJEJO – V Šentlovrencu premorejo že enajst telefonskih priključkov, z dvojčki jih lahko pridobijo še sedem. Začeli so tudi z javno razsvetljavo. Lepše je urejeno tudi pokopališče.

DISPANZER ZA BORCE – S povečanjem trebanjskega zdravstvenega doma bodo boljše možnosti tudi za pomoč borcem. Še v tem mesecu bi moral pričeti delati dispanzer za borce, v začetku dvakrat na teden, po potrebi tudi večkrat. Ob tem je organizirana že patronažna služba.

TREBANJSKE NOVICE

DIVJE RAČKE – Lovci so letos v Kolpo „naselili" več sto divjih račk, ki so se kaj hitro udomačile v novem okolju in reki v lep okras. V začetku je sem in tja koga zaskominalo po okusni račji pečenki, vendar je takih brezvestnežev vedno manj. Prebivalci obkolpskih vasi race hranijo in so z njimi sklenili pravo prijateljstvo.

Da dedek Mraz ne bo delal razlik

Akcijo za enotno obdaritev otrok za novo leto je pred leti v Sloveniji začela ravno črnomaljska občinska Zveza prijateljev mladine. Tudi letos so se odločili za tak način obdaritve in so o tem obvestili vse delovne organizacije in obrtnike v občini. Da dedek Mraz ne bo delal socialnih razlik, naj delovne organizacije ne pripravljajo obdaritve otrok svojih delavcev vsaka zase, marveč naj nakažejo 50 dinarjev na zaposlenega na poseben žiro račun, na katerem se zbirajo sredstva za enotno obdaritev vseh otrok v občini. Sredstva naj nakažejo do 20. decembra. Lani so na ta način obdarili 3.600 otrok. Računajo, da bodo letos zbrali 205.500 dinarjev in da bo odziv še boljši kot lani, ko le štiri OZD in pa trgovske poslovalnice, ki imajo sedež podjetja zunaj občine ali republike, niso prispevale denarja za enotno obdaritev.

Povsod, kjer je potrebna pomoč

Uspešno delovanje občinskega odbora RK Črnomelj – Več kot 4.500 članov – Po številu krvodajalcev v vrhu svetovne lestvice – Zavzeto delo mladih

Dejavnost občinskega odbora Rdečega križa Črnomelj je iz leta v leto bolj bogata in pestra, vedno pa usmerjena le k enemu cilju – pomoč sočloveku. In v tem prizadevanju se tej organizaciji vsako leto pridruži več sto novih članov, ljudi, ki jim ni do tega, da bi se v prostem času pehali za dodatnim zaslužkom ali ga nekoristno zapravljali, marveč ga posvetijo uresničevanju plemenitih ciljev Rdečega križa.

Občinski odbor RK Črnomelj povezuje 16 osnovnih organizacij RK in ima skupaj z mladimi člani RK preko 4.500 članov. V letih 1972 – 1976 je RK v Črnomlju organiziral vrsto tečajev iz prve pomoči za voznike motornih vozil; v tem času je te izpite opravilo več kot 1.300 ljudi. 10, 20 in 80-urne tečaje iz prve pomoči organizirajo tudi za mlade člane v osnovnih šolah, za ekipe civilne zaščite in druge. Za tečaje prve pomoči je v občini usposobljenih kar osem zdravnikov, štiri medicinske sestre in pet prosvetnih delavcev. Tako je v KS in delovnih organizacijah vedno več ljudi, ki so usposobljeni za nudenje prve pomoči, kar pridę še posebej v poštev v okviru splošnega ljudskega odpora in v primeru naravnih in drugih nesreč.

Lepe uspehe je v RK v črnomaljski občini dosegel pri krvodajalstvu, saj je pet odst. vseh občanov krvodajalcev, kar pomeni, da so glede tega v vrhu svetovne lestvice; v lanskem letu je bilo v občini 672 odvzemov krvi, med krvodajalci pa so na prvem mestu delavci iz neposredne proizvodnje, sledijo gospodinje in kmetje, dokaj slabo pa so se odrezali ljudje z višjim življenjskim standardom.

Najobsežnejše področje pa sta zdravstveno-vzgojna in socialna dejavnost in pri tem tesno sodelujejo s socialno in zdravstveno službo. Starejšim, osamljenim, bolehnim, socialno šibkim in invalidnim ljudem pri njihovih vsakdanjih težavah pomaga v občini preko 40 aktivistov; RK tem ljudem pomaga tudi z oblačili, obutvijo, posteljnino in drugim materialom, ki ga dobi v raznih zbiralnih akcijah. Zadnje čase RK uspešno sodeluje tudi s kluboma zdravljenih alkoholikov v Črnomlju in Semiču.

Še posebno skrb pa pri RK posvečajo delu z mladimi člani, ki jih je v osnovnih, srednjih in poklicnih šolah preko 2.600 in so na vseh področjih zelo aktivni, zlasti v zbiralnih akcijah in pri pomoči starim in onemoglim.

A. B.

KRVODAJALSKA AKCIJA

Za torek, 20. decembra, pripravlja občinski odbor Rdečega križa še zadnjo letošnjo krvodajalsko akcijo. Krvodajalci naj pridejo ob 6.30 na avtobusno postajo, od koder jih bo poseben avtobus odpeljal v Novo mesto. Da bodo leto zaključili res uspešno, poziva občinski odbor RK, naj se akcije udeleži čimveč krvodajalcev, ki so doslej vedno pokazali, da jim pomoč sočloveku ni zgolj lepa beseda.

V POČASTITEV DNEVA JLA

V počastitev 22. decembra, dneva JLA, bo v torek, 20 decembra, ob 18. uri v črnomaljskem kulturnem domu akademija; kulturni program bodo izvedli gimmazija, osnovna šola, glasbena šola, vrtec, garnizon in ženski pevski Zbor. Za ta dan dopoldne so vojaki povabili v garnizon Črnomaljske pionirje, da bodo videli, kako poteka življenje naših vojakov in si ogledali njihovo orožje. Za dan JLA bo še več drugih srečanj in prireditev.

Premalo denarja

Glavno breme štipendiranja naj prevzame združeno delo

V črnomaljski občini zberejo okoli 40 odstotkov potrebnih sredstev za štipendije, ki jih prispevajo podpisniki samoupravnega sporazuma o štipendiranju, ostalih 60 odst. pa dobijo iz solidarnostnih sredstev. V lanskem šolskem letu so potrebovali za izplačilo štipendij in razlik, tako imenovan socialni del, kakih 250 tisočakov na mesec.

Po znanih ukrepih republiške komisije – zaradi prevelikega pritiska na združena sredstva je zmanjkovalo denarja – so v črnomaljski občini ukinili ali zadržali nadaljnje štipendiranje 90 dijakom srednjih šol in študentom. Letos je prispelo 460 prošenj za štipendije in razlike, od tega je 320 štipendistov kadrovsko vezanih, ostali pa naj bi dobivali štipendije iz združenih sredstev. Študentje, ki se šolajo zunaj kraja bivanja, naj bi dobivali 2.100 dinarjev štipendije, od tega pa se odštejejo otroški dodatek in polovica deleža družinskega dohodka, ki odpade na štipendista; pri kadrovskih štipendijah pa iz sklada krijejo razliko do te vsote.

Po novem naj bi vse štipendiranje prevzelo združeno delo, iz združenih sredstev pa naj bi izplačevali le razliko in štipendirali tiste kadre, ki jih združeno delo v tem času sicer ne potrebuje, so pa prav tako potrebni za vsesplošni razvoj občine. Lani je združeno delo v občini razpisalo 98 štipendij, od tega 47 za študij na visokih in višjih šolah.

SNEMANJE NA KRUPI

Prejšnji teden je ekipa, ki jo vodi Silvo Mihelčič ml., na Krupi posnela material za oddajo ljubljanskega Radia „Slovenska zemlja v pesmi in besedi". To bo že tretja iz serije oddaj iz Bele krajine. Na Krupi so odkrili zanimive primere ljudskih pesmi, šal in del „ofcetnega" obredja iz tega dela Bele krajine. Prva oddaja iz te serije, ki so jo posneli v Adlešičih, bo na sporedu v torek, 20. decembra ob 20. uri, na prvem programu ljubljanskega Radia.

ČRNOMALJSKI DROBIR

DRAŽJA MALICA – Od začetka decembra je malica pri Viatorju v Črnomlju za dinar dražja in stane 15 dinarjev. To obvestilo so obesili tudi na oglasno desko na občini, katere uslužbenci največ hodijo na malico k Viatorju. Sedaj ljudje napeto čakajo, da se bo na oglasni deski pojavilo obvestilo, da bo po novem letu malica boljša.

OBVEZNICE ČAKAJO – Upokojenci, ki so vplačali posojilo za ceste, lahko dvignejo obveznice v pisarni krajevne skupnosti v Črnomlju. To naj store čimprej, pisarna je odprta vsak dan.

SOLIDARNOSTNA STANOVANJA – Konec prejšnjega meseca je 26 občanov dobilo ključe novih solidarnostnih stanovanj v bloku na Čardaku. Prejšnji teden pa je potekel rok za vložitev prošenj za solidarnostna stanovanja, ki bodo vseljiva v Semiču po novem letu. Na voljo bo 15 stanovanj, prispelo pa je okoli 40 prijav. Komisija je začela sestavljati prednostno listo.

VAJE V DRAGATUŠU – Po daljšem premoru so mladi v Dragatušu spet začeli pripravljati novo igro. Tokrat so se odločili za delo Frana Milčinskega „Ptički brez gnezda". Dragatuš je bil pred časom znano kulturno središče, potem pa je delo zamrlo. Prav bi bilo, ko bi se mladi res zavzeli in povrnili kraju nekdanji ugled.

SMUČARSKI KLUB – Zanimanje za zimske športe, zlasti smučanje, je v Beli krajini iz leta v leto večje. Pred kratkim so v Črnomlju imenovali iniciativni odbor za ustanovitev smučarskega kluba, katerega predsednik je inž. Janko Gladek. Hkrati so 350-metrsko žičnico, ki so jo ta leta imeli v Dragovanji vasi, prestavili na Škrilje na severni strani Mirne gore, kjer so ugodnejši pogoji za smuko.

Črnomaljski poročevalec

Ni praznika brez mestne godbe

Metliška mestna godba bo kmalu proslavila 130-letnico delovanja – Eno najbolj delavnih amaterskih društev v občini – Za podmladek poskrbljeno

Ko so ob letošnjem prazniku metliške občine prvič podelili tudi plakete občine Metlike, najvišje občinsko priznanje, je eno od treh plaket, kolikor so jih letos podelili, dobila metliška mestna godba.

Metliška mestna godba si je to visoko priznanje nedvomno združila, saj je ne samo eno najbolj delovnih amaterskih društev v občini, marveč tudi najstarejša mestna godba na Slovenskem sploh in bo 1979 proslavila res častitljiv jubilej, 130-letnico neprekinjenega delovanja. V to „delovno dobo" štejejo tudi čas med vojno, ko je sedem članov takratne godbe igralo pri godbi slovenskega Glavnega štaba.

Danes šteje godba 35 do 40 članov, že več let pa jo uspešno vodi kapelnik Ivan Jerina mlajši. Za podmladek sicer nikoli niso bili v zadregi, še manj skrbi pa je sedaj, ko so v Metliki ustanovili oddelek novomeške glasbene šole za pihala in trobila.

Godbeniki imajo skupne vaje dvakrat na teden v gornjih prostorih stare šole, kjer imajo odlične pogoje za vadbo, za kar se imajo zahvaliti občini in kulturni skupnosti ter drugim forumom, ki so prispevali denar za adaptacijo stare šole. „V občini si težko zamislimo proslavo, na kateri ne bi igrala naša godba," se je pohvalil dolgoletni član godbe Slavo Avguštin.

Godba ima tudi dobre stike z godbami v drugih mestih v domovini in tujini. Tako so igrali v z Metliko pobratenih mestih Ronchi in Wagna, navezali so tike z godbo v nemškem Ludwigsburgu, letos so jih prireditelji povabili, da so igrali na znani sinjski alki, priredili so koncert pred domom AVNOJ v Jajcu, sodelovali na regionalnem tekmovanju pihalnih orkestrov v Dolenjskih Toplicah.

Vsako leto naštudirajo vsaj 20 novih skladb in imajo res bogat repertoar. Letos so s pomočjo kulturne skupnosti uredili tudi financiranje godbe, večji del potrebnega denarja pa dobijo od plačil za igranje, letos je tega denarja kar 14 tisočakov. Precej denarja je šlo za dva kompleta novih uniform: letnih in stiliziranih belokranjskih noš, veliko stanejo novi inštrumenti. Do jubileja čez dve leti bodo kupili nove inštrumente za celo godbo, sedanje pa bodo dali glasbeni šoli, da se bodo na njih učili bodoči člani mestne godbe.

A. B.

Strah pred sekiro časa

V začetku obsežne in pomembne naloge – uresničevanja zakona o združenem delu je bila v metliški občini zagretost dokaj različna: večja v proizvodni dejavnosti in manjša v družbenih službah, povsod pa so se več ali manj zadovoljevali s formalnimi opravili, kot so izdelava programov, ustanavljanje ustreznih teles za izdelavo samoupravnih aktov in ne nazadnje so skušali marsikje poiskati pomoč kje drugje. Vsebinski, se pravi bistveni del uresničevanja zakona, kot so urejanje dohodkovnih odnosov, združevanje dela, svobodna menjava in nova merila za delitev dohodka, pa so skušali odriniti v drugi plan.

Posebej težko je v tistih delovnih enotah, katerih delovne organizacije so v drugi občini. Do pred kratkim je to še posebej veljalo za suhorski obrat IMV, kamor nova ustava in ZZD nista prinesla nobenih sprememb. Po položitvi temeljnega kamna za novo proizvodno ,dvorano na Suhorju in dokončno zatrdno obljubljeni preusmeritvi dejavnosti se prihodnost temu kolektivu kaže v precej lepših barvah.

Urejanje dohodkovnih odnosov med tozdi zadeva v metliški občini Beti, Komet, TGP in KZ, kjer se sicer zavedajo resnosti te naloge, vendar se največkrat ustavljajo pri ugotovitvi, da dohodkovni odnosi ne ustrezajo. Vprašanja o dohodkovnih odnosih se še resnejše zastavljajo v zdravstvenem domu, lekarni, domu počitka pa tudi v osnovni šoli.

Pri vprašanju svobodne menjave dela je zlasti na relaciji skupne službe – tozd opaziti vztrajanje na stari proračunski miselnosti, premalo pa je naporov, da bi ovrednotili posamezne naloge in na tej osnovi in ob upoštevanju prispevka k skupnemu dohodku zasnovali medsebojne obveznosti in pravice.

Najtežja naloga je slej ko prej oblikovanje sistemov za delitev sredstev za OD po vloženem živem in minulem delu, kar še posebej velja za neproizvodne dejavnosti. Tudi tam, kjer so dela normirana, je vse premalo iskanj novih, ustreznejših meril, zlasti pa je povsem odprto vprašanje nagrajevanja minulega dela.

Čas gotovo ni na strani tistih, ki vsa ta vprašanja iz dneva v dan odrivajo; To lahko pripelje le do tega, da bodo delavci pripravljeni sprejeti tudi slabše rešitve v zameno za polni osebni dohodek, ki bi sicer po novem letu postal zelo negotov. To pa je gotovo zelo kratkoročna in kratkovidna „rešitev", tako kot poskusi, da bi sedanje opise za sistemizacijo delovnih mest enostavno preimenovali v katalog del. S tem bi se težave pravzaprav šele začele.

A. BARTELJ

SLOVESNO ZA DAN JLA

Letošnje praznovanje 22. decembra, dneva JLA, bo v Metliki še posebej slovesno, saj se izteka leto, v katerem proslavljamo Titove in partijske jubileje. V domu Partizana bo svečana akademija s kulturnim programom, v KS, OŠ, poklicni šoli in deloma tudi v tozdih bodo predvajali vojaške filme. Pripravljajo tudi srečanje občanov in mladine z borci spomeničarji, ki bodo obiskali tudi šolarje v osnovnih šolah. Šolarji bodo ob dnevu JLA pisali spise, najboljše bodo razglasili in nagradili na svečani akademiji.

PRIZNANJA OF V KS METLIKA

V okviru praznovanj občinskega praznika in dneva republike je KS Metlika zaslužnim krajanom in organizacijam letos prvič podelila priznanja OF. Dobili so jih: krajevna organizacija RK Metlika, metliško gasilsko društvo, hortikulturno društvo, folklorna skupina, Zdravko Cajner, Rudi Ivec, Franc Jakljevič st., Anton Janžekovič, Ivan Jerina ml., dr. Blaž Mačak, Vladimira Škof, Dobrila Tancik, Ivan Urh in Franc Vukšinič.

OBČNI ZBOR GRADAŠKIH MAČKOV

Društvo „Gradaški mački" vabi vse svoje člane na redni občni zbor, ki bo v soboto, 17. decembra, ob 19. uri v prosvetnem domu v Gradcu. Beseda bo tekla tudi o pripravah na tradicionalni pustni sprevod, ki ga „mački" vsako leto pripravijo v veliko veselje domačinov in številnih gostov.

TOPLA OBLAČILA – Odkar je pritisnil mraz, je na stojnicah, ki jih vsak drugi torek v mesecu kramarji postavijo na metliškem trgu, vedno dovolj jopic, bund, površnikov in drugih toplih zimskih oblačil.

Sprehod po Metliki

SKUPAJ S SVOJIMI UČITELJI so osnovnošolski otroci pripravili akcijo za čiščenje mesta in ji dali naslov „Velika metla". S plakati, razobešenimi po mestu, so vabili prebivalstvo, naj se jim pridruži. Napočil je dan čiščenja, meščani pa so se vedli, kot da jih vse skupaj ne zadeva; posamezniki so se celo nasmihali, češ kaj pa se gredo tile, ki pobirajo papirčke, vrečke in drugo nesnago! S takšnim odnosom bomo še mlade odvrnili od želje živeti v čistem in lepem okolju, četudi nam vsakodnevna gesla o človekovem zdravem okolju visijo že s konca jezika.

PRED DNEVI SMO POVPRAŠALI GOSTINCE, kaj pripravljajo za Silvestrovo. Enim se je zdelo vprašanje prezgodaj postavljeno, spet drugi niso vedeli, kaj odgovoriti. Najpogosteje pa so odgovarjali s protivprašanjem: „Kaj, že novo leto?" Kot da ne bi imeli na steni ali mizi koledarja.

NA SEJMU V ZAČETKU DECEMBRA je bilo veliko povpraševanja po purah in puranih. Za ponudbo so poskrbele kmetice s Hrvatskega, ki so zahtevale za purico od sto šestdeset do dvesto dinarjev, za purana pa tudi dvesto petdeset. Trgovina je cvetela in marsikatera prodajalka je odšla že na deveti vlak. Dalj časa so zmrzovale le lastnice kokoši in petelinov.

KAŽE, DA BODO USTANOVILI v „Beti" folklorno skupino. Zanimanja ne manjka, spodbuda pa je prišla iz Izobraževalnega centra, ki naj bi vsaj v začetku tvoril jedro nove skupine. K sodelovanju so vabljeni vsi delavci, ki jih zanimajo domači plesi in pesmi in ki si bodo lahko enkrat na teden našli nekaj časa za to vrsto dejavnosti.

HONORARNA KNJIŽNIČARKA LEJCA GRABRIJAN bo odpotovala 15. decembra za dva meseca v Ameriko. – Želimo ji srečno pot in srečno vrnitev, bralcem pa sporočamo, da bo knjižnica ključ odsotnosti tovarišice Lejce odprta kot ponavadi. Zimski čas je kot nalašč za branje, zato vabimo ljubitelje knjig, naj si jih pridejo sposojat v stavbo nasproti doma Partizana.

metliški tednik

Taborniki: „Hvala, Itas!"

Tudi pozimi ne počivajo

Električna luč bo končno lahko zasvetila tudi v koči kočevskih tabornikov za Mestnim vrhom. To je omogočila delovna organizacija Itas, ki je tabornikom kupila agregat za proizvodnjo elektrike. Veljal je 8.500 din. Ta delovna organizacija tudi sicer vedno pomaga tabornikom.

Razen tega so te dni taborniki kupili še dva nova štedilnika: plinskega in na drva. Denar zanju so si prislužili s prodajo značk. Tako so lahko odstranili stari štedilnik, ki je bil zaradi dotrajanosti že nevaren. Elektrika bo tabornikom omogočila, da bodo kočo opremili z radiom, televizijo in projektorjem za prikazovanje filmov. Te aparate bodo uporabljali tudi za vzgojo tabornikov.

Starešina taborniške organizacije Ivica Varga nam je o delu in načrtih kočevskih tabornikov povedal:

„Naš taborniški odred tesno sodeluje s taborniki in mladino iz pobratene Doline pri Trstu. Skušamo se seznaniti in pobratiti z vsaj po eno taborniško organizacijo iz vseh republik in pokrajin. Tako se bodo naši taborniki seznanili z življenjem in delom tabornikov v drugih območjih Jugoslavije. Prvi tak korak smo naredili, ko smo se pobratili s taborniki iz BiH, ki bodo kmalu zimovali v naši koči. Naši taborniki pa bodo taborili v Drvarju in obiskali kraje, znane iz NOB.

Naša organizacija dobi bolj malo občinske pomoči. Tako smo letos dobili le 15.000 din. S prispevki so nam pomagali še Itas, Kemična, GG Snežnik in občinska skupščina. Vzdržujemo se poleg tega s članarino in prispevki tabornikov za vsako taborjenje v koči, ki znašajo za vikend po 15 do 20 din na osebo.

Na naših akcijah se učijo člani taborniških veščin. Tudi zdaj pozimi imamo akcije. Taborniki spoznavajo sledove živali v snegu, krmijo ptice, se sankajo, smučajo itd.

Ob zaključku naj se ponovno zahvalim vsem, ki so kakorkoli pomagali tabornikom, posebno Itasu, ki je največ pomagal. V taborniške vrste vabimo tudi ostale občane, staršem pa predlagamo, naj dovolijo otrokom, da postanejo naši člani. Vodstvo organizacije se bo še vnaprej prizadevalo, da bo tabornika naučilo koristnih veščin. Delali bodo na osnovi tradicij NOB in si prizadevali, da bomo kar najbolje izpolnili naloge in dolžnosti, ki jih ima naša organizacija."

JOŽE PRIMC

TABORNIKI IN PTICE – Okoli svoje koče imajo kočevski taborniki več krmilnic za ptice. Okrepiti nameravajo stike z lovci, da bi jim po svojih močeh pomagali pri varstvu živali in narave. (Foto: Primc)

IVICA VARGA: „V naši organizaciji je vpisanih okoli 200 članov. Na večje akcije jih redno prihaja 80 do 90, na akcije ob vikendih pa 15 do 30."

Iz Kolpske doline

O PRETVORNIKIH – Pretvornik nad Vasjo–Faro dela, dokončati pa je treba še fasado pri njegovi hišici. Večkrat pa, žal, ne dela. Gradnja pretvornika nad Kužljem je odprta. Ljudi za prostovoljno delo ni, ker so sami stari, razpoložljivih 60.000 din za ta pretvornik pa so porabili za pretvornik pri Fari. Bile so neke namisli, da bi za Kuželj gradili pretvornik skupaj s Hrvati, pa je zaradi pomanjkanja denarja tudi to padlo v vodo.

ČRPALKA BO – „Ko bo cesta, bo tudi črpalka." Taka obljuba je bila dana ob gradnji ceste Kočevje–Brod. Cesta je odprta že dve leti, te dni pa so se končno le začela pripravljalna dela za gradnjo bencinske črpalke.

KDAJ OBRAT? – Krajani KS Vas-Fara in Banjaloka opozarjajo, da je treba obrat, kjer se bodo za delo sposobni krajani zaposlili, hitro zgraditi, v nasprotnem bo tu kmalu zmanjkalo ljudi. ITAS Kočevje že leta obljublja tu obrt, vendar do ureditve še ni prišlo. Nekateri opozarjajo, da bi obrat ob Kolpi pomenil večje prevozne stroške (kot v Kočevju) itd., pozabljajo pa, da jim ne bo treba graditi stanovanj in da brez naseljenega podeželja tudi mesto (Kočevje) ne bo moglo dobivati novih delovnih moči.

ZADOVOLJNI Z NAČRTOM

Na nedavni razpravi o zazidalnem načrtu za Turjaško naselje v Kočevju občani niso imeli bistvenih pripomb. Tu, za stolpiči nasproti upravne zgradbe občinske skupščine, bo v več blokih zgrajenih blizu 200 stanovanj, razen tega pa še družbeno-trgovski objekt, garaže, parkirni prostori, otroška igrišča in kotlovnica. Gradnja se bo začela predvidoma že aprila, do konca leta pa bo vseljivih prvih 100 stanovanj. Ostala stanovanja bodo dokončana predvidoma v letu 1979.

USPEŠNO DELO AMD

AMD Kočevje je letos organiziralo kar 7 tečajev za traktoriste in za kolesarje s pomožnimi motorji. Skupaj je bilo 209 tečajnikov. Izvedlo je 10 pripravljalnih tečajev za voznike motornih vozil kategorije A in B. V decembru bo še zadnji. Skupno se je tečajev udeležilo 350 kandidatov.

Pripravljajo se že tečajniki za leto 1978. Vpisali so jih 130. Tako so tečaji za prve tri mesece prihodnjega leta že popolnjeni. Sprejemajo pa prijave za tečaj v aprilu. Vsak tečaj obiskuje po 35 tečajnikov.

– ko.

TORBICE ZA VRSTNIKE

V akcijo „Pet tisoč torbic za vrstnike v Južni Afriki in Palestini" se je zelo uspešno vključila tudi osnovna šola Vas-Fara v kočevski občini. Zbrali so denar za 47 šolskih torbic, katerih vsaka bi bila vredna 135 din. Kasneje so se dogovorili, da bodo raje kupili dve torbici manj, da bodo lahko v preostalih 45 torbic dali tudi barvice. Podobna akcija poteka tudi v osnovni šoli Kočevje.

Solidarnost z zatiranimi

Zbrali denarja za več kot 100 šolskih torbic

V okviru akcije „pionirska solidarnost z osvobodilnimi gibanji 1978", ki jo je pionirjem ponudila Zveza prijateljev mladine, so pionirji kočevske občine zbrali denarja že za 120 torbic. Akcija pa še traja. Torbice so namenjene vrstnikom iz Južne Afrike in Palestine.

Pri akciji so se zelo izkazali pionirji iz Vasi–Fare in Osilnice. Prvi, katerih je le okoli 80, so zbrali za 33 torbic, vrednih 4.455 din, iz Osilnice pa za 7 torbic ali 945 din, čeprav je le okoli 15 pionirjev. 45 pionirjev iz Strug je zbralo za 7 torbic ali 810 din. Pionirji Kočevja so prispevali doslej za 45 torbic ali 6.075 din, pionirji posebne osnovne šole za 4 torbice in pionirji iz Stare cerkve za 5 torbic. Šola iz Željn, Livolda, Trave, Podpreske, Mozlja in Kočevske Reke o uspehu akcije še niso poročale.

Tako pionirji Kočevske po svojih močeh pomagajo vrstnikom, ki prenašajo tegobe revščine, lakote in vojne. Naši pionirji, četudi niso občutili, oziroma doživeli vojne, se zavedajo svoje solidarne dolžnosti in pomagajo pomoči potrebnim.

Ko bodo iz domžalske tovarne TOKO prejeli torbice, jih bodo skušali napolniti, zato so del zbranega denarja uporabili za nakup šolskih potrebščin.

Drobne iz Kočevja

PEŠCI V NEVARNOSTI – Pločniki po mestu niso očiščeni, tako da na poledici pešec ni varen. Bilo je že več padcev in zlomov rok. Ponavlja se stara pesem in ne pomagajo nobene prošnje oziroma opozorila: sneg preprosto splužijo s cest na pločnike, od koder ga nihče ne očisti. Res je neki stari možiček, ki je že sam komaj hodil, prevažal po mestu voziček s peskom oziroma soljo in tu pa tam vrgel kakšno lopato na pločnik. To pa je bilo tudi vse, kar je bilo narejeno za varnost pešcev.

SMUČARSKI SEJEM – Zima prinese posebno veselje mladim smučarjem in sankačem. Zimsko opremo so kupovali te dni vsevprek: nekaj pod geslom rekreacije in trima, nekaj pa je primaknil Miklavž. Škoda, da je vreme zopet muhasto. Mladi se boje, da se bodo tudi letos skalile zimske počitnice, kot so se doslej že nekaj let zapored.

– Kaj praviš k posipavanju zaledenelih pločnikov s soljo?

– Škodilo ni, koristilo pa tudi ne, saj so pešci le drsanje zamenjali s plavanjem.

LAČNE PTICE – Krmilnih hišic za ptice po parkih še ni. Zaradi zakasnitve so ptice že v hudi stiski za hrano. Letos prihaja v mesto manj gozdnih ptic kot pretekla leta. Sicer je pa na sploh manj ptic, le vrabcev je veliko.

PRAZNO MESTO – Razstave, ki jih razna društva in organizacije pripravijo za praznike, so zelo slabo obiskane. K otvoritvam, ki so običajno ob petkih, še pride nekaj ljudi, ostale dni med prazniki oziroma ob prostih dneh pa so obiskovalci bolj redki. Takrat se pozna tudi, da ni šolskega pouka. Podobno je z obiskom drugih kulturnih prireditev, ki so v dneh, ko se že začne, oziroma traja praznovanje. Iz tega lahko sklepamo, da vedno več občanov preživi praznike izven mesta in da odpotujejo tudi v razne turistične kraje ali vsaj na obisk sorodnikov. To tudi drži, saj je bilo mesto med prazniki skoraj prazno. Samo za otvoritve pa nima smisla postavljati razstav, ki zahtevajo precej dela.

KOČEVSKE NOVICE

»Dolenjski list« v vsako družino

Zdomci podarili gasilcem avto

Vendar je še zaplombiran, ker ni vse urejeno s carino

Poveljnik občinske gasilske zveze Ribnica Anton Šobar in tajnik Edo Tanko sta enotna v oceni dela gasilskih društev v minulem letu: bilo je zelo dobro.

Osemnajst gasilskih društev iz občine Ribnica se je vključilo v republiško tekmovanje v raznih panogah. Tekmovanje bo trajalo še do 1. aprila.

Po osnovnih šolah potekajo predavanja za pionirje pod naslovom „Preprečujmo požare!" Razen tega so gasilski tečaji. Pionirji, ki najbolj obvladajo snov, dobe značke in plakete. Na osnovnih šolah v Ribnici in Sodražici ter v gasilskih društvih Dolenja vas in Jurjevica so bila gasilska tekmovanja mladih, v Dolenji vasi pa so pionirji-gasilci razvili svoj prapor.

Izreden uspeh je bil dosežen pri gradnji gasilskih domov. Pri Sv. Gregorju je dom pod streho, dograjen pa bo prihodnje leto. Dograjen je dom v Sušju in mu manjkajo le še sanitarije. V Dolenjih Lazih je gradnja doma v zaključni fazi. Na Hribu v Loškem potoku so uredili pri domu fasado. V Sodražici je predvidena gradnja družbenega središča, v katerem bodo dobili svoje prostore tudi gasilci, za kar je Zavarovalnica „Triglav" že odobrila 300.000 din posojila.

Razen tega je gasilsko društvo Vinice–Zapotok dobilo gasilski avtomobil-kombi, ki so jim ga darovali občani tega območja, zaposleni na začasnem delu v tujini. Avto je sicer že v prostorih društva, a je še zaplombiran, ker še niso urejene vse zadeve s carino.

Velika pomoč pri delu gasilskih društev je SIS za varstvo pred požari, ki predvsem zbira denar, potreben za delo društev. Letos so iz sredstev SIS kupili 1200 m tlačnih cevi in plačali obrok posojila za dograjeni gasilski dom v Ribnici. V prihodnje bodo gasilska društva pripravila program svojega dela in program financiranja sektorjev. Tega bodo nato osvojili na občnih zborih, ki prav te dni potekajo po občini.

MILAN GLAVONJIČ

PIONIRJI–GASILCI DOBILI PRAPOR – Ob 105-letnici gasilskega društva Dolenja vas je dobila pionirska desetina svoj prapor. Na fotografiji: botri pripenjajo na prapor svoje zastavice. (Foto: Primc)

Začetek bo težak

Kmalu bodo tozd, a še marsičesa ne razumejo

„Pred dvema ali tremi leti so ugotovili, da naš obrat nima pogojev za tozd, zdaj pa, da jih ima, in bomo z novim letom že tozd," je povedal za uvod v razgovor predsednik sindikalne organizacije obrata Žičnice Ljubljana v Ribnici Janez Zakrajšek.

V okviru Žičnice Ljubljana (ki sodi v SOZD Slovenija les) bodo trije tozdi: tozd „Proizvodnja lesnih obdelovalnih strojev" in tozd „Livarna barvnih kovin" bosta v Ljubljani, v Ribnici pa tozd „Proizvodnja naprav zračne in procesne tehnike". Referendum o ustanovitvi tozdov je že uspešno opravljen.

Iz razgovora s predsednikom sindikata smo razbrali, da bo kljub vsemu še dolga pot, da bo samouprava res zaživela in da bo delavec res zavestno odločal o dohodku. „Tako je treba sprejeti vrsto sporazumov. Prav bi bilo, da bi bil vsak osnutek sporazuma najmanj mesec dni v razpravi, sicer se bo zgodillo tako kot s sporazumom o stimulaciji za režijske delavce. Sprejeli smo ga na hitro, zdaj pa že 3 ali 4 mesece ugotavljamo, da sploh ni dober in pravičen.

Osnutke sporazumov vidiš povsod, tudi na strani̇šču. Delavci jih ne razumejo, nihče jim jih ne razloži dovolj. Tudi sami pravijo: „Bodo že vse drugi uredili, kot so doslej." Seveda pa delavec skoči šele, ko je prekasno, ko je zaradi sporazuma prizadet. Takrat kriči, vali krivdo na druge in ne ve, da je vsemu precej kriv vsak sam.

Res pa je tudi, da je papirjev veliko preveč. Poln predal jih imam. Včasih jih še sam ne razumem in ne vem, za kaj gre.

Ne vem tudi, kako bo z direktorjem tozda. Sedanji obratovodja je že dal odpoved, šel bo v RIKO. Tako bo naš začetek še težji . . ."

J. PRIMC

JANEZ ZAKRAJŠEK: „Tudi skupne strokovne službe bodo imele interes, da bodo tozdi dobro delali. Če bo šlo tozdom slabo, bo šlo tudi službam." (Foto: Primc)

Spremembe pri financiranju

Drugače do denarja za vzdrževanje komunalnih naprav

V ribniški občini pripravljajo sprejem samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za vzdrževanje in obnavljanje komunalnih objektov in naprav v prihodnjem letu. Po izračunu je potrebnih za vzdrževanje in obnavljanje komunalnih naprav ter odplačilo nekaterih obrokov posojila 5,650.000 din.

Komunalna skupnost bo iz lastnih virov zagotovila le 2,700.000 din, in sicer od prodaje goriva v občini ter vplačanih pristojbin za motorna vozila.

Nadaljnjih 1,500.000 din bi zbrali na osnovi sprejema že omenjenega samoupravnega sporazuma. Ta denar bi porabili tako: 300.000 din za zimsko službo, 200.000 din za vzdrževanje parkov in zelenic, 300.000 din za javno razsvetljavo, 200.000 din za obratovalne stroške začasne čistilne naprave in 500.000 din za solidarnostno sofinanciranje posodabljanja ceste Sodražica–Sv. Gregor.

Razliko, se pravi 1,450.000 din, pa bodo zbrale krajevne skupnosti v obliki rednega in dodatnega samoprispevka ter iz drugih virov, s katerimi razpolagajo.

Predlagani sporazum financiranja teh komunalnih zadev pa ni novost. Doslej so za te namene zbirali denar na osnovi sporazuma o združevanju sredstev v višini 3 odstotkov od ostanka odhodka. Zaradi sprememb pri delitvi dohodka pa je potreben nov sporazum. Po sedaj predlaganem bodo združevali odstotek sredstev od kosmatega osebnega dohodka.

J. P.

Manj za stanovanja

6 % sredstev od kosmatega osebnega dohodka za stanovanjske zadeve so doslej v ribniški občini razdelili tako: 0,345 odst. za dijaške domove, 1,6965 odst. za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu, 1,6965 odst. za posojila za gradnjo stanovanj, 2,262 odst. pa je ostalo v skladih skupne porabe organizacije združenega dela.

Po novem predlogu naj bi del tega denarja (20 odst.) porabili za komunalno opremljanje zemljišč oziroma že čisto določeno za čistilne naprave v Ribnici in Sodražici. Zato bi bila delitev teh 6 odst. po novem drugačna. Za dijaške domove bi šlo še vedno 0,345 odst. (ali po oceni za letos 472.000 din), za družbeno pomoč 1,408095 odst. (4,355.000 din), za posojila 1,408095 odst. (2,572.000 din), za komunalno opremljanje 0,96135 odst. (1,756.000 din), za sklade skupne porabe v organizacijah združenega dela pa 1,87746 odst. (3,429.000 din).

Ta dopolnitev sporazuma o najnižjem odstotku združevanja sredstev za gradnjo stanovanj bo veljal, ko ga bo sprejela občinska skupščina. To se bo predvidoma zgodilo še pred koncem leta.

J. P.

Ribniški zobotrebci

SREDIŠČE RAZVEDRILA IN REKREACIJE – Čez štiri dni bo minilo natančno dve leti, odkar je general Franc Tavčar svečano odprl novi dom JLA v Ribnici. Dom je v tem času postal središče, kjer se ne zbirajo le vojaki, ampak tudi prebivalstvo ribniške občine. Kdor ima rad zabavo, obišče kino, zabavne prireditve, plese, koncerte itd. Tu se zbirajo kegljači, igralci namiznega tenisa, šahisti in ljubitelji drugih iger. V domu je še knjižnica, tu so proslave in razne resne kulturne prireditve. Razen tega so v domu seje zborov občinske skupščine, predavanja itd. Novi dom JLA je torej res središče dogajanj v ribniški občini.

– Zakaj pa tako hitiš s poroko?

– Ker je le še do novega leta brezplačna, potem pa bo treba zanjo primakniti matičarju 250 din.

PRIDE MARJANA DERŽAJ – 18. in 20. decembra bo v domu JLA v Ribnici gostovala pevka Marjana Deržaj, ki bo pela na plesnem večeru, posvečenem udeležencem rokometnega turnirja in seveda dnevu JLA. Nanj so vabljeni tudi ostali občani.

NOVOLETNI PLES – V decembru bo v Ribnici, predvsem v domu JLA, več prireditev, sindikalnih večerov delovnih organizacij itd. Za novoletne praznike bo ples predvidoma dvakrat. Cena novoletnega menija pa bo 190 din. Kdo bo ta večer igral, še ni znano.

GREMO V KINO – V kinu doma JLA bodo ta teden na programu naslednji filmi: danes, 15. decembra, „Lažni car"; 17. in 18. decembra „Mož z ulice deli pravico"; 21. in 22. decembra „Nevesinjska puška". Matineja bo 17. in 18. decembra, predvajali pa bodo film „Stanlio in Olio".

REŠETO

licitacija

AVTO – MOTO DRUŠTVO NOVO MESTO

razpisuje
JAVNO LICITACIJO

(ustno), ki bo dne 18. decembra 1977 ob 8. uri v prostorih mehanične delavnice AMD Novo mesto na Ljubljanski cesti št. 8, za odprodajo

DVEH OSEBNIH AVTOMOBILOV ZASTAVA 750, letnik 1974 in 1975.
Vozili sta vozni.
Ogled vozil bo mogoč pred licitacijo.
Vsi interesenti morajo pred licitacijo položiti 10 – odstotno kavcijo.
Družbeni in zasebni sektor sta pri licitaciji enakopravna.

TOVARNA CELULOZE IN PAPIRJA „DJURO SALAJ" KRŠKO – TOZD VZDRŽEVANJE – OBJAVLJA PROSTA DELOVNA MESTA ZA

4 KVALIFICIRANE KLJUČAVNIČARJE IN
4 KVALIFICIRANE STRUGARJE

Pogoji:
- **uspešno dokončana poklicna šola,**
- **odslužen vojaški rok,**
- **3-mesečno poskusno delo.**

Pismene prijeve na prosta delovna mesta sprejema kadrovska služba podjetja 10 dni po objavi.

Odbor za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu DS AMZS objavlja prosti delovni mesti

ADMINISTRATORKE TURING SERVISA
Tehnično-turistične baze AMZS na Otočcu.

Pogoji za sprejem:
srednja strokovna izobrazba ali druga ustrezna šola, znanje strojepisja, želeno znanje tujega jezika.
Delovno razmerje bo sklenjeno za nedoločen čas, s posebnim pogojem poskusnega dela dveh mesecev.

SNAŽILKE
s polnim delovnim časom za nedoločen čas.
Osebni dohodek po sporazumu

Osebni dohodek po samoupravnem sporazumu DS AMZS.

Pismene ponudbe pošljite v 10 dneh po objavi na naslov: Tehnično-turistična baza AMZS Otočec ob Krki.

GRADBENO PODJETJE „TEHNIKA" LJUBLJANA
TOZD – Industrija gradbene keramike
Trebnje

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

1. TEHNOLOG
   - visoka izobrazba kemijske ali keramične stroke
   - 3 leta delovnih izkušenj
2. KV ELEKTRIČAR
   - poklicna šola elektro stroke
   - praksa zaželena
3. VK ELEKTRIČAR – vodja električarjev
   - poklicna šola elektro stroke in delovodska šola
   - nad 2 leti delovnih izkušenj
4. VOZNIK VILIČARJA
   - priučen delavec z opravljenim izpitom za voznika viličarja
   - praksa zaželena
5. VOZNIK NAKLADAČA
   - priučen delavec z opravljenim izpitom za delo z nakladačem
   - praksa zaželena
6. IZMENOVODJA
   - KV delavec s končano poklicno šolo keramične ali sorodne stroke
   - 2 leti delovnih izkušenj na podobnih delovnih mestih
7. KV ZIDAR
   - poklicna šola zidarske stroke
   - praksa zaželena
8. KV KLJUČAVNIČAR
   - poklicna šola ključavničarske stroke
   - praksa zaželena
9. KV STRUGAR
   - poklicna šola
   - praksa zaželena
10. 2 mesti delavcev za pripravo glazure
    - poklicna šola keramične stroke
    - praksa zaželena
11. več delovnih mest delavcev za delo na sortirnem stroju
    - PU delavec – opekar, keramik
    - praksa zaželena
12. 2 delovni mesti snažilk
    - NK delavke za delo v proizvodni hali in poslovodnih prostorih

Kandidati naj pošljejo pismene vloge v 15 dneh po objavi na naslov: GP Tehnika, Ljubljana, Vošnjakova 8, kadrovska služba.

33
idej za darilo
v katalogu
založba mladinska knjiga

VAŠE NAJLJUBŠE KNJIGE

AVTOKLEPARSTVO IN AVTOLIČARSTVO
STAREŠINIČ BORIS
METLIKA – Na Obrh 35
svoje usluge nudim
KVALITETNO – HITRO – POCENI
SE PRIPOROČAM

LICITACIJA

„LABOD"
NOVO MESTO

razpisuje

javno licitacijo za prodajo

OSEBNEGA VOZILA WV K-70,

letnik 1974, prevoženih 160.000 km. Izklicna cena 60.000,00 din. Ogled vozila je možen vsak dan od 7. do 12. ure. Licitacija bo 23. decembra 1977 ob 9. uri v tajništvu podjetja.

TECTYL CENTER

Vozniki!

ZAŠČITITE SVOJE VOZILO PRED KOROZIJO' ZUNANJI IN NOTRANJI PREMAZ Z

„VALVOLINE TECTYLOM"
VAM OPRAVI

PETER PERDEC

AVTOMEHANIK
POD TRŠKO GORO 90,
TELEFON 068-22-372
GARANCIJA
ZA OPRAVLJENO DELO

TECTYL CENTER

ISKRA Industrija za avtomatiko
TOZD Napajalne naprave
68000 NOVO MESTO
Bršljin 63

potrebuje:

- VODJO MONTAŽE
  z izobrazbo ing. elektrotehnike ali elektro tehnika, z najmanj 4 leti delovnih izkušenj na vodstvenih delih v elektromontaži ali v tehnologiji;
- ELEKTRIČARJE IN KLJUČAVNIČARJE TER REZKALCE ZA DELO V PROIZVODNJI;
- KONTROLORJE za delo v končni kontroli z izobrazbo elektrotehnika (šibki tok) ali ing. elektro smeri;
- SERVISERJE v kontroli z izobrazbo elektrotehnika (šibki tok), inženirja ali dipl. inženirja elektro smeri;
- REFERENTA ZA ANALIZE in plan z izobrazbo ekonimista I. stopnje ali ing. organizacije;
- KNJIGOVODJO z izobrazbo ekonomskega tehnika;
- SAMOSTOJNEGA FINANČNEGA ANALITIKA z izobrazbo ekonomista I. stopnje;
- VODJO STROŠKOVNEGA RAČUNOVODSTVA z izobrazbo ekonomista I. stopnje;
- REFERENTA ZA SAMOUPRAVLJANJE, delo v kadrovsko-splošnem sektorju, zahteva se končana gimnazija ali politična srednja šola, družbenopolitična neoporečnost, zaželeno znanje strojepisja.

Razpis velja 15 dni po objavi.
Prošnje z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema kadrovska služba ISKRA – TOZD Napajanja, Novo mesto, Bršljin 63.

SLOVENIJA AVTO, LJUBLJANA,
Celovška 150,

objavlja za nedoločen čas za TOZD Prodaja na drobno, Krško, Cesta Krških žrtev 53, prosto delovno mesto

PRODAJALCA

Pogoji: šola za prodajalce, 3 leta delovnih izkušenj v stroki delovnega mesta in 2 leti v avto stroki.

Nastop dela je možen takoj. Poseben pogoj je uspešno opravljeno poskusno delo. OD v skladu s samoupravnim sporazumom. Stanovanje ni zagotovljeno.
Pismene ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema kadrovska služba Slovenija avto, Ljubljana, Celovška 150, 8 dni po dnevu objave.

---

ljubljanska banka

Novost pri posojilih občanom na podlagi vezave domače ali tuje valute za pospeševanje gospodarske dejavnosti

Razširitev namenov za posojila

Za opravljanje kmetijske dejavnosti dobi lahko občan posojilo, poleg za že znane namene:
- zidavo, rekonstrukcijo in večja popravila gospodarskih poslopij,
- nakup kmetijskih strojev,
- nakup plemenske živine,
- preureditev stanovanjskih prostorov za turistično dejavnost,

po novem tudi za:
- **obnovo nasadov,**
- **odkup kmetijskih zemljišč za razširitev kmetijske proizvodnje po veljavnih predpisih.**

Možnost delnega izplačila v gotovini

Pri posojilih za zidavo, rekonstrukcijo in večja popravila gospodarskih poslopij ali za preureditev stanovanjskih prostorov za turistično dejavnost

dobi lahko občan do 30 % odobrenega posojila v gotovini.

Tako izplačilo je dovoljeno, če gre za nakup gradbenega materiala od fizičnih oseb, za storitve fizičnih oseb in podobna dela, znesek pa banka nakaže občanu – posojilojemalcu na njegov tekoči žiro račun ali hranilno knjižico.

emonin kotiček

Tudi tokrat sem se zadržal precej časa v športnem oddelku, kjer sem zvedel, da je trgovska hiša MAXIMARKET v Ljubljani, Trg revolucije 1, odprla NOV ODDELEK SPORT SERVIS.

NOVO ZA STARO

Puščici kažeta pot do Sport servisa.

Sport servis vas bo rešil skrbi, kam s starimi smučmi in kje montirati vezi.

Če imate ELANOVE smuči z vezmi ali brez njih, ki niso starejše od treh let in ne daljše od 200 centimetrov, jih lahko prinesete v SPORT SERVIS. Tam jih bo strokovnjak ocenil v prisotnosti prinašalca. Dobili boste dobropis za ocenitveno vrednost smuči. Z dobropisom boste lahko SAMO NA ŠPORTNIH ODDELKIH v kletnih prostorih ali v drugem nadstropju kupili nove smuči ali pa kakršnekoli druge izdelke. Kupiti pa morate vsaj za protivrednost dobropisa. Če pa bo znesek kupljene robe večji od dobropisa, boste morali plačati razliko.

Sport servis bo stare smuči obnovil in jim vrnil prejšnjo uporabno vrednost. Nato pa jih bo prodal na prodajnih policah z označbo rabljene robe.

Poleg že naštetega bo SPORT SERVIS brezplačno montiral vezi, če boste v MAXIMARKETU kupili ali smuči ali vezi ali pa vsaj čevlje.

SPORT SERVIS se nahaja v trgovski hiši MAXIMARKET v prostorih bivšega MINI CASINA. Vhod je lociran izven vseh ostalih vhodov. Zato vam svetujem, da za pot do Sport servisa povprašate ali pri Informacijah v pritličju ali pa v športnem oddelku v kletnih prostorih. Informacije pa boste lahko dobili tudi po telefonu (061) 23–681, interno 89.

Svetujem pa vam, da upoštevate smerokaze, ki vas bodo za gotovo privedli v SPORT SERVIS.

Za vas Sport servis iskal in zelo hitro našel vaš

JANEZ DOLENJSKI

„SLOVENIJALES"
LESNA INDUSTRIJA KOČEVJE

Komisija za medsebojna razmerja delavcev pri TOZD Pohištvo in odbor za medsebojna razmerja delavcev pri skupnih službah, ki sta v sklopu Lesne industrije Kočevje, na podlagi 3. člena zakona o medsebojnih razmerjih delavcev (Uradni list SRS št. 18/74) in 11. člena sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev

OBJAVLJATA
naslednja prosta delovna mesta:

1. *več kvalificiranih in nekvalificiranih delavcev v proizvodnji šolskega in colonial pohištva.*
2. *štiri kvalificirane delavce iz kovinske ali elektro stroke, ki bi bili pripravljeni usposobiti se za upravljače kotlov.*

Pogoji:
pod1: za kvalificirane delavce končana poklicna lesna šola, za nekvalificirane delavce pa končana ali nedokončana osemletka, psihično in fizično zdravje; zaželena polnoletnost;
pod 2: končana poklicna kovinarska ali elektro šola in odslužen vojaški rok.

Objavljena delovna mesta so za nedoločen čas, poskusni rok tri mesece.
Kandidati naj pošljejo pismene ponudbe s podatki o kvalifikaciji (za kvalificirano) v 8 dneh po objavi razpisa v splošni sektor.

SKUPŠČINA OBČINE ČRNOMELJ
Komisija za volitve, imenovanja in kadrovska vprašanja

RAZPISUJE
prosto delovno mesto

RAVNATELJA
GLASBENE ŠOLE ČRNOMELJ

Pogoji:
Višja ali visoka izobrazba glasbene smeri in najmanj 8-letna praksa v glasbenovzgojnem delu.
Kandidati morajo izpolnjevati tudi splošne pogoje in imeti moralno-politične kvalitete za delo v pedagoški službi.

Prijave s potrebnimi dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi razpisa Komisiji za volitve, imenovanja in kadrovska vprašanja Sob Črnomelj

---

Zavarovalna skupnost Triglav,
n. sol. o. Ljubljana,
Območna skupnost Krško, n. sol. o. Krško,
Cesta krških žrtev 51,

objavlja
1 prosto delovno mesto v oddelku računovodstva

Pogoji:
Poleg splošnih pogojev mora kandidat imeti srednjo strokovno izobrazbo.
Poskusno delo je 3 mesece.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejemamo 15 dni po objavi.

Šolski center Sevnica
Razpisna komisija pri DO

objavlja
naslednja prosta delovna mesta v DSSS:

1. LOGOPEDA
2. PRAVNIKA
3. MATERIALNEGA KNJIGOVODJE

Kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:
1. **višješolska izobrazba**
2. **visoka ali višja upravna šola in dve leti delovnih izkušenj,**
3. **srednja izobrazba in dve leti delovnih izkušenj v finančni stroki ali nepopolna srednja izobrazba in pet let delovnih izkušenj v finančni stroki.**

Pri vseh navedenih delovnih mestih gre za delo za nedoločen čas. Prijave z dokazili pošljite na naš naslov v 15 dneh po objavi.

NOVO ZA STARO

NOVO ZA STARE SMUČI

INFORMACIJE: TEL. (061) 23–681 INT. 89

trgovska hiša maximarket

ZAHVALA

Ob smrti naše drage mame

KATARINE GRABRIJAN

iz Adlešičev 5

se najtopleje zahvaljujemo za lajšanje bolečin oddelku za srce in ožilje kirurške bolnice Novo mesto, vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem, ki so izrazili sožalje in darovali cvetje. Zahvaljujemo se pevskemu zboru iz Adlešičev in pevskemu zboru iz Črnomlja. Hvala za podarjene vence Viatorju Črnomelj, KZ Črnomelj in Kometu Metlika.

Žalujoči: sinovi Ivan, Stane, Lojze, Vinko in hčerki Marija in Anica z družinami

---

ZAHVALA

Po dolgotrajni bolezni nas je za vedno zapustil naš dobri mož, oče, brat in stric

IVAN KOS

gostilničar iz Ločne

Zahvaljujemo se vsem sosedom, sorodnikom in znancem, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani in nam pomagali. Posebej se zahvaljujemo Mikličevim, Koretičevim, Ludviku Žagarju, Zalokarjevim, Gorenčevim, Zupančičevim ter Pepci Medved. Hvala proštu za opravljeni obred. Hvaležni smo vsem, ki so dragemu pokojniku poklonili vence in ga v tako velikem številu spremili na zadnji poti.

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi naše drage žene, mame in stare mame

ANE BREZNIKAR

iz Gornje Dobrave pri Trebnjem

se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, prijateljem in sorodnikom za izraze sožalja, podarjene vence in cvetje in številno spremstvo do njenega zadnjega doma. Lepa hvala župniku za opravljeni obred in poslovilne besede.

Žalujoči: mož Franc, otroci Mirko, Franc, Slavka z družinami, sestra Pepca in drugo sorodstvo

---

DO „VARNOST", o. sub. o. Ljubljana,
TOZD fizično varovanje
premoženja, delovna enota Kočevje

razpisuje

prosta delovna mesta za

ŠEST VARNOSTNIKOV na območju občine Kočevja in Ribnice

Poleg splošnih zakonskih pogojev mora kandidat izpolnjevati še naslednje pogoje:
1. dokončana ali nedokončana osnovna šola
2. moralna in politična neoporečnost

Osebni dohodek je določen po samoupravnem sporazumu. Poskusno delo traja 90 dni. Pismene ponudbe z dokazili pošljite na naslov: Kadrovska komisija DE „Varnost", Kočevje, v 15 dneh po objavi razpisa.

NOVOLES, NOVO MESTO – STRAŽA
TOZD „SIGMAT", BRESTANICA

objavlja naslednja prosta delovna mesta za:

a) 2 ORODJARJA
1 REZKALCA
2 STRUGARJA
1 ELEKTRIČARJA ZA VZDRŽEVANJE
2 KLJUČAVNIČARJA
Pogoj: ustrezna poklicna šola

b) 3 priučene ključavničarje

Prednost imajo kandidati z odsluženim vojaškim rokom.
Prijave s potrebnimi dokazili pošljite v 10 dneh po objavi na Novoles, TOZD „SIGMAT", Brestanica.

TOVARNA CELULOZE IN PAPIRJA
„DJURO SALAJ" KRŠKO – TOZD PAPIR –

objavlja

4 PROSTA DELOVNA MESTA V TOZD PAPIR

Pogoji:
1. **zaželena osemletka**
2. **odslužen vojaški rok**
3. **starost do 25 let**
4. **delo v 3 izmenah**
5. **3-mesečno poskusno delo**

Pismene ponudbe sprejema kadrovska služba podjetja 10 dni po objavi.

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 15. decembra – Krista
Petek, 16. decembra – Albina
Sobota, 17. decembra – Lazar
Nedelja, 18. decembra – Radko
Ponedeljek, 19. decembra – Urban
Torek, 20. decembra – Evgen
Sreda, 21. decembra – Tomaž
Četrtek, 22. decembra – Mitja

LUNINE MENE

17. decembra ob 11.37 uri – prvi krajec

KINO

BRESTANICA: 17. in 18. jugosl. film Atentat v Sarajevu

BREŽICE: 16. – 17. angl. barvni film „Vojvodinja in postopač" 18. – 19. amer. barvni film „Pomagajte šerifu" 20. – 21. jug. film „Poročnik Nataša"

KRŠKO: 17. in 18. amer. film „Rollerball" 21. amer. film „Pirati v metroju"

NOVO MESTO: 16. – 18. amer. film „Zakon mržnje" 19. – 20. hongkoški barvni film „Meč zlatega zmaja"

RIBNICA: 17. – 18. amer. barvni film „Amazonke"

SEVNICA: 10. – 11. franc. film „Sin poglavarja Masajev" 14. 12. franc. film „Razjezil se bom"

TREBNJE: 17. – 18. amer. barvni film „Detektiv iz Harlema" 21. 12. amer. barvni film „Schaftov veliki podvig"

MIRNA: 17. 12. „Olsenova banda.

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

IŠČEMO popoldansko varstvo (6 ur). Pogoji ugodni. Ostalo po dogovoru. Vuica, Jerebova 20, Novo mesto.

SLUŽBO IŠČE

VZAMEM v varstvo enega otroka. Slakova ulica 7, Novo mesto.

SPREJMEM kakršnokoli honorarno delo v popoldanskem času. Majda Zdovc, Zalog 20, Novo mesto.

IŠČEM kakršnokoli honorarno zaposlitev. Zvone Mikolič, Gor. Straža 9.

STANOVANJA

IŠČEM opremljeno ali neopremljeno ogrevano sobo s kopalnico in toplo vodo, lahko je tudi soba in kuhinja v Sevnici v bližni zdravstvenega doma. Ponudbe pošljite na Socialno skrbstvo Sevnica.

NUJNO iščem sobo z uporabo kopalnice, po možnosti v bližini tovarne zdravil „Krka". Ksenija Žužić, Rakičeva 19, Zagreb.

MLADA zakonca iščeta enosobno stanovanje v Novem mestu ali okolici. Možnost predplačila. Naslov v upravi lista (3934/77).

Motorna vozila

PRODAM osebni avto VW, letnik 1962, po ugodni ceni. Naslov v upravi lista (3914/77).

PRODAM kiper Deutz 150 KS, letnik 1969, motor generalno obnovljen, registriran do 9. 9. 1978. Ogled vsak dan popoldne. Jože Ofak, Tesarska 3 B, Kočevje.

ZASTAVO 750, letnik 1974, v zelo dobrem stanju, prodam. Ignac Ferkolj, Dobravica 23, Šentjernej.

PRODAM VW, letnik 1974 (motor 1973), neregistriran. Rudi Malnar, Gabrje 42, Brusnice.

PRODAM karamboliran osebni avto Fiat 850 in registriran. Ogled v soboto in nedeljo. Branko Balon, Gregovce 16, Bizeljsko.

PRODAM traktor Zetor 25. Gor. Dobrava 1, Trebnje.

PRODAM karamboliran 126 P, letnik 1977. Mile Grgič, Hotel Toplice, Šmar. Toplice.

PRODAM dobro ohranjen BMV, letnik 1975. Naslov v upravi lista (3905/77).

UGODNO prodam avto Austin mini 1000, letnik 1972. Dominik Avguštin, Podhosta 29, 68350 Dol. Toplice.

UGODNO prodam zastavo 1300, malo karambolirano, a v voznem stanju, ali zamenjam za ami 8 ali vartburg. Ogled vsako dopoldne na Mirni, Roje 2, (pekarna).

PRODAM zastavo 750, letnik 1976. Informacije na telefon 21–107 ali osebno na letališču v Prečni.

PRODAM R–4, letnik 1977, karamboliran sprednji levi blatnik in vrata. Prodam tudi na kredit. Brusnice 7.

PRODAM fiat zastavo 750. Adamičeva 32, Novo mesto.

PRODAM fička, letnik 1969, karoserija in motor obnovljena, registriran do julija 1978. Naslov v upravi lista (3943/77).

PRODAM Škodo 110 L, letnik 1974. Branko Premelč, Ragovska 8, Novo mesto, telefon: 23–839 popoldan ali 21–408 dopoldan.

PO UGODNI ceni prodam traktor Ferguson 35 in avto Škoda L 110, letnik 1974. Jože Tomič, Trebelno 31, Mokronog.

PRODAM traktor (30 KS) v odličnem stanju. Milan Račič, Vihre 2, Leskovec.

UGODNO prodam osebni avtomobil Lada, letnik 1972, registriran do junija 1978. Informacije vsak dan od 7. do 14. ure. Telefon: (068) 88-822.

PRODAM dobro ohranjeno zastavo 101, letnik 1975, 23.000 km. Šimič, Resljeva 3, Novo mesto.

UGODNO prodamo, tudi na posojilo, fiat 125 P, letnik 1976. Informacije vsak dan na telefon: 23–710.

ŠKODO, letnik 1971, registrirano do konca 1978. leta, prodam. Možnost delnega odplačila s kreditom. Janez Pozvek, Na Lazu 12, (montažno naselje Žabja vas), Novo mesto.

PO UGODNI ceni prodam škodo 1000 MB, generalno popravljeno, registrirano do 3. 12. 1978. Ogled možen dopoldne. Komandanta Staneta 12, Novo mesto.

PRODAM zastavo 750, letnik 1973 in diatonično harmoniko, staro 1 leto (izdelava Melodija Mengeš) Jože Kavšek, Dol. Težka voda 21, Stopiče.

PRODAM traktor Kornik 16 KS, brezhiben, z dvema cilindroma, hidravliko, koso, gume 10/28. Rožman-Petan, Arnovo selo 24, Artiče.

PRODAM IMV diesel kombi, letnik 1972, dobro ohranjen. Ogled v nedeljo. Franc Simončič, Šela, n. h., Šentjernej.

PRODAM zastavo 750, letnik 1972. Franc Plut, Zalog 11, Novo mesto.

PRODAM traktor Pasquali Tomo Vinkovič (18 KS) s plugom in koso ter obračalnik za seno, vse malo rabljeno. Jože Društovič, Kraška vas 14, 68263 Cerklje ob Krki.

PRODAM

UGODNO prodam pralni stroj superavtomatic BIO 664, pomivalno mizo in peč na olje, vse malo rabljeno. Rodine 15, Trebnje.

PRODAM trifazni hidrofor, električni štedilnik, pomivalno mizo in kuhinjski električni bojler, vse malo rabljeno. Janez Junc, Daljni vrh 18, Novo mesto. Ogled po 15. uri.

UGODNO prodam orgle Tiger, elektronske bobne, magnetofon in prikolico, nosilnosti 2 t. Potov vrh 53/a, Novo mesto.

PRODAM kotel za kuhanje žganja in motorno žago Parter, malo rabljeno, ter 1.500 kosov monta opeke. Martin Iskra, Ajdovec 3, Žužemberk.

DVE KRAVI in telico (breje) prodam. Kastelic, Biška vas 20, Mirna peč.

PRODAM stilno pohištvo za dnevno sobo (omare). Šegova 85, Novo mesto.

PRODAM harmoniko Melodija in tranzistor na kasete. Jože Gačnik, Potov vrh 23, Novo mesto.

PRODAM banjo in peč za kopalnico. Janez Kirar, Čadraže 1, Šmar. Toplice.

PRODAM 4 nove gume Michelin, 155 x 13 (francoske). Telefon: (068) 22–161.

PRODAM menjalnik in motor zastave 750, letnik 1972, prevoženih 50.000 km. Majda Zdovc, Zalog 20, Novo mesto.

ZARADI selitve prodam dobro ohranjeno barako, uporabno za shrambo materiala ali garažo. Naslov v upravi lista (3925/77).

PRODAM tri purmane. Krhin, Ratež 18, Brusnice.

PRODAM več metrov bukovih drv. Makše, Jordankal 5, Mirna peč.

PRODAM železna garažna vrata 2 x 2,30 m. Vizler, Veniše 55, Leskovec pri Krškem.

12,- 13,- 14 – 15- in 16-colske gumi vozove za konje, vole in traktorsko opremo prodam. Stane Bulc, Jurčkova pot 73, Ljubljana.

POCENI prodam opremo za dnevno sobo. Ogled vsak dan od 14. ure dalje pri Peterlin, Nad mlini 41, Novo mesto, tel. 23–264.

KUPIM

KUPIM dobro ohranjeno klavirsko ali navadno harmoniko. Naslov v upravi lista (3906/77).

KUPIM suh žagan borov in smrekov les vseh dimenzij. Javite po telefonu: (068) 72–978, Kunej, Okljukova gora, Sromlje.

POSEST

PRODAM 5 arov vinograda v Cerovem logu (Kira). Dostop z avtom. Jernej Bratkovič, Gor. Brezovica 26, Šentjernej.

UGODNO prodam stanovanjsko hišo in gospodarsko poslopje ter nekaj zemljišča ob glavni cesti Radeče–Sevnica. Ponudbe pod šifro: „Vrhovo"

PRODAM 12 arov parcele, primerne za gradnjo, v Vajen dolu, KO Orehovica. Naslov v upravi lista (3935/77).

V VINJEM VRHU nad Belo cerkvijo prodam vinograd in barako. Dostop z avtom. Ivan Blažič, Osrečje 17, 68220 Šmarješke Toplice.

RAZNO

POROČNI PRSTANI! – Ste v zadregi, kaj bi kupili za trajno darilo? Stopite k Otmarju Zidariču, zlatarju v Ljubljani, Gosposka 5 (poleg univerze). Z izrezkom tega oglasa dobite 10 odst. popusta!

SEM PREPROST fant, star 32 let, zaposlen že dalj časa v Nemčiji, in bi rad na tak način spoznal preprosto dekle, staro do 30 let. Sem iz okolice Novega mesta. Dekle, če si osamljeno tako kot jaz, oglasi se pod šifro: „BODIVA OBA SREČNA V LETU 1978."

SEM STAREJŠI upokojenec, vdovec s partizansko pokojnino in svojim domom. Sem zelo osamljen in si želim spoznati pošteno vdovo staro od 55 do 65 let. Če imaš svoj dom na lepem kraju, bi se preselil tudi k tebi. Ponudbe pod šifro: „V DVOJE BI LAŽE UNIČILA SAMOTO"

OBVESTILA

VALILNICA na Senovem obvešča stranke, da bodo prvi piščanci od 23. decembra dalje vsak petek, pozneje tudi vsak torek, popoldan od 15. do 17. ure. Valimo bele težke, rjave nesnice in grahaste. Vljudno prosimo stranke, da se pravočasno naročijo. Naročila sprejemamo pismeno, osebno in po telefonu (068) 75–375. Priporoča se Mijo Gunjilac, valilnica Senovo, 68281 Senovo.

ČESTITKE

DRAGI mami, stari mami in prababici OTILIJI LUKMAN iz Vel. Bučne vasi za minuli praznik in skorajšnjo 80. obletnico iskrene čestitke in še veliko toplih sončnih dni! Vsi njeni.

ZAHVALE

ZAHVALA

V 84. letu starosti nas je po dolgi bolezni za vedno zapustila naša dobra mama, babica in prababica

FRANČIŠKA ŠINKOVEC
roj. Slak
iz Klenovika 30

Prisrčno se zahvaljujemo vsem domačim, znancem, dobrim vaščanom iz Klenovika ter iz sosednjih vasi. Hvala za vso pomoč in obiske med njeno boleznijo. Iskrena hvala vsem, ki ste v najtežjih trenutkih sočustvovali z nami ter nam vsestransko pomagali, darovali cvetje in izrazili sožalje ter pokojnico spremili do zadnjega doma. Vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali, še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: hčerka Mici, Tončka, Ančka, Pepca in Angelca z družinami, sinova Jože in Lojze z družinama ter drugo sorodstvo.

ZAHVALA

Po težki in zahrbtni bolezni nam je v 76. letu starosti umrla naša draga sestra in teta

FRANCKA GOLE
upokojenka

Zahvaljujemo se vsem, ki ste jo imeli radi in ste sočustvovali z nami, nam izrekli sožalje, ji darovali vence in cvetje ter jo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti. Zahvaljujemo se internemu oddelku splošne bolnice Novo mesto, posebno dr. Starcu za njegov trud ter duhovniku za opravljeni obred.

Žalujoči: sestra, nečak, nečakinje ter drugo sorodstvo

Zagorica, Mirna peč, Novo mesto, Kočevje, Žužemberk, Ljubljana

DR. ŠRIBARJU, sestrama BOSILJKI in IVANKI ter vsem drugim v novomeški porodnišnici, ki so sodelovali pri rojstvu moje hčerke, iskrena hvala. Ana Hodnik.

ZAHVALA

Ob mnogo prerani in nenadni smrti dragega moža, očeta, brata in svaka

JOŽETA PUNGARTNIKA

Stari trg 11, Trebnje

se najiskreneje zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem in sosedom, posebno Vebletovim, Makšetovim in Kravcarjevim za sočustvovanje, za izraženo sožalje, podarjene vence in cvetje. Iskrena hvala kolektivoma Krojaško podjetje Trebnje, Novoles Trebnje in delavcem podjetja Novoteks Novo mesto ter župniku za opravljeni obred. Vsem iskrena hvala.

Žalujoči: žena Anica, hčerka Darja, sin Jože z družino, bratje in sestre z družinami ter drugo sorodstvo

Trebnje, Piran, Idrija, Dol. Nemška vas

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage mame in stare mame

ANGELE BRADAČ

roj. Kralj
iz Soteske

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani, nam izrekli sožalje, darovali pokojnici cvetje in jo spremili na zadnji poti. Posebno hvalo smo dolžni osebju kirurškega oddelka bolnice Novo mesto za nego v času bolezni, duhovnikoma iz Dol. Toplic za opravljeni obred, KZ Krka Novo mesto, GD Soteska, KPD Zarja iz Soteske za podarjene vence in cvetje.

Žalujoči: sin Slavko z družino in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob tej tako boleči izgubi, ko smo mnogo prezgodaj izgubili našo predrago in skrbno mamo

JOŽEFO PEVC

iz Močvirja pri Bučki

se iskreno zahvaljujemo zdravniškemu osebju internega in kirurškega oddelka bolnice Novo mesto za trud pri zdravljenju naše drage mame. Hvala vsem sorodnikom, sosedom, vaščanom in znancem ter vsem, ki so nam izrazili sožalje, darovali vence in cvetje in pokojnico v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti. Zahvaljujemo se tudi kolektivu Gradis KO Ljubljana, Planiki Kranj, hotelu Jelovica z Bleda in Emoni iz Ljubljane – Šmartinska za podarjene vence ter za spremstvo na zadnji poti. Še enkrat vsem iskrena hvala.

Žalujoči: hčerke in sinovi z družinami, sestri in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob nepričakovani smrti

JOAHIMA RAVBARJA

iz Jurke vasi
(živel je na Ljubnu)

se iskreno zahvaljujemo kolektivu Doma počitka Metlika za nego in oskrbo, ki jo je v zadnjih letih nudil našemu stricu. Zahvaljujemo se vodstvu ZB krajevne skupnosti Straža pri Novem mestu za pomoč pri organizaciji pogreba, še posebno pa se zahvaljujemo tov. Virantu za poslovilni govor. Prav tako hvala za trud medicinskemu osebju nevrološkega oddelka bolnišnice Novo mesto in vsem, ki so pokojnika spremljali na njegovi zadnji poti.

Nečakinje in nečaki

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage žene, mame in stare mame

DRAGICE ANDOLJŠEK

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem, sosedom, dr. Boškoviču in sestram iz splošne ambulante Ribnica, sindikalnim organizacijam in kolektivom Inles, ITPP, Iskri Kranj in vsem, ki so njen grob zasuli s cvetjem in venci, jo spremili na zadnjo pot ter ji z besedo iz žalno glasbo izrekli priznanje in zahvalo za njeno življenje. Iskrena hvala, še enkrat vsem, prav vsem iskrena hvala za vse.

Žalujoči: mož Anton, hči Milena s sinom ter sinova Branko in Toni z družinama

V SPOMIN

16. decembra bo minilo prežalostno leto dni, odkar naju je zapustil najin dragi sin

IVAN MRVIČ

iz Žabje vasi

Spomin nanj bo ostal večen.

Žalujoča: mama in oče

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: Časopisno založniško podjetje DOLENJSKI LIST, Novo mesto – USTANOVITELJ LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Slavko Lubšina.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ivan Zoran (namestnik glavnega in odgovornega urednika), Ria Bačer, Andrej Bartelj, Marjan Bauer (urednik Priloge), Bojan Budja, Milan Markelj, Janez Pezelj, Jože Primc, Drago Rustja, Jožica Teppey in Alfred Železnik. Oblikovalec Priloge: Peter Simič. Ekonomska propaganda: Janko Saje, Marko Klinc.

IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 5 din – Letna naročnina 169 dinarjev, polletna naročnina 84,50 din, plačljiva vnaprej – Za inozemstvo 340 din ali 20 ameriških dolarjev oz. 49 DM (oz. ustrezna druga valuta v tej vrednosti) – Devizni račun: 52100–620–107–32000–009–8–9.

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu 125 din, 1 cm na določeni strani 155 din, 1 cm na srednji ali zadnji strani 200 din, 1 cm na prvi strani 250 din. – Vsak mali oglas do 10 besed 45 din, vsaka nadaljnja beseda 4 din. – Za vse druge oglase in oglase v barvi velja do preklica cenik št. 9 od 15. 10. 1977 – Na podlagi mnenja sekretariata za informacije IS SRS (št. 421–1/72 do 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu: 52100–601–10558 – Naslov uredništva: 68001 Novo mesto, Ulica talcev 2, p.p. 33, telefon: (068) 23–606 – Naslov uprave: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3, p.p. 33, telefon: (068) 23–611. Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo – Časopisni stavek, filmi in prelom: ČZP Dolenjski list, Novo mesto – Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica, Ljubljana.

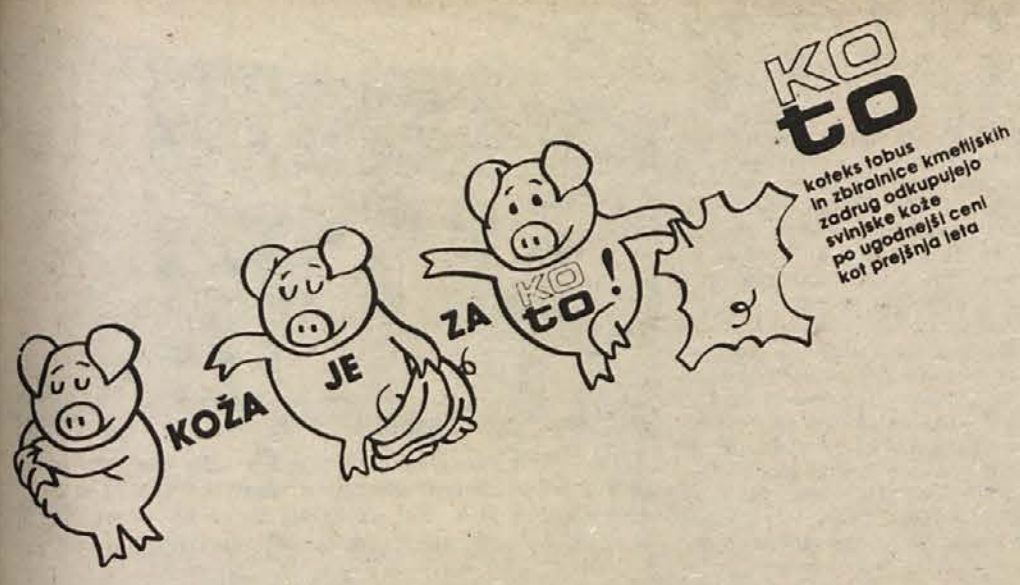

TELEVIZIJSKI SPORED

ČETRTEK, 15. DECEMBRA: 17.35 Profesor Baltazar, barvna risanka – 17.45 Obzornik – 18.00 Krilati farmacevti, barvna serija TV Sarajevo – 18.45 Mozaik – 18.50 M. Belina: Kaj je igranje, barvna nanizanka Igrajmo se gledališče – 19.15 Barvna risanka – 19.20 Cikcak – 19.30 TV dnevnik – 19.55 Propagandna oddaja – 20.00 Aktualna oddaja – 20.30 Propagandna oddaja – 20.35 V živo: o gospodarjenju s prostorom, vmes poročila

PETEK, 16. DECEMBRA: 15.55 Hokej Brno : Jesenice, prenos v I. odmoru športna oddaja v II. odmoru obzornik – 18.15 Pisani svet – 18.45 Odlivanje v kovine, barvna oddaja iz cikla kiparske tehnike – 19.15 Barvna risanka – 19.20 Cikcak – 19.30 TV dnevnik – 19.55 Tedenski notranjepolitični komentar – 20.00 Propagandna oddaja – 20.05 J. Mitchell: Jennie, barvna nadaljevanka – 20.55 Propagandna oddaja – 21.00 Razgledi – 21.30 Propagandna oddaja – 21.35 Spencerjevi piloti, serijski barvni film – 22.25 TV dnevnik – 22.45 Šahovski komentar

SOBOTA, 17. DECEMBRA: 17.30 Obzornik – 17.45 Mozaik – 17.50 Vasiljica prekrasna, mladinski film – 19.15 Barvna risanka – 19.20 Cikcak – 19.30 TV dnevnik – 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar – 19.55 Propagandna oddaja – 20.00 Smešni obraz, celovečerni barvni film – 21.40 Propagandna oddaja – 21.45 TV dnevnik – 22.00 625 – 22.40 Glasbena oddaja

NEDELJA, 18. DECEMBRA: 10.55 Karino, barvna serija – 11.20 Mozaik – 11.25 Ljudje in zemlja, barvna oddaja – 12.25 Val Gardena: Smuk za moške, prenos – 17.50 Balkansko košarkarsko prvenstvo : srečanje Jugoslavija : Romunija v odmoru propagandna oddaja – 19.20 Cikcak – 19.30 TV dnevnik – 19.50 Tedenski gospodarski komentar – 19.55 Propagandna oddaja – 20.00 Življenje in delo Milana Buma, drama TV Novi Sad – 21.00 Propagandna oddaja – 21.05 Tihe Bilogorske poti, barvna oddaja – 21.35 TV dnevnik – 21.50 Jazz na ekranu: kvintet Bob porter – 22.10 Športni pregled

PONEDELJEK, 19. DECEMBRA: 16.25 Kmetijska oddaja TV Novi Sad, posnetek – 17.10 Vrtec na obisku: v vrtcu imamo danes modno revijo, barvna oddaja – 17.25 Zakoni divjine, barvna serija – 17.50 Obzornik – 18.05 Raziskovalna ladja, barvna oddaja – 18.15 Varstvo pri delu, barvna oddaja – 18.25 Mozaik – 18.30 Dogovorili smo se – 18.45 Mladi za mlade – 19.15 Barvna risanka – 19.20 Cikcak – 19.30 TV dnevnik – 19.55 Propagandna oddaja – 20.00 V. Babić: Severno od sonca, barvna drama TV Sarajevo – 21.00 Propagandna oddaja – 21.05 Kulturne diagonale – 21.55 Mozaik kratkega filma: Isfahan, barvni film – 22.25 TV dnevnik – 22.35 Šahovski komentar

TOREK, 20. DECEMBRA: 17.15 Potovanje okrog sveta, barvna serija TV Zagreb 17.30 Zdravo, Roff, barvna serija Zgodbe o psih – 17.55 Obzornik – 18.10 Tako živim Sam: Boba Stefanović, barvna oddaja – 18.40 Mozaik – 18.45 Čas, ki živi: V spomin ujeti trenutek, barvna odd. – 19.15 Barvna risanka – 19.20 Cikcak – 19.30 TV dnevnik – 19.55 Propagandna oddaja – 20.00 Ko smo vsi branilci – 20.30 Propagandna oddaja – 20.35 G. E. Clancier: Črni kruh, barvna nadaljevanka – 21.30 Propagandna oddaja – 21.35 Obrazi Jazza, barvna oddaja – 22.05 TV dnevnik – 22.20 Rokomet Jugoslavija : JLA, reportaža iz Ribnice

SREDA, 21. DECEMBRA: 15.55 Hokej Jugoslavija : Romunija, prenos – 18.15 Obzornik – 18.30 K. Kovič: Moj prijatelj Piki Jakob – 18.45 Od vsakega jutra raste dan: Radiše na Koroškem, barvna oddaja – 19.15 Barvna risanka – 19.20 Cikcak – 19.30 TV dnevnik – 20.00 Film tedna: Sojenje v Nuernbergu – 22.20 Propagandna oddaja – 22.25 TV dnevnik – 22.40 Tekmovanje v veleslalomu, reportaža iz Kranjske gore – 23.05 Šahovski komentar

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi, prezgodnji smrti našega dragega moža, atka, dedka in tasta

BOGOMIRJA ŽGAJNARJA

iz Mirne na Dol.

se iskreno zahvaljujemo vsem dobrim sosedom, sorodnikom, vaščanom, prijateljem in znancem, ki so nam ob težkih trenutkih slovesa stali ob strani, mu darovali cvetje in ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Posebno zahvalo izrekamo društvu AMD Trebnje in drugim družbenopolitičnim organizacijam za izkazano čast, tov. Franju Bulcu za poslovilne besede, župniku za opravljeni obred, vsem pevcem, in kolektivu Dane za pomoč. Zahvaljujemo se vsem, ki ste nam ustno in pismeno izrekli sožalje.

V globoki žalosti: vsi njegovi!

ZAHVALA

Po dolgi in mučni bolezni nas je v 70. letu starosti za vedno zapustila naša draga in dobra žena, mama, stara mama, sestra in teta

PEPCA BRUDAR

iz Vel. Brusnic 22

Prisrčno in iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste se poklonili njenemu spominu, ji darovali številne vence in cvetje in jo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti. Najlepša zahvala požrtvovalnim sosedom, dobrim sorodnikom in vaščanom za nesebično pomoč. Hvala vsem, ki ste sočustvovali z nami, nam izrazili sožalje in nam v težkih trenutkih stali ob strani. Prisrčna zahvala častitemu gospodu župniku za ganljive besede in opravljeni obred. Hvala pevcem za njihov trud in zapeto pesem ob odprtem grobu. Lepa hvala tudi delavkam kuhinje bolnice Novo mesto, tovarni IMV, SGP Pionir Novo mesto in ZB Brusnice za podarjene vence. Še enkrat vsem topla in prisrčna zahvala.

Žalujoči: mož Franc, sin Rado, hčerka Jožica z družino, sin Jože z družino, brat, sestre in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Po dolgi in mučni bolezni nas je za vedno zapustil ljubljeni sin, brat in stric

JOŽE JARC

iz Dolenje vasi 4, Mirna peč

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste sočustvovali z nami in nam izrekli sožalje. Še posebno smo dolžni zahvalo Nežki Režek, ki nam je pomagala v času bolezni, zdravnikom in patronažni sestri za obisk na domu, tovarni IMP Ljubljana, Labodu iz Novega mesta, Beti v Mirni peči, kaplanu za obred ter sosedom in vaščanom za pomoč. Iskrena hvala vsem, ki ste pokojnemu darovali vence in cvetje in ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoči: ata, mama, bratje Lojze, Polde in Franc z družinami, sestra Lojzka z družino, Ančka in Marjan ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob nenadni boleči izgubi našega ljubega moža, očka, sina, brata in strica

IVANA NOVAKA

iz Zagorice pri Dobrniču

se najtopleje zahvaljujemo sosedom in vsem prijateljem, ki so počastili njegov spomin, mu darovali vence in cvetje, nas tolažili v težkih dneh in pokojnika v tako velikem številu spremili na zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo delovni organizaciji, sodelavcem, godbi iz Litostroja ter govorniku za poslovilne besede, župniku za obred, pevcem iz Dobrniča. Hvala tudi učencem in učiteljem iz osnovnih šol Dobrnič in Trebnje za udeležbo na pogrebu in za cvetje.

Žalujoči: žena z otroki, ata, mama, bratje in sestra z družinami

DOLENJSKI LIST

Nekatere se izgovarjajo in obotavljajo, ali se to godi le zavoljo lepšega, smehljajoči se obraz dokazuje, da se dajo prav rade siliti. Na pragu krčme zagledam deklo, ki je služila pri nas. Navdušena od vina in ljubezni zavpije proti meni: „Oh, gospod, ne veste, kako sem danes srečna. Pijem ga pri štirih mizah. Vsak fant me hoče imeti zraven sebe, dva sta me prosila, da ju ljubim, eden mi je obljubil, da me bo vzel. Moja služba res da je sitna in težavna, ali danes je vse pozabljeno, vse odpuščeno."

Popoldne je prišlo na shod tudi več gospode iz Novega mesta in nekoliko godcev; godci in krčmarji so danes naželi, da se lahko smejajo. Med pijanimi ženskami sem zapazil dve gospe in tri gospodične iz vrst tistih, katerim se pravi demimondice. Šel sem še dve drugi krčmi. Povsod se je ljudi vse trlo, imel se je za srečnega, ki je dobil svoj sedež in svoj polič. Ki niso nič dobili, so pili stoje pri drugih ali pa so se namestili zunaj na trati, na drvih, na kaki neostrugani deski, na kaki ploči ali pa po tleh. Sem ter tja je bilo ležečih in slonečih več nego sedečih. Ob šestih je šel že tak hrup po vasi, da se je moralo vpiti, sicer se beseda ni razumela. Mladina se je vrtela o glasovih harmonik po podeh, sem ter tja tudi po cesti in po vrtih za hišami. Babe so zmerjale dedce ali pa se ravsale med seboj. Pohotne vdove so lovile možake in jih posajale poleg sebe za mizo. Mačeha je bunkala zeta. Kup otrok je dirjal po vasi, zaganjaje se v cigane in bereče. Po hišah, cestah in stezah so rjoveli pijanci. Peti se je silil danes vsak človek, ali glas je zapuščal grlo za grlom, proti večeru se je skoraj le še cvililo in tulilo, hripavo in zadomo, da smo, kar nas je ostalo treznih, morali si ušesa mašiti.

Zaradi ljubic si začno fantje skakati v lase, štirje pari so se nabijali in metali naenkrat. Pravijo, da velja že od nekdaj pravilo, da v Prečni ne sme miniti nobeno proščenje brez tepeža in krvi. Na griču se vname borba med možem in ženo. Ta mož se smatra v prečenski župniji za prvaka, ker zna nekoliko pisati in tajčati. Ne smeja se modrijan menda nikoli. Doma je rekel, da ne more poslušati hrupa, ki ga dela shod, zato da gre raje v zidanico prebirat uradne dopise in naredbe. Res je nesel pod pazduho toliko vampov s sabo, da je komaj hodil in dihal. Žena bi bila rada videla te študije in se napoti čez dobro uro v vinograd za njim. Stopi v zidanico in odreveni. Vampi leže po tleh, možu pa sedi na kolenih belolična krasotica. Žena plane vanjo, nezvesti potuhnjenec se je predrznil, jo braniti. Po dolgi rvanki mora uboga žena pobegniti. V Prečni jo mož doteče in začne mlatiti znova, dokler ga sosedje zgrabijo, v hlev pahnejo in zapro. Iz bližnje krčme pridivja pijan kosmatin, izdere iz graje kol in začne udrihati po ljudeh, po znanih in neznanih. Korenjak ga prime odzad in vrže v prah, ali rogovilež se brani z nogami in rokami, dela krvave rane z nohtovi in zobmi, dokler prinese krčmar vrv in možje pijanca zvežejo.

Okoli vasi in po vasi švigajo biriči in žandarji, ali ti možje mire ljudi z blagim opominom, ne pa z orožjem. To je vzrok, da se jih noben poštenjak ne boji, da jih nihče ne črti in preklinja. Po Prečni je bobnelo in grmelo tako šumenje raznih glasov, kakor da se opravlja cela stotina svatb. Šele proti mraku se začne ljudstvo bolj pogostoma razhajati in pomikati proti domu, ali mnogi pijančujejo še do desete in dvanajste ure, nekateri tudi celo noč. Za dekleta je take praznike nevarnost tem večja, ker se upijanijo tudi mnogi očetje in matere, da mladina dela lahko, kar hoče. Jaz sem zapustil Prečno proti deveti uri, domov sem šel skoz Žabjek. Kmalu se prepričam, da se je premenila ta šuma v dražesten gaj boginje Venere. Za marsikakim grmom čujem sladko, ali pogubljivo šepetanje. Namerim pa se tudi na pošteno ljubezen. Dekle je hotelo pustiti dragega in steči proti domu brez tovarišije. Fant jo tolaži: „Rezika, pojdiva skupaj. Mene se ti ni treba bati. Nisem se te dotaknil do zdaj in se te ne bom tudi nocoj ne. Prej, ko bi kaj takega mislil, naj me ubije strela iz jasnega neba. Tisi moja nevesta in to sem prisegel, da mora stopiti moja nevesta brez madeža pred oltar." Te možate besede ohrabrijo preplašeno mladenko. Davši ljubemu roko, koraka poleg njega, preprijazno se z njim pomenkovaje, po neširoki cesti, ki gre skozi goščavo v globoko dolino Potoka.

Tako se je vršilo in dovrševalo proščenje v Prečni. Bralci vidijo, zakaj graja te veselice toliko pametnih in razumnih ljudi. Ni dvombe, da je na cerkvenih shodih že veliko devic svoj venec zapravilo in plačalo kratko radost grozno drago z dolgim, včasi dosmrtnim kesanjem in žalovanjem. Ali kriviti ne sme se cerkev, ampak krčma, ne slovesnost, ampak razni duhovi, ki tiče v vinu in prežajo na nepremišljene žrtve.

Še večje nevarnosti prete dekletom na božjih potih, če jih ne spremljajo starši ali drugi zanesljivi varuhi. Mladina, če je sama, roma po priliki takole. Najprej je treba, da se prihrani, prisluži ali dobi na kak drug način nekoliko denarja. Ako se gre daleč samo kakih šest ali osem ur, zadostuje par goldinarjev, za daljno pot jih mora biti seve nekoliko več. Fant pozdravi svoje ljudi, vzame pod pazduho marelo in koraka po praznično oblečen počasno in nekako slovesno od doma proč. Včasi že v vasi, včasi v obližju se mu pridruži kak prijatelj in vrstnik. Bog ne daj, da bi si iskal ženske tovarišije v domačem kraju. Ravno tako se odpravijo na božjo pot dekleta. Naglo se gre v veselem pogovoru nekoliko ur, dokler se pride do shajališča, ki je navadno v samoti, na kakem razpotju ali v kaki zakotni krčmi.

Portret tega tedna

Od kovača do generala

Vse življenje Lojzeta Gabrovca, upokojenega generalmajorja s Stražnega vrha pri Črnomlju, se vrti okoli tehnike, motorjev. Lojzeta, enega od šestih otrok zavednega primorskega Slovenca iz Nabrežine pri Trstu, ki je 1921 pred fašisti pobegnil najprej na Vrhniko, od tam pa se preselil na Kočevsko, je prav ljubezen do avtomobilov 1940 privedla v Belo krajino. Na Kočevskem se je učil za kovača, vendar ta poklic ni mogel zadovoljiti njegovega nemirnega in v tehniko usmerjenega duha. V Črnomlju se je zaposlil kot pomočnik šoferja pri Zupančiču.

Mlademu fantu, že od doma deležnemu napredne vzgoje, se na začetku vojne ni bilo težko odločiti za pravo stran. „Oče se je družil s takimi ljudmi, ki sem jih kasneje poznal kot komuniste in partizane," se danes spominja očeta, ki ga je smrt doletela na zloglasnem Rabu, kjer sta bili internirani še dve Lojzetovi sestri. Dobro še pomni naduto obnašanje Kočevarjev, ki so po Hitlerjevem prihodu na oblast vsako leto hodili v Nemčijo na „tečaje" in njihovo vsebino takoj po začetku vojne skušali uveljavljati v Kočevju, kjer so takoj postavili vislice in hoteli pobiti vse zavedne Slovence. Od doma, kamor je Gabrovec po okupaciji najprej prišel, je pred zagrizenimi petokolonaši zbežal najprej na Vrhniko, 1942 pa je komaj 18-leten odšel v partizane, v 15. belokranjsko, kjer je bil namestnik komisarja brigade.

Njegova partizanska „kariera": komisar podoficirske šole v 7. korpusu, potem referent za motorizacijo v tem korpusu, proti koncu vojne oficir Ozne. Po končani vojni je ostal aktivni oficir v kontraobveščevalni službi KOS. Končal je akademijo in druge vojaške šole in opravljal vrsto odgovornih funkcij. Tako v službi kot v prostem času je bil njegov glavni posel tehnika oziroma avto-moto šport. Do 1952 je bil zelo uspešen avtomobilistični in motociklistični dirkač, po aktivni športni karieri pa se je posvetil delu v AMZJ in avto-moto klubih; med drugim je bil tudi predsednik športne komisije AMZJ in član uprave takrat najuspešnejšega avto-moto društva Partizan iz Beograda.

Po upokojitvi se je odločil, da ne bo živel v velikem mestu. Najprej je mislil, da bi se z družino preselil na Kočevsko, končno pa je prevagala Bela krajina, od koder je doma tudi njegova žena. Med inogradniki na Stražnem vrhu si je postavil hišo. „Šest let sem jo gradil, ampak sem v glavnem vse sam naredil, celo domače pohištvo," se pohvali mojster. Seveda se je v Črnomlju takoj vključil v delo AMD Bela krajina in s tem se je začelo za to AMD novo obdobje. Na njegovo pobudo so v Dragovanji vasi začeli prirejati vsako leto po dve dirki v motokrosu.

Pravijo, da imata danes v črnomaljski občini dve tradicionalni prireditvi domovinsko pravico: jurjevanje in motokros. Z motokrosom pa si je domovinsko pravico več kot zaslužil tudi Lojze Gabrovec. Da Belokranjci znajo ceniti njegov prispevek in mu zaupajo, pove tudi to, da je že več let predsednik AMD Bela krajina, predsednik KO ZZB NOV Stražni vrh, sekretar OO ZK Stražni vrh, član sveta KS pa še bi lahko naštevali. „Odkar sem v pokoju, nimam nobenega časa več," potarna malo za šalo, malo zares.

A. BARTELJ

Sevničani budni v etru

Radioklub gradi na mladih — Oddajnik na sevniški šoli

Sevniški radioklub Amater z vrsto uspehov tudi v državnem merilu že vrsto let spada med najuspešnejše v republiki.

Te uspehe je nasploh težko zasledovati, kot so poudarili na sobotni skupščini, ker prihajajo rezultati dostikrat tudi z enoletno zamudo. Nasploh se trudijo, da ne zamudijo nobenega tekmovanja, razen če jih ne pusti na cedilu dotrajana tehnika. V državnem merilu je 8. mesto v tekmovanju z UKV napravami lep uspeh, ravno tako 5. mesto v tekmovanju za Titove jubileje na kratkih valovih. Primopredajna sekcija se ponaša že s 6.000 zvezami, sklenjenimi z amaterji v 69 državah. Celo z UKV napravami, ki jim sicer prisojamo kratek domet, so vzpostavili že 1.200 zvez, razporejenih po 11 državah. Na sevniški šoli imajo eno leto primopredajno postajo. V tem kratkem času so na njej vzpostavili že nad 4.200 zvez z 52 državami.

Samo vzpostavljanje čim večjega števila zvez je le del dejavnosti. Z vso vnemo se lotevajo izvirnih gradenj anten in drugih naprav. V minulem letu so v to vložili 2.362 ur. Pred nedavnim so pred slovensko komisijo preizkusili 10 povsem mladih operaterjev. Uspehov bi nedvomno imeli še več, ko ne bi imeli tolikšnih težav s financiranjem. Sprejeti samoupravni sporazum s samoupravnimi interesnimi skupnostmi bi bil moral že dajati sadove, vendar je presenetljivo, da imajo največje težave z občinsko izobraževalno skupnostjo, čeprav imajo v svojih vrstah ravno največ mladih.

A. Ž.

OBVESTILO

Kolektiv hotela „Kandija" prireja SILVESTROVANJE. Cena rezervacije s silvestrsko večerjo je 300,00 din. Igral bo ansambel Elipsa. Vljudno vabljeni!

JASTREB V GOLU

Zanimiv in nenavaden dogodek se je pripetil na zasneženem rokometnem igrišču pri domu telesne kulture v Kočevju. Za golom je skupina golobov jedla kruh, ki so ga odvrgli otroci, ko so šli od pouka v bližnji šoli domov. Nenadoma pa se je z višine kot puščica zapodil jastreb. Usmeril se je naravnost proti golobom, vendar iz napačne smeri: priletel je namreč iz smeri sredine igrišča, golobi pa so bili za golom. Ker je prezrl mrežo, se je zapletel vanjo in obležal v golu, golobje pa so se seveda razbežali.

Jastreb, ki je v preveliki vnemi prezrl mrežo, se je nekoliko poškodoval. Z velikim trudom se je končno le izmotal iz mreže, nato pa je s precejšnjo težavo odletel.

A. ARKO

IŠČEJO POBEGLEGA VOZNIKA

V Drami pri Šentjerneju se je v soboto okoli 20.40 zgodila hujša prometna nesreča, pri kateri je izgubil življenje pešec, 63-letni Peter Šolen iz Drame, medtem ko je še neugotovljeni voznik motornega vozila, ki je povzročil nesrečo, po dogodku pobegnil.

Novomeška UJV zato naproša vse, ki bi karkoli vedeli o nesreči, naj vse podatke sporoče najbližji postaji ali oddelku milice, ali pa novomeški UJV, telefon 21–080. Še najverjetnejša barva motornega vozila, ki je povzročilo nesrečo: svetlo siva, svetlo modra, ali siva.

NOVO MESTO: PRODAJNA RAZSTAVA

Novomeški Dolenjski muzej je minuli teden odprl mikavno razstavo likovnih del slovenskih umetnikov, in sicer v mali dvorani Dolenjske galerije. Razstava je prodajna, odprta pa bo do 15. januarja. Dela bodo zainteresirani lahko kupili tudi na obroke. Obenem vodstvo muzeja obvešča občane, ki imajo doma likovna dela, pa bi jih radi prodali, naj pridejo v Dolenjsko galerijo, kjer jih bodo ocenili likovni strokovnjaki.

NOVA ŠPORTNA DVORANA – Kar 1200 gledalcev bodo lahko sprejele tribune v novi športni dvorani v Ribnici, ki jo bodo odprli pred dnevom JLA. Žal pa hkrati še ne bo odprt tudi plavalni bazen, ki bo pod isto streho. Na sliki: novi športni objekt. (Foto: Primc)

Prvi direktni prenos

Izredno kakovosten rokometni turnir — Prireditve, posvečene jubilejem ZK, tovariša Tita in dnevu JLA

V torek, 20. decembra, bo ob 18. uri TV Ljubljana direktno prenašala iz Ribnice rokometno tekmo med reprezentanco Jugoslavije in reprezentanco JLA. Razen tega bo TV Ljubljana poročala tudi o otvoritvi nove športne dvorane v Ribnici in ostalih tekmah rokometnega turnirja.

Poročali smo že, da bo športna dvorana v Ribnici odprta 18. decembra ob 19. uri. Ob tej priložnosti bo izveden bogat kulturni in športni program. Isti večer ob 20.30 je na sporedu že prva tekma rokometnega turnirja za letošnji dan republike: pomerili se bosta ekipa Inlesa in reprezentanca JLA. Začetni udarec bo izvedel upokojeni učitelj Maks Drobnič, ki je bil prvi učitelj rokometa v Ribnici.

19. decembra ob 11.30 se bosta pomerili rokometni reprezentanci Jugoslavije in Slovenije. To bo tudi propagandni nastop, ki si ga bodo ogledali učenci osnovnih šol in gimnazije iz Kočevja ter vojaki. Istega dne okoli 13. ure bosta vse udeležence turnirja sprejela predsednik občinske skupščine Ciril Grilj in predstavnik poveljstva ljubljanske vojne oblasti general Petar Ristić. Zvečer ob 19.30 pa bo na sporedu tekma SFRJ:INLES.

20. decembra bo najprej tekma SFRJ:JLA (ob 18. uri), nato pa ob 19.30 SRS:INLES.

Za to prireditev je izdelanih okoli 3000 posebnih značk, ki jih bodo prodajali po 4 dinarje. Pripravljenih je še več srečanj in razgovorov.

MILAN GLAVONJIČ

ŠE SE KDAJ ZAVRTI – Fani Ogulin pri svojem kolovratu. Zanj se poleg nje zanima samo še petletna vnukinja Maja.

Ni še za staro šaro

Fani Ogulin iz Novega mesta še sprede kak kilogram volne na starem kolovratu — Za tople nogavice

Kolovrat v mestnih stanovanjih niti ni redkost, saj postaja to staro orodje vse bolj cenjen okrasni predmet; pridih starožitnosti naj bi oplemenitil brezdušnost modernega. Gotovo pa je redkost, če kolovrat v mestu še opravlja svojo staro dolžnost, saj je še v odmaknjenih vaseh izgubil vso nekdanjo veljavo. Starega orodja naših prednikov se od časa do časa posluži Fani Ogulin iz Regerče vasi v Novem mestu. Z jesenskimi dnevi v njeni hiši zabrni preurejeni kolovrat in iz kosmov volne nastaja volnena nit.

„Presti sem se naučila kot dekle ne od matere, ampak od stare mame, ko sem živela še v Cerovem logu pri Šentjerneju," pripoveduje Ogulinova. „Že takrat ni nobeno dekle več hotelo prijeti kolovrata v roke. Mene je predenje toliko zanimalo, da me je stara mama morala naučiti tega opravila, čeprav je mati menila, da mi ne bo nikoli več koristilo."

Še v Cerovem logu je Fani pred poroko dala mlinarju Zagorcu, ki se je ukvarjal tudi z mizarstvom prerediti stari hišni kolovrat. Kot nevesta je možu v bali prinesla tudi tega nekdaj ne pogrešljivega spremljevalca mladih žena.

„Zdaj se zavrti le redkokdaj. Ko dobim kaj volne – ponavadi mi je pri striženju ovc nekaj prihranijo Božičevi – spredem niti. Za pletenje nogavic ni boljšega kot doma spredena volna. Tudi toplejše so take nogavice," zatrjuje zadnja Novomeščanka pri kolovratu.

M. MARKELJ

OTVORITEV IN „ZATVORITEV"

Poročali smo, da so pred kratkim v Kočevju svečano odprli novo avtobusno postajo SAP. Najbolj so se nove postaje seveda razveselili potniki. Menili so, da jim vsaj zdaj, pozimi, ne bo treba čakati avtobusov na dežju, snegu in predvsem mrazu. Vendar so se potniki ušteli oziroma prezgodaj veselili. Komaj so postajo odprli, že so jo spet zaprli in potniki spet čakajo avtobuse na prostem.

DOLGO JE ZDRŽAL – Sezona ohceti je že v polnem teku in v soboto se je oženil še zadnji od „ta starih" Novomeščanov Jože Skube – Maks. Kakšnih trideset vrstnikov mu je pripravilo presenečenje: ko sta prišla z nevesto iz rotovža, so mu zaigrali, zapeli in čestitali, toda avtomobili, ki so pripeljali svate, so izginili. Namesto njih sta čakala zapravljivček in lojtrski voz, okrašena s smrečicami in pisanim papirjem. Najmočnejši je naložil „ta mlado" pod marelo (na sliki), spremstvo z muziko je poskakalo na drugi voz in – gijo! (Foto: Janez Pavlin)

NAJ TUDI DELEGATI KAJ DELAJO

„No, pa poglejva. Kako je z direktorjem vseh direktorjev? "

„Dvosobno. Ima samo enega otroka."

„V redu. Pa komercialni? "

„Tudi dve sobi. Je brez otrok, a bo vsak čas povečal družino. Žena pričakuje še ta mesec."

„In tehnični? "

„Trisobno. Dva otroka pa še tašča je pri njih."

„Ni slabo. Pa vodja tozda rdečih nogavic? "

„Garsonjera. Samec, ki pa to ne bo dolgo."

„Vodja tozda zelenih nogavic je v dvosobnem, ne? "

„Ne bo držalo. Letos smo mu dali še eno sobo. K njemu se je priselila sestra. Dela v tozdu modrih nogavic. Prikupna blondinka."

„Poznam. In finančni direktor? "

„V dvosobnem. Hčerkica hodi zdaj v prvi razred."

„Tako? Tatjanca pa že v šoli? Čas hudičevo teče . . . Kako pa je z direktorjem splošnega sektorja? "

„Zakrknjen samec, ki uživa v enosobnem."

„Ga bo že katera zvila, brez skrbi. Poglejva za direktorja kontrole."

„Znosno. Dve sobi, en otrok in mož. Potnik. Skoraj nikoli ga ni doma."

„Odlično. Pa nabavni direktor? "

„Urejeno. Soba in kabinet. Tudi tega bo treba oženiti."

„Direktor tozda sivih nogavic še vedno stanuje pri Zračniku? "

„Ne. Že pol leta ne. Nekaj sta se spričkala zaradi avtomobila. Dodelili smo mu sobo v novem bloku ob Zeleni reki. Pravi, da je zadovoljen."

„Sva koga pozabila? "

„Da. Direktor prodaje se je ta teden vselil v trisobno. Garažo si je poiskal pri Tržišniku."

„Torej le ni tako črno, kot je bilo videti sprva. Koliko novih? "

„V mapi je šestinosemdeset prošenj, na razpolago pa imamo štiri enosobna stanovanja. Prosijo snažilka z družino, dva šoferja, vratar, tri kuharice, vrsta strojnih šivilj, štirje novoporočeni mehaniki, pet skladiščnikov . . ."

„Šestinosemdeset prošenj in štiri sobice? Prepustiva zadevo odboru za stanovanjska vprašanja. Se ti ne zdi, da bi bil že čas, da tudi delegati kaj delajo? "

TONI GAŠPERIČ

15.12.77
101 PRILOGA

ZBOGOM, PARA

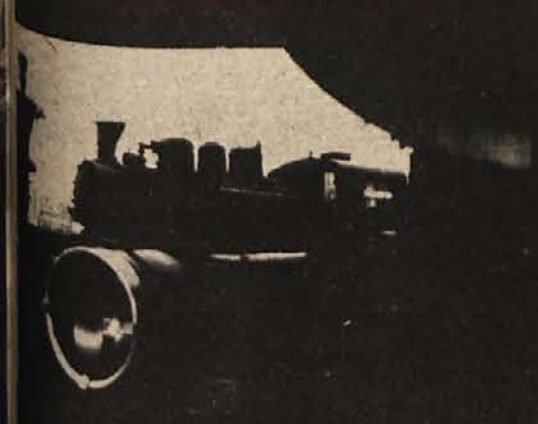

Pred nekaj dnevi je v Novem mestu zadnjič jeknil pisk parne lokomotive. Topla, vedno sikajoča, brbotajoča in kadeča se črna kovinska žival je zapeljala na slepi tir. Žar v kurišču je ugašal in ugasnil. Ne za nekaj ur ali dni. Za vedno. Ledenomrzla, orjaška kovinska gmota, ki smo ji vzeli srce, je samo še spomenik nekemu obdobju, ki se nikoli več ne bo vrnilo. Povozilo ga je kolo časa.

25. september leta 1825 pa je bil znamenit dan. Anglež Georg Stephenson je namreč dokazal, da lahko njegova parna lokomotiva „Locomotion" z lahkoto pelje 30 vagonov, na katerih je bilo 50 ton tovora in 450 zelo ugledniih ljudi, 40 kilometrov daleč. Rodila se je železnica, parni stroj je dokazal svojo neznansko moč.

Parni stroj. Trije najvažnejši izumi v zgodovini civilizacije so menda ogenj, kolo in raketni pogon. Četrti je parni stroj. Na tem „neuglednem" mestu je samo zato, ker strogi kritiki menijo, da že vsebuje dva izuma: kolo in ogenj — toploto. Pa ni zaradi tega ta otrok prodorne misli Jamesa Watta in predhodnikov nič užaljen. Parni stroj je začetnik tehnične revolucije, do današnjih dni še ni bila izumljena naprava, ki bi tako neznansko spremenila človekovo življenje. Nekdo je zapisal, da je parni stroj nase prevzel delo ljudi, živali in bogov. Če se zamislimo v tiste čase, je res tako. Človeštvo je poznalo samo tri vire energije. Moč svojih mišic, moč živali ter moč rek in vetrov, ki so tekle in pihali po „božji volji".

Tedaj pa se neki angleški posebnež domisli, da je mogoče moč ognja, energijo toplote, ki je dotlej služila samo za ogrevanje in odvečno požiganje, spremeniti v mehansko energijo. Človeške roke, društev za zaščito živali (kaj šele ljudi) tedaj še ni bilo, nadomesti zvarek kovine. Dodaš malo vode, zakuriš ogenj in že se vse vrti. Čudovito!

Uresničila se je antična, dva tisoč let stara misel, da so ogenj, voda in zrak trije temeljni elementi. Ne sicer v kemiji, pač pa v tehniki. Človekove roke so osvobojene, koliko več časa za razmišljanje! Eksplozija izumov, vsak še bolj osvobodi misel.

Vrnimo se k železnici. Para je prinesla tudi revolucijo v prometu. Rodila se je železna cesta. Ko so že omenjenemu Stephensonu leta 1825 priznali, da je njegova „Locomotion" sicer močna, vendar tudi počasna žival (vse tiste s tovorom pomešane ugledneže je peljala s hitrostjo 19 kilometrov na uro), je trmasti mož štiri leta kasneje postavil na tire sopuhajočo hči „Rocket", ki je hitela s takrat čudežno hitrostjo 56 kilometrov na uro. Ure in ure, z njo v galop je opešal tudi njabolj plemeniti angleški žrebec. Zmaga je bila izbojevana, ko je Stephenson dokazal tudi, da taka hitrost potniku ne škodi. Papirnata znanost je namreč papirnato dokazovala, da se bo vožnje z vlakom željan človek zaradi neznanske hitrosti zadušil. Danes se temu smejemo, takrat pa je bila to silno važna tema, zakorakala je celo v nedotakljivo lordsko zbornico.

Z zmago nad papirnatimi fiziologi je nastopila zlata doba železnic. Tiri so se podaljševali v stotine, tisoče kilometrov. Leta 1845 je v Evropi že 8200 kilometrov železniške proge, v Združenih državah skoraj ravno toliko, v Aziji, Afriki in Avstraliji pa niti metra. Pred izbruhom druge svetovne vojne je Zemljino oblo prepredalo že več kot 17,000.000 kilometrov tirov.

Največ železne ceste je bilo zgrajene ob koncu minulega in začetku našega stoletja. To je doba „Orient ekspresov", ki so kasneje ponudili snov celo filmskemu mojstru srhljivk, ceste so bile nič, železnice alfa in omega. Železnice so prevažale vse: tovor, ovce, arestante in kralje. Dragulji so se mešali s krvjo vojaških ranjencev, na z lestenci prepreženi jedilni vagon so dobro plačani možje v modrih uniformah pripeli vagon s krstami.

Novomeščani so pričakali železno cesto leta 1893. Tedanji kronist poroča, da je bilo nepozabno. Govori, cvetje, vznemirljiv drget, da si navzoč pri nečem, kar je velepomembno. Če odštejemo nekaj mož, ki že vsa stoletja in tisočletja govore enako, ter nekaj dam, ki se v enakem obdobju samo različno oblačijo, je pravzaprav novomeški veledogodek tudi bil pomemben.

Resnična prva dama „železnega stoletja" je namreč lokomotiva. Parna lokomotiva. Povabila nas je na železno cesto in zvesto smo ji sledili. Na čelu je bila, neutrudna, sopla je po klancih, popeljala nas je skozi tunel, kjer smo ukradli prvi poljub svojega življenja, jezili smo se nanjo, ko je zamujala, in vendar mirno spali, ker smo vedeli, da nas pelje tja, kamor so namenjene naše želje.

Zdaj pa stoji, parna lokomotiva, na slepem tiru. Zimski veter polje skozi line. Zimski veter ni življenje, kurišče je mrtvo. Poljubim jo, parno lokomotivo, poljubim na danes še bleščeče, jutri pa že zarjavelo prvo kolo.

MARJAN BAUER

IVICA ŽNIDARŠIČ

„Za nas je velika uteha že, ko jo vidimo, kako s svetilko v roki hodi od postelje do postelje. S tem spregovori besedo, drugemu se nasmehne, tretjega pobožа po glavi. Vsi bi radi govorili z njo, vsakdo bi ji rad stisnil dobrotno roko in ji izrekel besedico v zahvalo. Vse to pa ni mogoče. Preveč nas je, na stotine! Vendar pa ljubimo njeno senco, ki se pojavlja na stenah."

Tako je o Florence Nightingale, Angležinji, ki je rodbini navkljub odšla na Krim, kjer so se leta 1853 spopadli turški, angleški, francoski in sardinski vojaki z ruskimi, pisal domov eden tam vojskujočih se mož, ki mu je skrbna ženska roka zacelila rane.

Na to Florence sem se, ne čisto po naključju, spomnil pred srečanjem z našo gostjo Ivico Žnidaršič, sekretarko republiškega odbora Rdečega križa Slovenije. Florence Nightingale bi namreč zlahka veljala, če ne bi prevladoval „moški duh", za neformalno ustanoviteljico organizacije, ki jo danes imenujemo Rdeči križ, Ivica Žnidaršič pa je ena od mnogih, ki so na svoj način in v svojem času iskale bližnjico človeka k človeku.

„Moški znate polaskati, v tem primeru seveda neobjektivno," se nasmehne na dolenjski Bučki rojena Ivica Žnidaršič. „Tisto o Florence pa je res, čeprav s tem seveda ne želim in nočem zmanjšati zaslug Švicarja Henryja Dunanta, humanista, ki je resnični ustanovitelj mednarodnega Rdečeka križa. Danes se nam zdi samo po sebi umevno, da deluje Rdeči križ (ponekod je to Rdeči polmesec, v Iranu pa Rdeči lev s soncem) v dobesedno vsaki civilizirani državi, v minulem stoletju pa je veliko bolj kot danes veljalo, da je človek človeku tudi volk. Poglejte, kaj se je pripetilo Henryju Dunantu. Pri Solferinu v Italiji so se 24. junija 1859 spopadli Avstrijci in Italijani, ki jim je s svojimi Francozi pomagal Napoleon III. Tristo tisoč mož. Na bojišču je v enem samem dnevu obležalo okoli 40.000 mrtvih in hudo ranjenih. Dunant je prišel k Napoleonu III. zaradi trgovskih poslov, strahotne razmere na bojišču pa so njegov trgovski posluh dobesedno pokosile; pokol ga je napolnil z ogorčenjem in sočutjem. Začel je organizirati pomoč ranjenim ne glede na to, kateri strani pripadajo. Mobiliziral je ženske, radovedneže, takrat redke zdravnike.

Pomagali so vsi po vrsti — v človeku je, da pomaga — in vendar je moral priti neki Dunant. In priti je moralo tudi pravo stoletje.

O nadaljevanju Dunantove zgodbe se učite v šoli, Ženevski komite za pomoč ranjencev je leta 1875 prerasel v Mednarodni komite Rdečega križa. Henry Dunant je leta 1910 umrl v sirotnišnici, kljub Nobelovi nagradi za mir, ki so mu jo sramežljivo podelili 9 let pred smrtjo. Njegova življenjska usoda pa ni ovira, da ne bi bilo na svetu več sto milijonov aktivistov Rdečega križa. V človeku ni samo volk, v človeku je tudi človek."

Ivica Žnidaršič govori mirno, vendar je v njenem prijetnem, izurjenem glasu (saj je vendar dolgoletna družbenopolitična delavka) čutiti strast. Strast pripadnosti k delu, „njenemu" delu.

„Če citiram iz statuta," povzema nit Žnidaršičeva, „je Rdeči križ Slovenije prostovoljna, humanitarna, socialna in zdravstvenovzgojna organizacija občanov v Socialistični republiki Sloveniji. Poudarek je, če gremo ven iz suhoparnih statutarnih besed, na besedi **prostovoljna**. Ali veste, da je v Sloveniji 500.000 članov Rdečega križa, od tega polovica mladih? Prostovoljci delajo s srcem, vsak dinar je stokrat oplemeniten. Največja in resnična glavnica Rdečega križa je prostovoljnost. V našem, socialističnem primeru pa ne gre za tisto dobrohotnost, samaritanstvo, ko kapitalistični podjetnik na eni strani kopiči denarce, njegova žena pa je v njegovem mestu predsednica Rdečega križa. Da v družini malo uravnotežijo slabo vest.

Primer sem navedla samo zato, da bi spoznali razliko med tujim in našim Rdečim križem. Pri nas je Rdeči križ sestavni del Socialistične zveze delovnega ljudstva, pripet in spet z družbo. Kolesce, vendar ne nepomembno.

V strahotnih povojnih razmerah je Rdeči križ med drugim deloma nadomestil tedaj šibko zdravstveno in socialno službo. Še danes je organizator krvodajalskih akcij, ki so edinstvene v Jugoslaviji in na svetu. V Sloveniji nikoli ne zmanjka krvi. Družba se razvija, humanizira. Borili smo se proti tuberkulozi, mi vsi. Danes je dejansko skoraj ne poznamo več. Ženskam na vasi smo predavali o negi dojenčka, higieni, družinskega očeta-alkoholika smo prepričali, da se je šel zdravit; včeraj je bilo Posočje, veste, kako smo ravnali: enotno; Italijani so celo rekli, da tako, kot da ne bi bili Slovenci.

To seveda ni odgovor na vprašanje, kaj je Rdeči križ. Odgovor nosi v sebi vsak član, tudi tisti, ki enkrat na leto, ko pride na vrata pobiralec članarine, v tistem hipu, ko odšteva dinarje, vendarle vpraša samega sebe: „Denar že dajem, kaj pa sem storil? Dobrega." Čez hip, ko se vrata zapro, najbrž na vprašanje in odgovor pozabi. Važno pa je, za nas, za humanizacijo družbe in človeštva, že misel, da nisi storil dovolj. Poenostavljeno rečeno, bi lahko celo rekli, da je Rdeči križ slaba vest človeštva.

Po naši, slovenski in jugoslovanski plati pa je Rdeči križ še nekaj drugega. Rdeči križ je sestavni del življenja in dela. Družbe. Kdo bo rekel, da so zakoni pri nas tako krasni, tako vse vsebujoči, da računajo na vse in z vsemi. Pa ni tako, zakon je lahko papirnat akt, brez srca je lahko. Poglejte primer: socialna varnost je pri nas zagotovljena. Starček, sosed ali nesosed je sam. Z materialne plati je zanj poskrbljeno. Obiščete ga, sam je, morda potrebuje samo dobro besedo. Nihče vas ne bo zakonsko preganjal, če se nikoli ne zmenite zanj, če mu nikoli ne rečete ‚Dober dan' iali ‚Kako ste kaj'. Če pa to vendarle rečete, ste dejansko član Rdečega križa. Ni važno, če ste tudi na papirju. Z vašim dejanjem je dobil zakon tudi dušo."

Tako Ivica Žnidaršič, sekretar republiškega odbora Rdečega križa Slovenije. Na Bučki rojena, med vojno v Nemčijo pregnana. Očeta in brata nikoli ni bilo nazaj. Gimnazija v Krškem (nižja po takratnem), učiteljišče v Novem mestu. Učiteljica v Leskovcu pri Krškem. Mladinska družbenopolitična delavka, članica univerzitetnega odbora na ljubljanski univerzi in tako naprej. Odlikovanja, priznanja.

Bom pa — zaradi pogovora z Ivico Žnidaršič — ob pobiranju tekoče članarine Rdečega križa bolj na široko odprl vrata in denarnico, vprašal se bom, če ne bi moje obveznice za cestno posojilo pomagale kupiti en vijak dragocenega medicinskega instrumenta za novomeško bolnišnico, skušal pa si bom vtepsti v glavo tudi izrek Ivice Žnidaršič, da je treba delati za življenje 8 ur, za humani socializem, za graditev tistega, kar imenujemo človeška družba, pa še kakšno minuto, uro ali misel več.

MARJAN BAUER

VOJAŠKI KOTIČEK

RAKETE NISO OD DANES

Mnogi so prepričani, da je projektil na raketni pogon orožje, ki so ga začeli uporabljati v drugi svetovni vojni, popoln razvoj pa je doživel v povojnih letih. Vendar ni tako, rakete imajo bogato tradicijo.

Prve primitivne raketne projektile v obliki puščic so na Kitajskem uporabljali že leta 1232. Veliko kasneje (leta 1805) so v nekem britanskem arzenalu izdelali raketni izstrelek s papirnatim ohišjem, ki je bilo napolnjeno s smodnikom. To je bila prva bojna raketa; težka je bil 3 kg, domet pa je bil 1800 metrov. Papirnatemu „prototipu" je sledila kovinska sestra. Ta britanska raketa je bila težka 16 kilogramov; v glavi je bilo tri kilograme smole, solitra, loja in črnega smodnika.

Raketno prihodnost so zaslutili tudi Rusi, ki so leta 1817 izdelali podobne rakete; domet je bil do 3000 metrov. V drugi polovici 19. stoletja se je do takrat precej nenatančno topništvo tako razvilo, da jim rakete po preciznosti in dometu niso mogle več konkurirati. Nanje so se spet spomnili med prvo svetovno vojno. Eno od raketnih inačic francoskega poročnika bojne ladje Yvesa le Prieura so uporabljali zoper balone in zračne ladje. Z raketami te vrste so bila oborožena tudi takrat še zelo betežna lovska letala.

Zlata doba raketnih orožij se je začela med drugo svetovno vojno. Vsi smo že slišali za V—1 in V—2, nemškim veteranom še danes ne smeš omeniti „Stalinovih orgel".

Rakete so danes velikanska utež na strateški tehtnici velesil. Upravičeno. Raketa na sliki se imenuje „Minuteman III" in je iz ameriške orožarne. V glavi lahko nosi, tako vsaj trdijo izvedenci, kar 12 atomskih nabojev.

Sicer pa je to stara zgodba. Začelo se je z raketno puščico, konec pa je menda tako zanimiv, da ga (vsaj nekateri) hočejo doživeti čimprej.

PUŠKIN JE BIL VOJNI DOPISNIK

Vojni dopisnik je novinar ali kaka druga oseba, ki poroča uredništvom časopisov, radiu ali televiziji o neposrednem dogajanju na fronti in o življenju enot.

Za prvega vojnega dopisnika imajo Henryja Robinsona, ki je v časopisu The London Times poročal o bombardiranju Koebenhavna leta 1801, ki so ga izvedle britanske vojne ladje, in o bojih britanskih enot leta 1808 v Španiji proti Nepoleonovim okupacijskim enotam. Veliki ruski pesnik Puškin pa je pošiljal leta 1829 s Kavkaza dopise o pohodu ruskih enot nad Erzerum. V ameriško-mehiški vojni v letih 1846 — 1848 je dopisnik Georg Kendall uporabljal za pošiljanje poročil relejno konjsko pošto, da bi s fronte pred drugimi dopisniki svoj časopis Picayune iz New Orleansa obveščal o najnovejših dogodkih. V tej vojni so prvič objavili tudi fotografske posnetke. Med krimsko vojno je William Russel pošiljal poročila z bojišča s kablogramom do Varne, od tod pa do Pariza in Londona s telegrafom.

Prvi srbski vojni dopisnik je bila Milica Stojadinović, ki je leta 1862 poslala nekemu budimpeštanskemu časopisu več dopisov o turškem bombardiranju Beograda.

Vojno dopisništvo se je razvilo zlasti med drugo svetovno vojno. Tako je bilo na primer na sovjetski strani poleg drugih vojnih dopisnikov v tej vlogi tudi 140 književnikov, med njimi Šolohov, Simonov, Ehrenburg, Polevoj in drugi.

V NOB so skoraj vse naše enote imele svoje časopise, v katerih so objavljali svoje prispevke mnogi borci in starešine. V Sloveniji sta imela 7. in 9. korpus oziroma 4. operativna cona še posebne „poklicne" vojne reporterje, ki so jih po potrebi pošiljali v razne enote, odkoder so za pokrajinsko in centralno časopisje pripravljali reportaže in druge prispevke.

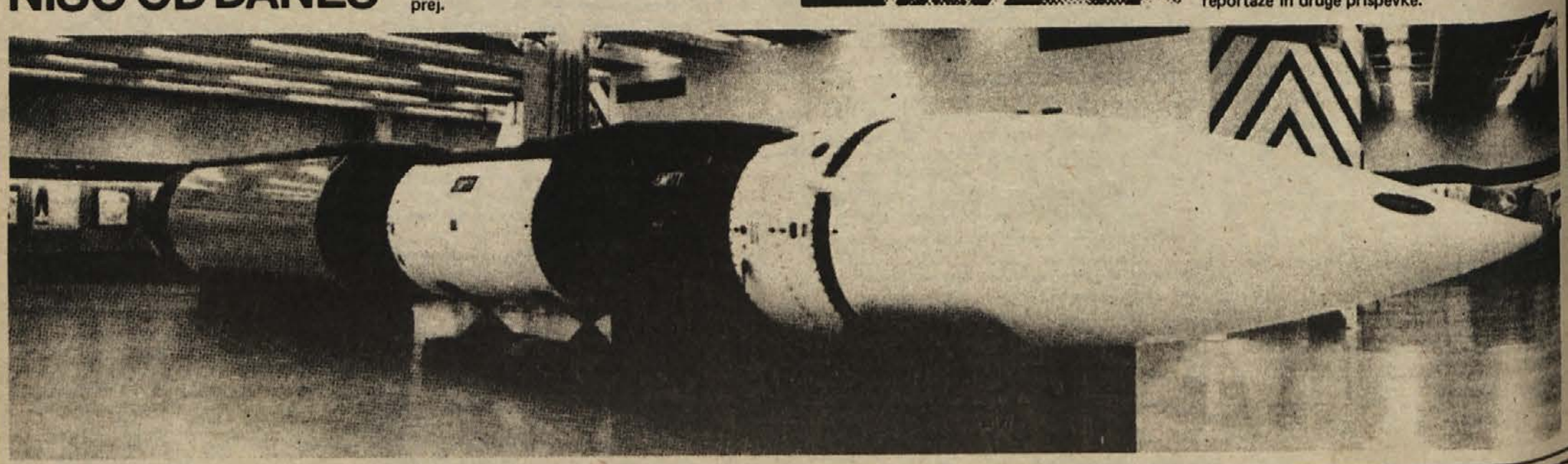

DIAMANTNI FANTJE

Dolenjski letalski center je kronal letošnjo sportno sezono s tremi izjemnimi dosežki. Jadralci Jože Golob, Srečo Kotnik in Iztok Pekolj so v razmiku nekaj dni z jadralnim letalom „Pilatus B-4" v prijateljskem Bihaću dosegli višino nad 5000 metrov, ki je eden izmed pogojev za zlato jadralno značko z diamanti. Višine so bile dosežene v razmerah, ki jih letalski meteorologi imenujejo jadranje na valovih. Morda nekaj o tem.

Za jadranje na valovih, ki omogočajo izjemne višine, je najvažnejši južni veter. Vremenska kuhinja je naravnana tako, da piha ta veter na območju Bihaća takrat, ko se Alpam približuje hladna fronta. V oktobru in novembru, ko se jesensko vreme sprevrača v zimsko, so te fronte zelo pogoste. Sledijo si v razmiku nekaj dni. Pred prihodom hladne fronte pridejo za jadralce zanimivi južni vetrovi, ki pihajo v večjih višinah tudi s hitrostjo več kot 100 kilometrov na uro. Južni veter zadene na oviro, v novomeškem oziroma bihaškem primeru je to gora Pleševica. Za goro nastane zračno valovanje, val se grmadi na val, tudi do višine več kot 10 kilometrov. Če v to valovanje pripelje jadralno letalo, se bo z dobrim pilotom za krmilom dvignilo v kratkem času na nekaj kilometrov višine. Jadranje na valovih je poseben vid letenja, po njem najbolj slove Poljaki, Američani in Avstrijci, pač zaradi najugodnejših meteoroloških pogojev.

Višina petih kilometrov, ki je eden od pogojev za zlato značko z diamanti, je težko dosegljiva celo za večino športnih letal z motornim pogonom. Doseči ali preseči to višino z jadralnim letalom, ki mu vladajo samo zakoni termodinamike, pa je naravnost iziv. Na tem ljubem svetu je samo nekaj več kot 3000 ljudi, ki lahko dokažejo, da so bili tako visoko ali pa še više v iz plastike, kovine in stekla zlepljeni škatli, ki ji rečemo jadralno letalo. Trije so iz Novega mesta. In to je njihova zgodba.

Jože Golob, 5400 metrov: „Ko me je motorno letalo—vlačilec odlepilo z zemljo, sem bil skeptik. Jadranja na valovih se namreč šele učimo, pogoji se vsaj po našem mnenju niso pokrivali z napisanim v učbenikih. Pa je ‚prijelo', kot pravimo. Do višine 400 metrov, kjer sem odpel vlačilno vrv, smo potrebovali samo 3 minute. Letalo—vlačilec in nanj privezano jadralno letalo sta bili v vseh položajih. Dviganje in padanje. Instrumenti so ponoreli. Po pravici povedano, sem odpel vlačilno vrv bolj zaradi varnosti kot iz prepričanja. Dviganja in padanja so bila tako močna, da mi je utihnil celo radio, tranzistoriran zabojček, ki je zanesljivo prilagojen za nemilo ravnanje. V dveh sunkih sem s 400 metrov padel na 200. V nekaj sekundah. In v istem času spet nazaj na 400. Vstop v jadranje na valovih je lahko tako silovit, da si v eni sekundi tudi do 30 metrov više ali nižje. Z glavo sem udaril v steklo kabine.

Nenadoma pa je vse utihnilo. Oddahnil sem se, pomenilo je, da sem na valovih. Na 700 metrih se je letalo začelo vzpenjati s konstantnih 8 in več metrov na sekundo. Na treh kilometrih in pol sem bil brez sprembe smeri. Kot z dvigalom je šlo vse do 5400 metrov efektivne višine (efektivna višina je dosežena nadmorska višina minus višina, ki jo je jadralnemu letalo doprineslo letalo-vlačilec).

Potem je bilo treba priti dol, nazaj na zemljo. Kljub popolnoma odprtim zračnim zavoram, so bila dviganja na 2000 metrih tako silovita, da se mi je zdelo, da grem bolj gor kot dol. Zdelo se mi je, da stojim na mestu, dejansko je nekako tako tudi bilo. Čeprav je bilo letalo postavljeno na glavo. Potem sem sedel, kot pravimo letalci prizemljenju. Brez šolskega kroga. In ni me bilo sram. „Let je trajal uro in dve minuti."

IZTOK PEKOLJ SREČO KOTNIK JOŽE GOLOB

Srečo Kotnik, 5950 metrov: „Po prvem startu, ko sem zgrešil valove ali pa oni niso hoteli najti letala, so me ponovno potegnili v zrak. Odpel sem na 1000 metrih. Imel sem več sreče kot Jože. Silovitega premetavanja ni bilo, kot z dvigalom sem se povzpel na tri kilometre. Do te višine me je spremljala tudi oblačnost. Trideset minut je trajalo, želel sem kvišku, pa nikamor s teh treh kilometrov. Že sem rekel, da danes ne bo nič, ko zagledam oblaček. Kot v ubčeniku. Zavil sem k njemu, porajal se je. Bil je pravi. Valovi so ga naredili. Postopoma sem dosegel 6950 metrov višine. Efektivno, odštetč moramo kilometer, na katerem sem odpel, je to še vedno skoraj pravih 6000 metrov. Ko smo moj let analizirali, na zemlji seveda, se je zdelo, da bi lahko porušil državni rekord. Znaša 8600 metrov in precej star je že. Pa ga nisem porušil. Ukaz je ukaz. Okoli mene se je vse zapiralo, sledil sem ukazu z zemlje, da moram dol zaradi oblačnosti. Varnost je prva. Povem lahko še, da sem doživel na petih kilometrih višine popolno zaledenitev kabine, težave so bile tudi s sicer zelo zanesljivo kisikovo bombo. Na višinah več kot 4000 metrov je uporaba kisika obvezna. Zgodilo se je tudi, da sem s hitrostjo 75 kilometrov na uro stal na mestu. Mimogrede rečeno: zunanja temperatura na 6000 metrih je blizu minus 30 stopinj Celzija. Za tistih nekaj minut, ko si tam zgoraj, dvojne dolge gate niso odveč."

Iztok Pekolj, 5500 metrov: „Za doseženo višino se moram zahvaliti razumevanju sodelavcev v IMV. Dobil sem prost dan, v Bihaću me je že ‚segreto' čakalo letalo. Temu se sicer ne more reči ‚prišel, videl, zmagal'! Preprosto te samo veseli, da te nekdo tudi razume. Pa ne lezem IMV v rit, samo zapomnil sem si uslugo. Trajalo je 52 minut, ko že govorimo tudi o letenju. Dviganja so bila tudi do 12 metrov v sekundi. Veselje se meša s strahom. Na petih kilometrih se mi je zdelo, da vidim zvezdo. To je tudi mogoče. Nebo ni več modro, ampak skoraj črno. In obzorje. Zdi se ti, da vidiš Atlantik, čeprav to ni mogoče. Zunaj mi je pokazalo minus 36 stopinj Celzija, a me ni zeblo. Zdi se, da je organizem neobčutljiv za mraz. Misel, silna duševna aktivnost premaga telo. Takemu stanju bi lahko rekli nadzorovana evforija.

Vse, kar je lepo, je kratko. Nikoli v življenju pa ne bom pozabil (radio je bil vključen in letalci smo si bratje), kako mi je neki Celjan, ki je slišal, da sem zemlji sporočil tri kilometre višine, čestital za zlato značko. Čez 15 minut mi je moral čestitati za diamant — za več kot pet kilometrov. Nekje okoli Celja je moral jadrati ta fant, jaz pa nad Bihaćem. In bila sva si tako blizu."

Končajmo v znamenju politike. Politika pomeni vodenje, upravljanje. Na dlani je, da je vodstvo Dolenjskega letalskega centra ravnalo modro, ko se je načrtno odločilo, da ponudi svojim članom možnosti tudi izven dolenjskih okvirov. Trdno stoji tudi, da sta Bihać in Novo mesto pobrateni mesti. Pa ne more biti in ni tako, da bo zdaj nekdo rekel, kako je slovenski „stric iz Amerike" prišel v goste k bosenskemu; ki je znan po tem, da zna v imenu gostoljubnosti dati tudi srce. Gre za resnično sodelovanje brez nadrejenosti in podrejenosti.

Sicer se najbrž predsedniku novomeškega izvršnega sveta občinske skupščine ne bi zdelo vredno ob letalskem dosežku obiskati bihaškega kolega. In bihaški kolega menda tudi nima časa in denarja kar tako in zaradi treh diamantnih fantov, pa naj bodo stokrat novomeški, prirediti uradni sprejem. S tem seveda nočem trditi, da se bratstvo in enotnost pišeta samo na višinah nad pet kilometrov. So pa ti letalci dobri ljudje. Južni veter z valovi ni pogoj.

MARJAN BAUER

IKARU OMAHNILE PERUTI

Ribniška dolina je na gosto posejana s pomembnimi možmi, med katerimi ne manjka pesnikov in pisateljev. Zaradi tragične usode ima prav posebno mesto pesnik France Zbašnik.

Rodil se je 19. novembra 1897 — se pravi pred 80 leti — v Dolenji vasi, v hiši, ki je dobila ime „Pri Nežcnih". Francetov ded je bil muzikant. Zgodilo se je, da je kar za dalj časa zapustil domačijo in se s potujočimi godci odpravil v svet. Hrepenenje, hrepenenje . . . Francetov oče se je nekaj mesecev po sinovem rojstvu odpravil za deset let v Ameriko. Tam se je zaril pod zemljo, da si je zaslužil za skromno hišico. Garanje, garanje . . . V tej hišici, ki leži na južnem koncu vasi, je preživel pesnik svoja otroška leta.

S hrepenečimi očmi se je razgledoval po lepi okolici, njegovi mehki pogledi so božali Jasnico in Strmec ter poljubljali nebo med zelenimi zavetami Velike in Male gore. Tu je sanjal svoje zlate sanje, poslušal skrivnostno dihanje zemlje, veselo petje ptičev, mehko, pritajeno šumenje žitnega polja. Vse to bo pozneje dihalo iz njegovih pesmi. Tu se je pogovarjal s samotnimi brezami tudi pozneje, ko se je iz mesta vračal domov na počitnice.

Prvo znanje si je pridobil v dolenjevaški trirazredni šoli. Tu je bil vedno prvi v razredu; tih, marljiv, vesten. Njegova pisava je bila nekaj posebnega; vse črke lepo enakomerne in v natančni, ravni vrsti. Njegovi zvezki so bili kakor tiskane knjige.

Tudi v Ljubljani v gimnaziji je bil Zbašnik vedno prvi v razredu. Sošolci in profesorji so ga spoštovali, ker je bil zmeraj tako resen, delaven in tih. Jezike je znal ravno tako dobro kot matematiko in naravoslovje.

S prijateljem Karlinom je mladi France začel v 6. gimnaziji — sedaj 2. gimnaziji — izdajati leposlovni dijaški list s simboličnim naslovom: **Mi gremo naprej!** Kmalu sta zbrala okrog sebe celo četo dolarskih pesnikov in pisateljev, tako veliko je bilo zanimanje za njun list.

Leta 1916, ko Zbašniku še ni bilo 19 let in ko je prva svetovna vojna divjala že v polnem razmahu, sta dva detektiva avstrijske policije napravila pri njem strogo preiskavo. Na hitro je bil obdolžen veleizdaje in hujskanja proti Avstro-Ogrski. Nekdo je bil list **Mi gremo naprej!** izročil policiji, ki je z velikim trudom hotela za vsako ceno uničiti mlado slovensko podrast na gimnaziji.

France Zbašnik

France je bil izključen iz gimnazije in na hitro poklican v vojaško službo. Dodeljen je bil v vojaško bolnico za kužne bolezni v Ljubljani. — On, ki je sanjal o prostosti, o žitnem polju, o soncu, je opravljal službo popisovalca mrličev — od jutra do večera in večkrat tudi celo noč. Za nekaj časa so ga ponovno izpustili na gimnazijo, da je predčasno maturiral — z odliko seveda — nato pa so ga zopet vtaknili v vojaško suknjo. Dodeljen je bil nekemu madžarskemu polku na tirolsko fronto. Ker je iz kužne bolnice v Ljubljani srečno ušel smrti, so ga poslali v kraj, kjer je bilo nemogoče, da bi ostal pri življenju. Svojemu prijatelju piše: „Začel sem spoznavati življenje v vsej nagoti in resničnosti; čimbolj ga spoznavam, tembolj se mi gabi, temvečji stud mi ostaja v srcu. Zbežal bi rad! Ali je mogoče, da žive na svetu zveri v človeški podobi!"

Zadnje dejanje se je odigralo 15. junija 1918 ob vznožju Monte di val'Bella. Navsezgodaj zjutraj so ga zadeli v glavo in prsi drobci italijanske granate in ga ranili do smrti. V smrt ga je gnal Nemec, ubil ga je Italijan, pokopali so ga madžarski vojaki.

Kakšna je bera in kakšen pomen mladega slovenskega pesnika Franceta Zbašnika?

Ko je Ivan Cankar o priliki dobil v roke zvezek Zbašnikovih pesmi, je na prvo stran zapisal: „Kar korajžo!" Napisal je tudi nekaj opomb. To za mladega pesnika tedaj pa tudi za nas danes veliko pomeni. Njegove pesmi vedro in ubrano pojo o polju in škrjančkih, o kmečkem življenju in dekletih; včasih njegova preprosta ter zdrava narava in drzna samozavest:

„Moje srce je kot gigant,
ki si zvezde z neba sklati;
moje srce je kot kmečki fant,
ki z vetrovi se brati!"

Njegove ljubezenske pesmi imajo prav posebno mesto. Zaljubil se je v gospodično Valči in ji posvetil veliko pesmi. S svojimi verzi ji je hotel nadomestiti zlato in srebro, ki so ga ji ponujali drugi. Mnogo teh pesmi je pisal vpričo nje, ko sta hodila po Večni poti na zeleni Rožnik in gledala na belo Ljubljano. Mnogo jih je narekoval in jo prosil, naj jih ona zapiše. To so bili najlepši trenutki v Francetovem življenju. Kar same so nastajale pesmi, tako mogočno so v njem „trepetale srebrne strune veselih misli."

Zbašnik je pisal tudi otroške pesmi, ki polne ljubkosti in fantazije pojo o naravi; najbolj značilne zanj pa so otroške o vojnih grozotah.

Na splošno bi lahko dejali, da je bil France Zbašnik poet dolenjske zemlje ter mladostnega zanosa in erosa, literarno dosti razgledan in oblikovno spreten. Toda daleč, daleč pred svetlim ciljem so smelemu Ikaru omahnile peruti, mlademu orlu obstekleie oči, trudnemu popotniku klecnila kolena . . . Ugrabila ga je vojna.

JANEZ DEBELJAK

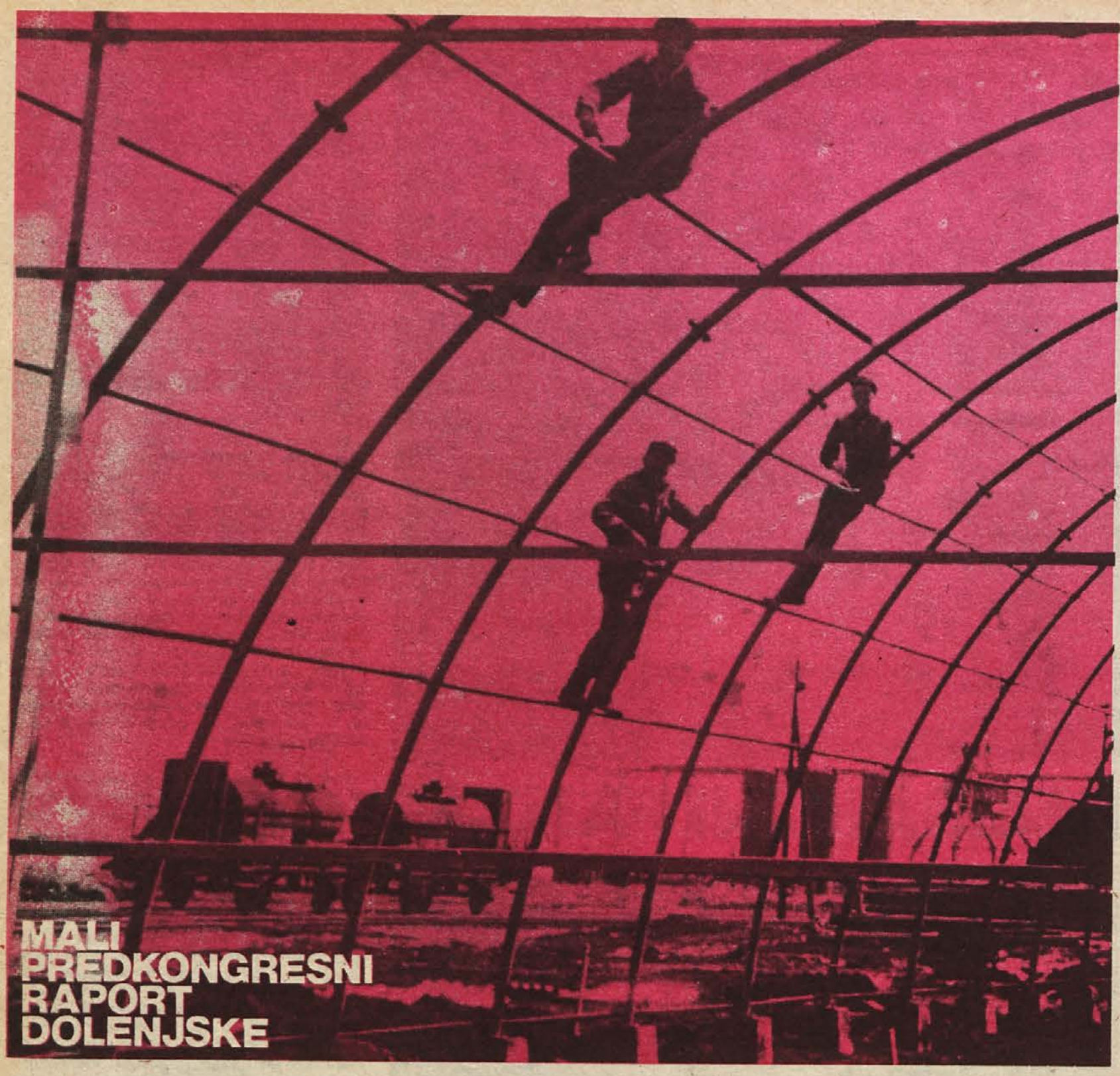

MALI PREDKONGRESNI RAPORT DOLENJSKE

Dolenjski komunisti se ne razhajajo v prepričanju, da bo končna bilanca doseženega v zadnjih štirih letih v celoti pozitivna in da tudi njihovim delegatom na VIII. kongresu ZKS, ki bo prihodnje leto, ne bo treba zardevati ali sramežljivo povešati oči, ko bodo poročali o delovanju članov in organizacij ZK v tem obdobju. Za Zvezo komunistov je seveda najpomembnejše, kaj je to obdobje dalo delovnim ljudem in občanom, saj je od njihovega počutja odvisno politično razpoloženje, od slednjega pa, kako se sprejemajo in izvajajo družbene naloge ter najrazličnejše akcije.

Medobčinski svet ZK za Dolenjsko je na več zadnjih sejah ugotavljal, da je politično razpoloženje na tem območju dobro in ne samo zadovoljivo. Kaže se v pripravljenosti ljudi, da sodelujejo v širših družbenih akcijah, v prizadevanju delovnih organizacij pri uresničevanju zakona o združenem delu in izvajanju stabilizacijskih ukrepov ter v naporih, da bi kar najhitreje in najbolje razrešili tudi nekatere druge zadeve s prednostne liste perečih vprašanj. Med take zadeve šteje medsebojno sodelovanje in povezovanje dela in sredstev, za kar se je interes povečal zlasti po uveljavitvi zakona o združenem delu. Od sedmega kongresa slovenskih komunistov do danes je bilo na tem področju opravljenih nemalo povezav. Sodelovanje in povezovanje, ki se kajpak ne ustavlja pri občinskih in regionalnih mejah, pozna že kar zavidljivo veliko število najrazličnejših oblik. Tovrstno prizadevanje ne izključuje interesov tozdov in krajevnih skupnosti, to pa pomeni, da ima vsaka nova akcija korenine v temeljnih samoupravnih sredinah. Tak način čedalje bolj onemogoča urejanje zadev z vrha in improvizirano razreševanje.

Lojze Šterk, sekretar medobčinskega sveta ZK za Dolenjsko, pravi:

„V preteklosti je sicer bilo nekaj poskusov, ki so politiki medsebojnega sodelovanja in povezovanja hoteli vsiliti drugačna izhodišča in vidike, kakršne zagovarja Zveza komunistov. Namen teh poskusov je bil zapreti regijo, kar pomeni, naj bi se vse dogajanje odvijalo v njenih mejah, lokalistično. Taka hotenja in razmišljanja smo zavrnili kot nesprejemljiva, saj so očitno v nasprotju z interesi združenega dela pri njegovem prodoru na območja, večja od regije. Lokalistične težnje pa se niso pojavljale le, ko je šlo za regijo. Zveza komunistov je morala take pojave iztrebljati tudi po podjetjih in občinah ter krepko stopiti na prste nekaterim nezaupljivim vodilnim posameznikom. Ustava in zakon o združenem delu sta bila krepka opora v teh akcijah. Tako se je kljub negativnim pojavom posrečilo na zdravih osnovah povezati dolenjsko zdravstveno varstvo, tekstilna podjetja, cestna podjetja, lesarje, kmetijstvo in predelavo, gradbeništvo. Ne dolgo tega je bila taka povezava vzpostavljena za dolenjsko veterino, lekarništvo in bančništvo. Korak naprej je bil narejen pri povezovanju kmetijstva v okviru širšega slovenskega območja. Povezovanje dela in sredstev v resnici ne pozna meja. Trenutno je aktualno nadaljnje povezovanje dela in sredstev gradbenikov, gozdarjev, lesnih predelovalcev in kovinskih predelovalcev, dodati pa je treba, da so že sami precej storili za lastno povezovanje navzven."

Tudi povezovanje samoupravnih interesnih skupnosti se ni ustavilo pri regiji, ampak je poseglo precej čaz njene meje. Tako so nekatere ustanovljene za sedem, devet ali vsaj pet občin, vsaka od teh je večja od območja medobčinskega sveta ZK. „Še vedno pa imamo bele lise," ugotavlja Šterk. „Izobraževalne, kulturne, znanstvenoraziskovalne in nekatere druge skupnosti kar nekam ljubosumno čemijo v občinskih mejah, svojih zunanjih interesov ne združujejo, jih ne povezujejo. Nekaj se je premaknilo pri izobraževanju in so prvi rezultati že znani."

Čas med kongresoma je dal Dolenjcem nekatere skupne institucije. Taki sta sodišče združenega dela in družbenega pravobranilca samoupravljanja. Medobčinske inšpekcijske službe so se okrepile, njihovo delo je kvalitetnejše in v nekaterih pogledih tudi cenejše. To obdobje je prineslo nekaj novosti v organiziranosti političnih organizacij. Medobčinskemu svetu ZK so se pridružili kasneje ustanovljeni medobčinski sveti SZDL, Zveze sindikatov in ZSMS. Dolenjska je dobila medobčinski odbor Gospodarske zbornice Slovenije. Ta telesa usklajujejo delo posameznih občin in neposredno pomagajo pri izvedbi družbenih akcij.

Nedvomno se je vloga teh in drugih medobčinskih organizacij in teles pokazala pri načrtovanju nadaljnjega gospodarskega in splošnega družbenega razvoja. Temeljno usmeritev za ta razvoj pomeni poenoten dogovor vseh občin dolenjske regije. Znane so že nekatere konkretne skupne in poenotene odločitve na podlagi takega dogovora: o prostorskem planiranju, usmerjenem izobraževanju, investicijah, zdravstvu, informatiki, domovih počitka, dijaških domovih in drugem. Pri uresničevanju takih smotrov ima Zveza komunistov usklajevalno in akcijsko vlogo, boljše uspehe pa, če so njene vrste idejno enotne.

„V predkongresnem obdobju odmerjamo osrednjo pozornost vsebinskim in kadrovskim pripravam na volitve. Izhodišče je jasno: v delegacijah naj bodo ljudje, ki bodo bolj kos dolžnostim, ki bodo znali in zmogli uresničevati, kar je o tem napisanega tudi v usmeritvah 30. seje CK ZKS," meni Šterk. Med priprave sodi nedvomno uresničevanje nekaterih stalnih nalog: stabilizacijska prizadevanja, zakon o združenem delu, idejnopolitično usposabljanje članov ZK in druge. Na Dolenjskem snujejo skupno študijsko sresišče, ki bo začelo delovati še to zimo.

V VSEH OBČINAH PRESTAVILI RAZVOJNE MEJNIKE NAPREJ

Občine so se po svojih močeh in sposobnostih trudile premakniti razvojne mejnike naprej, vendar ne na škodo svojih sosed, marveč z njihovim soglasjem. V ta prizadevanja so vključile vse subjektivne dejavnike, slednji pa so si z lastnimi političnimi programi naložili skrb, da bo do premikov tudi zares prišlo. Zveza komunistov pri tem ni imela nepomembnih kart. Programi so bili dokaj mikavne vsebine, tako v izvajanje nalog ni bilo težko pritegniti kar največjega števila delovnih ljudi in občanov.

Občinski programi Zveze komunistov z začetka tega predkongresnega obdobja so zahtevali predvsem uresničitev tehle štirih točk: krepitev idejnopolitične vloge Zveze komunistov v družbenopolitični dejavnosti hkrati s krepitvijo frontno sestavljene Socialistične zveze, odločujoč položaj delovnega človeka pri vseh odločitvah, sprejemanje vseh družbenih odločitev po demokratični poti in krepitev materialne osnove samoupravljanja.

Rezultati na vseh področjih kažejo, da so bile usmeritve, za katere se je zavzemala Zveza komunistov in jih politično podprla, pravilne in uspešne. V prid temu govorijo številna nova delovna mesta, nove tovarne, šole, vrtci, trgovine, stanovanja, kilometri novih vodovodov in asfaltiranih cest. Ob večjem skupnem prihodku in produktivnosti se je povečal osebni dohodek ter z njim kupna moč prebivalstva. Delovni ljudje in občani so s prostovoljnim delom in lastnim denarjem omogočili prenekatero splošno koristno dobrino. Številni uspeli referendumi so se v tem obdobju še pogosteje kot prej vrstili v vseh občinah, celo v vseh krajevnih skupnostih. V precejšnji meri je vse to posledica izredno razgibane in uspešne politične dejavnosti, v kateri je bila Zveza komunistov soorganizatorica, spodbujevalka in nemalokrat odstranjevalka ovir.

Delu za delovne ljudi in delu z delovnimi ljudmi je najbrž treba pripisati ugled, ki si ga je pridobila Zveza komunistov. Od tod ugotovitev, da se je povečal interes zanjo in od tod podatki vsako leto o sto in sto novih članih s partijsko izkaznico, o novih osnovnih organizacijah v tozdih in krajevnih skupnostih, o aktivih, v katerih so komunisti organizirani po dejavnostih in interesih.

Frontno organizirane družbenopolitične organizacije so z dejanji dokazale, da so usposobljene za vodenje, usmerjanje in mobiliziranje delovnih ljudi in občanov v njihovih prizadevanjih za boljši jutri. Močno so bile navzoče pri utrjevanju socialističnega samoupravljanja, pa naj je šlo za akcije, da bi delavci v tozdih dejansko odločali o pogojih in sredstvih svojega dela, ali za krajevne skupnosti, ki naj postanejo namesto za dogovarjanje in uresničevanje interesov tam živečih občanov.

ČRNOMELJ : ZLOMLJENI LOKALIZMI

Brez zatikanja pa pri tem ni šlo. „Za našo občino so v obdobju, ki je za nami, značilni spopadi s pojavi, ki so tuji naši družbenopolitični ureditvi in tuji politiki Zveze komunistov," pravi Jure Perko, sekretar občinskega komiteja ZK v Črnomlju. „Naj bom konkreten: šlo je za omalovaževanje vloge Zveze komunistov in drugih družbenopolitičnih organizacij, za odrivanje Zveze komunistov na rob družbenih dogajanj, češ naj se ukvarja z drobnimi problemi, o pomembnejših vprašanjih pa naj odloča samo združeno delo. Hude spopade smo imeli s primeri podjetniškega obnašanja, podjetniških in občinskih lokalizmov, manipuliranja z delovnimi ljudmi in občani. Do slednjega je prišlo, kadar je bil pomanjkljiv pretok informacij in preslabotna prisotnost družbenopolitičnih organizacij. Tedaj so najrazličnejše strukture informacije posredovale tako, kakor je ustrezalo njihovim interesom. V zvezi s tem so bile sprejete nekatere napačne odločitve. V sicer redkih primerih so celo osnovne organizacije prišle pod vpliv vodilnih in postale zagovornice v bistvu njihovih interesov."

V črnomaljski občini je Zveza komunistov značilne lokalizme registrirala v razpravi o ustavni preobrazbi bančnega sistema, pri združevanju lekarne, povezovanju veterine, turizma itd. Do tipičnega primera podjetniškega obnašanja in zagovarjanja ozkih interesov je prišlo na osnovni šoli Semič, kjer je osnovna organizacija ZK stopila ob rame ravnatelju. Ozkost se je kazala v pogledih na regijo kot na institucijo, ki ni potrebna, je „nad občino in se zato ni dobro vključiti vanjo". Nekateri so šli celo dlje in so zastavljali takale vprašanja: ali ostati v okviru dolenjske regije ali se povezati s sosednjo Hrvaško, čeprav je najbrž potrebno oboje. Posluževali so se tudi dvojih meril: medtem ko so v medobčinskem sodelovanju videli same težave, so bili v ocenah za lastne občinske probleme prav mili.

METLIKA : PARTIJA NI INŠPEKCIJA

Pri ocenjevanju napredka v metliški občini se ni moč izogniti dejstvu, da se je njena gospodarska rast začela šele sredi petdesetih let, da je bil njen razvoj dosežen z izdatno pomočjo širše družbene skupnosti in da so v skupna prizadevanja od vsega začetka vpregli svoje delo in sredstva tudi občani. Inventura po dvajsetih letih razvoja, ko je občina navzven dosegla status bolj razvite, ne kaže preveč rožnatega stanja. Za ženske je dela dovolj, za moške premalo. Kot pravi Jože Mozetič, sekretar občinskega komiteja ZK v Metliki, se moškim šele zdaj odpirajo možnosti zaposlitve doma. Obratu Novolesa in prenovljenemu obratu IMV se bo najbrž pridružil nov obrat „Krke". Metličani imajo namreč nenehno pred očmi nalogo, da je treba zagotoviti okoli 300 delovnih mest tudi za zdomce.

Gospodarske in druge pridobitve so plod skupnih odločitev, tudi političnih. Uspehov bi bilo precej manj, ko bi svojih prizadevanj in izkušenj ne pristavila Zveza komunistov. Pomembne pluse in ugled si je prislužila v boju proti nosilcem teženj, ki nimajo nič skupnega z njeno politiko in usmeritvijo na podlagi ustavnih načel in zakona o združenem delu. Pojave liberalizma in tehnokratizma so uspešno zatrli.

Zveza komunistov gotovo ni nekakšen inšpekcijski organ, ki gleda drugim pod prste, ampak se tvorno vključuje v razreševanje vprašanj. Spodbuja ali pomaga iskati rešitve. Zakon o združenem delu je nepogrešljiv učbenik in priročnik.

Pot do cilja se dostikrat podaljša zaradi ovir, ki so mestoma precej žilave. „Imeli smo precej bitk s pojavi podjetniške miselnosti in zapiranja v ozke kroge. Spopadali smo se z odpori proti povezovanju dela in sredstev. Dolgotrajen odpor je potekal ob združevanju „Beti" in „Kometa". Do uspelega referenduma je prišlo šele potem, ko so bistvo združevanja dojeli najodgovornejši in, kajpak, člani kolektiva. V občini je še vedno živo sektaštvo in še vedno se dogaja, da nekateri enačijo članstvo z moralno-političnimi kvalitetami posameznikov. Nekaj je tudi še tehnokratizma, in sicer pri posameznih odgovornih delavcih. Z vsemi negativnimi pojavi se je Zveza komunistov vztrajno in uspešno spopadala. Delavci so njena stališča podprli, zato je bil njen boj lažji," ugotavlja Mozetič.

NOVO MESTO : PROBLEMI, KJER NE ODLOČAJO DELAVCI

„V naši občini je družbenopolitično življenje na splošno dobro. Taka ocena pa nas ne zavaja. Če zadeve podrobneje pregledamo in smo pri tem dovolj objektivni, bomo kaj hitro odkrili okolja, za katera dobra ocena ne velja. Resda jih ni veliko, vendar nas kljub temu čaka še veliko dela," ugotavlja Janez Slapnik, sekretar občinskega komiteja ZK v Novem mestu.

Novomeščani se zavedajo, da na tako oceno močno vpliva že sam gospodarski položaj, pa naj gre za sprotno dosežke ali za razvoj. Industrija ima predelovalni značaj in ni vedno lahko ujeti korak s časom in tehnologijo. Napori so tako veliki, da to včasih povzroča že kar nestrpnost in zahteva okrepljeno politično delo.

Perspektiva večjih kolektivov je dokaj jasna, zatika pa se pri razvoju nekaterih manjših delovnih organizacij. Nimajo ustreznih programov in zagotovljene prihodnosti. To delavci čutijo in se ustrezno odzivajo. „Ponekod delavci še pred leti

niso skoraj ničesar vedeli, danes pa morajo vsak dan odločati zdaj o tem, zdaj o onem. To krepi njihovo odgovornost, hkrati pa zahteva od njih bistveno več praktičnega in teoretičnega znanja," pravi Slapnik.

Pri nas sodimo, da se največji problemi pojavljajo tam, kjer ljudje nimajo možnosti za resnično odločanje, kjer primanjkuje informacij, ali pa tam, kjer zaposleni lahko odločajo le na dveh, treh sestankih zborov delavcev na leto. Takih primerov je vsak dan manj, kar je tudi eden od dokazov, da zakon o združenem delu že deluje. Poseben problem so osebni dohodki, ki se še niso otresli vpliva uravnilovke in so še marsikje precej daleč od nagrajevanja po delu."

TREBNJE : POTREBNO DODATNO GLASILO

Trebanjska občina je dolgo veljala za nerazvito. Prvi industrijski zametki so se pojavili šele po letu 1950, dejanski napredek pa se je začel šele 1971, ko je bila občina deležna pomoči širše družbe. „Lahko rečemo, da smo dejanski napredek dosegli šele po VII. kongresu ZKS, ko smo dobili nove gospodarske zmgoljivosti in se je tudi delež kmečkega prebivalstva zmanjšalo za 10 odstotkov," meni Tone Žibert, sekretar občinskega komiteja ZK v Trebnjem.

Čeprav je trebanjska občina še precej kmetijska, je v družbenemm sektorju le osem odstotkov vseh zemljišč. Zasebno kmetijstvo je zelo razdrobljeno. Napredek bi lahko dosegli z zaokroževanjem in zložbami. Ker se to ne da doseči z administrativnimi ukrepi, so ubrali drugo pot: zasebne kmetijske proizvajalce so začeli sistematično izobraževati in jih z gmotno družbeno pomočjo spodbujati k sodobnejšemu pridelovanju. Ta naložba se je že pokazala pri pridelovanju krompirja in mleku.

Med odkloni, ki jih je bilo nekaj, je na črnem spisku nekakšna proti akcija usmeritvi družbenopolitičnih organizacij pri uvajanju celodnevne šole. Podobno kot nekaj poskusov posameznikov, da bi uveljavljali dogovarjanje mimo družbenopolitičnih organizacij, so bili tudi temu problemu politično kos.

„Še vedno pa čutimo pomanjkljivosti pri informiranju," pravi Žibert. Prek Dolenjskega lista so občani in delovni ljudje seznanjeni le z najpomembnejšimi zadevami. Razmišljajo o internem občinskem glasilu, ki bi hitreje in podrobneje obveščalo ljudi o dogodkih in drugem, kar bi morali vedeti, da bi laže odločali.

BELE LISE NERAZVITOSTI

Na zemljevidu nekaterih občin dolenjske regije je nekaj belih lis, ki označujejo najmanj razvite predele. V črnomaljski občini je najbolj kritično v krajevnih skupnostih ob Kolpi: v Starem trgu, Adlešičih in Vinici. Gre za območje, veliko za tretjino občine, na njem pa živi kakih 4.000 prebivalcev. Odtod je bilo ekonomsko izseljevaje že od nekdaj močno. Da bi zdaj zadržali vsaj mlade, so v občini sprejeli poseben družbeni dogovor o namenski pomoči tem nerazvitim krajem.

Tudi velik del novomeške občine je še nerazvit. Najizrazitejša nerazvitost se kaže v Suhi krajini, ki se sicer razprostira v štirih občinah. Predlagana je posebna skupnost, ki naj bi pripravila program razvoja suhokranjskih krajev v vseh občinah. Načrtovano je enotno razreševanje problematike, ki je sicer tako pereča, da ji same prizadete občine brez širše skupnosti najbrž ne bodo kos.

„UVELJAVLJAMO VELIKE SPREMEMBE"

V ta sestavek smo vključili le nekaj značilnih ugotovitev, povedanih za okroglo mizo na temo „Dolenjska med obema kongresoma", ki jo je pred dnevi v Novem mestu priredil Komunist skupaj z Dolenjskim listom. Prenekateri podatek, ugotovitev ali izjava udeležencev — sekretarjev občinskih komitejev in sekretarja medobčinskega sveta ZK za Dolenjsko — bi še sodili v ta zapis. Zaradi preskopo odmerjenega prostora smo jih izpustili.

Na koncu — namesto komentarja — še tele misli Janeza Slapnika:

„V delovanju ZK smo naredili korak naprej. Dela je še veliko. Več bomo morali napraviti za vsakodnevni stik z ljudmi, tenkočutneje registrirati njihove interese in potrebe. ZK smo kadrovsko okrepili, pospešili oblike usposabljanja, vendar vse to še ni dovolj, da bi bila njena avantgardna vloga povsem zagotovljena. Podobno velja tudi za druge družbenopolitične organizacije. V Novem mestu še nismo zadovoljni s frontno vlogo ZDL, ki še ni organizirana tako, da bi bila tudi fronta delovnih ljudi in občanov. Sindikat še preveliko posega v nekatera vsebinska vprašanja, zlasti kar zadeva uveljavljanje delovnih ljudi. Čeprav pravimo, da družbenopolitične organizacije obvladujejo stanje, je vendarle tako, da bo treba nevilnim komunistom šele vcepiti v zavest, da je njihova dejanska vloga v teh organizacijah. Vsi skupaj se bomo morali usposobiti za hitrejše obvladovanje porajajočih se problemov. Počasnost pri razreševanju nepričakovano zaostri položaj. Bolj bi se morali ukvarjati z vprašanjem nestrpnosti. Programi zahtevajo velike napore, uveljavljamo velike spremembe. Velike obveznosti, ki jih imamo zdaj po zakonu o združenem delu, povzročajo napetosti. Navidezno majhne stvari tedaj kaj rade prerastejo v politični problem. Sedanja gibanja zahtevajo še bolj izostreno politično delo."

Tako pa — ni samo v novomeški občini. In na to se je treba zavedati, tudi če ne bi bil VIII. kongres pred vrati.

IVAN ZORAN

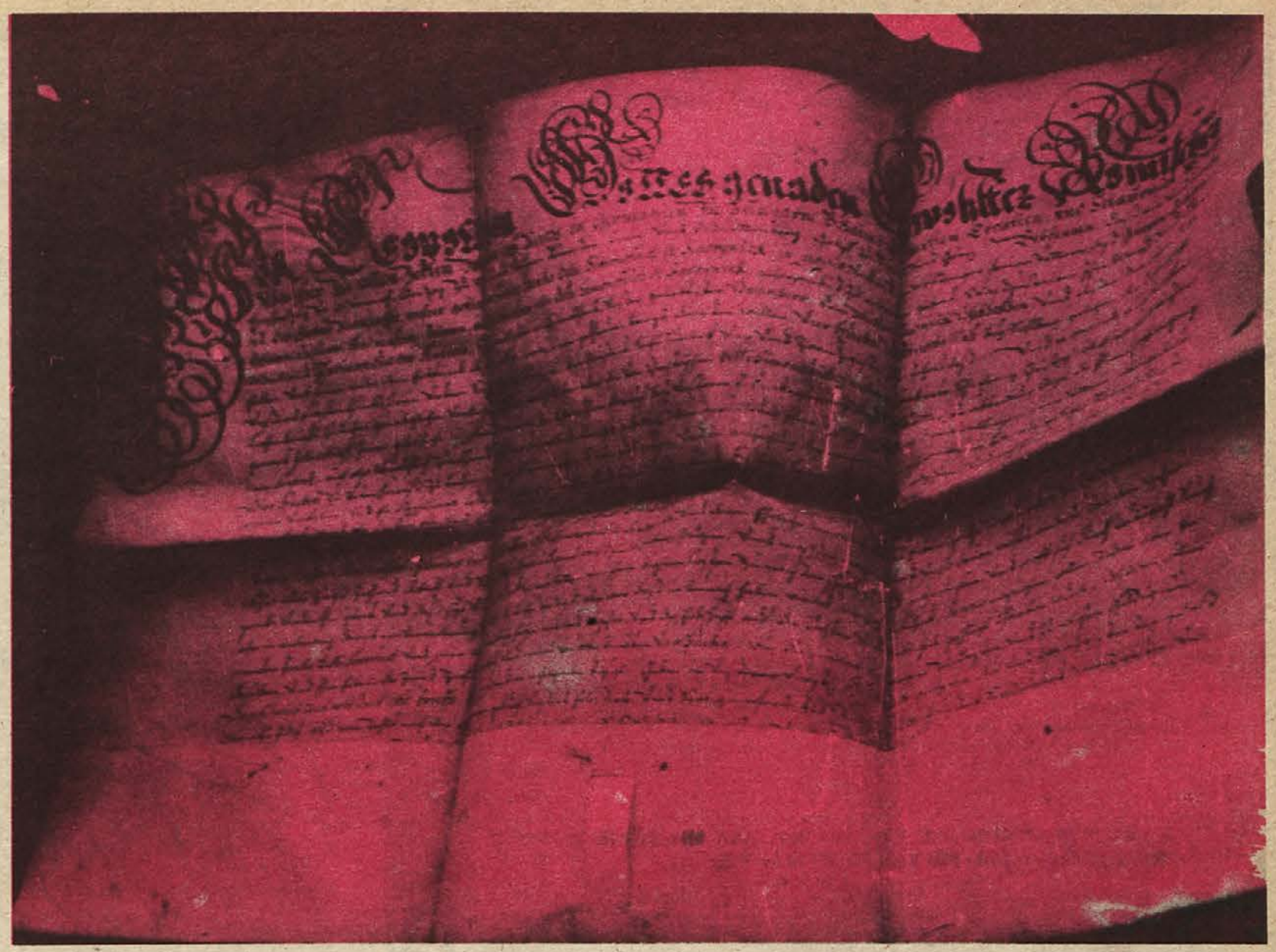

MI, SENJSKI USKOKI

Petričko selo. Vas v prelepem, pozabljenem svetu onkraj Gorjancev, visoko v uskoških hribih. Dolga je pot do nje, toda tudi do tam se bo kmalu pririnil asfalt. Skozi dolino Breganščice se že vijuga gladka cesta in se vzpenja tja do Stojdrage in precej dlje skozi gozdnato pokrajino proti Pokleku. Kdo ve, kako dolgo bodo mladi še vztrajali na tej skopi hribovski zemlji, v drugi domovini slavnih in bojevitih prednikov, senjskih Uskokov?

V Petričkem selu je triindvajset hiš in šestnajst godpodinjstev. Nekatere hiše že samevajo, ker ljudje odhajajo za kruhom. Pred vojno se jih je veliko izselilo v Ameriko in tudi po vojni so mnogi odšli za njimi. Skoraj vsaka hiša ima sorodnike onkraj oceana, v Kanadi in Združenih državah, kjer so si poiskali tretjo domovino in si zagotovili življenjski obstoj. Pravijo, da nekaterim zelo dobro gre, da so obogateli, pri tem pa niso pozabili na tiste, ki so ostali. Radi se vračajo, seveda samo za kratek čas, toliko da spet vidijo rodne kraje in vsaj za nekaj časa preženejo domotožje.

PLEMSTVO ZA POGUM

„Mi, ki vztrajamo na teh košenicah, bi pravzaprav morali dobiti nagrado," je dejal Franjo Delišimunović, kmet pri petinštiridesetih. Očeta in mater ima v Kanadi, sina v Zagrebu, kjer se je izučil in se tudi zaposlil. Od doma se nihče ne more voziti na delo. Predaleč je in premalo avtobusnih zvez. Večina se jih nameni delat v Zagreb ali Karlovec, potem ostanejo tam.

V Petričkem selu se malone vsa vas piše Delišimunović. To izvira še iz časov, ko so prednikom za uspešno obrambo meja avstrijskega cesarstva pred turškimi vpadi podelili plemiški naslov. Listine še danes skrbno hranijo. Nad njimi bdi zdaj 67-letni Janko Delišimunović. V skromnih razmerah, v kakršnih živijo, jih to spominja na junaštva dedov in pradedov. Listine so njihov ponos, zato jih čuvájo kot zaklad. Čeprav je bila vas neštetokrat požgana, so jih vedno rešili in tudi med zadnjo vojno so jih skrbno skrivali, da ne bi prišle v roke tujcem.

Do neznancev, ki sprašujejo po dokazih o njihovem plemištvu, so Delišimunovići vedno nezaupljivi. Tudi mi smo se dolgo pogajali, preden me je visokorasli, koščeni možak, po imenu Janko, povabil v svojo sicer gostoljubno hišo. Sam ni hotel odločati o tem, zato smo imeli uvodni posvet kar na cesti. S Ferdinandom sva se nato odpravila nekaj hiš dalje do predsednika krajevne skupnosti Franja Delišimunovića, brez katerega v vasi nič ne sklenejo. Tudi on ni bil ravno razpoložen za razkazovanje starih in dragocenih listin, dokler se nismo bolje pomenili in skupaj ugotovili, da prihajam mednje s slovenske strani brez slabih namenov, iz Brežic, kamor tudi vaščane Petričkega sela včasih zanese pot, zlasti kadar kdo zboli in iščejo pomoč v bolnišnici. Sicer pa se s Slovenci nasploh zelo dobro razumejo. Srečujejo se na slemenu Gorjancev in se kot dobri mejaši o mnogočem pomenijo, o davkih, o vsakdanjih življenjskih tegobah, o letini in zdravju.

S Franjem sva potem skupaj obiskala očaka Janka v slikoviti mali kuhinji kmečke enonadstropnice, ki se ji vidi, da je poznala boljše čase. Prijetno je dišalo po pravkar pečenem kruhu, ki ga je zjutraj umesila Jankova žena Bara. Na mizi je že čakalo vino, da bi pogovor laže stekel in da bi dokončno odpravilo pregrajo nezaupanja, s katero so se Delišimunovići ogradili na začetku srečanja.

CESARSKI PEČATI

Vaški starosta Janko je nato s slovesno kretnjo položil na mizo kovinsko škatlo z dragocenimi listinami in cesarskimi pečati. V njej je bila v rdeč žamet vezana knjiga, plemiška diploma za huzarskega oficirja D. Delišimunovića iz Karlovca, napisana na orumenelih pergamentnih listih v učenem latinskem jeziku. Z njo je cesar Leopold leta 1665 povzdignil pogumnega prednika in njegov rod v plemiški stan. V škatli so še druge listine in pečati, napisani v nemščini. To je torej dediščina, na katero so tako ponosni, to so dokazi nekdanjega junaštva in borbenosti, zato jih tako skrbno hranijo iz roda v rod.

Privilegiji potomcev uskoških plemičev iz Petričkega sela, iz Budinjaka in Pokleka so že zdavnaj ugasnili. Edino, kar so uživali zastonj do zadnje vojne, je bil les za kurjavo in drugo hišno uporabo. Z njim so se oskrbovali po potrebi, čeprav sami niso imeli gozdov. Ker pa niso plačevali davkov — čemu, saj gozdovi niso bili njihovi? — so potem izgubili še te pravice. Človek komaj verjame, da so kmetje sredi te gozdne pokrajine brez svojih host. A tako je, vendar menijo, da so tudi sami naredili napako, ker si niso dali vpisati v kataster tega, kar bi lahko prihasnovali s stoletno uporabo.

AMERIŠKA SKUŠNJAVA NI ZMAGALA

„Vsak napredek moramo drago plačati," je razlagal predsednik krajevne skupnosti Franjo Delišimunović. „Tu smo daleč v hribih, daleč od industrijskih središč, zato težko pridemo do denarja. Elektriko smo si napeljali pred destimi leti, lani smo izglasovali samoprispevek za ceste in zdaj se dogovarjamo za vodovodni projekt. To bo velika bitka in morali bomo precej žrtvovati za pitno vodo, ki ne bo presahnila.

Skrb za vodo jih muči že leta in leta, a se vseeno niso vdali skušnjavi, ko so jim v povojnih letih ameriški rojaki ponujali deset tisoč dolarjev za dokaze o njihovem plemiškem poreklu. Denar jih ni zapeljal: svojega ponosa niso hoteli prodati oziroma „posoditi", kot so jih prepričevali. Kdo ve, če bi tri in več stoletij stari pergamenti še našli pot nazaj iz dežele, ki drago plačuje take dokaze plemištva.

V Petričkem selu je še pred petdesetimi leti veljal nepisan zakon, po katerem se je v vas lahko priženil samo tisti, kdor je prevzel nevestin priimek Delišimunović. Zaradi tega se vsi enako pišejo, čeprav so že zdavnaj izginile sorodstvene vezi. Če ne bi bili tako vztrajali, bi morda priimek že izumrl. Kmet Franjo mi je razlagal, da so se predniki pisali Šimunović, dokler niso dobili plemiškega vzdevka „delije" oziroma „deli", kar je pomenilo tudi junaka.

GOSTOLJUBJE PREMAGALO NEZAUPANJE

V tamkajšnjih vaseh so včasih pasli ovce, zdaj pa se dobra tri leta načrtno ukvarjajo z rejo mlekaric. Poljščine in žito na njihovih strminah slabo uspevajo, za vinograde pa so že previsoko. To so kraji z dolgimi zimami, zato gojijo trto v niže ležečih predelih. Vsak ima nekaj vinograda zase, saj dosti več tudi ne zrase. Morali bi jih obnavljati, za to pa je treba veliko denarja. Franjo meni, da jih bo spravila na zeleno vejo šele zložba zemljišč. Nekatere kmetije imajo tudi po osemdeset parcel, raztresenih čez hrib in dol do petnajst kilometrov daleč. On sam ima na primer parcelo, ki je že pet let ni videl.

Nadvse živahno so se razgovorili in vsaka hiša je hotela dokazati svoje gostoljubje. Tako je pismonoševa žena Dragica ročno skuhala kavico, pri Ferdinandu so prinesli na mizo domačo slanino in koruzno pogačo. Vsa vrata so se gostoljubno odpirala. Ferdinanda so ravno tedaj obiskali ameriški sorodniki, zetovi starši. Otroci so se mu razkropili po svetu. Dva sinova in hči v Ameriki, en sin v Nemčiji in eden v Zagrebu, doma pa sta ostala sama z ženo. Vendar nič ne žalujeta, da je le otrokom lepše.

Takšen je torej vsakdanjik mirnih potomcev senjskih bojevnikov, morskih piratov, ki so bili nekdaj strah in trepet beneških pomorščakov, pa so jih zaradi ljubega miru s sosedi nasilno preselili daleč v žumberške hribe, od koder so pozneje pogumno branili deželo pred Turki.

JOŽICA TEPPEY

OD 1. NOVEMBRA 1977
POVEZUJE LJUBLJANO
S SARAJEVOM,
SPLITOM,
SKOPJEM IN
TITOGRADOM

JAT

POSLOVNI POTNIKI:
HITREJE IN UDOBNEJE V BEOGRAD Z LETALI NA LINIJI JU 721 VSAK DAN OB 7. URI IN TUDI PRI VRAČANJU IZ BEOGRADA NA LINIJI JU 720 OB 19. URI, ODSLEJ Z LETALI TIPA BOEING 727.

REZERVACIJE IN INFORMACIJE PRI JAT LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA 34, TEL. (061) 314–340, 314–341 ALI PRI VAŠI POTOVALNI AGENCIJI.

NEKAJ PODATKOV O LETALU B 727

RAZPON KRIL	32,91 m
VIŠINA	10,36 m
HITROST	900 km/h = 0,82 M
DOLŽINA	46,69 m
ŠTEV. POTNIŠKIH SEDEŽEV	155
NAJVEČJA VIŠINA LETA	14.000 m
NAJVEČJA KOLIČINA GORIVA	30.986 l
MOTORJI:	PRATT ANDWITNEJ JT 8 D 3 x 6550 kg.

ruta tudi za silvestrov večer

Večerne obleke so letos tako raznolike, da je moderno pravzaprav vse, kar oblečete, samo ozkih kril ni več. To je prepoved. Najsi bo večerna obleka dolga ali kratka, krilo je vedno širše, če že ne široko, nabrano in volanasto ali plisirano.

Katero rado zebe ali želi rokave, da bodo skrili nelepe roke ali ramena, si lahko omisli moderen, bogat kimono kroj. Moda vam daje možnost nositi večerno obleko zelo izrezano, pripeto samo s tenkimi naramnicami. Lahko so rokavi kratki, oziroma do komolca in zvončasto krojeni.

Zares novo v letošnji večerni modi pa je komplet krila in velike, z resami obšite rute, ki služi kot nadomestek ogrinjala. Take kombinacije so lahko zelo učinkovite, pa tudi praktične. Mlajše bodo imele celo krilo navadne dolžine, vendar svečane tkanine, zraven pa bodo obule škornje s petami kot svinčnik. Zelo učinkovito je na primer krilo in ruta, okrašeno z istim motivom, ki ga izvezete same ali pa vam ga naslikajo.

Značilnost letošnjih večernih oblek so tudi volani. Črna krila ali obleke (črnega je zelo veliko!) imajo spodaj volano, kakršna je priljubljena tudi pri dnevnih oblačilih. Zelo modne in lepe so obleke iz čipk ali okrašene s čipkami, le da je taka stvar zelo draga.

In barve? Predvsem črna, bela ali beige, roza in bordo, pa tudi živo rdeča, indigo modra in zelena. Za novoletni ples pa bodo po modi oblečene tovarišice vsekakor obule čevlje — špičake, pričesko pa bodo imele malce drugačno kot sicer. Daljši lasje bodo vsekakor speti, sicer bo vtis moderne figure pokvarjen.

R. BAČER

ZA VSAK ŽEP: NOVA ŽEPNA KNJIGA

Da mora biti dobra knjiga vedno tudi draga, po svetu že dolgo ni več res. Tudi na Slovenskem so izhajale in izhajajo nekatere zbirke cenenih, mehko vezanih knjig, vendar omejene samo na eno zvrst, v glavnem na leposlovje.

Zanimanje sodobnega bralca pa je zelo široko: želi si vse več poljudno strokovnih, dokumentarnih, biografskih, vojno dokumentarnih knjig, priročnikov z vseh področij — skratka, tudi na Slovenskem je že čas, da dobimo v sodobni mehki vezavi in za nizko ceno moderno žepno knjigo, ki zadovoljuje vsa področja bralčevega zanimanja, od klasike do kuharske knjige.

NOVA ŽEPNA KNJIGA JE ODGOVOR SLOVENSKIH ZALOŽB NA TO ZAHTEVO ČASA

Sedem slovenskih založb ponuja najzanimivejše knjige iz svojih programov po izredno nizkih cenah.

Seliškar: Bratovščina Sinjega galeba	20 din
Kranjec: Lepa Vida Prekmurska	20 din
Kosmač: Pomladni dan	30 din
Lem: Nepremagljiva	40 din
Konsalik: Kirurginja	40 din
Tvoj otrok od A do Ž	40 din
Ivačič: Kuharska knjiga	50 din
Ellis: Ljubezen kot umetnost in znanost	50 din
Higgins: Orel je pristal	50 din
MacLean: Polarna postaja Zebra	50 din
Piekalkiewicz: Agenti, vohuni, vojaki	50 din
Remarque: Slavolok zmage	60 din

Te knjige, ki jim bo že čez nekaj mesecev sledil nov naslednji komplet z novih zanimivih področij, dobite na 200 prodajnih mestih v vsej Sloveniji, v večjih samopostrežnih trgovinah, večjih kioskih in v vseh knjigarnah.

POVPRAŠAJTE PO NOVI ŽEPNI KNJIGI, OGLEJTE SI JO!

Tistim, ki bi radi imeli doma vse te knjige, dajejo slovenski založniki izredno priložnost:
12 knjig za enkratno nizko ceno 400 din. To priložnost lahko izkoristite samo v primeru, če izpolnite priloženo naročilnico in jo pošljete na naslov

ŽEPNA KNJIGA,
61000 Ljubljana, Šubičeva 3.

NAROČILNICA: DL

Nepreklicno naročam komplet 12 žepnih knjig za 400 din

PIŠITE S TISKANIMI ČRKAMI!

Ime in priimek: .....

Poštna številka: .....

Kraj: .....

Ulica: .....

Reg. štev. osebne izk. ..... kje je izdana: .....

Plačal bom po povzetju.

Podpis: .....

KJE ŠE DOBITE TAKO ZANIMIVE KNJIGE ZA TAKO MAJHEN DENAR?

obzorja

prebrali smo

HUMORESKE

Med deli ameriškega pisatelja Marka Twaina sta na Slovenskem gotovo najbolj znana romana o dogodivščinah Toma Sawyerja in Huckleberryja Finna, v katerih se zrcalijo temeljni moralna vprašanja Amerike druge polovice prejšnjega stoletja.

Tako v teh dveh romanih (ki jima sodobna literarna kritika

za največja t. i. ljudska epa v ameriški književnosti) kot v nekaterih drugih Twainovih delih, ki so prevedena v slovenščino, najdevamo kup komičnosti in humornih pogledov na obračanje sveta. Toda kot humorist, ki mu satirična ost ni tuja, se Twain kaže zlasti v črticah, objavljenih v časopisih ali vpletenih v potopise. S te plati pa je bil Twain pred izidom „Humoresk" (prevedel Branko Gradišnik, v zbirki „Odisej" izdala Mladinska knjiga) na Slovenskem dokaj neznan.

Triindvajset črtic ali humoresk je sicer skop, a hkrati še zadovoljiv izbor, da si je ob njem mogoče utrditi prepričanje o Twainovi izredni pripovedni moči tudi v kratki prozi, ki jo odlikuje mojstrski slog. Pisatelj s humoreskami ne pridiga, dalljivost prihaja do izraza v številnih besednih igrah in domislicah. Poznavalci pravijo, da je tudi v humoreskah čutiti Twainovo zagrenjenost v odnosu do sveta, in v isti sapi dodajajo, da pisatelj hudo odganja s posmehom, ki prehaja v smeh. Ob branju „Humoresk" tega res ni težko zaznati.

D. R.

strasti v grapi

Daljših literarnih zapisov, ki jih je Anica Zidar, učiteljica iz Mokronoga, že objavila v „Stezicah", glasilu novomeške gimnazije, in nekaterih časnikih in revijah, ne poznamo v tolikšni meri, da bi iz njih lahko potegnili pripovedno nit, ki najbrž vodi k povestma „Umirajoča kmetija" in „Strasti v grapi". Obe sta izšli v „Kmečki knjižni zbirki" pri Kmečkem glasu, prva pred malo več ko dvema letoma, druga pa prav pred kratkim.

Pred nami je slednja in tudi v tej pisateljica opisuje ljudi na podeželju, očrtuje njihove strasti, stiske, radosti in podobno, kar se prepleta v življenjski sli, ki se opaja z navezanostjo na zemljo. To je vse, kar je moč povedati na kratko, ne da bi povzemali vsebino. V povesti namreč zaman iščemo za daljše prozne spise sicer tako značilno širšo osmislitev dogajanja, ki bi temeljilo na globlji nazorski opredeljenosti oseb. Zato ob branju „Strasti v grapi" zaman hlastamo po, denimo, trajnejšem povednem izročilu, pač takšnem, da nas po končanem branju ne bi pustilo neprizadete.

Osnovna značilnost pisanja Zidarjeve je nizanje dogodkov, ki drug ob drugem dajejo pregledno zgodbo. Pisateljica začne, zapleta in razplete dogajanje tako, kot bi naj bilo najbolj smiselno glede na značaje, dejanja in razmerja med ljudmi, ki jih je postavila za nosilce pripovedi. Toda pri zgodbi se vse le ne bi smelo začeti in končati. Zadnja povest Zidarjeve, ki je sicer obsežen literarni zapis, je zato estetsko premalo oprijemljiva, zapišemo lahko, da je obstala na pol poti, ki vodi k romanu. To pa hkrati ne vodeni čistosti njene slovenščine, kali svojskih stilnih posebnosti so preveč očitne.

D. RUSTJA

knjige

Rilkejevi knjigi

Rainer Maria Rilke: „Pesmi" in „Zapiski Malteja Lauridsa Briggeja". To sta naslova knjig velikega nemškega književnika iz prve četrtine tega stoletja, ki sta izšli pri Državni založbi Slovenije. Kajetan Kovič, ki je že pred leti prevedel za izdajo v knjižni zbirki „Kondor" precej Rilkejevih pesmi, je tokrat pripravil izčrpen izbor iz domala vseh pesnikovih pesniških zbirk in ciklusov, od „Knjige ur" in „Knjige slik" prek dveh zbirk

„Novih pesmi" do znamenitih „Devinskih elegij" in „Sonetov na Orfeja", ter dodal nekaj nezbranih pesmi in pesmi iz zapuščine. Druga knjiga prinaša prvi slovenski prevod Rilkejevega najpomembnejšega proznega dela, roman „Zapiski Malteja Lauridsa Briggeja", ki je v izvirniku izšel 1910. leta. Gre za intimne izpovedi esteta, ki z novim načinom pisanja pretrga izročilo zgodovine evropskega romana. Temu tipu proze sta tuja zgodba in realistično pripovedovanje, celo t. i. literarnega junaka ne pozna. Človek je zgolj figura, samo nemočen opazovalec stvari in dogajanj okoli sebe. Prevajalec Niko Grafenauer je prispeval tudi skoraj sto strani obsežno in tako doslej najizčrpnejšo slovensko študijo o Rilkejevem življenju in delu.

PESMI

Ob 60-letnici velikega oktobra je Državna založba Slovenije izdala „Pesmi" Vladimira V. Majakovskega. To je že tretji, tokrat nekoliko razširjeni izbor futuristične in moderne revolucionarne poezije, ki jo je v slovenščino prevedel Tone Pavček. Slednji v spremnem „Zapisu o Majakovskem" pravi: „Ne spraviš ga ne tako ne drugače ne v definicije ne v kalup literarnozgodovinskih oznak: prekratke in preozke so take oznake za njegove dimenzije." Zato si je prevajalec prizadeval, da bi z izborom posameznih pesmi kar najbolj pomensko predstavil vsa pesniška obdobja Majakovskega: od predrevolucijske lirike (ki velja za popoln prelom z novo romantiko, „Klofuta javnem okusu") prek revoluciji posvečenih psemi (ki jim daje značilen revolucionarni ton v taktu koračnice razsekani verz) do pesmi, ki so nastale neposredno pred pesnikovim samomorom 1930. leta („Poslovilni koncert"). T. Pavček: „Poezija Majakovskega je pesniško pričevanje o neki veliki, v današnjem svetu vedno bolj prisotni epohi: o času socialne revolucije in socializma."

MIKLOVA ZALA

Kot 19. knjiga zbirke „Iz slovenske kulturne zakladnice" je pri založbi Obzorja izšla „Miklova Zala" Jakoba Sketa. Povest je bila ob izidu pred skoraj sto leti („Slovenske večernice", 1884) pravcata uspešnica med knjižnimi izdajami Mohorjeve družbe, ki so dosegle naklado blizu sto tisoč izvodov. Ta „povest iz turških časov" ne sodi v klasiko slovenske literature, literarni zgodovinar Matjaž Kmecl, pisec izčrpne spremne besede k tokratni izdaji, pravi, da je povest zanimiva zgolj „kot razširjenost, tudi kot mit o slovenski samozavesti". Zgodbe o doživljajih Miklovc Zale ne kaže povzemati, saj je dovolj znana bodisi iz knjižnih izdaj ali dramskih uprizoritev. Prežihov Voranc je pred tremi desetletji zapisal, da „je Miklova Zala simbol vseh koroških Slovencev vse do današnjih dni. Miklova Zala je večna, živa vera koroških Slovencev v pravico, zvestobo, v ljubezen do domovine in v končno vstajenje". Pričujočo knjigo je z ilustracijami opremil Viktor Magyar.

PREDSTAVLJAMO VAM

Pred kratkim je Pomurska založba poslala na knjižni trg prvih šest romanov iz nove knjižne zbirke „Mostovi". Alejo Carpentier s Kube je pisec „Eksplozije v katedrali", zgodovinsko obarvane pripovedi o odmevih francoske revolucije na otokih Karibskega morja. Mehikanec Carlos Fuentes prikazuje v romanu „Smrt Artemia Cruza" skozi usodo naslovnega junaka zadnjega pol stoletja mehiške zgodovine. „Božja puščica" Nigerijca Chiuna Achebeja je zgodba o mestecu Umaroju, nastalem iz šestih vasi s šestimi različnimi bogovi, in duhovniku Ezeulu, ki noče popuščati zahtevam zdajšnjosti, zato ga vsi zapustijo. Že štiri leta pokojnega Finca Tima K. Mukka roman „Zemlja je pregrešna pesem" je pripoved o življenju revne vasi na Daljnem severu. Madžarski pisatelj ciganskega rodu Menyhert Lakatos je v „Zadimljenih podobah" opisal pehanje in nehanje Romov pred drugo svetovno vojno in med njo. V „Mavrici" je makedonski pisatelj Boris Višinski podal lik razrvanega možaka poznih srednjih let, katerega stiske so vpete v zgodovinske in socialne okoliščine Skopja med zadnjo vojno vihro in po njej.

DVE DRAMI

Matjaž Kmecl, ki je poznavalcem slovstvenih razmer na Slovenskem v prvi vrsti znan kot

literarni zgodovinar in teoretik ter manj kot pisec radijskih iger in novel, je pri Mladinski knjigi pred nedavnim izdal knjigo dveh krajših dramskih besedil: „Lepa Vida ali problem svetega Ožbalta" (s podnaslovom Dramska marginalija za eno samo osebo) je bila na natečaju za izvirno dramsko delo ob stoletnici Cankarjevega rojstva nagrajena z drugo nagrado, „Bohinjska miniatura" pa je predloga za televizijsko igro. Z besediloma je Kmecl na svojski dramatski način obdelal dva slovenska slovstvena mita, tistega o lepi Vidi kot hrepenenju in onega o krstu pri Savici. V povedni osnovi obeh dramskih tekstov je sporočilo o morebiti največji zablodi sodobnega sveta — prepričanju o vsemogočnosti človekovega uma, ki nenehno prehiteva vselej iste nagone in čutenja.

knjiga in založništvo

Podobna dela, kot je Martina Žniderščiča „Knjiga in založništvo" (izdala Državna založba Slovenije), so na slovenskem knjižnem trgu vselej dobrodošla. Za tokratno Žniderščičevo knjigo velja to še toliko bolj, saj delo, ki bi tako celovito teoretično očrtalo domala vse plati založništva in knjige kot tržnega blaga, na Slovenskem še ni izšlo. Tudi trenutek za pomembnost in odmevnost takšne knjige je ravno pravšen: na eni strani si prizadevamo iti s knjigo v boj zoper onesnaževalce slovenščine, na drugi pa naj bi nov zakon o založništvu vrnil knjigi posebni družbeni pomen, kolikor le mogoče jo bo iztrgal vplivu tržnih zakonitosti, pri čemer bo imelo veliko vlogo tudi združeno delo. V „Knjigi in založništvu" je Žniderščič v posameznih poglavjih nazorno razčlenil pojavnost založbe in knjižnega tržišča, podal razsežnosti založništva in avtorskega prava, označil prodajno ceno knjige, prodajo in distribucijo knjige ter propagando za knjigo, nakazal vlogo knjigarne in antikvariata kot posrednikov knjige in orisal položaj knjige v svetu.

delitev

Roman „Delitev" sodobnega italijanskega pistalja Piera Chiare je v prevodu Jaše Zlobca izdala založba Lipa. Kot v večini svojih del Chiara tudi v pričujočem opisuje življenje v

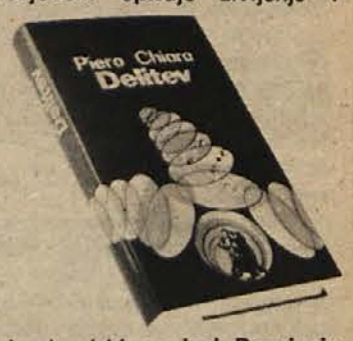

lombardski provinci. Dogajanje, ki po vsebinski zasnovi spominja na to ali ono Boccacciovo novelo, je postavljeno v čas med obema vojnama. Birokratski uradnik si z uradniško natančnostjo pridobi tri že odcvele device, toda dolgo se ne more posvečati vsem trem hkrati, od naporov umre, sestre pa hišo spremenijo v molilnico, kjer se spominjajo skupnega moža. Znotraj takega fabulativnega okvira, ki je začinjen z rahlo ali nič prikrito spolnostjo, pisatelj zasmehuje fašizem, topoumnost katoliške cerkve in meščanski zakon.

Pesem: pot k soljudem

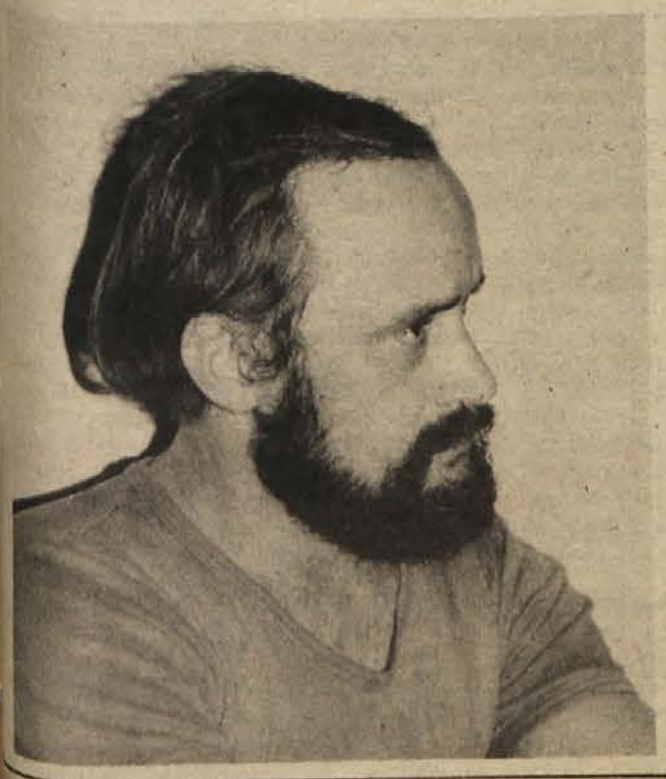

Belokranjskim poznavalcem literature ni neznan črnomaljski pesnik Tomaž Skrbinšek. Sodeloval je že na več literarnih večerih, nazadnje v domači ljudski knjižnici.

„Zakaj hodijo ljudje na take prireditve? " je ponovil vprašanje, ki sem mu ga zastavil. „Mnogi pravijo, da jih poslušanje pesmi bogati. Nekaj resnice je najbrž res v tem, čeprav vsak na svoj način doživlja govorjeno pesniško besedo. Nekatere pritegne zgolj vsebina, druge podajalna plat poezije. Zdajle bi lahko govoričil o tem, kaj sem hotel povedati s to ali ono pesmijo. Čisto brez pomena bi bilo tako početje, kajti poslušalci najlažje sami izbezajo iz pesmi tiste razsežnosti, ki jih zanimajo, ki jim nudijo občutek ugodja ali kaj. Izluščiti iz pesmi sporočilo, to z drugimi besedami pomeni: doumeti pesem. Če to zmoreš, potem si na bližnjici k soljudem; ne buljiš samo v luči na semaforju, ampak opažaš tudi ljudi ob cesti."

Skrbinšek je pisal pesmi že v osnovni šoli in jih objavljal v glasilu „Bele breze". Zdaj pravi, da je šlo le za začetniško rimanje, pogrošno opevanje prastarih resnic. Do pravega pesnjenja se je prebil šele v gimnazijskih letih, ko je veliko objavljal v „Plamenu" in „Mladih potih". „Težko je bilo (in je še) najti koga, ki bi pesmi nepristransko ocenil. Kolegi in podobni sodobniki običajno samo hvalijo, zato mi je bila v veliko oporo gimnazijska učiteljica slovenščine. Zelo pogrešam pokojnega očeta, strastnega bralca literature; njegove kritične opombe k mojemu pisanju so vselej zadevale na pravo mesto. Šola pa je tudi branje: največ segam po pesmih ‚štirih pesnikov', Ogorevcu in še po kom."

Sveta okoli sebe se „loteva" večidel z lirskimi pesmimi. Piše o nepomembnih doživljajih in dogodkih, ki so ničevni le na videz, v njem pa sprožijo cel val občutij. „O marsičem se lahko pogovorim z nekaterimi sotrpini, toda docela sproščeno se lahko izpovem samo papirju. Gnojnih bul zdajšnjosti, bodisi miselnih ali kakršnih koli že, je ogromno. Biti prizanesljiv do njih, je licemersko. Pesem kajpak ni šiba božja, z njo ni moč popravljati napak, dokajšen občutek ustvarjalnosti pa vseeno daje. Hrepenenje je zrak v pesti, začudenje nad bežnimi dogodki, ki se prelije v besede, pa stanje na trdnih tleh. Ne morem se sprijazniti z odtujenostjo, ki jo srečujem na vsakem koraku. Ljudje hodijo s praznimi pogledi mimo tistega, ki vihti kramp, pa tudi mimo sočloveka, ki piše pesmi zato, ker je zaznal praznino v njihovih očeh. Je jalovo pričakovanje, da bodo ljudje opazili kramparja tedaj, ko jim bo poezija kaj več ko odveč? "

Pred poltretjim letom je Skrbinšek izdal zbirko „Pesmi trenutkov in iskanja". Štiriinštirideset pesmi v nekaj sto ciklostiranih izvodih je podoba tistega, kar je udarjalo vanj. Pisanje pesmi je zanj resno opravilo in resno mišljena je tudi opomba na koncu zbirke: „Kdor najde kakšno napako, je pesniku dolžan plačati pivo!"

D. R.

OD PRISTANIŠČA LE FOTOGRAFIJE?

Številnim arheološkim publikacijam letošnje jeseni, ki so obravnavale kulturno dediščino dolenjskega in posavskega prostora, se je pred kratkim pridružila objava ene najpomembnejših rimsko dobnih naselbin — Neviodunuma — v Drnovem pri Krškem.

Ob izidu razstavnih katalogov o ilirskih prebivalcih na Libni, keltskega grobišča na Beletovem vrtu v Novem mestu in pregleda arheoloških obdobij Posavja v Krškem zborniku nam prav objava Neviodunuma predstavlja vezni člen razvoja iz prazgodovinskega obdobja Ilirov in Keltov v zgodovinsko dobo rimske civilizacije. Knjižico, ki je izšla kot predhodnica strokovnemu katalogu, ki je še v tisku, je napisal in pripravil ravnatelj Narodnega muzeja v Ljubljani dr. Peter Petru. Njemu se imamo zahvaliti, da je bila rimska naselbina v Drnovem v šestdesetih letih temeljito raziskana in da jo je sedaj v poljudni obliki v zbirki Kulturni in naravni spomeniki Slovenije predstavil širšemu krogu bralcev.

Številne „staroverske" najdbe so pritegnile prve zbiralce na polja Drnovega že v 15. stoletju. Augustinus Tyffernus je prepisoval besedila rimskih nagrobnikov, medtem ko je Janez Vajkart Valvazor opozoril na tisoče najdenih novcev, steklene in glinaste posode, svinčene cevi ipd. Iz vsega tega je sklepal, „da je v davnini tu stalo mesto — v okolici Krškega, in sicer v vasi Drinouu". Imena vasi Mrtvice, Drnovo, ledina Grobije ipd. še danes, čeprav je preteklo več kot 1000 let od prihoda prvih slovanskih naseljencev, spominjajo na ruševine in grobove, ki so bili ob njihovem prihodu še dobro vidni. Že iz samih ledinskih imen in izročila najstarejših zbiralcev je „zakopano zlato tele" pritegovalo ves čas številne iskalce zlata ali starin, včasih pa tudi raziskovalce zgodovinskih dejstev. Načrtne raziskave so se pričele šele v povojnem obdobju in tako je že leta 1961 bila rezultat takšnega dela knjižica T. Kneza, S Škalerja in P. Petruja z naslovom **Municipium Flavium Latobicorum Neviodunum.** Prav ta objava je bila spodbuda za nadaljnje strokovne raziskave, in povzetek le-teh, kakor tudi vseh starejših odkritij predstavlja obravnavani vodič P. Petruja.

V prazgodovinskem času pomenijo prostranstva Krškega polja nenaseljeno območje, saj najdemo postojanke in naselbine izključno na obrobju tako v mlajši kameni dobi v jamskih postojankah pri Pijavškem, Leskovcu in Podbočju. Kasneje v bronasti dobi, kaže, da je bila poselitev usmerjena predvsem na okolico Dobove, medtem ko ležijo železnodobna gradišča na strateških vrhovih na Malencah, Libni, Starem gradu nad Podbočjem, pri Raki in Rovišču.

Rimska okupacija, ki je sledila po prihodu Rimljanov leta 35 pr. n. št., pomeni v razvoju našega ozemlja povsem nov način življenja. V temelju se je spremenilo gospodarstvo, ki je sedaj vezano na naprednejši način proizvodnje in cilje centralne državnopolitične ureditve rimskega imperija.

Sava, ki deroča priteka iz sotesk Zasavja, se je prav na mestu današnjega Drnovega umirila in od tu dalje omogočala rečni tovorni promet. Razen rečnega pristanišča pa je bilo mesto Neviodunum tudi pomembna cestna postaja ob magistrali Emona — Neviodunum — Siscia, kar je skupaj povzročilo, da se je življenje osredotočilo na tleh Drnovega in Velike vasi.

Ime Neviodunum je keltskega izvora in ga je moč prevesti: nevio — novo, dunum — mesto, trdnjava. Iz ohranjenih nagrobnih napisov lahko sklepamo, da je mesto dobilo mestne pravice v sedemdesetih letih n. št. in zveneč naslov **Municipium Latobicorum Flavium Neviodunum.** Iz tega naslova pa izvemo tudi ime ljudstva, ki je prebivalo v njegovi okolici — Latobiki. Keltsko ime nam potrjuje domneve, da so prebivalci mesta in širšega območja keltski priseljenci, ki se po prihodu Rimljanov romanizirajo. S pridobitvijo mestnih pravic so se izenačili staroselci celotnega drnovskega območja. Upravna samostojnost je povzročila razcvet v prvih dveh stoletjih. Kasneje se je, kakor drugod v Dioklecijanovem času, razbohotila administracija državne uprave: Težavni položaj države je silil cesarja k strogim obdavčitvam državljanov in občinski funkcionarji so z imetjem jamčili, da naberejo predpisano vsoto. Ob nenehnih vojnih nevarnostih in težkih terjatvah je vnema za vojaške časti in opravljanje javnih služb povsem usahnila.

Življenje je v Neviodunumu potekalo tja do Atilovega vpada 452. leta, čeprav tudi v prejšnjih stoletjih mestu ni bilo povsem prizaneseno z raznimi vojskami. Vojno opremo so pogosto dobavljali do Neviodunuma, da so jo pretovorili na vozove ali obratno na tovorne ladje. Armade so se v mestu ustavljale, saj jim je vodna pot omogočala hiter prenos prateža do pristanišča v Neviodunumu.

Po Atilovem razdejanju je mestna naselbina zamrla in oživeli so jo šele prvi slovanski priseljenci, ki so svoj zaselek poimenovali Drnovo po številnih s trnjem preraslih ruševinah.

Raziskave ostankov ožje mestne naselbine in pristanišča nam odkrivajo, da je bilo mesto razprostranjeno na desnem savskem bregu v dolžini 600 metrov in največ 300 metrov široko. Med stavbnimi ostanki izstopa že leta 1861 odkrito kopališče z rimskim centralnim gretjem in bazenom, obloženim z marmornatimi ploščami. Delno odkopan in obnovljen pristan z dvema pomoloma zgrajenima iz ogromnih kamnitih blokov ter pristaniškimi skladišči predstavlja enega najbolj ohranjenih tovrstnih objektov med poznanimi antičnimi ostalinami. Ostanki kapitelov in mozaikov pričajo o izrednih spomeniških vrednotah, ki jih danes, čeprav so fragmentarni moramo občudovati. Bogato opleskani ometi notranjosti hiš, sistemi kanalizacije in napeljava vodovoda iz šest kilometrov oddaljenega izvira zgovorno dopolnjujejo visoko stopnjo mestne civilizacije. Številne obrtne delavnice v okolici mesta, predvsem na območju Velike vasi, kjer so bile odkrite zlasti lončarske delavnice, pa govore še o serijski proizvodnji posameznih izdelkov.

Posebno poglavje o preteklosti rimske naselbine v Drnovem lahko razberemo iz številnih grobov, izkopanih konec prejšnjega stoletja. Med njimi so bili tako skeletni grobovi, kot žgani pokopi. Zastopane so bile tudi zidane grobnice s stenskimi slikami, ki so bile žal ob izkopu uničene, čeprav bi ravno s pomočjo upodobljenih prizorov na stenah lahko rekonstruirali marsikateri detajl tedanjega življenja. Grobišča so obsegala nad 4000 grobov in so bila urejena ob cestah, ki so vodile iz mesta. Številno pridano posodje in nakit priča o visoki stopnji rimske omike ter verovanju v posmrtno življenje. Bogati pridatki v grobovih so pogosto uvoženi in so posredno povzročali napredovanje proizvodnih tehnik, obenem pa pričali o trdnih trgovskih povezavah tako z Italijo kot Daljnim vzhodom.

Petrujeva objava mestnega središča Neviodunum razen razmišljanj o davni in bogati preteklosti ter zgodovinskem izročilu pristanišča v Drnovem daje misliti na objekt s spomeniškega vidika. Ropanje kamnitih ostankov drnovskega področja se je začelo s prvimi večjimi gradnjami predvsem v 18. stoletju, ko so kamnite ruševine uporabljali za gradnjo hiš v okolici Drnovega in pristave Leskovškega gradu. Drobne najdbe, ki še danes vedno znova prihajajo na dan, so že od Valvasorjevih časov dalje plen zbiralcev. Le redkim pomenijo bronasti in srebrni novci, sponke ipd. del narodnega kulturnega izročila, za večino je to dragoceno tržno blago, s katerim je moč prekupčevati in kovati dobiček v nasprotju z zakonom in človeško etiko.

Arheološki spomenik drnovskega pristanišča je arhitektonski unikum. Kot tak je žalostno prepuščen propadanju in od njegovega izročila nam bodo kmalu ostale le fotografije. Nikogar ni, ki bi se zavzel za spomenik, da bi se izvedla najnujnejša vzdrževalna dela, uredila okolica in spomenik prezentiral v vsej veličini. Če so pred desetletjem obstajali dragi načrti, s katerimi naj bi del Neviodunuma oživili, je danes to pozabljeno. Čeprav se dandanes mnogo bolj zavzemamo za ohranitev kulturne dediščine in dajemo tudi več denarja zato, pa konzervirani zidovi starega Neviodunuma neusmiljeno propadajo in se veliki bloki obnovljenega pristanišča znova pogrezajo v anonimnost.

MITJA GUŠTIN

NAŠI ZAKLADI

EVROPSKA PREDSTRAŽA

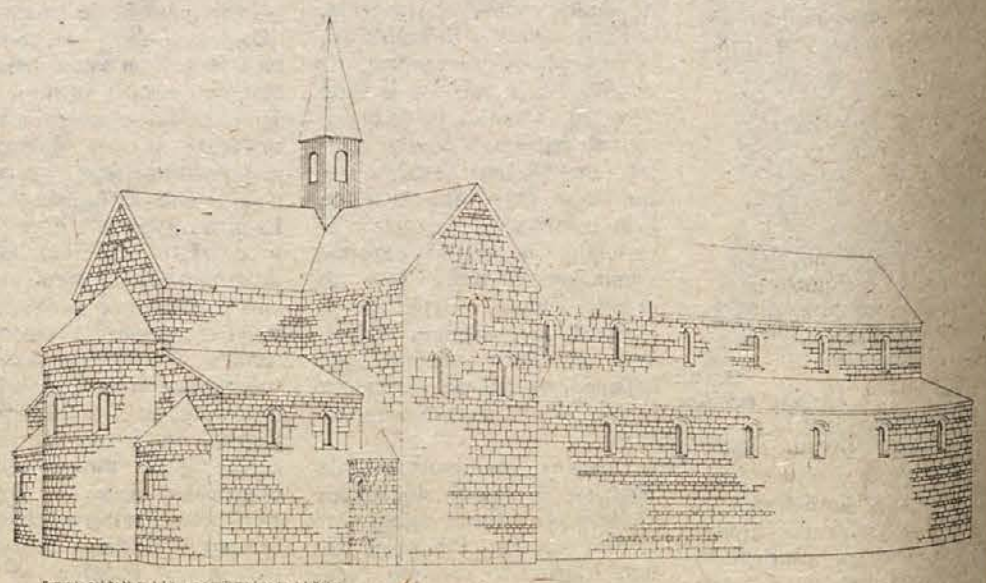

V nemirnih časih križarskih vojn proti koncu 11. stoletja se je začel v Burgundiji, v tej obljubljeni deželi srednjeveškega redovništva, porajati nov meniški red — cistercijanski. Samostanska samota je bila v tistih časih eno poglavitnih zavetij v notranjih stiskah človeka. Cistercijani so red, ki terja uboštvo, preprostost in skromnost. Od križarskih vojn je minilo že več kot osem stoletij. Nikakor ne moremo reči, da so minile tudi človeške stiske. Na tem mestu in ob tej priložnosti pa je predvsem važno, da so bili cistercijani veliki graditelji, kar dokazujejo številni ohranjeni spomeniki v skoraj vseh evropskih deželah. V zgodovini srednjeveškega stavbarstva imajo cistercijani eno od prvih mest. In med nekaj sto samostani, ki so jih k skromnosti nagnjeni menihi posejali po evropskih poldnevnikih in vzporednikih, je tudi Stična.

Romanska Stična je osrednji spomenik meniške, pa tudi vse romanske arhitekture na Slovenskem. Srce samostana je cerkev. Romanska bazilika v Stični je po zaslugi v Novem mestu rojenega dr. Marijana Zadnikarja našla pravo mesto tudi v evropskih umetnostnozgodovinskih okvirih.

Ustanovna listina samostana Stična je bila izdana 24. septembra 1136 v Ogleju. V njej naznanja oglejski patriarh Peregrin, da so trije plemiči, bratje Henrik, Ditrik in Majnhalm, prepustili v popolno last oglejski cerkvi posestvo Sitik. Na njihovo prošnjo in po nasvetu cerkvenih dostojanstvenikov je Peregrin izročil to posestvo menihom iz Rune pri Gradcu, ker je tam sklenil ustanoviti opatijo cistercijanov. Redovno življenje se je začelo v Stični v začetku julija 1135.

Zanimivo je, da vemo tudi za graditelja romanske Stične. Zadnikar nam v svoji knjigi „Stična" vabljivo, vendar tudi kritično ponuja misel, da je bil to neki Mihael. Prastari pisani viri namreč poročajo, da je prišel v stiške kraje neki človek z imenom Mihael, po rodu Latinec, po stroki pa gradbenik-kamnosek, ki je bil s svojo umetnostjo dolgo v prid samostanu. Zadnikar domneva, da je bil Mihael, ki je ostal pri nas za vekomaj — oženil se je z višnjegorsko podložnico Matildo — po rodu Burgundec. Njej in otrokom, ki jih je imel z njo, je kupil tudi svobodo. Mikavna in skoraj prepričljiva je domneva, da se je Mihael naselil v današnji Zgornji Dragi. V tej vasi še danes pravijo neki hiši z mlinom „Lahovče", spet drugi pa „pri Mihatovcu". To bi lahko kazalo na tradicijo; v ljudski govorici veljajo Romani za „Lahe", Mihael pa je Miha.

Če se zdaj vrnemo k stiški cerkvi, je treba povedati, da ji neizkušeno, laično oko danes ne bi prisodilo romanike. Po zgraditvi je bila cerkev najprej gotizirana, kasneje pa še velikopotezno barokizirana. Z malo vednosti ali izkušenim vodičem pa ni posebno težko prepoznati triladijsko slopno baziliko z izrazitim svetlobnim nadstropjem. Prostornina romanske cerkve ni bila prav nič temačna in mistična, temveč jasna in dobro osvetljena. Kakor kažejo sledovi, so bila vsa okna zastekljena. Domnevajo, da so bila to gladka brezbarvna stekla, le taka so namreč dopuščala stroga redovna pravila. V smislu tedanje estetike je bila cerkev lepa, če je bila skladna, smotrna in zlasti namembna. Lepota v tistih časih ni pomenila likovnega bogastva.

Sestavni del romanske Stične so bili poleg cerkve še drugi prostori in objekti. Križni hodnik kot osrednja samostanska prometna žila, če lahko temu rečemo tako, armarij (knjižnica), kapiteljska dvorana, parlatorij (govorilnica), meniška spalnica, ogrevalnica (v samostanu je bil ogrevan le en prostor), jedilnica, umivalnica in latrine ter bratovski del. Omenili smo samo poglavitne stvari, na katerih je še danes viden pečat romanike. Med zanimivostmi velja omeniti, da je imela cerkev nad glavnim križiščem samo lesen zvonik. Redovna pravila so terjala uboštvo tudi pri zvonovih, mnenja so bili, da je dovolj, če se zvon sliši samo na samostanskem območju. Knjižnico smo že omenili, dodati je treba, da je pri cistercijanih veljalo geslo, da je „samostan brez knjižnice kot trdnjava brez orožarne".

Stična je bila ob svojem času veliko duhovno in gradbeno dejanje. Stvari, ki jih je treba v Stični videti, je več sto, tudi če se omejimo samo na romaniko. Tu pa sta še gotika in barok. Odloča pač mera radovednosti.

Neizpodbitno pa velja, da je Stična ne le eden najstarejših ohranjenih, temveč tudi močno svojevrsten primer v vsej cistercijanski arhitekturi. To jo dela po mnenju dr. Marijana Zadnikarja v evropskem okviru še vidnejšo in smo doma lahko še toliko bolj ponosni nanjo.

Kamen ni vse. Njegova govorica je sicer lepa, vnedar nema. Kako malo vemo o ljudeh, ki so pred več kot osmimi stoletji postavili svojevrstno romansko baziliko, v kateri je odmevalo žebranje molitev za uboštvo in razmišljanje zavzetih menihov. Kako malo vemo o njih samih, cistercijanih. Žarek luči v s stoletji odmaknjeno temo pa so morda besede sv. Bernarda, cistercijana, enega največjih mož tedanjega časa. Takole je izustil Bernard: „O ničevost vseh ničevosti, vendar še manj ničeva kot bedasta! Stene cerkve se blestijo, nje siromaki pa trpe pomanjkanje! Svoje kamenje oblači cerkev z zlatom, svoje otroke pa pušča gole! Z darovi revežev opaja oči bogatinov. Prihajajo radovedneži, da bi se naslajali, ubogih pa ni, da bi jih nasitili."

Te besede učenega Bernarda so gotovo odmevale tudi v naši Stični, ki je bila s svojo pračiščeno, skoraj asketsko arhitektonsko podobo ena od trdnjav tedanjega razumništva, s tem pa tudi osamljena, izpostavljena predstraža zahodne evropske civilizacije.

MARJAN BAUER